

Regeringens proposition

1980/81:39

om stimulans av aktiesparandet;

beslutad den 23 oktober 1980.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ROLF WIRTÉN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås åtgärder i syfte att stimulera aktiesparandet och därigenom främja tillgången på riskkapital i näringslivet. Bakgrunden är att en höjning av soliditeten i företagen genom nyemissioner framstår som nödvändig, inte minst för att en ökning av investeringarna skall komma till stånd. Åtgärderna är främst inriktade på att stimulera till ett ökat sparande i aktier.

I detta syfte föreslås att fysiska personer och dödsbon skall medges en skattereduktion, dvs. ett avdrag från inkomstkatten med 30 % av mottagen utdelning till den del denna inte överstiger 10 000 kr. för ensamstående och 20 000 kr. för makar gemensamt. Den maximala skattereduktionen blir således 3 000 kr. resp. 6 000 kr. Skattereduktionen beräknas på utdelning på svenska börsnoterade aktier och andelar i svensk aktiefond som till minst två tredjedelar består av sådana aktier.

Vidare föreslås att det s. k. schablonavdraget vid beräkning av skattepliktig realisationsvinst för aktier som har innehafts minst två år höjs från 1 000 kr. till 3 000 kr.

En utökning av möjligheten till aktiesparande inom ramen för det s. k. skattesparandet föreslås också. F. n. är det högsta sparbeloppet 400 kr. i månaden. Förslaget innebär att maximibeloppet blir 600 kr. i månaden, varav högst 400 kr. får avse banksparande.

Mot bakgrund av att avsiktligt tillskapade realisationsförluster genom köp och försäljning av premieobligationer har använts för att åstadkomma omotiverade skattelättnader föreslås begränsningar i rätten till avdrag för sådana förluster. Förlust vid försäljning av premieobligationer skall i fortsättningen bara få dras av mot vinst vid försäljning av samma slags egendom.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1981 och i huvudsak tillämpas första gången vid 1982 års taxering. Begränsningarna i avdragsrätten för förluster på premieobligationer skall dock bara gälla förluster som uppkommer vid försäljningar efter utgången av år 1980.

1 Förslag till Lag om skattereduktion för aktieutdelning

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Skattereduktion för aktieutdelning medges fysiska personer och dödsbon enligt bestämmelserna i denna lag.

2 § Med aktieutdelning avses i denna lag utdelning i pengar som utgår på

1. aktie i svenskt aktiebolag, om aktien vid den tidpunkt då utdelningen blir tillgänglig för lyftning är inregistrerad vid Stockholms fondbörs,

2. andel i svensk aktiefond, om fonden vid ingången av det år då utdelningen blir tillgänglig för lyftning till minst två tredjedelar består av vid Stockholms fondbörs inregistrerade aktier i svenska aktiebolag.

3 § Aktieutdelning medför rätt till skattereduktion endast om

1. utdelningen utgör intäkt av kapital för den skattskyldige och

2. denne är skattskyldig för utdelningen enligt 53 § kommunalskattelagen (1928:370) och 6 § lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

En delägare i ett handelsbolag eller i ett dödsbo, som i beskattningshänseende behandlas som ett handelsbolag, har inte rätt till skattereduktion för utdelning som har uppburits av bolaget eller boet.

4 § Underlag för beräkning av skattereduktion är summan av de aktieutdelningar som har blivit tillgängliga för lyftning under beskattningsåret, dock högst 10 000 kronor. I fråga om makar gäller att underlaget för den ena maken får överstiga 10 000 kronor i samma mån som den andra makens underlag understiger detta belopp.

Underlaget avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

5 § Skattereduktion för aktieutdelning uppgår till 30 procent av underlaget.

6 § I fråga om skattereduktion för aktieutdelning tillämpas 2 § 4 mom. femte och sjätte styckena uppbördslagen (1953:272). Skattereduktion för aktieutdelning skall tillgodoräknas den skattskyldige före skattereduktion enligt 2 § 4 och 5 mom. uppbördslagen.

Har skattskyldig under beskattningsåret varit skyldig att erlägga sjömansskatt och har denna nedsatts enligt 12 § 4 mom. lagen (1958:295) om sjömansskatt på grund av bestämmelserna i denna lag, skall reduktionsbeloppet minskas med det belopp varmed nedsättning har skett.

7 § Bestämmelserna i denna lag om makar tillämpas på skattskyldiga som taxeras med tillämpning av 52 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) och 11 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången i fråga om utdelning som tas till beskattning vid 1982 års taxering. I fråga om utdelning som har blivit tillgänglig för lyftning under år 1981 skall med att aktie är inregistrerad vid Stockholms fondbörs likställas att aktien noteras på lista utgiven av sammanslutning av svenska fondkommissionärer.

2 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att 35 § 3 mom. samt punkterna 3 och 4 av anvisningarna till 36 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §

3 mom.¹ Realisationsvinst på grund av avyttring av aktie, andel i aktiefond, delvis eller teckningsrätt till aktie eller andel i ekonomisk förening eller i handelsbolag eller annan rättighet som är jämförlig med här avsedd andelsrätt eller aktie, dock ej aktie eller andel i bostadsaktiebolag eller i bostadsförening som avses i 24 § 3 mom., är i sin helhet skattepliktig, om den skattskyldige innehaft egendomen mindre än två år.

Avyttrar skattskyldig egendom som avses i detta moment och som den skattskyldige innehaft två år eller mera, är 40 procent av vinsten skattepliktig. Från sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke under ett beskattningsår, minskat med avdragsgill del av förlust vid avyttring samma år av egendom som avses i detta stycke, äger skattskyldig åtnjuta avdrag med 1 000 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans med sin make, får sådant avdrag åtnjutas för dem båda gemensamt med 1 000 kronor. I intet fall får dock skattskyldig åtnjuta avdrag med högre belopp än som svarar mot sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke minskat med avdragsgill del av förlust som nyss nämnts.

Avyttrar skattskyldig egendom som avses i detta moment och som den skattskyldige innehaft två år eller mera, är 40 procent av vinsten skattepliktig. Från sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke under ett beskattningsår, minskat med avdragsgill del av förlust vid avyttring samma år av egendom som avses i detta stycke, äger skattskyldig åtnjuta avdrag med 3 000 kronor. Har den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans med sin make, får sådant avdrag åtnjutas för dem båda gemensamt med 3 000 kronor. I intet fall får dock skattskyldig åtnjuta avdrag med högre belopp än som svarar mot sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke minskat med avdragsgill del av förlust som nyss nämnts.

Kan tillämpning av föregående stycke antas hindra strukturrationalisering som är önskvärd från allmän synpunkt, kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer medge befrielse därifrån helt eller delvis, om företag

¹ Senaste lydelse 1979:612.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

som berörs av strukturrationaliseringen gör framställning om detta senast den dag avyttringen sker.

Har egendom som avses i detta moment avyttrats genom sådan tvångsförsäljning som anges i 2 § första stycket 1) lagen (1978:970) om uppskov med beskattning av realisationsvinst, är – oavsett tidpunkten för förvärvet – endast 40 procent av vinsten skattepliktig.

Bestämmelsen i 2 mom. tredje stycket äger motsvarande tillämpning på egendom som avses i detta moment.

Överlåts aktie i aktiebolag eller andel i handelsbolag, ekonomisk förening eller utländskt bolag till svenskt företag inom samma koncern, skall – där ej annat följer av nionde stycket – beskattning av realisationsvinst inte äga rum, om moderföretaget i koncernen är aktiebolag eller ekonomisk förening och den överlåtna aktien eller andelen innehas som ett led i annan koncernens verksamhet än förvaltning av fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom. I fall som nu avses skall den överlåtna aktien eller andelen anses förvärvad av det övertagande företaget vid den tidpunkt och för den anskaffningskostnad som gällt för det överlåtande företaget. Om överlåtelsen sker till utländskt företag, kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer medge befrielse från realisationsvinstbeskattningen. Bestämmelserna i detta stycke om beskattning av realisationsvinst tillämpas även i fråga om avdrag för realisationsförlust. Avdrag för realisationsförlust får dock inte i något fall göras på grund av avyttring av aktier eller andelar till utländskt koncernföretag.

Har fastighet överlåtits på aktiebolag, handelsbolag eller ekonomisk förening genom fång på vilket lagfart sökts efter den 8 november 1967 av någon som har ett bestämmande inflytande över bolaget eller föreningen, beräknas skattepliktig realisationsvinst vid hans avyttring av aktie eller andel i bolaget eller föreningen som om avyttringen avsett mot aktien eller andelen svarande andel av fastigheten. Vad nu sagts får inte föranleda att skattepliktig realisationsvinst beräknas lägre eller att avdragsgill realisationsförlust beräknas högre än enligt reglerna i detta moment. Bestämmelserna i detta stycke gäller endast om sådan fastighet utgör bolagets eller föreningens väsentliga tillgång. De gäller dock inte vid avyttring av aktie i sådant bostadsaktiebolag eller andel i sådan bostadsförening som avses i 24 § 3 mom., om avyttringen avser endast rätt till viss eller vissa men ej alla bostadslägenheter i fastigheten. Lika med lagfartsansökan anses annan ansökan hos myndighet om viss åtgärd med åberopande av fångeshandlingen. Om vinsten vid försäljning av aktie eller andel på grund av bestämmelserna i detta stycke beräknas enligt de regler, som gäller för beräkning av vinst vid avyttring av fastighet, skall avyttringen anses ha avsett den mot aktien eller andelen svarande andelen av fastigheten.

Avyttrar skattskyldig aktie i aktiebolag och finns vid avyttringen obeskatt-

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

tade vinstmedel i bolaget till följd av att större delen av dess tillgångar före avyttringen av aktien överlåtits på den skattskyldige eller annan, skall som skattepliktig realisationsvinst räknas vad den skattskyldige erhåller för aktien. Vid bedömning av frågan om överlåtelse av större delen av bolagets tillgångar ägt rum skall även beaktas tillgång i bolaget som inom två år efter avyttringen av aktien, direkt eller genom förmedling av annan, överlåts på den skattskyldige eller honom närstående person eller på aktiebolag, handelsbolag eller ekonomisk förening, vari den skattskyldige eller honom närstående person har ett bestämmande inflytande. Har överlåtelse av tillgång i bolaget ägt rum efter utgången av det beskattningsår då skattskyldighet för realisationsvinst vid avyttringen av aktie i bolaget uppkom, skall realisationsvinst enligt detta stycke tas till beskattning på samma sätt som vid eftertaxering för nämnda beskattningsår. Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning vid avyttring av andel i handelsbolag eller ekonomisk förening. Riksskatteverket får medge undantag från detta stycke, om det kan antas att avyttringen av aktien eller andelen skett i annat syfte än att erhålla obehörig förmån vid beskattningen. Mot beslut av verket i sådan fråga får talan inte föras.

Avyttrar skattskyldig aktie i ett aktiebolag, vari aktierna till huvudsaklig del ägs eller på därmed jämförligt sätt innehas – direkt eller genom förmedling av juridisk person – av en fysisk person eller ett fåtal fysiska personer (fåmansbolag), till ett annat fåmansbolag, vari aktie – direkt eller genom förmedling av annan – ägs eller inom två år efter avyttringen vid något tillfälle kommer att ägas av den skattskyldige eller honom närstående person, skall som skattepliktig realisationsvinst räknas vad den skattskyldige erhåller för aktien. Lika med aktieinnehav i det bolag, som förvärvat aktien, anses den skattskyldiges aktieinnehav i ett annat fåmansbolag, som inom två år efter avyttringen förvärvat större delen av tillgångarna i något av fåmansbolagen. Har överlåtelse av aktie i det förvärvande bolaget eller i bolag, som förvärvat större delen av tillgångarna i något av fåmansbolagen, ägt rum efter utgången av det beskattningsår då skattskyldighet för realisationsvinst enligt detta stycke uppkom, får realisationsvinsten tas till beskattning på samma sätt som vid eftertaxering för nämnda beskattningsår. Vad nu föreskrivits äger motsvarande tillämpning i fråga om handelsbolag eller ekonomisk förening eller andel i sådant bolag eller förening liksom teckningsrätt till aktie eller annan rättighet jämförlig med aktie. Sker avyttringen av organisatoriska eller marknadstekniska skäl eller föreligger andra synnerliga skäl, kan regeringen eller myndighet, som regeringen bestämmer, för särskilt fall medge undantag från tillämpning av detta stycke.

Som närstående person räknas i detta moment föräldrar, far- eller morföräldrar, make, avkomling eller avkomlings make, syskon eller syskons make eller avkomling samt dödsbo vari den skattskyldige eller någon av

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

nämnda personer är delägare. Med avkomling avses jämväl styvbarn och fosterbarn.

Anvisningar

till 36 §

3.² Förlust genom icke yrkesmässig avyttring (realisationsförlust) får *avdragas vid inkomstberäkningen i enlighet med punkt 4 nedan*. Realisationsförlust skall beräknas på samma sätt som realisationsvinst enligt punkterna 1 och 2. Vid förlustberäkningen får dock fastighets ingångsvärde *icke* beräknas på grundval av taxeringsvärde enligt punkt 2.a. sjätte eller sjunde stycket. *Ej* heller får omräkning *göras enligt punkt 2.a. tionde stycket eller tillägg enligt punkt 2.a. tolfte stycket*. Har den med förlust avyttrade egendomen innehafts under sådan tid att, om vinst i stället uppstått vid avyttringen, endast del av vinsten skulle ha räknats till skattepliktig realisationsvinst, *medgives avdrag endast för motsvarande del av förlusten*. Har förlusten uppkommit vid fastighetsreglering i fall som avses i punkt 4 av anvisningarna till 35 §, *medges avdrag endast för så stor del av förlusten som belöper på vad den skattskyldige erhållit i pengar*.

Att avdrag *icke* är medgivet för förlust som uppkommit före eller i samband med vissa företagsöverlåtelser framgår av punkt 6 av anvisningarna till 20 §.

4.³ *I punkt 5 av anvisningarna till*

3. Förlust genom icke yrkesmässig avyttring (realisationsförlust) får *dras av i den omfattning som anges i punkt 4 nedan*.

Realisationsförlust skall beräknas på samma sätt som realisationsvinst enligt punkterna 1–2 c. Vid förlustberäkningen får *en* fastighets ingångsvärde dock *inte* beräknas på grundval av *ett* taxeringsvärde enligt punkt 2 a sjätte eller sjunde stycket. *Inte* heller får omräkning *avses i punkt 2 a tionde stycket ske* eller tillägg enligt punkt 2 a tolfte stycket *göras*. Har den med förlust avyttrade egendomen innehafts under sådan tid att, om vinst i stället *had*: uppstått vid avyttringen, endast *en* del av vinsten skulle ha räknats till skattepliktig realisationsvinst, *är* endast motsvarande del av förlusten *avdragsgill*. Har förlusten uppkommit vid fastighetsreglering i fall som avses i punkt 4 av anvisningarna till 35 §, *är* endast så stor del av förlusten *avdragsgill* som belöper på vad den skattskyldige *har* erhållit i pengar.

Att avdrag *inte* är medgivet för förlust som *har* uppkommit före eller i samband med vissa företagsöverlåtelser framgår av punkt 6 av anvisningarna till 20 §.

4. Avdrag för realisationsförlust,

²Senaste lydelse 1979:1146.

³Senaste lydelse 1976:343.

Nuvarande lydelse

18 § *angives vad som beträffande icke yrkesmässig avyttring av egen- dom ävensom deltagande i lotteri utgör en särskild förvärvskälla. Avdrag enligt punkt 3 här ovan för realisationsförlust får göras från realisationsvinst eller lotterivinst, som under samma beskattningsår uppkommit i samma förvärvskälla som realisationsförlusten. Avdrag för realisationsförlust, som icke kunnat utnyttjas på nu angivet sätt, får utnyttjas genom avdrag från realisationsvinst eller lotterivinst under senare beskattningsår än det varunder förlusten uppkommit, dock senast under det beskattningsår för vilket taxering sker sjätte kalenderåret efter det då taxering för förluståret ägt rum.*

Föreslagen lydelse

beräknad enligt punkt 3 ovan, får göras från sådan realisationsvinst eller lotterivinst som enligt punkt 5 av anvisningarna till 18 § är hänförlig till samma förvärvskälla som förlusten.

Avdraget skall i första hand göras från den realisationsvinst eller lotterivinst som är hänförlig till samma beskattningsår som realisationsförlusten. Har en förlust inte kunnat utnyttjas för avdrag nämnda beskattningsår, får avdrag för förlusten göras ett senare beskattningsår, dock senast sjätte beskattningsåret efter det till vilket förlusten är hänförlig. En på detta sätt förskjuten realisationsförlust får dras av endast mot den realisationsvinst eller lotterivinst som det senare beskattningsåret återstår sedan avdrag har gjorts för de realisationsförluster som är hänförliga till det året.

Avdrag för realisationsförlust på grund av avyttring av premieobligationer, som har utfärdats här i riket, får inte för något beskattningsår göras med större belopp än som motsvarar den till beskattningsåret hänförliga skattepliktiga realisationsvinst som har uppkommit vid avyttring av sådana premieobligationer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången såvitt avser punkt 4 tredje stycket av anvisningarna till 36 § på förlust som uppkommer vid avyttring som sker efter utgången av år 1980 och i övrigt vid 1982 års taxering.

3 Förslag till Lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)

Häri genom föreskrivs att 2 § 2 mom. uppbördslagen (1953:272)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 mom.² I denna lag förstås med slutlig skatt: skatt som har påförts vid den årliga debiteringen på grund av taxeringsnämnds beslut eller på grund av annat beslut, som enligt gällande föreskrifter skall beaktas vid sådan debitering, och återstår efter iakttagande av bestämmelserna om nedsättning av skatt enligt 4 och 5 mom. samt 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer;

slutlig skatt: skatt som har påförts vid den årliga debiteringen på grund av taxeringsnämnds beslut eller på grund av annat beslut, som enligt gällande föreskrifter skall beaktas vid sådan debitering, och återstår efter iakttagande av bestämmelserna om nedsättning av skatt enligt 4 och 5 mom. samt 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer och 5 § lagen (1980:000) om skattereduktion för aktieutdelning;

preliminär skatt: i 3 § nämnd skatt, som betalas i avräkning på slutlig skatt;

kvarstående skatt: skatt, som återstår att betala, sedan preliminär skatt har avräknats från slutlig skatt;

tillkommande skatt: skatt som skall betalas på grund av eftertaxering eller enligt beslut om debitering sedan påföringen av slutlig skatt har avslutats;

kvarskatteavgift: avgift enligt 27 § 3 mom.;

respitränta: ränta enligt 32 §;

anståndsrenta: ränta enligt 49 § 4 mom.;

ö-skatteränta: ränta enligt 69 § 1 mom.;

restitutionsränta: ränta enligt 69 § 2 mom.;

skattereduktion: nedsättning av skatt enligt 4 mom.;

särskild skattereduktion: nedsättning av skatt enligt 5 mom.;

inkomstår: det kalenderår, som närmast har föregått taxeringsåret;

uppbördsår: tiden från och med mars månad ett år till och med februari månad nästföljande år;

uppbörds månad: mars, maj, juli, september, november och januari;

gift skattskyldig: skattskyldig som taxeras med tillämpning av 52 § 1 mom.

¹Lagen omtryckt 1972:75. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:771.

²Senaste lydelse 1979:489.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

kommunalskattelagen (1928:370) och 11 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt;

ogift skattskyldig: annan skattskyldig fysisk person än nyss har sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången i fråga om skatt som påförs på grund av 1982 års taxering.

4 Förslag till Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)

Härigenom föreskrivs att 68 och 72 a §§ taxeringslagen (1956:623)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

68 §²

Av taxeringsnämnd beslutade taxeringar skall för varje skattskyldig införas i skattelängd.

I skattelängden antecknas särskilt

dels i avseende på statlig inkomstskatt inkomst av olika förvärvskällor med angivande tillika i fråga om skattskyldiga som avses i 9 § 3 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt huruvida inkomsten utgör A-inkomst eller B-inkomst, medgivet avdrag för underskott i förvärvskälla, sammanräknad nettoinkomst (summan av inkomsterna av olika förvärvskällor, minskad med avdrag för underskott), medgivna allmänna avdrag som inte avser underskott i förvärvskälla, taxerad och beskattningsbar inkomst,

dels beskattningsbar inkomst enligt 2 § lagen (1958:295) om sjömansskatt och enligt 1 § 2 mom. nämnda lag skattepliktig dagpenning samt det antal perioder om trettio dagar för vilka den skattskyldige har uppburit sådan inkomst under beskattningsåret, samt sjömansskattens nämndens beslut om jämkning enligt 12 § 4 mom. lagen om sjömansskatt,

dels i avseende på kommunal inkomstskatt taxerad och beskattningsbar inkomst,

dels beslut i övrigt, som avser förutsättning för avdrag enligt 48 § 2 och 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) eller för skattereduktion enligt 2 § 4 och 5 mom. uppbördslagen (1953:272),

dels beslut, som avser förutsättning för *sparskattereduktion* enligt 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer,

dels beslut, som avser förutsättning för *skattereduktion* enligt 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer *eller* 5 § lagen (1980:000) om *skattereduktion för aktieutdelning*,

dels beslut om avräkning av utländsk skatt eller tillämpning av progressionsbestämmelser enligt avtal för undvikande av dubbelbeskattning,

dels uppgift om *de värden på skogsmark och växande skog*, varpå skogsvårdsavgift skall beräknas,

dels uppgift om *skogsbruksvärde*, varpå skogsvårdsavgift skall beräknas,

dels skattepliktig och beskattningsbar förmögenhet, om skatt skall utgå enligt 11 § lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt.

¹Lagen omtryckt 1971:399. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:773.

²Senaste lydelse 1979:1080.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Uppgår den enligt lagen om statlig inkomstskatt beräknade taxerade inkomsten till minst 6 000 kronor för ensamstående och till sammanlagt minst 6 000 kronor för makar, som varit gifta vid ingången av beskattningsåret och under detta år levt tillsammans, skall den beräknade taxerade inkomsten införas, även om beskattningsbar inkomst icke uppkommer.

Skattelängden skall underskrivas av lokal skattemyndighet. Den skall därefter såvitt gäller den årliga taxeringen med undantag av särskild fastighetstaxering anses innefatta taxeringsnämndens beslut.

72 a §³

Har taxering för inkomst eller förmögenhet som har beslutats av taxeringsnämnd icke införts i skattelängd inom föreskriven tid eller har sådan taxering införts för annan än den taxeringen avsett eller eljest uppenbarligen införts felaktigt i sådan längd, får länsstyrelsen eller den lokala skattemyndigheten besluta om rättelse av längden i denna del. Har beskattningsbar inkomst enligt 2 § lagen (1958:295) om sjömansskatt eller enligt 1 § 2 mom. nämnda lag skattepliktig dagpenning eller det antal perioder om trettio dagar för vilka skattskyldig uppburit sådan inkomst ändrats, skall myndigheten vidtaga härav betingad rättelse av längden.

Har taxering av fysisk person eller dödsbo för inkomst eller förmögenhet som har beslutats av taxeringsnämnd blivit oriktig till följd av

1) uppenbar felräkning eller uppenbart felaktig överföring av belopp i deklaration,

2) uppenbar felaktighet i fråga om uppgift till ledning för påförande av skogsvårdsavgift eller om fastighets taxeringsvärde eller avdrag som medges skattskyldig utan särskild utredning,

3) uppenbar felaktighet i fråga om allmänt avdrag, vars rätta belopp framgår av debitering, eller avdrag för premier och andra avgifter, som avses i 46 § 2 mom. första stycket 3) kommunalskattelagen (1928:370), eller motsvarande avdrag enligt 4 § 1 mom. andra stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt eller avdrag enligt 46 § 3 mom. kommunalskattelagen eller 4 § 2 mom. lagen om statlig inkomstskatt eller i fråga om grundavdrag eller uppenbar felaktighet till den skatt-

3) uppenbar felaktighet i fråga om allmänt avdrag, vars rätta belopp framgår av debitering, eller avdrag för premier och andra avgifter, som avses i 46 § 2 mom. första stycket 3) kommunalskattelagen (1928:370), eller motsvarande avdrag enligt 4 § 1 mom. andra stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt eller avdrag enligt 46 § 3 mom. kommunalskattelagen eller 4 § 2 mom. lagen om statlig inkomstskatt eller i fråga om grundavdrag eller uppenbar felaktighet till den skatt-

³Senaste lydelse 1979:490.

Nuvarande lydelse

skyldiges nackdel i fråga om sådana förutsättningar för skattereduktion eller särskild skattereduktion som enligt 68 § skall antecknas i skattelängd,

Föreslagen lydelse

skyldiges nackdel i fråga om sådana förutsättningar för skattereduktion enligt 2 § 4 eller 5 mom. uppborrdslagen (1953:272), 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer eller 5 § lagen (1980:000) om skattereduktion för aktieutdelning som enligt 68 § skall antecknas i skattelängd,

4) uppenbar felaktighet, varigenom A-inkomst enligt 9 § 3 mom. lagen om statlig inkomstskatt har betecknats som B-inkomst,

5) uppenbarligen för lågt avdrag enligt 50 § 2 mom. kommunalskattelagen eller motsvarande avdrag enligt lagen om statlig inkomstskatt i fall då den skattskyldiges inkomst eller, vad angår makar som båda har taxerats, de skattskyldigas inkomster helt eller delvis har utgjorts av folkpension,

får länsstyrelsen eller den lokala skattemyndigheten, om ej särskilda skäl föranleder att länsrätten bör avgöra frågan, besluta om rättelse i denna del.

Föreligger felaktighet av angivna slag får myndigheten även besluta om därav föranledd ändring av den skattskyldiges eller makens taxering i ovan angivna hänseenden.

Efter utgången av mars månad året efter taxeringsåret får rättelse enligt denna paragraf beslutas endast om anmärkning i fråga om felaktighet av den art som denna paragraf avser dessförinnan har gjorts hos den som har att besluta om rättelsen.

Innan rättelse beslutas skall, om det behövs, yttrande inhämtas från taxeringsnämndens ordförande. Innebär ifrågasatt åtgärd enligt andra eller tredje stycket höjning av taxering, skall den skattskyldige beredas tillfälle yttra sig innan rättelse sker, om hinder härför ej möter.

Beslutas rättelse eller vägras rättelse som den skattskyldige har yrkat, skall, om detta ej är uppenbart överflödigt, beslutet inom två veckor tillställas den skattskyldige i den ordning som i 69 § 4 mom. föreskrivs i fråga om underrättelse beträffande taxeringsnämnds beslut.

Talan mot beslut i fråga om rättelse enligt denna paragraf får ej föras särskilt. Talan mot taxeringen får även i den del beslutet avser föras hos länsrätten i den ordning som föreskrivs i 74, 76, 100 och 101 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången vid 1982 års taxering.

5 Förslag till Lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt

Härigenom föreskrivs att 12 § 4 mom. lagen (1958:295) om sjömansskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

4 m o m .² Sjömansskatt enligt 7 § får genom beslut om jämkning ned-sättas i den mån förutsättningarna för skattereduktion enligt lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer är uppfyllda. Bosättning eller stadigvarande vistelse här i riket krävs inte för jämkning *enligt detta moment.*

Föreslagen lydelse

12 §

4 m o m . Sjömansskatt enligt 7 § får genom beslut om jämkning ned-sättas i den mån förutsättningarna för skattereduktion enligt lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer eller lagen (1980:000) om skattereduktion för aktieutdelning är uppfyllda. Bosätt-ning eller stadigvarande vistelse här i riket krävs *dock* inte för jämkning *på grund av bestämmelserna i den först-nämnda lagen.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981.

¹Lagen omtryckt 1970:933. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:777.

²Senaste lydelse 1978:424.

6 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall**

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*4 §²

Spärrbelopp enligt 3 § jämföres med sammanlagda beloppet av statlig inkomstskatt, förmögenhetsskatt, allmän kommunalskatt, landstingsmedel och egenavgifter som beräknats för den skattskyldige på grund av taxeringen (skattebeloppet). I skattebeloppet inräknas även sjömansskatt, om den skattskyldige erlagt sådan skatt under beskattningsåret.

Med egenavgifter förstås avgifter som avses i första stycket av anvisningarna till 41 b § kommunalskattelagen (1928:370).

Är den skattskyldige berättigad till nedsättning av statlig inkomstskatt eller förmögenhetsskatt genom skattereduktion som avses i 2 § 4 eller 5 mom. uppbördslagen (1953:272) eller *sparskattereduktion enligt 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer* eller genom avräkning av utländsk skatt enligt särskilda föreskrifter, skall skattebelopp enligt första stycket beräknas som om skattereduktion eller avräkning av skatt *icke* skett.

Är den skattskyldige berättigad till nedsättning av statlig inkomstskatt eller förmögenhetsskatt genom skattereduktion som avses i 2 § 4 eller 5 mom. uppbördslagen (1953:272), 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer eller 5 § *lagen (1980:000) om skattereduktion för aktieutdelning* eller genom avräkning av utländsk skatt enligt särskilda föreskrifter, skall skattebelopp enligt första stycket beräknas som om skattereduktion eller avräkning av skatt *inte hade* skett.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången i fråga om skatt som påförs på grund av 1982 års taxering.

¹Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:772.

²Senaste lydelse 1978:427.

7 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Sparskattereduktion åtnjuts med 20 % av belopp som under inkomståret har insatts på särskilt lönspar-konto och som vid årets utgång innestår på kontot samt med 30 % av belopp som under inkomståret har insatts på aktiesparkonto och som vid årets utgång motsvaras av andelar i aktiesparfond enligt lagen (1978:428) om aktiesparfonder eller innestår på kontot för inköp av sådana andelar. Sparskattereduktion åtnjuts under förutsättning att insättningar på lönsparkonto eller aktiesparkonto har gjorts på kontot under minst sex av inkomstårets månader. Varje insättning skall uppgå till lägst 75 kronor och högst 400 kronor. Sparskattereduktion får inte beräknas på högre sammanlagt belopp än 4 800 kronor om ej annat följer av andra stycket. Sparskattereduktion får inte heller beräknas på högre belopp än som motsvaras av sådan inkomst som anges i 1 §. Öretal som uppkommer vid beräkning av sparskattereduktion bortfaller.

Har sparande enligt första stycket påbörjats under senare delen av året

Föreslagen lydelse

2 §¹

Sparskattereduktion åtnjuts med 20 % av belopp som under inkomståret har insatts på särskilt lönspar-konto och som vid årets utgång innestår på kontot samt med 30 % av belopp som under inkomståret har insatts på aktiesparkonto och som vid årets utgång motsvaras av andelar i aktiesparfond enligt lagen (1978:428) om aktiesparfonder eller innestår på kontot för inköp av sådana andelar. Sparskattereduktion åtnjuts under förutsättning att insättningar på lönsparkonto eller aktiesparkonto har gjorts på kontot under minst sex av inkomstårets månader. Varje insättning skall uppgå till lägst 75 kronor och högst 600 kronor. *Högsta belopp för insättning på lönsparkonto är dock 400 kronor. Sparskattereduktion får – utom i fall som avses i andra stycket – inte beräknas på högre sammanlagt belopp än 7 200 kronor, varav högst 4 800 kronor får avse insättningar på lönsparkonto.* Sparskattereduktion får inte heller beräknas på högre belopp än som motsvaras av sådan inkomst som anges i 1 §. Öretal som uppkommer vid beräkning av sparskattereduktion bortfaller.

Har sparande enligt första stycket påbörjats under senare delen av året

¹Senaste lydelse 1980:151.

Nuvarande lydelse

men har inte insättningar skett under sex månader, åtnjuts sparskattereduktion för sådana sparmedel först vid beräkning av skatt för det närmast följande inkomståret. Sparskattereduktion enligt detta stycke medges endast om sparandet under det sistnämnda inkomståret uppfyller de förutsättningar som anges i första stycket. Sparskattereduktion får med tillämpning av detta stycke beräknas på ett sammanlagt belopp av högst 6 800 kronor.

I fråga om sparskattereduktion tillämpas 2 § 4 mom. femte och sjätte styckena uppbördslagen (1953:272). Sparskattereduktion skall tillgodoräknas den skattskyldige före skattereduktion och särskild skattereduktion.

Föreslagen lydelse

men har inte insättningar skett under sex månader, åtnjuts sparskattereduktion för sådana sparmedel först vid beräkning av skatt för det närmast följande inkomståret. Sparskattereduktion enligt detta stycke medges endast om sparandet under det sistnämnda inkomståret uppfyller de förutsättningar som anges i första stycket. Sparskattereduktion får med tillämpning av detta stycke beräknas på ett sammanlagt belopp av högst 10 200 kronor, varav högst 6 800 kronor får avse insättningar på lönsparkonto.

I fråga om sparskattereduktion tillämpas 2 § 4 mom. femte och sjätte styckena uppbördslagen (1953:272). Sparskattereduktion skall tillgodoräknas den skattskyldige före annan skattereduktion.

Har skattskyldig under beskattningsåret varit skyldig att erlægga sjömansskatt och har denna nedsatts enligt 12 § 4 mom. lagen (1958:295) om sjömansskatt på grund av bestämmelserna i denna lag, skall reductionsbeloppet minskas med det belopp varmed nedsättning har skett:

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången på insättningar som berättigar till sparskattereduktion vid 1982 års taxering.

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regerings­sammanträde
1980-10-23

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelson, Danell, Petri

Föredragande: statsrådet Wirtén

Proposition om stimulans av aktiesparandet

---

1 Inledning

Kapitalvinstkommittén (B 1979:05) tillsattes våren 1979 med uppdrag att göra en översyn av beskattningen av realisationsvinster vid försäljning av aktier och viss annan lös egendom (Dir 1979:27). Genom tilläggsdirektiv (Dir 1980:10) har kommittén därefter fått i uppdrag att pröva även frågor angående lindrad beskattning av aktiebolagens utdelade vinster samt att med förtur utarbeta förslag till provisoriska lättnader för aktiesparandet. I delbetänkandet (Ds B 1980:11) Stimulans av aktiesparandet har kommittén redovisat förslag i sistnämnda hänseende. Betänkandet bör fogas som *bilaga 1* till protokollet i detta ärende.

Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena bör fogas som *bilaga 2* till protokollet i detta ärende.

Jag avser nu att ta upp frågan om särskilda åtgärder för att stimulera aktiesparandet. I sammanhanget diskuterar jag också aktiesparandet inom ramen för det s. k. skattesparandet. Slutligen avser jag att behandla rätten till avdrag för förlust vid försäljning av premieobligationer. Bakgrunden är att vissa förfaranden har visat sig kunna medföra omotiverade skattelättnader.

2 Allmän motivering

2.1 Behovet av åtgärder för att stimulera aktiesparandet

De svenska företagens finansiella situation har successivt försämrats under en följd av år. Soliditeten, dvs. egenkapitalets andel av det totala kapitalet,

har fortlöpande sjunkit, från ca 40 % i mitten av 1960-talet till under 25 % i dag. Denna utveckling ger anledning till oro i flera avseenden. En hög skuldsättningsgrad innebär att variationerna i avkastningen på det egna kapitalet blir kraftigare och företaget får därigenom svårare att stå emot konjunktursvängningar och strukturella störningar. Med ökad skuldsättningsgrad får företagen också allt svårare att anskaffa nytt kapital och villkoren blir allt ogynnsammare. Detta gäller i fråga om såväl upptagande av lån som tillskott av riskkapital genom nyemission. Både viljan och förmågan att investera minskar.

Samtidigt befinner vi oss i ett ekonomiskt läge där det är av största vikt att näringslivets konkurrenskraft och produktionskapacitet ökar, i första hand inom den utlandskonkurrerande sektorn. Investeringsvolymen måste därför höjas från de senaste årens alltför låga nivå. En förutsättning för detta är emellertid att soliditeten förstärks och snabba åtgärder i detta syfte behövs således.

En ökning av soliditeten kan ske genom att egna vinstmedel hålls kvar i företaget eller genom att nytt kapital tillförs utifrån vid nyemission. Den nuvarande låga lönsamheten i företagen gör emellertid att man inte kan räkna med att de enbart med egna vinstmedel skall kunna höja soliditeten i någon nämnvärd grad. Detta gäller även om lönsamheten stiger från nuvarande låga nivå. Det är alltså nödvändigt att riskvilligt kapital tillförs genom nyemission.

Under senare år – bortsett från år 1976 – har nyemissionsvolymen legat på en låg nivå. Det är mycket svårt att med någon säkerhet ange vilken nivå som är önskvärd under de närmaste åren, men det är ställt utom allt tvivel att en betydande ökning måste ske.

Orsakerna till den hittillsvarande utvecklingen får sökas såväl hos företagen som hos aktiemarknaden. För bolagen har – bl. a. med hänsyn till att räntekostnader är avdragsgilla medan utdelningar utgår av beskattade medel – lånefinansiering ställt sig förmånligare än egenfinansiering. Den reala effektiva avkastningen på börsnoterade aktier har under 1970-talet varit negativ redan före skatt, medan många alternativa placeringar har visat en betydligt gynnsammare bild, något som givetvis har varit ägnat att minska utbudet av riskkapital till näringslivet. De enskilda hushållen har under en följd av år minskat sin andel av aktiestocken.

En viktig roll för både efterfrågan av och tillgången på riskkapital spelar beskattningen av aktiebolagens vinster samt av aktieägarnas utdelningar och realisationsvinster.

Vinster i aktiebolag dubbelbeskattas, dvs. först beskattas vinsten hos bolaget och därefter – om den delas ut – hos mottagarna. Detta brukar kallas det klassiska systemet för beskattning av bolagsvinster och har tidigare varit allmänt använt. I flera länder, bl. a. i samtliga EG-länder utom Nederländerna och Luxemburg samt i Norge, har emellertid numera lättnader i dubbelbeskattningen genomförts.

Även i vårt land har åtgärder vidtagits för att underlätta försörjningen med riskkapital. Genom den s. k. Annell-lagstiftningen, som genomfördes år 1960 och senare utvidgats, har aktiebolag fått viss rätt till avdrag för utdelning på nyemitterade aktier. Inom ramen för skattesparandet som infördes år 1978 medges skattelättnader vid regelbundet sparande i bl. a. aktiesparfonder. Regeringen har tidigare denna dag på föredragning av chefen för ekonomidepartementet beslutat att lägga fram ett förslag (prop. 1980/81:45), som innebär att anställda vid ett visst företag skall kunna spara i särskilda aktiesparfonder som består enbart av aktier i detta företag. Det s. k. sparavdraget som medges fysisk person från nettointäkt av kapital och som är av äldre datum kan givetvis också ge viss lindring i inkomstbeskattningen av utdelningar.

För en närmare redogörelse för nuvarande beskattningsregler och för vissa åtgärder för att främja tillgången på riskkapital som har vidtagits i andra länder hänvisas till betänkandet.

Som jag anförde i prop. 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. leder de nuvarande reglerna för kapitalbeskattning – löpande inkomstbeskattning, realisationsvinstbeskattning och förmögenhetsbeskattning – till stora orättvisor och samhällsekonomiska snedvridningar i en inflationsekonomi. Dessa frågor har diskuterats av 1972 års skatteutredning i dess slutbetänkande (SOU 1977:91) Översyn av skattesystemet, av professor Sven-Erik Johansson i bilaga 2 till kapitalmarknadsutredningens slutbetänkande (SOU 1978:11–13) Kapitalmarknaden i svensk ekonomi och nu av kapitalvinstkommittén. Det finns anledning att här betona att skattereglerna för aktier framstår som särskilt ogynnsamma jämförda med dem som gäller för andra placeringar. Åtgärder i fråga om realisationsvinstbeskattningen har nu aktualiserats i flera avseenden. Förslag till ändrade regler för beskattning av realisationsvinst vid fastighetsförsäljning, innebärande en skärpning i förhållande till nuvarande ordning, har nyligen förelagts riksdagen (prop. 1980/81:32). Vidare kan nämnas att det ingår i kapitalvinstkommitténs uppdrag att se över beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av bostadsrätter och aktier samt att jag – som nämndes i prop. 1980/81:20 – anser skäl föreligga att pröva möjligheten av skärpta regler för realisationsvinstbeskattning i fråga om viss lös egendom (diamanter, guldjetonger o. d.).

Hos hushållen finns betydande finansiella tillgångar som skulle kunna bli ett verksamt bidrag till näringslivets försörjning med riskkapital. Dessa tillgångar uppgår till drygt 300 miljarder kr., varav ca 10 % eller 30 miljarder kr. utgörs av börsaktier. Med dessa belopp skall jämföras att nyemissionerna under senare år – bortsett från år 1976 då de uppgick till 1,4 miljarder kr. – inte har överstigit 1 miljard kr. utan i stället flera år stannat vid något hundratal miljoner kr. För att hushållen skall kunna medverka i betydligt ökade emissioner i en utsträckning som motsvarar deras nuvarande andel i aktiestocken räcker det alltså om en obetydlig andel av sådana finansiella

tillgångar som inte är placerade i aktier överförs till aktiemarknaden.

I sammanhanget bör också nämnas att åtgärder har vidtagits för att främja tillskottet av riskkapital från vissa institutionella placerare. Det gäller dels ökade möjligheter för försäkringsbolagen att utnyttja sina fria fonder för aktieplaceringar, dels betydande tillskott till de medel som förvaltas av allmänna pensionsfondens fjärde fondstyrelse och används för sådana placeringar. Chefen för ekonomidepartementet har i prop. 1980/81:20 aviserat att förslag om ytterligare tillskott i sistnämnda hänseende kommer att läggas fram inom den närmaste tiden.

Kapitalvinstkommitténs uppdrag är främst tekniskt och den har inte haft till uppgift att bedöma huruvida lättnader i dubbelbeskattningen bör genomföras eller – om sådana skall ske – omfattningen av lättnaderna. Kommittén har i sistnämnda hänseende valt att belysa några olika nivåer. Lagtexterna har utformats efter en nivå, som teoretiskt motsvarar avräkning av hälften av den del av bolagsskatten som belöper på utdelningarna.

Åtskilliga remissinstanser har uttalat sig i frågan om sådana åtgärder bör vidtas och om vilken omfattning som behövs för att uppnå de åsyftade målen.

Det överväldigande antalet remissinstanser har ställt sig positiva till lindringar i dubbelbeskattningen. Endast ett fåtal har varit negativa. De förra åberopa i huvudsak de av mig nyss anförda omständigheterna avseende företagets behov av riskkapital och den ringa avkastningen på aktieplaceringar. Flera av dem framhåller också att det föreligger en överhängande risk att den svenska aktiemarknaden upphör att fungera om åtgärder inte omedelbart vidtas så att förtroendet för aktier som placeringsform kan upprätthållas. De remissinstanser som är negativa anför att problemet bör angripas på andra vägar, att det inte är rimligt att just nu när besparingar sker på många områden lindra skatten för aktieägare samt att skatten inte bör vara lägre på arbetsfria inkomster än på arbetsinkomster.

Bland de remissinstanser som ställer sig positiva anser å andra sidan flertalet att ytterligare åtgärder är påkallade eller att lättnaderna bör ha större omfattning än enligt den nivå som kommittén främst belyst.

I det föregående har jag redogjort för behovet att stärka soliditeten i företagen genom tillskott av riskkapital, de finansiella tillgångar som finns inom hushållssektorn och de för aktieplaceringar oförmånliga skatteregler. Mot denna bakgrund är det enligt min mening uppenbart att åtgärder för att förbättra villkoren för aktiesparande är starkt påkallade. Det synes också osannolikt att vi skulle kunna behålla en dubbelbeskattning av bolagsvinster, som i större eller mindre utsträckning lindrats i de flesta andra med Sverige jämförbara länder, utan att detta leder till negativa effekter för vår ekonomi.

Med hänsyn till det anförda anser jag att åtgärder nu bör vidtas för att åstadkomma en provisorisk lindring av dubbelbeskattningen av bolagsvinster i avvaktan på ett mer permanent system. Jag vill understryka att det inte

är fråga om att beskatta dessa inkomster lindrigare än andra utan endast att i viss utsträckning mildra den nuvarande särskilt hårda beskattningen.

När det gäller omfattningen av lättnaderna vill jag påpeka att det visserligen måste antas förhålla sig så att en större stimulans uppnås ju större lättnaderna är. En viss försiktighet är emellertid påkallad i ett provisoriskt system, eftersom effekterna aldrig kan helt sammanfalla med dem som permanenta regler föranleder. Avräkning av omkring halva den på utdelningen belöpande bolagsskatten är också en nivå som har valts i flera av EG-länderna. Jag är mot denna bakgrund inte beredd att ge åtgärderna en större omfattning än vad som enligt kommitténs beräkningar motsvarar halv avräkning eller 200 – 250 milj. kr.

2.2 Lindringar i dubbelbeskattningen av bolagsvinst

Dubbelbeskattningen av aktiebolagens vinster kan lindras genom åtgärder på bolagsnivå eller aktieägarnivå. I det förra alternativet kan lättnaderna få form av ett avdrag för verkställd utdelning eller en lägre skatt på den del av vinsten som delas ut. Annell-lagstiftningen innebär ett avdrag för utdelning. Det är också den väg som har valts i Norge i fråga om den statliga inkomstskatten. Det senare alternativet har i allmänhet utformats som ett avräkningssystem, där aktieägaren i större eller mindre omfattning får tillgodoräkna sig den av bolaget erlagda skatten. Metoderna bör i princip få samma ekonomiska effekt, sett på längre sikt och med hänsyn enbart till inhemska förhållanden. Olika tekniska och administrativa problem uppkommer emellertid och det är bl. a. dessa frågor som kommittén har att belysa i sitt fortsatta arbete.

Vad gäller provisoriska lättnader i dubbelbeskattningen är det givetvis önskvärt att dessa ges en utformning som inte försvårar en övergång till ett mer permanent system. Vilket detta blir är emellertid inte klart: jag vill crinra om att kommittén har att belysa alternativa utformningar. Det finns också andra synpunkter som det är angeläget att beakta.

Som jag nyss nämnde finns det hos hushållen betydande medel som kan tillföras aktiemarknaden. Det är därför av värde att lättnaderna direkt kommer hushållen till del. För att de skall kunna stimulera även sådana hushåll, som tidigare inte innehar aktier, till sparande i denna form bör de utformas så enkelt som möjligt. För att uppnå denna effekt bör vidare reglerna i första hand inriktas på mindre utdelningsinkomster. Härigenom bör en önskvärd spridning av aktieinnehaven kunna befrämjas.

Även administrativa skäl talar för att enklast möjliga utformning bör eftersträvas. Ett provisoriskt system som inom några år beräknas komma att avlösas av mera permanenta regler medför givetvis alltid olägenheter för de tillämpande myndigheterna, liksom för de skattskyldiga. I en situation där behovet av åtgärder är så trängande att de inte kan uppskjutas till dess ett slutligt system har hunnit utarbetas, kan en provisorisk lösning inte undvikas.

De administrativa synpunkterna får då beaktas vid utformningen av en sådan lösning.

Kommittén anser att provisoriska lättnader inte bör åstadkommas genom åtgärder på bolagsnivå, eftersom detta skulle kräva väsentliga ingrepp i nuvarande skatteregler. Det är för det första fråga om behandlingen av utdelning till andra svenska bolag, där samordningen med reglerna om skattefrihet för mottagen utdelning inte synes kunna ges en enkel lösning. Vidare gäller det svårigheten att upprätthålla en rimlig beskattning av vinstmedel som delas ut till aktieägare i utlandet utan att komma i konflikt med våra internationella åtaganden.

Denna åsikt delas – med något undantag – av de remissinstanser som har yttrat sig i frågan, varvid också anförts att skattelättnader hos aktieägarna torde vara mer effektiva för att åstadkomma en spridning av aktieägandet.

Jag ansluter mig till denna bedömning. Lättnader i dubbelbeskattningen på bolagsnivå torde i ett provisoriskt system få ges formen av en sänkning av bolagsskatten. En sådan åtgärd saknar emellertid helt den inriktning på småsparare som bör eftersträvas i syfte att bredda aktieägandet. För att uppnå samma stimulanseffekt för denna grupp som i det förslag jag avser att lägga fram skulle krävas en så stor sänkning av bolagsskatten – om inte rent av ett avskaffande – att ett mycket betydande skattebortfall skulle uppkomma.

Som bakgrund till övervägandena rörande utformningen av skattelättnader på aktieägarnivå vill jag kort redogöra för den principiella uppbyggnaden av ett avräkningssystem. Ett sådant innebär att aktieägaren till den faktiskt uppburna utdelningen lägger en del av eller hela den bolagsskatt som belöper på utdelningen och redovisar denna summa som inkomst. Aktieägarens inkomstskatt beräknas sedan efter vanliga regler. Från den uträknade skatten avräknas sedan samma belopp som tidigare lades till inkomsten. Bolagsskatten behandlas således helt eller delvis som innehållen preliminär skatt för aktieägaren. Genom att det belopp som avräknas är lika stort oberoende av aktieägarens inkomst, medan den ytterligare inkomstskatt som tillägget föranleder beror på marginals-katten, minskar skattelättnaden i kronor genom avräkningen vid stigande inkomst.

De metoder för skattelättnader som kommittén har diskuterat är ett särskilt avdrag från utdelningsinkomst eller en skattereduktion. I fråga om utdelningsavdrag har diskuterats fullt avdrag upp till ett visst belopp, partiellt avdrag med belopp motsvarande viss andel av utdelningsinkomsten och avtrappat avdrag innebärande en kombination av de båda första modellerna. För en skattereduktion har kommittén utformat två modeller, *A* och *B*. Modell *A* har konstruerats så att dess verkningar så nära som möjligt överensstämmer med dem som ett avräkningssystem skulle medföra. Enligt modellen bestäms skattereduktionens storlek av såväl utdelningen som den beskattningsbara inkomsten. Skattereduktion utgår med viss procentuell

andel av utdelningsinkomsten. Procentsatsen bestäms på grundval av den beskattningsbara inkomsten efter en skala där procentsatsen sjunker vid stigande inkomst. Om utdelningsinkomsterna överstiger ett visst belopp reduceras den ursprungliga procentsatsen alltmer för överskjutande belopp. Modell B innebär också att skattereduktionen beräknas som en procentuell andel av utdelningsinkomsten men oberoende av övriga inkomster. Reduktionen beräknas efter en skala, där procentsatsen sjunker vid stigande utdelningsinkomst.

Kommittén har uttalat att en skattereduktion är att föredra framför ett utdelningsavdrag med hänsyn till inkomstprofil och stimulans effekt. Beträffande de båda modellerna för en reduktion har kommittén inte gett den ena modellen ett bestämt förord framför den andra men har anfört att modell A har ett försteg såvitt gäller inkomstprofilens överensstämmelse med en avräkning, medan modell B är något mer gynnsam från småspararsynpunkt och dessutom har vissa tekniska fördelar.

Remissinstansernas inställning till kommitténs ställningstaganden är mycket splittrad. En grupp, som främst företräder administrativa synpunkter, avstyrker en skattereduktion såväl enligt modell A som enligt modell B, eftersom båda anses alltför invecklade för att passa i ett provisoriskt system. Vissa av dessa uttalar att modell B är något enklare och därför att föredra framför modell A. Det framhålls också att ett avdrag är enklare för de skattskyldiga och därför i högre grad ägnat att stimulera nya grupper till sparande i aktier. En annan grupp, i huvudsak bestående av företrädare för näringslivet och aktiemarknaden, förordar en skattereduktion enligt modell A. Skälet till detta är främst dess likhet med ett avräkningssystem och dessa remissinstanser ser det i allmänhet som önskvärt att ett sådant system införs senare. Vidare framhålls värdet av att beskattningen här i riket stämmer överens med den som tillämpas i flertalet EG-länder samt att modellen genom att skattelättnaden är störst vid låga inkomster har en bättre fördelningspolitisk prägel. Modell B förordas av remissinstanser som företräder skilda intressen och dessa åberopar i huvudsak att den är enkel att förstå och tillämpa samt har småspararinriktning.

För egen del får jag anföra följande.

Det är uppenbart att ett avdrag från utdelningsinkomst av samma konstruktion som det nuvarande sparavdraget skulle vara enkelt att förstå för de skattskyldiga och att tillämpa för skattemyndigheterna. Ett sådant avdrag skulle också kunna innebära ett kraftigt incitament för den som inte har aktier att förvärva en så stor post att utdelningen kan beräknas motsvara det maximala avdragsbeloppet. Vid ett partiellt eller ett avtrappat avdrag reduceras å andra sidan de angivna fördelarna avsevärt. Kostnaderna i form av skattebortfall blir emellertid mycket höga om fullt avdrag medges för mer än mycket begränsade belopp. Oavsett hur avdraget utformas kommer också den skattelättnad det medför att stiga i relation till den beskattningsbara inkomsten. Jag anser detta vara en så stor nackdel med denna metod att den

inte bör användas för de provisoriska stimulansåtgärderna. I stället bör eftersträvas att utforma en skattereduktion på ett sådant sätt att även den blir enkel och inriktas på småsparare.

Modell A har verkningar som till stor del överensstämmer med de system som tillämpas i de flesta länderna i Västeuropa. Om den väljs kan en övergång till ett permanent system av denna art underlättas. Modellen har också fördelningspolitiskt fördelaktiga effekter. Mot dessa fördelar står emellertid också nackdelar. För att de åsyftade effekterna skall uppnås har modellen måst bli relativt komplicerad. Detta innebär både en stor belastning för skattemyndigheterna och svårigheter för de skattskyldiga att sätta sig in i reglerna och bedöma skattelättnaderna, något som i sin tur kan äventyra effekten särskilt i fråga om småsparare. Gemensam beräkning måste ske för makar. Eftersom beräkningen av skattelättnaderna grundar sig på den beskattningsbara inkomsten, medför en extrainkomst att reduktionen minskar, något som kan uppfattas som en ytterligare skattebelastning på denna inkomst. Det synes inte heller möjligt att i märkbar utsträckning förenkla utformningen av modell A med bibehållande av de därmed förenade fördelarna. Från administrativ synpunkt kan också framhållas att det i detta avseende inte råder någon likhet mellan modell A och ett avräkningssystem utan helt nya rutiner skulle bli följden vid en övergång mellan dessa system.

Som ett led i inriktningen på hushåll som innehar endast en mindre aktiepost eller som tidigare inte sparat i aktier anser jag att skattelättnaderna – oavsett den närmare utformningen – bör utgå endast för ett visst högsta utdelningsbelopp. Därigenom försvagas också det argumentet för modell A att dess verkningar nära stämmer överens med ett avräkningssystem. Jag anser därför att skattereduktionen bör utformas på grundval av modell B enligt kommitténs förslag churu med vissa ändringar.

I huvuddragen följer mitt förslag den av kommittén utarbetade modellen. Skattereduktion skall alltså tillkomma fysisk person eller dödsbo för utdelning på börsnoterade aktier eller på andelar i aktiefond som till väsentlig del består av sådana aktier. Förutsättning för skattereduktion är att utdelningen utgör inkomst av kapital samt att mottagaren är skattskyldig i Sverige för denna. Som jag nyss nämnde anser jag att skattereduktionen bör beräknas på utdelningen endast till den del denna inkomst inte överstiger en viss beloppsgräns. Jag föreslår att denna gräns bestäms till 10 000 kr. för ensamstående och 20 000 kr. för makar gemensamt. Därvid har beaktats önskemålen å ena sidan att även de som redan innehar aktier får en stimulans att öka sitt innehav och å andra sidan att medlen inom den förut angivna kostnadsramen inte främst kommer att tillfalla aktieägare med mycket stora innehav. För att förenkla beräkningarna föreslår jag en enhetlig reduktions-sats, vilken inom denna ram kan uppgå till 30 %. Härigenom blir det också möjligt att göra den ytterligare förenklingen att underlaget bestäms och reduktionen beräknas för vardera maken för sig. Vid bestämmande av

underlag måste dock andra makens utdelningsinkomster i vissa fall beaktas med hänsyn till att ett gemensamt maximibelopp gäller för makarna. Slutligen vill jag nämna att jag inte är beredd att biträda kommitténs förslag att sparavdraget i viss utsträckning skall avräknas från utdelningsinkomsterna vid bestämmande av underlag för skattereduktion. Förslaget har av administrativa skäl mött kraftig kritik från remissinstanserna. Bakgrunden till förslaget är att det annars i vissa fall kan uppkomma vad kommittén kallar en överstimulans, innebärande att nettobehållningen av utdelningen överstiger utdelningens bruttobelopp. Det är främst fråga om skattskyldiga med små utdelningsinkomster och inga andra kapitalinkomster. Överstimulansen bortfaller vid stigande utdelningsinkomst, snabbare ju högre den beskattningsbara inkomsten är. Jag anser att de administrativa betänkligheterna – som också omfattar det förhållandet att systemet kan framstå som svårförståeligt och rent av orättvist för de skattskyldiga – väger så tungt att den beskrivna överstimulansen får accepteras, så mycket mer som den i första hand tillfaller småsparare med låga inkomster. Överstimulansen blir f. ö. något mindre i mitt förslag än enligt kommittéförslaget, som innebär en högre reduktionssats för den allra lägsta delen av en utdelningsinkomst.

Jag återkommer i specialmotiveringen till vissa mindre, i huvudsak tekniskt betonade ändringar i förhållande till kommittéförslaget.

Några remissinstanser har föreslagit en kombination av flera åtgärder, t.ex. ett utdelningsavdrag och en skattereduktion. Härigenom skulle man kunna vinna att de allra minsta utdelningsinkomsterna inte skulle tas till beskattning eller leda till beräkning av skattereduktion. Enligt min mening skulle emellertid en sådan kombination i åtskilliga fall i stället utgöra en administrativ komplikation och jag bedömer inte att sådana fördelar står att vinna med ett sådant alternativ – i allt fall inte inom den angivna kostnadsramen – att jag kan ansluta mig till förslaget.

Några remissinstanser har riktat kritik mot att kommitténs förslag – i enlighet med tilläggsdirektiven – bara har avsett börsnoterade aktier och framhållit att även andra företags situation måste beaktas i det fortsatta arbetet. Som min företrädare anförde i tilläggsdirektiven föreligger i viss mån andra förhållanden i fråga om de mindre företagen, som gör att särskilda överväganden är påkallade i dessa frågor. I direktiven anges emellertid också att kommittén i sitt arbete bör ägna uppmärksamhet åt frågan om dubbel- eller enkelbeskattning av småföretagen och riskkapitalförsörjningen inom denna företagssektor samt att kommittén i dessa frågor bör ha nära samråd med 1980 års företagsskattekommitté (B 1979:13). Chefen för ekonomidepartementet har nyligen tillkallat en särskild utredare (E 1980:05) med uppdrag att utreda de små och medelstora företagens finansiella situation. Utredaren skall enligt direktiven (Dir 1980:56) bl.a. studera vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra företagens möjligheter att dra till sig nytt riskkapital. Utredaren skall samråda med de två förut nämnda kommittéerna.

En av kommitténs ledamöter framför i ett särskilt yttrande tanken på skattefrihet under åren 1981 och 1982 för utdelning som används till att teckna nya aktier i det utdelande företaget. Vid beräkning av realisationsvinst skall i gengäld aktierna anses vara anskaffade utan kostnad vid den tidpunkt då teckningen skedde. En framställning av likartad innebörd har inkommit från Aktiespararnas riksförbund.

Flera remissinstanser har tillstyrkt att ett sådant system ingår i de provisoriska åtgärderna, medan några har ansett att det bör prövas i det fortsatta utredningsarbetet. Även andra metoder i syfte att stimulera till ökat aktieinnehav, t.ex. särskilt avdrag för nytecknade aktier eller för nysparande i aktier, tas upp i remissvaren.

Det är i och för sig värdefullt att olika sätt prövas för att stimulera hushållens intresse för aktiesparande. Enligt min mening är det emellertid redan av praktiska skäl uteslutet att för år 1981 införa ett system innebärande skattefrihet vid konvertering av utdelning till nya aktier. De olika tankar som har förts fram får därför bli föremål för fortsatta överväganden i annat sammanhang.

Jag vill också nämna att några remissinstanser har ifrågasatt om inte någon lättnad borde ges de reinvesterande aktiefonderna. I dessa lämnas ingen utdelning utan vad som återstår efter inkomstbeskattning hos fonden används för ytterligare aktieförvärv. Andelsägarna får alltså inte del av lättnader för hushållen i beskattningen av utdelningsinkomster. Det är emellertid enligt min mening knappast möjligt att medge dessa aktiefonder någon mot den föreslagna skattereduktionen svarande skattelättnad. Däremot måste givetvis de reinvesterande fondernas situation beaktas i ett permanent system.

Jag vill slutligen ta upp en särskild fråga angående beskattningen av sjömän. Sjöinkomst beskattas genom sjömanskatten, som är en definitiv källskatt. Denna tas ut efter särskilda tabeller på grundval enbart av inkomsten ombord. Övrig inkomst beskattas i vanlig ordning, skilt från sjömanskatten. En viss samordning föreligger emellertid därigenom att sjömanskatten kan jämkas, om sjömannen vid taxeringen har rätt till vissa avdrag, bl.a. underskottsavdrag, och inte har någon landinkomst mot vilken han kan utnyttja avdragen. Han kan då begära jämkning av sjömanskatten, varvid kan föreskrivas att denna skall beräknas på inkomsten minskad med avdraget. Har sådan jämkning skett får avdraget inte utnyttjas vid landtaxeringen till den del det har föranlett jämkning. Vid införandet av skattesparandet beslöts att jämkning av sjömanskatt, innebärande en nedsättning av skatten, skulle kunna ske om sjömannen var berättigad till sparskattereduktion. Utan denna möjlighet skulle sjömännen i huvudsak vara uteslutna från förmånerna i denna sparform.

Med den nu föreslagna skattereduktionen för utdelning förhåller det sig i viss mån annorlunda. Eftersom en förutsättning för rätt till sådan reduktion är att skattskyldighet för inkomsten här i riket föreligger, måste alltså

sjömannen ha en inkomst som skall tas upp vid landtaxeringen. Det kan då hävdas att skattereduktionen bör räknas av mot den skatt som påförs på grund av denna taxering. Om han har avdrag som medför att ingen eller låg skatt kommer att påföras, kan emellertid resultatet bli att han inte kan tillgodoräknas skattereduktionen just på grund av att hans huvudsakliga inkomst är sjöinkomst. Jag anser därför att det finns anledning att på samma sätt som gäller i fråga om sparskattereduktion ge möjlighet för sjöman att få sjömannsskatten jämkad på grund av rätt till skattereduktion för utdelning.

2.3 Realisationsvinstbeskattningen

Från den skattepliktiga realisationsvinsten på äldre aktier, dvs. sådana aktier som har innehafts två år eller mer, får den skattskyldige göra ett särskilt avdrag med 1 000 kr. Avdraget får inte överstiga den skattepliktiga vinsten, i förekommande fall minskad med förlust vid försäljning av sådana aktier. För makar är maximiavdraget 1 000 kr. för dem gemensamt.

Kommittén har föreslagit en höjning av schablonavdraget till 2 000 kr. De remissinstanser som har yttrat sig i frågan har i allmänhet tillstyrkt förslaget. Flera har därvid uttalat sig för större höjning, till 4 000 kr. eller 5 000 kr. Några remissinstanser har å andra sidan avstyrkt att beloppet höjs.

Som min företrädare påpekat i huvuddirektiven till kapitalvinstkommittén är reglerna om beskattning av realisationsvinst vid försäljning av aktier komplicerade och i många fall svårtillämpade. Schablonavdraget fyller därför en viktig förenklingsfunktion genom att bespara både de skattskyldiga och taxeringsmyndigheterna arbete med att utreda anskaffningskostnader vid mindre aktieförsäljningar. Särskilt för småsparare kan det vara av värde att kunna avyttra en mindre aktiepost utan att behöva sätta sig in i realisationsvinstbeskattningens närmare utformning.

Med hänsyn till det anförda delar jag uppfattningen att en höjning av schablonavdraget nu bör ske. Den omständigheten att kommittén i sitt fortsatta arbete kommer att behandla realisationsvinstbeskattningens utformning ger – som kommittén påpekat – anledning att låta höjningen bli av tämligen begränsad omfattning. Jag anser dock att den kan göras något större än kommittén föreslagit. När schablonbeloppet först infördes år 1966 (prop. 1966:90, BeU 1966:46, rskr 1966:266, SFS 1966:215) innebar det med då gällande regler att aktier upp till ett värde av 5 000 kr. kunde försälas utan beskattningsekvenser. En uppräknig med hänsyn till penningvärdeförändringen av denna summa leder till att schablonavdraget vid nuvarande skatteregler bör bestämmas till 3 000 kr. Jag förordar en höjning till detta belopp.

Som jag nämnde i inledningen har jag ansett det motiverat att i detta sammanhang ta upp också en annan fråga på realisationsvinstbeskattningens område. Det är angeläget att för framtiden hindra vissa förfaranden som

genomförs med utnyttjande av svenska premieobligationer.

En försäljning av premieobligationer behandlas, om den inte är yrkesmässig, enligt bestämmelserna i 35 § 4 mom kommunalskattelagen (1928:370), KL. Det betyder att hela den nominella realisationsvinsten är skattepliktig om försäljningen sker inom två år från förvärvet. Vid en försäljning under tredje, fjärde eller femte året efter förvärvet är 75 %, 50 % resp. 25 % av vinsten skattepliktig. Om försäljningen sker efter fem år eller längre tid är vinsten skattefri. Realisationsförlust på premieobligationer är avdragsgill i motsvarande omfattning, dvs. hela den nominella förlusten är avdragsgill vid en försäljning efter mindre än två års innehav varefter den avdragsgilla andelen av förlusten under tredje till femte året sjunker från 75 % till 25 % och ingen del av förlusten är avdragsgill vid försäljning efter fem år. En realisationsförlust som har uppkommit vid försäljning av premieobligationer får enligt nuvarande regler räknas av mot realisationsvinster på annan lös egendom och även – med vissa begränsningar vid den kommunala beskattningen – mot realisationsvinster på fastigheter. Kan förlusten inte utnyttjas för avdrag under förluståret, får den sparas för att användas till avdrag mot realisationsvinster som redovisas något av de sex följande beskattningsåren.

Kurserna på premieobligationer står regelmässigt högst vid tiden för dragningen och sjunker relativt kraftigt omedelbart efter dragningen. Detta förhållande har utnyttjats systematiskt av vissa skattskyldiga som har gjort mer betydande realisationsvinster på t.ex. aktier eller fastigheter. Man har köpt en större mängd obligationer före dragningen och sålt dem kort tid därefter. Den kursförlust som har uppkommit – och som i princip motsvarar värdet av att delta i dragningen – har hittills i sin helhet varit avdragsgill och har kunnat utnyttjas till kvittning mot realisationsvinsterna. Samtidigt gäller att de vinster som utfaller vid dragning på svenska premieobligationer – till skillnad mot vinster på utländska obligationer – inte träffas av inkomstskatt. Det är att märka att den som köper hela serier av obligationer är garanterad en viss minimnivå av vinster. Det kan i sammanhanget ha intresse att jämföra med de förhållanden som gäller i fråga om aktier. Även aktiekurserna stiger normalt före utdelningstillfället och sjunker därefter. Här motsvaras emellertid kursnedgången av en skattepliktig utdelningsinkomst.

Det beskrivna sättet att utnyttja premieobligationer är enligt min mening inte acceptabelt. Som jag framhöll i prop. 1980/81:20 har premieobligationerna tillkommit för att utgöra en form av statlig upplåning som är riktad speciellt till småsparare och det är ägnat att inge olust när de på det angivna sättet utnyttjas som spekulationsobjekt.

Jag föreslår därför att rätten till avdrag för realisationsförluster på svenska premieobligationer begränsas. Sådana förluster bör i fortsättningen få kvittas endast mot realisationsvinster som uppkommer vid en försäljning av svenska premieobligationer. Förslaget föranleder ändring i punkt 4 av anvisningarna

till 36 § KL. Jag återkommer till den närmare utformningen i specialmotiveringen.

De nya reglerna bör gälla i fråga om förluster som uppkommer vid försäljningar efter utgången av år 1980.

2.4 Lönsparandet

År 1978 infördes särskilda skattelättnader för lönsparande (prop. 1977/78:165, FiU 1977/78:37, rskr 1977/78:436, SFS 1978:423–429). Systemet innebär att löntagare och andra med A-inkomst får en skattereduktion, sparskattereduktion, beräknad på grundval av belopp som under året har sparats på lönsparkonto i bank eller på aktiesparkonto för förvärv av andelar i aktiesparfond. Vissa förutsättningar skall vara uppfyllda för att sparskattereduktion skall medges. En sådan förutsättning är att sparandet sker regelbundet genom minst sex månadsinsättningar under året på minst 75 kr. och högst 400 kr. Räntan på sparkontomedel är skattefri och för fondsparandet finns en regel som innebär skattefrihet för värdestegring på sådana fondandelar som har innehafts minst fem år. Om uttag sker från sparkonto eller fondandelar inlöses före utgången av en tid av fem år från sparåret, återförs de erhållna skatteförmånerna genom ett schabloniserat avdrag vid utbetalningen.

Skattereduktion får beräknas på högst 4 800 kr. Särskilda regler gäller när sparande har påbörjats så sent under ett år att sex månadsinsättningar inte har hunnit göras. Det sparade beloppet får då inräknas i underlaget nästa år och skattereduktion får beräknas på högst 6 800 kr. Sparskattereduktionen uppgick ursprungligen till 20 % av det under året sparade beloppet oavsett sparformen. Genom beslut vid föregående riksmöte (prop. 1979/80:85, SkU 1979/80:38, rskr 1979/80:279, SFS 1980:151) höjdes procentsatsen för sparande i aktiefond till 30. Bakgrunden till höjningen var angelägenheten av att främja näringslivets tillgång på riskvilligt kapital. Lönsparande i aktier var nämligen – jämfört med banksparande – oförmånligt inte bara från risksynpunkt utan också från avkastningssynpunkt. Höjningen gäller i princip fr.o.m. 1980 års sparande.

I augusti 1980 var antalet konton inom det s.k. skattesparandet omkring 600 000, varav närmare 550 000 bankkonton. På omkring hälften av kontona uppgick sparandet till det maximala beloppet, 400 kr. i månaden.

Efter samråd med chefen för ekonomidepartementet får jag anföra följande.

Åtgärder för att främja sparandet i aktier bör vidtas även inom ramen för skattesparandet. Jag anser dock inte att de direkta skatteförmånerna nu bör höjas ytterligare. I stället bör maximibeloppet höjas såvitt avser sparande i aktier till 600 kr. i månaden. Mitt förslag innebär att sparskattereduktion i fortsättningen får beräknas på högst 7 200 kr., varav högst 4 800 kr. får avse banksparande.

Undantagsregeln för de fall där sparande har påbörjats under senare delen av året bör ändras i motsvarande mån.

De nya reglerna bör tillämpas på sparande som medför rätt till skattereduktion vid 1982 års taxering.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom budgetdepartementet upprättats förslag till

1. lag om skattereduktion för aktieutdelning,
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
3. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
4. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
5. lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt,
6. lag om ändring i lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall,
7. lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer.

Med hänsyn till behovet av omedelbara åtgärder för att stimulera sparandet i aktier anser jag att lagrådets yttrande över förslagen inte bör inhämtas. Även lagstiftningens provisoriska karaktär talar för detta.

□

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om skattereduktion för aktieutdelning

Av 1 § framgår att skattereduktion för aktieutdelning kan medges endast fysiska personer och dödsbon.

I 2 § anges vilka utdelningar som kan medföra rätt till skattereduktion. Först och främst skall det vara fråga om kontant utdelning på aktie i svenskt aktiebolag eller andel i svensk aktiefond. Beträffande aktieutdelning gäller vidare att aktien vid utdelningstillfället skall vara inregistrerad vid Stockholms fondbörs. Beträffande aktiefond innebär kommittéförslaget ett krav om att fonden till huvudsaklig del består av sådana aktier. Uttrycket "till huvudsaklig del" innebär inte att någon helt bestämd kvotdel anges. Normalt torde med uttrycket avses 70–80 % men i vissa fall har det använts med en annan innebörd (se SkU 1975/76:28 s. 37 f., 1979/80:51 s. 5 f. och Skattenytt 1977 s 68 f.). Det måste emellertid anses önskvärt att det inte kan bli tvistigt huruvida utdelning från en viss aktiefond berättigar till skattereduktion. För att i möjligaste mån undvika detta har en bestämd kvotdel, två tredjedelar, angetts. Kravet har alltså satts något lägre än enligt kommittéförslaget. Genom denna avfattning av lagrummet blir det möjligt att redan tidigt under beskattningsåret få klarlagt vilka aktiefonder som har en sådan sammansättning att reglerna om skattereduktion blir tillämpliga. En aktiefond består enligt 9 § första stycket aktiefondslagen (1974:931) av de värdepapper och

medel som tillförs fonden, avkastning av sådan egendom samt ur denna härflytande rättighet. Kvotdelen skall alltså beräknas på grundval av det sammanlagda värdet av den sålunda angivna egendomen.

Enligt 2 § lagen (1979:749) om Stockholms fondbörs, som trädde i kraft den 1 januari 1980, får fondbörsverksamhet bedrivas bara av Stockholms fondbörs. Den verksamhet som vid ikraftträdandet bedrivs av Svenska fondhandlareföreningen får dock enligt övergångsbestämmelserna fortsättas i den mån den inte övertas av Stockholms fondbörs, dock längst till utgången av år 1981. Under nämnda år kommer med stöd härav vissa aktier att allttjämt omsättas i denna verksamhet och noteras på den s.k. fondhandlarlistan. Det kan antas att praktiskt taget alla dessa aktier därefter kommer att inregistreras vid Stockholms fondbörs. För att rätt till skattereduktion skall föreligga även för utdelning under år 1981 föreskrivs i övergångsbestämmelserna att notering på fondhandlarlistan under denna tid skall likställas med inregistrering vid Stockholms fondbörs. Skulle i något enstaka fall sådan inregistrering inte komma till stånd upphör rätten till skattereduktion på grund av utdelning på aktien i fråga.

Ytterligare förutsättningar för rätt till skattereduktion framgår av 3 §. För det första skall utdelningen utgöra intäkt av kapital för den skattskyldige. Vidare skall denne vara skattskyldig för utdelningen i Sverige. Slutligen skall rätt till skattereduktion inte föreligga för utdelning som tillkommer handelsbolag eller dödsbo, som vid beskattningen jämföras med handelsbolag, trots att inkomstbeskattningen sker hos delägarna.

I 4 § definieras det underlag som ligger till grund för beräkningen av skattereduktion. Det utgörs av de aktieutdelningar som har blivit tillgängliga för lyftning under året. Underlaget får uppgå till högst 10 000 kr. för ensamstående och högst 20 000 kr. för sammanlevande makar. Genom att den föreslagna samordningen med sparavdraget har slopats och endast en reduktionssats skall gälla har paragrafen kunnat ges en enklare utformning än i kommittéförslaget och den gemensamma beräkningen för makar kunnat avvaras. I stället gäller för makarna att den ena makens underlag får överstiga 10 000 kr. i samma mån som andra makens underlag understiger detta belopp.

För att ytterligare förenkla systemet föreslås att underlaget avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

Av 5 § framgår att skattereduktionen uppgår till 30 % av underlaget. Genom avrundningsregeln i föregående paragraf blir den av kommittén föreslagna bestämmelsen att skattereduktion utgår endast om utdelningsinkomsten uppgår till minst 100 kr. onödig.

Genom hänvisningen i 6 § till vissa bestämmelser i uppbördslagen (1953:272) kommer reglerna från vilka skatter och avgifter avräkning kan ske och när bestämmelserna skall iaktas vid beräkning av skatt att bli tillämpliga på den nya skattereduktionen, liksom på de tidigare. Vidare föreskrivs att skattereduktionen skall tillgodoräknas den skattskyldige före skattereduk-

tion och särskild skattereduktion enligt uppbördslagen. Däremot skall sparskattereduktion tillgodoräknas före den nya skattereduktionen och jag skall strax återkomma till förslag om detta, slutligen innehåller paragrafen en bestämmelse för det fall att den skattskyldige är sjöman och sjömansskatten har jämkats på grund av bestämmelserna i lagen. Det belopp varmed denna skatt har nedsatts skall givetvis inte avräknas också från skatten på grund av taxering för landinkomst.

Slutligen ges i 7 § en bestämmelse av innebörd att med makar förstås de som samtaxeras vid inkomsttaxeringen, dvs. gifta sammanlevande samt vissa andra sammanlevande, nämligen de som har varit gifta med varandra eller har eller har haft barn tillsammans.

4.2 Övriga lagförslag

Höjningen av schablonbeloppet vid beräkning av realisationsvinst vid aktieförsäljning föranleder ändring i 35 § 3 mom. KL.

Bestämmelser om avdrag för realisationsförluster finns i *punkterna 3 och 4 av anvisningarna till 36 § KL*. Punkt 3 innehåller regler om hur den skattemässiga förlusten skall beräknas. I punkt 4 anges mot vilka vinster och under vilka beskattningsår en i och för sig avdragsgill realisationsförlust får utnyttjas för avdrag.

Jag föreslår vissa rent redaktionella och språkliga ändringar i *punkt 3*.

De nya bestämmelserna om premieobligationer bör tas in i *punkt 4*. Jag anser det motiverat att samtidigt förtydliga nuvarande regler i ett avseende. Efter de föreslagna ändringarna innehåller anvisningspunkten tre stycken.

I *första* stycket föreskrivs att en realisationsförlust – liksom hittills – får dras av endast mot sådana realisationsvinster och vinster på utländskt lotteri som är hänförliga till samma förvärvskälla som förlusten. Bestämmelser om förvärvskällor inom inkomstslaget tillfällig förvärvsverksamhet finns i punkt 5 av anvisningarna till 18 § KL. Innebörden av dessa bestämmelser är bl.a. att en försäljning av lös egendom och av fastigheter som är belägna i hemortskommunen samt deltagande i utländskt lotteri behandlas som en förvärvskälla. Försäljning av fastigheter i andra kommuner än hemortskommunen utgör en särskild förvärvskälla för varje kommun där en eller flera avyttrade fastigheter är belägna. Av 46 § 1 mom. KL framgår att avdrag inte medges vid den kommunala beskattningen för underskott som uppkommer i någon av de nu nämnda förvärvskällorna. Vid den statliga beskattningen får däremot ett sådant underskott dras av mot överskott i andra förvärvskällor inom samma inkomstslag, däremot inte mot t.ex. inkomst av tjänst eller rörelse.

Enligt bestämmelserna i *andra* stycket skall avdrag för en realisationsförlust i första hand göras mot de vinster som har uppkommit samma beskattningsår som förlusten. Om det inte är möjligt att utnyttja avdraget det året, får det förskjutas till något av de sex följande beskattningsåren. Det

hittills anförda överensstämmor i sak helt med de hittills gällande reglerna. På en annan punkt finns det däremot, som jag redan har nämnt, behov av ett förtydligande. Av nuvarande regler framgår inte helt klart vilken turordning som gäller mellan en förlust som har förskjutits till ett senare år och en förlust som har uppkommit det året. Övervägande skäl talar enligt min mening för att avdrag varje beskattningsår i första hand skall göras för det aktuella årets förluster och bara i andra hand, om något utrymme återstår, för de förskjutna förlusterna. Jag föreslår en sådan komplettering av bestämmelserna att turordningen klart anges.

Tredje stycket innehåller de nya bestämmelserna om premieobligationer. Avdrag för förlust på svenska premieobligationer får inte för något beskattningsår överstiga de skattepliktiga realisationsvinster som samma år redovisas på sådana obligationer. Innebörden av tredje stycket, sammanställt med första och andra styckena, kan belysas med ett exempel. Antag att en person år 1 deklarerar skattepliktiga vinster på aktier med 20 000 kr. och på premieobligationer med 4 000 kr. Vidare redovisar han en förlust på premieobligationer med 6 000 kr. Av förlusten kan 4 000 kr. utnyttjas för avdrag medan resterande 2 000 kr. får sparas. År 2 redovisas vinster på aktier med 5 000 kr. och på obligationer med 3 000 kr. samt en förlust på aktier med 7 000 kr. Avdrag görs i första hand för årets förlust. Därefter kan 1 000 kr. av den förskjutna förlusten utnyttjas. Finns förskjutna förluster avseende såväl aktier som premieobligationer bör den skattskyldige ha rätt att i första hand avräkna de senare. Motsvarande gäller under samma år uppkomna förluster.

I 2 § 2 mom. uppbördslagen (1953:272) finns vissa definitioner. Med slutlig skatt skall förstås vad som återstår av viss närmare angiven skatt, sedan de nuvarande formerna av skattereduktion har avräknats. Förslaget innebär att lagrummet kompletteras med den nya skattereduktionen.

Taxeringsnämndens beslut om taxeringar införs i skattelängden. Närmare bestämmelser om vad som skall antecknas i längden finns i *68 § taxeringslagen (1956:623)*, TL. Enligt detta lagrum skall i längden antecknas bl.a. beslut som avser förutsättningar för skattereduktion, särskild skattereduktion och sparskattereduktion. Förslaget innebär att även beslut angående förutsättningar för skattereduktion för aktieutdelning skall antecknas i längden.

Enligt *72 a § TL* får länsstyrelsen eller den lokala skattemyndigheten rätta vissa uppenbara felaktigheter i beslut av taxeringsnämnden. Det gäller bl.a. uppenbara felaktighet till den skattskyldiges nackdel i fråga om sådana förutsättningar för skattereduktion eller särskild skattereduktion som skall antecknas i skattelängden. Ändringen innebär att samma rättelsemöjlighet införs i fråga om förutsättningar för sparskattereduktion och skattereduktion för aktieutdelning.

Genom ändringen i *12 § 4 mom. lagen (1958:295) om sjömansskatt* öppnas möjlighet för jämkning av sjömansskatt på grund av rätt till skattereduktion

för aktieutdelning. Motsvarande gäller redan i fråga om sparskattereduktion. Beträffande denna gäller dessutom ett undantag från kravet på bosättning eller stadigvarande vistelse i riket för rätt till sparskattereduktion genom jämkning av sjömansskatt. Något motsvarande undantag skall givetvis inte gälla i fråga om skattereduktion för aktieutdelning, eftersom rätten till sådan reduktion just är beroende av att utdelningen skall inkomstbeskattas här.

Av redan gällande bestämmelse i 15 § sjömansskattekungörelsen (1958:301) och 68 § TL framgår att underrättelse om jämningsbeslut skall tillställas taxeringsmyndigheten och antecknas i skattelängden.

I lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall ges bestämmelser av innebörd att statlig inkomstskatt och förmögenhetsskatt kan sättas ner, om annars alltför stor del av inkomsten skulle tas i anspråk för skatter och avgifter (80/85-procentregeln). Enligt 4 § nämnda lag skall vid tillämpning av lagen bortses från att den skattskyldige kan vara berättigad till nedsättning av skatten genom avräkning av utländsk skatt, skattereduktion, särskild skattereduktion eller sparskattereduktion. Förslaget innebär att det samma skall gälla i fråga om skattereduktion för aktieutdelning.

De föreslagna ändringarna i 2 § *lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer* berör tre skilda frågor. För det första höjs maximibeloppet för reduktionsgrundande sparande till 7 200 kr. om året, varav högst 4 800 kr. får avse banksparande, med en motsvarande ändring för de fall där sparande har påbörjats sent på året. Vidare finns i paragrafen en bestämmelse att sparskattereduktion skall tillgodoräknas den skattskyldige före skattereduktion och särskild skattereduktion. Bakgrunden till bestämmelsen är att särskilt avdrag vid förtida uttag eller inlösen skall ske bara om den skattskyldige har tillgodoförts sparskattereduktion för det uttagna beloppet. Genom den föreslagna avfattningen kommer bestämmelsen att innebära att sparskattereduktion skall tillgodoräknas även före skattereduktion för aktieutdelning. Slutligen innebär ändringen att en uttrycklig bestämmelse införs om att en sjöman som har fått jämkning av sjömansskatten på grund av rätten till sparskattereduktion inte har rätt att avräkna samma belopp från inkomstskatten på grund av landtaxeringen. Detta gäller givetvis redan nu men framgår bara indirekt av bestämmelserna.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om skattereduktion för aktieutdelning,
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
3. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
4. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
5. lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt,

6. lag om ändring i lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall,
7. lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer.

6 Beslut

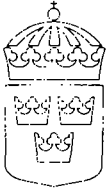
Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehållsförteckning

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	
1 Förslag till lag om skattereduktion för aktieutdelning	3
2 Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)	5
3 Förslag till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)	10
4 Förslag till lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)	12
5 Förslag till lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt	15
6 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall	16
7 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer	17
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde 1980-10-23	19
1 Inledning	19
2 Allmän motivering	19
2.1 Behovet av åtgärder för att stimulera aktiesparandet ..	19
2.2 Lindringar i dubbelbeskattningen av bolagsvinst	23
2.3 Realisationsvinstbeskattningen	29
2.4 Lönsparandet	31
3 Upprättade lagförslag	32
4 Specialmotivering	32
4.1 Förslaget till lag om skattereduktion för aktieutdelning ..	32
4.2 Övriga lagförslag	34
5 Hemställan	36
6 Beslut	37
Bilaga 1 Kapitalvinstkommitténs betänkande	
Bilaga 2 Remissammanställning	

Budget-
departementet

Bilaga 1

Stimulans av aktiesparandet

Delbetänkande av
kapitalvinstkommittén

Ds B 1980:11

Till statsrådet och chefen för budgetdepartementet

Den 15 mars 1979 bemyndigade regeringen chefen för budgetdepartementet att tillkalla en kommitté med högst fyra ledamöter med uppdrag att göra en teknisk översyn av aktievinstbeskattningen och pröva vissa andra frågor angående realisationsvinstbeskattningen av lös egendom. Med stöd av detta bemyndigande förordnades samma dag som ledamöter i kommittén departementsrådet Anders Swartling, ordförande, bankdirektören Göran Atterwall, skattedirektören Sigvard Berglöf och professorn Anders Hagstedt.

Kommittén har antagit namnet kapitalvinstkommittén.

Den 14 februari 1980 meddelade regeringen kommittén tilläggsdirektiv och bemyndigade chefen för budgetdepartementet att tillkalla ytterligare en ledamot. Den 15 februari 1980 förordnades direktören Sten Wikander som ledamot.

Som sakkunniga i kommittén ingår fil.kand. Percy Bargholtz (fr.o.m. den 15 mars 1979), departementsrådet Yngve Hallin (fr.o.m. den 15 februari 1980), sekreteraren Anna Hedborg (fr.o.m. den 25 februari 1980), professorn Dag Helmers (fr.o.m. den 15 februari 1980) och departementsrådet Jan Herin (fr.o.m. den 15 februari 1980).

Kommittén biträds av följande experter, nämligen departementsrådet Bertil Edlund (fr.o.m. den 28 maj 1979), hovrättsassessorn Jan Forsström (fr.o.m. den 10 september 1979), mäklaren Roland Larsson i frågor som rör prisutvecklingen på bostadsrätter (fr.o.m. den 14 december 1979) och

civilekonomen Arne Björhn (fr.o.m. den 25 februari 1980). Björhn har i första hand svarat för de undersökningar som redovisas i kapitlen 4 och 5 i detta delbetänkande.

Som sekreterare åt kommittén tjänstgör kammarrättsfiskalen Staffan Andersson (fr.o.m. den 17 april 1979) och kammarrättsassessorn Gustaf Sandström (fr.o.m. den 15 februari 1980). Andersson svarar i första hand för frågor som rör realisationsvinstbeskattning och Sandström i första hand för frågor som rör lindring i dubbelbeskattningen av utdelade vinstmedel.

Genom tilläggsdirektiven den 14 februari 1980 fick kommittén i uppdrag bl.a. att med förtur lägga fram förslag om provisoriska åtgärder för att stimulera aktiesparandet. I föreliggande delbetänkande redovisas sådana förslag.

Särskilda yttranden har lämnats av Atterwall, Hagstedt, Hedborg och Helmers. Vidare har Atterwall, Herin och Björhn avgett ett gemensamt yttrande.

Stockholm i augusti 1980

Anders Swartling

Göran Atterwall
Anders Hagstedt

Sigvard Berglöf
Sten Wikander

/Gustaf Sandström   Staffan Andersson

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	7
FÖRFATTNINGSPÖRSLAG	21
1. INLEDNING	29
2. NUVARANDE BESKATTNINGSGREGLER	33
2.1 Det utdelande bolagets beskattning	33
2.2 Aktieägarnas beskattning	35
2.2.1 Hushållen	35
2.2.2 Institutionella placerare m.fl.	38
3. AKTIEÄGANDET	41
4. FÖRETAGENS EFTERFRÅGAN PÅ RISKKAPITAL	51
4.1 Företagens situation	51
4.2 Företagens efterfrågan på riskkapital	57
5. UTBUDET AV RISKKAPITAL	67
5.1 Inledning	67
5.2 Hushållens utbud av riskkapital	67
5.3 Avkastningen på aktier och andra placeringar	73
6. ÅTGÄRDER I UTLANDET	81
6.1 Generell lindring av dubbelbeskattning	81
6.2 Andra åtgärder	85
7. ÖVERVÄGANDEN OCH FÖRSLAG	89
7.1 Allmänna överväganden	89
7.1.1 Bakgrunden	89
7.1.2 Riktlinjer för ett provisorium	93
7.1.3 Tillämpningsområde n.n.	97
7.2 Åtgärder på bolagsnivå	99
7.2.1 Inledning	99
7.2.2 Utdelning till svenska bolag	102
7.2.3 Utdelning till aktieägare i utlandet	106
7.2.4 Sammanfattning och slutsatser	108

7.3	Åtgärder på aktieägarnivå	110
7.3.1	Reducerad inkomstskatt på utdelningar	110
7.3.1.1	Inledning	110
7.3.1.2	Avräkning	112
7.3.1.3	Skattereduktion	121
7.3.1.4	Avdrag vid taxeringen	140
7.3.1.5	Samordning med sparavdraget	144
7.3.1.6	Slutsatser och förslag	151
7.3.2	Lättnader vid aktievinstbeskattningen	160
7.3.3	Andra åtgärder	163
7.3.4	Ikraftträdande	167
8.	FÖRFATTNINGSKOMMENTAR	169
8.1	Skattereduktion	169
8.2	Schablonavdraget vid realisationsvinstbeskattningen	175
8.3	Övriga ändringar	176
	SÄRSKILDA YTTRANDEN	179

SAMMANFATTNING

Vårt uppdrag

I Sverige tillämpas det s.k. klassiska systemet för beskattning av bolagsvinster. Systemet innebär att vinsterna blir föremål för dubbelbeskattning. De beskattas nämligen först hos bolaget och därefter - i den mån utdelning sker - hos aktieägarna.

I flera andra länder, där det klassiska systemet tidigare tillämpades, har man gått över till ett system som innebär att dubbelbeskattningen av bolagsvinsterna helt eller delvis elimineras. Syftet har främst varit att få ner bolagens kostnader för det egna kapitalet till en nivå som ligger närmare kostnaden för lånat kapital samt att uppnå en större neutralitet i fråga om skattebelastningen på aktier och andra placeringar.

Genom tilläggsdirektiv i våras fick vi i uppdrag att undersöka möjligheterna att i vårt land gå över till ett system för generell lindring i dubbelbeskattningen. Vi skall studera två huvudmetoder som båda har använts i utlandet. Den ena, differentierad bolagsskatt, innebär att bolagsskatten på utdelade vinster reduceras eller elimineras genom att bolaget får avdrag för lämnad utdelning eller genom att utdelade vinstmedel beskattas efter en lägre skattesats än kvarhållna vinster. Den andra, avräkningsmetoden, går ut på att aktieägarna vid sin beskattning får räkna sig till godo hela eller en del av den bolagsskatt som belöper på utdelade vinstmedel.

Frågan om en övergång till ett system för generell lindring i dubbelbeskattningen är komplicerad. Ett relativt omfattande utredningsarbete fordras för att klarlägga de materiella och tekniska förutsättningarna. I avvaktan på resultatet av det arbetet skall vi enligt tilläggsdirektiven ned förtur

utarbete ett förslag till mer kortsiktiga åtgärder för att stimulera aktiesparandet. På samma sätt som när det gäller utformningen av ett permanent system skall vi undersöka såväl möjligheterna att medge lättnader vid det utdelande bolagets beskattning som möjligheterna att lindra aktieägarnas beskattning. Åtgärder skall begränsas till de fall då utdelning lämnas av börsnoterade svenska företag. Lättnader på aktieägarnivå skall i första hand komma hushållen till del.

Den ekonomiska bakgrunden

I kap. 4 har vi kortfattat beskrivit de svenska börsföretagens finansiella situation. Man kan konstatera att soliditeten, dvs. egenkapitalets andel av det totala kapitalet, har sjunkit successivt under 1970-talet och nu har nått en mycket låg nivå. Utvecklingen kan få allvarliga konsekvenser. En låg soliditet gör att företagen blir mer utsatta för risker och får mindre möjligheter att klara konjunktursvängningar och strukturella störningar. Finansieringen försvåras och expansionsbenägenheten avtar. Om man inte kan bryta denna utveckling, kommer investeringarna och sysselsättningen att äventyras.

Egenkapitalet kan ökas genom att vinstmedel hålls kvar i företagen eller genom att nytt riskkapital tillförs utifrån. Det är inte realistiskt att räkna med att börsföretagen i genen skulle kunna höja soliditeten eller ens stoppa den nedgående trenden enbart med hjälp av egna vinstmedel. Det är därför nödvändigt att företagen tillförs riskkapital utifrån. Nyemissioner av aktier har emellertid under senare år legat på en mycket låg nivå. Vi har gjort olika beräkningar för att belysa hur stort det framtida emissionsbehovet kan bli vid olika antaganden om räntabilitet, expansionstakt och inflation. Även om osäkerhetsmomenten är många, kan man ändå dra slutsatsen att en mycket betydande ökning av emissionsvolymen behövs under de närmaste åren. Frågan är då vilka möjligheter som finns att öka utbudet av riskkapital. Efter-

som vi enligt tilläggsdirektiven skall inrikta oss på åtgärder som stimulerar hushållens aktiesparande har vi i kap. 5 gjort en analys av hushållens möjligheter att tillskjuta nytt riskkapital. Vi har gjort bedömningen att också relativt små förändringar i hushållens sparande och placeringsvanor till förmån för aktier skulle ge företagen ett mycket betydande tillskott av riskkapital.

Hushållens val av sparandeform påverkas naturligtvis av många omständigheter. En faktor av central betydelse är hur stor den effektiva avkastningen på aktier - dvs. direktavkastning plus värdestegring - är i förhållande till avkastningen på andra placeringar. I detta hänseende har utvecklingen under senare år varit klart oförmånlig för aktiernas del. Den effektiva avkastningen på aktier har kontinuerligt fallit medan många alternativa placeringar visar en betydligt gynnsammare bild.

I detta sammanhang spelar beskattningen en viktig roll. Vi har i likhet med andra utredningar noterat att nuvarande regler ger en mycket ojämn beskattning av olika placeringsformer. För aktier är skattereglerna ogynnsamma, bl.a. beroende på dubbelbeskattningen av utdelade vinster men också på grund av utformningen av bl.a. realisationsvinstbeskattningen och förmögenhetsbeskattningen. Följden blir att ett kapital som har placerats i aktier måste ge en väsentligt högre avkastning före skatt än ett kapital som har lagts ner i alternativa placeringar, om avkastningen efter skatt skall bli densamma. Skattereglernas bristande neutralitet ger snedvridningseffekter genom att styra sparandet från aktier till lägre beskattade eller obeskattade placeringar.

Åtgärder i andra länder

I kap. 6 har vi kortfattat redogjort för olika åtgärder som har vidtagits i utlandet för att lösa bl.a. problem av det här beskrivna slaget.

Av särskilt intresse med tanke på vårt uppdrag är de avräkningssystem som har införts i flertalet EG-länder för att lindra dubbelbeskattningen. Gemensamt för dessa system är att aktieägare inom hushållssektorn får räkna sig till godo hela eller en viss del av den bolagsskatt som belöper på utdelningen. Vid full avräkning är dubbelbeskattningen i princip helt eliminerad. I de flesta av de europeiska avräkningssystemen har man dock inte gått så långt som till full avräkning. I t.ex. det franska systemet medges avräkning för halva bolagsskatten.

Tekniskt genomförs avräkningen på följande sätt. I ett första steg tar aktieägaren i sin deklaration upp summan av den faktiskt uppburna utdelningen och ett belopp motsvarande den bolagsskatt som skall avräknas (tilläggsbeloppet). I ett andra steg reduceras hans sammanlagda uträknade skatt med tilläggsbeloppet. Man kan uttrycka detta så att bolagsskatten helt eller delvis behandlas som en källskatt som bolaget har innehållit på den verkställda utdelningen. Tekniken vid full och halv avräkning framgår av följande exempel (bolagsskattesatsen antas vara 50 % och aktieägarens marginalskattesats 60 %).

	Det klassiska systemet	Halv avräkning	Full avräkning
Bolagsvinst	100	100	100
Bolagsskatt	50	50	50
Utdelning	50	50	50
Tilläggsbelopp	-	25	50
Aktieägaren tar upp till beskattning	50	75	100
Aktieägarens skatt på detta belopp	30	45	60
Avräkning	-	25	50
Aktieägarens skatt att betala	30	20	10
Total skatt på utdelade vinstmedel	(50+30=) 80	(50+20=) 70	(50+10=) 60

Våra förslag

I kap. 7 har vi dragit upp riktlinjerna för provisoriet och preciserat våra förslag till åtgärder.

Vi har bedömt att följande riktlinjer bör gälla:

- Åtgärderna bör ha en bred inriktning i den meningen att de bör ge både småsparare och innehavare av större aktieportföljer incitament till nya aktieplaceringar.
- Lättnadernas fördelning på aktieägare i olika inkomstklasser eller vad vi har kallat åtgärdernas inkomstprofil bör relativt nära överensstämma med den inkomstprofil som ett permanent system kan väntas ge.

- Den totala lättnadsnivån och den statsfinansiella kostnadsramen bör avpassas så att man verkligen kan räkna med en positiv effekt på aktiemarknaden. Vi har vid våra beräkningar valt att i första hand utgå från en nivå som i princip motsvarar en halvering av bolagsskatten på utdelade vinstmedel.

I enlighet med tilläggsdirektiven har vi till en början undersökt möjligheterna att stimulera aktiesparandet genom lättnader vid det utdelande bolagets beskattning. Lättnaderna kunde åstadkommas exempelvis på det sättet att bolaget vid sin taxering fick avdrag - helt eller delvis - för verkställd utdelning. Vi har emellertid funnit att lättnader av detta slag gör det nödvändigt att ganska radikalt omarbete de komplicerade bestämmelser som reglerar beskattningen i de fall där utdelningen uppbärs av ett annat bolag. Vidare fördras särskilda åtgärder för att säkerställa en rimlig beskattning i Sverige när utdelningen går till aktieägare i utlandet. Med hänsyn till de väsentliga ingrepp i nuvarande skatteregler som skulle bli nödvändiga om man vill åstadkomma de avsedda lättnaderna genom åtgärder på bolagsnivå har vi avstyrkt att sådana åtgärder vidtas inom ramen för det aktuella provisoriet. Detta innebär inte att vi har tagit ställning till hur ett permanent system för lindring i dubbelbeskattningen bör utformas.

Vi har därefter diskuterat olika möjligheter att uppnå den önskade stimulans effekten genom lättnader vid beskattningen av hushållens utdelningsinkomster. Enligt vår uppfattning är det inte lämpligt att som ett provisorium införa ett avräkningssystem av det slag som tillämpas i utlandet. Många frågor behöver utredas ytterligare innan man kan ta ställning till om ett sådant system bör väljas. Detta utesluter inte att de provisoriska åtgärderna utformas så att de får verkningar som för aktieägarnas del nära överensstämmer med effekterna i ett avräkningssystem. Tvärtom har vi funnit att en sådan överensstämmelse är önskvärd, eftersom den är ägnad

att underlätta en övergång till ett permanent system för lindring i dubbelbeskattningen.

Vi har övervägt två metoder för att uppnå de avsedda lättnaderna, nämligen skattereduktion och utdelningsavdrag. En skattereduktion innebär att aktieägarens franräknade skatt minskas med ett visst belopp (avdrag från skatten). Ett utdelningsavdrag görs i deklarationen från den redovisade utdelningsinkomsten (avdrag från inkomsten). Vi har funnit att en skattereduktion är att föredra framför ett utdelningsavdrag med hänsyn till såväl inkomstprofilen som stimulans-effekterna.

Vi har därför föreslagit att lättnaderna skall medges i form av en skattereduktion. Vi har anvisat två olika modeller för den tekniska utformningen, modellerna A och B. I fråga om båda modellerna har vi i första hand belyst effekterna vid en lättnadsnivå och statsfinansiell kostnadsram som ungefär motsvarar avräkning för halva bolagsskatten. Vi har dock även visat hur modellerna kan utformas vid två alternativa lättnadsnivåer, en lägre och en högre.

Modell A har konstruerats med utgångspunkt i de principer som ligger till grund för de utländska avräkningssystemen och kan i själva verket ses som en starkt förenklad och schabloniserad form av avräkning. Skattereduktion medges med ett belopp som motsvarar viss andel av utdelningsinkomsten. Denna andel, reduktionssatsen, minskar när aktieägarens beskattningsbara inkomst - och därmed hans marginalskatt - stiger. Avsikten är att reduktionssatsen i olika inkomstlägen skall kunna avläsas direkt från en tabell. Vid en lättnadsnivå som motsvarar avräkning för halva bolagsskatten på utdelade vinstmedel har tabellen följande utseende.

Modell A

Statligt beskattningsbar inkomst (kr.)	Reduktionssats (skattelättnad i % av mottagen utdelning)
- 36 000	45
36 100 - 39 000	44
39 100 - 42 000	43
42 100 - 45 000	42
45 100 - 48 000	41
48 100 - 51 000	40
51 100 - 54 000	39
54 100 - 57 000	38
57 100 - 60 000	37
60 100 - 63 000	36
63 100 - 66 000	35
66 100 - 69 000	34
69 100 - 72 000	33
72 100 - 75 000	32
75 100 - 78 000	31
78 100 - 81 000	30
81 100 - 84 000	29
84 100 - 87 000	28
87 100 - 90 000	27
90 100 - 93 000	26
93 100 - 96 000	25
96 100 - 99 000	24
99 100 - 102 000	23
102 100 - 105 000	22
105 100 - 108 000	21
108 100 - 111 000	20
111 100 - 114 000	19
114 100 - 117 000	18
117 100 - 120 000	17
120 100 - 140 000	16
140 100 - 160 000	15
160 100 - 180 000	14
180 100 - 200 000	13
200 100 - 220 000	12
220 100 - 240 000	11
240 100 -	10

Exempel: En person som har en beskattningsbar inkomst på 100 000 kr. får enligt tabellen en skattereduktion som motsvarar 23 % av utdelningsinkomsten.

Tabellen är avsedd att tillämpas så länge utdelningsinkomsten uppgår till högst 10 000 kr. Är inkomsten större, sänks reduktionssatsen med tre procentenheter för varje följande utdelningsskikt på 10 000 kr. Reduktionssatsen skall dock aldrig sänkas lägre än till 10 %.

Exempel: En beskattningsbar inkomst på 100 000 kr. inkluderar utdelning på 25 000 kr. Reduktionssatsen är 23 % för de första 10 000 kr., 20 % för nästa 10 000 kr. och 17 % på de sista 5 000 kr.

För makar gäller att reduktionssatsen bestäms med hänsyn till den högsta av makarnas beskattningsbara inkomster.

I modell B är reduktionssatsen inte beroende av den totala beskattningsbara inkomstens storlek utan avtrappas endast med stigande utdelningsinkomst. Även med denna modell är avsikten att aktieägaren direkt från en tabell skall kunna utläsa vilken reduktionssats som gäller för honom. Vid en lättnadsnivå som motsvarar avräkning för halva bolagsskatten har vi för makar resp. ensamstående konstruerat följande tabeller.

Modell B, makar

Sammanlagd utdelningsinkomst (kr.)	Skattereduktion	
0 - 1 000		45 % av utdelningen
1 000 - 6 000	450 kr. för 1 000 kr. och 25 % "	återstoden
6 000 -	1 700 " " 6 000 " " 10 % "	" "

Modell B, ensamstående

Utdelningsinkomst (kr.)	Skattereduktion	
0 - 500		45 % av utdelningen
500 - 3 000	225 kr. för 500 kr. och 25 % "	återstoden
3 000 -	850 " " 3 000 " " 10 % "	" "

Exempel: Två makar har en sammanlagd utdelningsinkomst på 5 000 kr. De är då berättigade till en skattereduktion på totalt (450 + 25 % av 4 000=) 1 450 kr. Reduktionsbeloppet fördelas mellan dem i förhållande till storleken av deras utdelningsinkomster.

För båda modellerna gäller följande:

- a) Förslagen omfattar utdelning från börsnoterade svenska aktiebolag och utdelning från sådana aktiefonder som huvudsakligen består av aktier i börsnoterade svenska aktiebolag.
- b) Berättigade till skattereduktion är fysiska personer som vid utdelningstillfället är bosatta i Sverige. Även ett dödsbo efter den som vid tiden för dödsfallet var bosatt i Sverige kan dock under vissa förutsättningar få skattereduktion.
- c) Av praktiska skäl har vi föreslagit att skattereduktion skall medges endast i de fall då den skattskyldiges totala utdelningsinkomst under året uppgår till minst 100 kr.

- d) Vi har ansett att de nya reglerna bör samordnas med det nuvarande s.k. sparavdraget (800 kr. för ensamstående, 1 600 kr. för makar) så att samma utdelningsbelopp i princip inte ger rätt till såväl skattereduktion som sparavdrag. Av praktiska skäl har vi förordat en regel som innebär att underlaget för skattereduktion schablonmässigt skall minskas med hälften av det sparavdrag som aktieägaren har utnyttjat (dock högst med ett belopp som motsvarar halva utdelningen).
- e) De ovan återgivna tabellerna har, som nämnts, utformats så att skattereduktionen skall ge ungefär samma totala skattelättnader som ett system med avräkning för halva bolagsskatten. Vi har beräknat att den årliga statsfinansiella kostnaden för en skattereduktion av denna omfattning - efter den föreslagna samordningen med sparavdraget - kommer att uppgå till 200-250 milj. kr. Vi har i betänkandet också belyst hur de båda modellerna kan anpassas till andra alternativa kostnadsramar.

Vi har gjort bedömningen att båda modellerna är lämpade att ligga till grund för de provisoriska stimulansåtgärderna. Vi har inte ansett att den ena modellen bör ges ett bestämt förord framför den andra.

Effekterna av de båda ovan presenterade modellerna för skattereduktion framgår av följande tabell, som anger skatteminskningen i förhållande till nuvarande regler för en ensamstående person som inte har utnyttjat sparavdraget (lättnadsnivå = halv avräkning).

Skatteminskning för ensamstående enligt modell A (kr.)

Utdelnings- inkomst (kr.)	Statligt beskattningsbar inkomst (kr.)				
	50 000	80 000	110 000	150 000	250 000
500	200	150	100	75	50
1 000	400	300	200	150	100
3 000	1 200	900	600	450	300
6 000	2 400	1 800	1 200	900	600
10 000	4 000	3 000	2 000	1 500	1 000
25 000	9 400	6 900	4 400	3 200	2 500
50 000	17 000	12 000	7 200	5 700	5 000

Skatteminskning för ensamstående enligt modell B (kr.)

Utdelningsin- komst (kr.)	Samtliga inkomstlagen
500	225
1 000	350
3 000	850
6 000	1 150
10 000	1 550
25 000	3 050
50 000	5 550

I kap. 7 har vi också tagit upp frågan om lättnader vid beskattningen av realisationsvinster på aktier. En tänkbar åtgärd är enligt vår mening att höja det s.k. schablonavdraget, dvs. det avdrag på 1 000 kr. som får göras mot vinster som framkommer vid försäljning av s.k. äldre aktier (dvs. aktier som innehafts i minst två år). Vi anser att en sådan höjning kan få gynnsamma effekter. En svårighet är dock att vi ännu inte vet hur realisationsvinstreglerna för aktier kommer att vara utformade i framtiden. Enligt våra huvuddirektiv skall vi utarbeta ett förslag till nya regler som är enklare än de nuvarande. En förutsättning för att en höjning av schablonavdraget skall kunna göras redan nu är att den inte föregriper resultatet av det fortsatta arbetet.

Ur denna synvinkel har vi bedömt att en höjning till 2 000 kr. är möjlig.

Beträffande ikraftträdandet av förslagen har vi utgått från att skattereduktion skall kunna medges i fråga om utdelningsinkomster som blir tillgängliga för lyftning efter utgången av år 1980. Vidare har vi ansett att en höjning av schablonavdraget vid realisationsvinstbeskattningen bör gälla i fråga om försäljningar som görs efter årets utgång.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

Modell A

Förslag till
Lag om skattereduktion för utdelning

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Skattereduktion för utdelning medges fysiska personer och dödsbon enligt bestämmelserna i denna lag.

2 § Med utdelning avses utdelning i pengar som utgår på

a) aktie i svenskt aktiebolag, om aktien vid den tidpunkt då utdelningen blir tillgänglig för lyftning är inregistrerad vid Stockholms fondbörs, och

b) andel i svensk aktiefond, om fonden vid ingången av det år då utdelningen blir tillgänglig för lyftning huvudsakligen består av vid Stockholms fondbörs inregistrerade aktier i svenska aktiebolag.

3 § Utdelning kan medföra rätt till skattereduktion under förutsättning endast att

a) utdelningen utgör intäkt av kapital för den skattskyldige och

b) denne är skattskyldig för utdelningen enligt 53 § kommunalskattelagen (1928:370) och 6 § lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

En delägare i ett handelsbolag eller i ett dödsbo, som i beskattningshänseende behandlas som ett handelsbolag, har inte rätt till skattereduktion för den utdelning som har uppburits av bolaget eller boet.

4 § En skattskyldig har rätt till skattereduktion om han under beskattningsåret har haft reduktionsgrundande utdelning. Som reduktionsgrundande utdelning anses utdelningar som enligt 3 § kan medföra rätt till skattereduktion och som har blivit tillgängliga för lyftning under beskattningsåret, dock endast om den skattskyldiges sammanlagda utdelningar av detta slag under året har uppgått till minst 100 kr.

Underlag för beräkning av skattereduktion är den reduktionsgrundande utdelningen minskad med hälften av det extra avdrag som enligt 39 § 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) har tillgodoförts den skattskyldige vid taxeringen. Om den reduktionsgrundande utdelningen är mindre än det extra avdraget, är underlaget hälften av den reduktionsgrundande utdelningen.

För makar bestäms ett gemensamt underlag. Detta utgörs av summan av makarnas reduktionsgrundande utdelningar minskad med hälften av de extra avdrag som har tillgodoförts makarna vid taxeringen. Om makarnas sammanlagda reduktionsgrundande utdelning är mindre än avdragen, är underlaget hälften av utdelningen.

5 § Det belopp varmed skattereduktion medges (reduktionsbeloppet) utgör en viss procentuell andel av underlaget. Andelens storlek bestäms enligt följande tabell med hänsyn till den skattskyldiges beskattningsbara inkomst eller - i fråga om makar - den högsta av makarnas beskattningsbara inkomster enligt lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Statligt beskattningsbar inkomst (kronor)	Andel (procent)
- 36 000	45
36 100 - 39 000	44
39 100 - 42 000	43
42 100 - 45 000	42
45 100 - 48 000	41
48 100 - 51 000	40
51 100 - 54 000	39
54 100 - 57 000	38
57 100 - 60 000	37
60 100 - 63 000	36
63 100 - 66 000	35
66 100 - 69 000	34
69 100 - 72 000	33
72 100 - 75 000	32
75 100 - 78 000	31
78 100 - 81 000	30
81 100 - 84 000	29
84 100 - 87 000	28
87 100 - 90 000	27
90 100 - 93 000	26
93 100 - 96 000	25
96 100 - 99 000	24
99 100 - 102 000	23
102 100 - 105 000	22
105 100 - 108 000	21
108 100 - 111 000	20
111 100 - 114 000	19
114 100 - 117 000	18
117 100 - 120 000	17
120 100 - 140 000	16
140 100 - 160 000	15
160 100 - 180 000	14
180 100 - 200 000	13
200 100 - 220 000	12
220 100 - 240 000	11
240 100 -	10

Om underlaget överstiger 10 000 kronor, gäller följande. I fråga om det första beloppet på 10 000 kronor bestäms andelen enligt tabellen. För varje följande skikt på 10 000 kronor är andelen tre procentenheter lägre än i det föregående skiktet. För ingen del av underlaget är andelen dock lägre än 10 %.

Det för makar beräknade reduktionsbeloppet fördelas mellan dem efter storleken av vardera makens reduktionsgrundande utdelning.

6 § I fråga om skattereduktion för utdelning tillämpas 2 § 4 mom. femte och sjätte styckena uppbördslagen (1953:272).

7 § Bestämmelserna i denna lag om makar tillämpas på skattskyldiga som taxeras med tillämpning av 52 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) och 11 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Denna lag träder i kraft tre veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har kommit ut från trycket i Svensk författningssamling, och tillämpas första gången i fråga om utdelning som tas till beskattning vid 1982 års taxering.

Modell B

Förslag till

Lag om skattereduktion för utdelning

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Skattereduktion för utdelning medges fysiska personer och dödsbon enligt bestämmelserna i denna lag.

2 § Med utdelning avses utdelning i pengar som utgår på

a) aktie i svenskt aktiebolag, om aktien vid den tidpunkt då utdelningen blir tillgänglig för lyftning är inregistrerad vid Stockholms fondbörs, och

b) andel i svensk aktiefond, om fonden vid ingången av det år då utdelningen blir tillgänglig för lyftning huvudsakligen består av vid Stockholms fondbörs inregistrerade aktier i svenska aktiebolag.

3 § Utdelning kan medföra rätt till skattereduktion under förutsättning endast att

a) utdelningen utgör intäkt av kapital för den skattskyldige och

b) denne är skattskyldig för utdelningen enligt 53 § kommunalskattelagen (1928:370) och 6 § lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

En delägare i ett handelsbolag eller i ett dödsbo, som i beskattningshänseende behandlas som ett handelsbolag, har inte rätt till skattereduktion för den utdelning som har uppburits av bolaget eller boet.

4 § En skattskyldig har rätt till skattereduktion om han under beskattningsåret har haft reduktionsgrundande utdelning. Som reduktionsgrundande utdelning anses utdelningar som enligt 3 § kan medföra rätt till skattereduktion och som har blivit tillgängliga för lyftning under beskattningsåret, dock endast om den skattskyldiges sammanlagda utdelningar av detta slag under året har uppgått till minst 100 kronor.

Underlag för beräkning av skattereduktion är den reduktionsgrundande utdelningen minskad med hälften av det extra avdrag som enligt 39 § 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) har tillgodoförts den skattskyldige vid taxeringen. Om den reduktionsgrundande utdelningen är mindre än det extra avdraget, är underlaget hälften av den reduktionsgrundande utdelningen.

För makar bestäms ett gemensamt underlag. Detta utgörs av summan av makarnas reduktionsgrundande utdelningar minskad med hälften av de extra avdrag som har tillgodoförts makarna vid taxeringen. Om makarnas sammanlagda reduktionsgrundande utdelning är mindre än avdragen, är underlaget hälften av utdelningen.

5 § Det belopp varmed skattereduktion medges (reduktionsbeloppet) är

a) för makar gemensamt

om underlaget uppgår
till högst 1 000 kronor:

45 % av underlaget,

om underlaget överstiger 450 kronor samt 25 % av
1 000 kronor men inte den del av underlaget som
6 000 kronor: överstiger 1 000 kronor,

om underlaget överstiger 1 700 kronor samt 10 % av
6 000 kronor: den del av underlaget som
överstiger 6 000 kronor.

b) för övriga skattskyldiga

om underlaget uppgår 45 % av underlaget,
till högst 500 kronor:

om underlaget överstiger 225 kronor samt 25 % av
500 kronor men inte den del av underlaget som
3 000 kronor: överstiger 500 kronor,

om underlaget överstiger 850 kronor samt 10 % av
3 000 kronor: den del av underlaget som
överstiger 3 000 kronor.

Det för makar beräknade reduktionsbeloppet fördelas mellan dem efter storleken av vardera makens reduktionsgrundande utdelning.

6 § I fråga om skattereduktion för utdelning tillämpas 2 § 4 mom. femte och sjätte styckena uppbördslagen (1953:272).

7 § Bestämmelserna i denna lag om makar tillämpas på skattskyldiga som taxeras med tillämpning av 52 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) och 11 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Denna lag träder i kraft tre veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har kommit ut från trycket i Svensk författningssamling, och tillämpas första gången i fråga om utdelning som tas till beskattning vid 1982 års taxering.

1 INLEDNING

Vårt arbete inom kapitalvinstkommittén (B 1979:05) inleddes våren 1979. Till våra uppgifter hör enligt huvuddirektiven (dir. 1979:27) att lägga fram förslag om ändrade beskattningsregler vid försäljning av aktier.

Enligt beslut vid regeringssammanträdet den 14 februari 1980 fick vi genom tilläggsdirektiv (dir. 1980:10) i uppdrag att pröva åtgärder för att lindra beskattningen av aktiebolagens utdelade vinster. Enligt tilläggsdirektiven skall vi också med förtur utarbeta förslag till provisoriska åtgärder för att stimulera aktiesparandet. Vi lägger nu fram förslag till sådana provisoriska åtgärder.

I fråga om de provisoriska åtgärderna anförde chefen för budgetdepartementet i tilläggsdirektiven bl.a. följande.

Frågan om en övergång till ett nytt system för lindring i dubbelbeskattningen är komplicerad. Även om utredningsarbetet och efterföljande remissbehandling och lagstiftningsarbete sker med stor skyndsamhet kan man redan nu förutse att ett nytt system inte kommer att kunna sättas i kraft förrän om några år. Vissa åtgärder för att förbättra villkoren för det sparande som sker genom placering av riskvilligt kapital i näringslivet behöver vidtas dessförinnan. Kommittén bör få i uppdrag att med förtur utarbeta förslag till provisoriska lättnader för aktiesparandet.

Provisoriska åtgärder

Innan det är möjligt att ta ställning till frågan om en övergång till ett generellt system för lindring i dubbelbeskattningen, måste alltså en rad frågor utredas. Jag framhöll tidigare att det är angeläget att i avvaktan på resultatet av utredningsarbetet vidta mer kortsiktiga åtgärder i syfte att stimulera aktiesparandet. Kommittén bör få i uppdrag att med förtur behandla denna fråga. Åtgärderna bör i första hand inriktas på lättnader i dubbelbeskattningen. Kommittén bör dock vara oförhindrad att i detta sammanhang överväga även vissa åtgärder på aktievinstbeskattningens område. Jag återkommer strax till den frågan.

Kommittén bör redovisa alternativa förslag till åtgärder som avser lindring i dubbelbeskattningen. Förslagen måste utformas så att de inte försvårar de mer långsiktiga ändringarna. I likhet med dessa kan provisoriska åtgärder tänkas inriktade på att ge lättnader antingen vid bolagens eller aktieägarnas beskattning. Båda alternativen bör studeras.

Lättnader i bolagens beskattning kan få formen av en lindring i skattebelastningen på utdelade vinstmedel. Den utvidgning av Annell-avdraget som genomfördes hösten 1978 hade denna inriktning. Kommittén bör undersöka möjligheterna att införa ett provisoriskt avdrag för utdelning eller en tillfällig sänkning av bolagsskattesatsen som får betydelse även i fråga om sådana utdelningar som inte ger rätt till Annell-avdrag. Av den tidigare genomgången har framgått att sådana lösningar medför svårigheter i olika avseenden, bl.a. när utdelningen lämnas till andra bolag eller till aktieägare i utlandet. Kommittén bör göra en bedömning av om det trots svårigheterna är möjligt att utan större ingrepp i regelsystemet införa provisoriska regler av detta slag.

Lättnader på aktieägarnivå kunde tänkas få formen av ett särskilt sparavdrag för utdelningsinkomster. En annan lösning kan vara att undanta viss andel av utdelningsinkomsterna från beskattning eller att låta aktieägarna få rätt till en särskild skattereduktion som motsvarar viss procent av uppuren utdelning. Kommittén bör belysa vilka effekter sådana alternativa åtgärder kan få. Vidare måste klargöras bl.a. hur de nya reglerna skall samordnas med nuvarande sparavdrag och hur beskattningen av makar skall ske.

Oavsett om åtgärderna inriktas på bolagens eller aktieägarnas beskattning bör de begränsas till de fall då utdelning lämnas av svenska företag som är noterade på börsen eller på Fondhandlareföreningens lista. Lättnader på aktieägarnivå bör i första hand komma hushållen till del. Kommittén bör dock överväga om det är möjligt att med begränsade åtgärder, som inte medför några väsentliga ingrepp i nuvarande system, ge även institutionella placerare del av vissa lättnader.

En central fråga är självfallet hur pass omfattande lättnaderna bör vara. Det är angeläget att åstadkomma en verklig stimulans av aktiesparandet. Mot den bakgrunden bör kommittén göra beräkningar som belyser bl.a. de statsfinansiella och fördelningspolitiska effekterna av lättnader på olika nivåer. Den slutliga avvägningen av lättnadernas omfattning bör däremot falla utanför utredningsuppdraget.

När kommittén överväger olika tekniska lösningar finns det anledning att ta del av de erfarenheter som har gjorts i andra länder där liknande åtgärder har vidtagits under senare tid.

Som jag tidigare anförts bör kommittén vid utformningen av sitt förslag till kortsiktiga åtgärder för stimulans av aktiesparandet vara oförhindrad att överväga även vissa ändringar i aktievinstbeskattningen. Jag vill här nämna möjligheten till viss utvidgning av det schablonavdrag - f.n. 1 000 kr. - som medges vid beskattningen av vinster på äldre aktier. En förutsättning för sådana åtgärder är dock att de inte kan anses försvåra de långsiktiga ändringarna.

Den fortsatta framställningen inleds med en redogörelse för de skatteregler som är av intresse i sammanhanget (kap. 2). Vi redogör också för aktiestockens fördelning på olika kategorier av institutionella placerare och på hushåll i olika inkomstgrupper m.m. (kap. 3). Därefter behandlar vi företagens behov av riskkapital (kap. 4) och hushållens utbud av riskkapital (kap. 5). Vi fortsätter med att ge exempel på utländska åtgärder som har till syfte bl.a. att åstadkomma lättnader i dubbelbeskattningen av utdelade vinstmedel (kap. 6).

Efter denna redovisning preciserar vi i kap. 7 utgångspunkterna för vårt arbete. I samma kapitel analyserar vi olika former av provisoriska lättnader som skulle kunna komma bolagen och de aktieägande hushållen till del, varefter vi lägger fram våra förslag till åtgärder.

Ett avslutande kapitel innehåller bl.a. en kommentar till den föreslagna lagtexten (kap. 8).

2 NUVARANDE BESKATTNINGSGREGLER

I vårt land är aktiebolagens vinster underkastade s.k. ekonomisk dubbelbeskattning. Nettovinsten beskattas först hos bolaget. Därefter sker beskattning hos aktieägarna när vinstmedel delas ut till dem. Detta brukar kallas det klassiska systemet för beskattning av bolagsvinster.

Dubbelbeskattningen upprätthålls dock inte fullt ut. Det första ledet kan lindras genom det s.k. Annell-avdraget. De regler som gäller för beskattningen av utdelningsinkomster (t.ex. sparavdraget) kan få till effekt att det andra ledet i dubbelbeskattningen lindras.

2.1 Det utdelande bolagets beskattning

Enligt 10 § 2 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstkatt, SIL, är statsskattesatsen 40 % för bl.a. svenska aktiebolag. Bolaget får vid den statliga taxeringen avdrag för den kommunalskatt som har påförts bolaget under beskattningsåret. Vid en kommunal utdebitering på 30 kr. blir därför den sammanlagda skattesatsen (30 + 40 % av 70 =) 58 %.

Den ekonomiska dubbelbeskattningen medför att en kapitalanskaffning genom nyemission blir dyrare än en kapitalanskaffning genom lån. Annell-avdraget infördes för att underlätta bolagens anskaffning av riskkapital genom att göra de båda formerna av kapitalanskaffning mer likvärdiga i kostnadshänseende. Avdragsbestämmelserna finns i lagen (1967:94) om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning (Annell-lagen).

Annell-reglerna innebär att ett aktiebolag kan få ett visst avdrag för utdelning som lämnas på nyemitterade aktier. Efter den utvidgning av avdragsutrymmet som gjordes hösten 1978 medges ett totalt avdrag som är lika stort som det

belopp som har betalats in för de nya aktierna. Avdraget får fritt fördelas under den 20-årsperiod som följer efter emissionen. Avdraget får dock inte något år överstiga 10 % av det inbetalade kapitalet och det får inte heller överstiga den utdelning som samma år belöper på de nyemitterade aktierna.

I förarbetena till Annell-lagstiftningen fastslogs att avdrag i princip borde vägras när utdelningen lämnas till en aktieägare som är befriad från skatt på utdelningen men är skattskyldig för ränteinkomster (se vidare avsnitt 7.2.2). Som vi strax skall återkomma till är aktiebolagen i många fall befriade från skattskyldighet för mottagen utdelning enligt bestämmelser som finns i anvisningarna till 54 § kommunalskattelagen (1928:370), KL. En samordning mellan Annell-reglerna och bestämmelserna i anvisningarna till 54 § KL har ansetts nödvändig. Av praktiska skäl har det inte ansetts möjligt att göra avdragsrätten för den utdelning som lämnas till varje särskild aktieägare beroende av just den aktieägarens skattesituation. I stället har samordningen genomförts med hjälp av relativt grova schablonregler. Dessa finns i 7 § Annell-lagen och har, efter ändringar som gjordes förra året, följande innebörd.

Avdragsrätten prövas i två steg. Avdrag vägras i första hand för utdelning på aktier som ägs av

- a) svenskt förvaltningsföretag vars innehav motsvarar mer än 50 % av röstetalet för samtliga aktier i det utdelande bolaget och
- b) svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening vars innehav motsvarar 25 % eller mer av röstetalet för samtliga aktier i det utdelande bolaget, om företaget inte visas vara skattskyldigt för utdelningen.

För utdelning på övriga aktier medges avdrag under förutsättning att minst 50 % av dessa övriga aktier ägs av en eller flera av följande kategorier av aktieägare:

- a) annan än svenskt aktiebolag, svensk ekonomisk förening eller utländskt bolag,
- b) förvaltningsföretag vars innehav motsvarar högst 50 % av röstetalet,
- c) svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening som visas vara skattskyldig för utdelningen och
- d) utländskt bolag som betalar kupongskatt för utdelningen med helt eller reducerat belopp.

2.2 Aktieägarnas beskattning

2.2.1 Hushållen

Utdelning på aktier utgör i regel intäkt av kapital (38 § 1 mom. KL). I vissa fall skall utdelningen dock behandlas som rörelseintäkt (punkt 2 av anvisningarna till 28 § KL).

Om någon avyttrar en rätt till utdelning utan att samtidigt överlåta aktien, behandlas vederlaget för utdelningsrätten i regel som intäkt av kapital. Den som har förvärvat en sådan fristående rätt och lyfter utdelningen från bolaget skall som intäkt av kapital redovisa skillnaden mellan utdelningen och vederlaget för utdelningsrätten.

En fysisk person är enligt 53 § 1 mom. KL och 6 § 1 mom. SIL skattskyldig för aktieutdelning om han vid utdelningstillfället är bosatt i Sverige. Om han är bosatt utomlands, är han däremot inte skattskyldig enligt KL och SIL, för kapitalintäkter. På aktieutdelning som uppbärs av en utomlands bosatt person utgår i stället kupongskatt med 30 % (om inte skattesatsen är nedsatt genom dubbelbeskattningsavtal).

Från summan av utdelningsintäkter och andra kapitalintäkter medges enligt 39 § 1 mom. KL avdrag för förvaltningskostnader och för låneräntor som inte skall hänföras till någon annan förvärvskälla. Uppkommer underskott, är detta avdragsgillt som allmänt avdrag. Om kapitalintäkterna överstiger förvaltningskostnader och räntor, får en fysisk person göra

ett extra avdrag enligt 39 § 3 mom. KL, det s.k. sparavdraget.

Ett sparavdrag infördes redan år 1955. Syftet var både att stimulera sparandet och att förenkla taxeringsarbetet. Avdraget var ursprungligen 100 kr. för en ensamstående person och 200 kr. för makar. Senare har avdraget successivt höjts och det uppgår numera till 800 kr. för ensamstående och 1 600 kr. för makar. Sparavdraget får inte överstiga skillnaden mellan kapitalintäkterna och de avdragsgilla kostnaderna. Avdraget får alltså inte leda till underskott. Makar får fritt fördela avdraget mellan sig.

Avkastning på aktier kan erhållas inte bara i form av utdelning (direktavkastning) utan också genom värdestegring. Realiserad värdestegring på aktier beskattas enligt realisationsvinstreglerna i 35 § 3 mom. KL. Dessa fick sin nuvarande principiella utformning genom lagstiftning våren 1976. Man skiljer mellan aktier som har innehafts mindre än två år (nya aktier) och aktier som har innehafts två år eller mer (äldre aktier). När nya aktier avyttras beskattas hela den framräknade vinsten. Vid avyttring av äldre aktier är 40 % av vinsten skattepliktig. Beskattningen träffar den nominella vinsten. Indexuppräkningskostnaden medges alltså inte. Avdrag för förlust på nya och äldre aktier medges på motsvarande sätt med 100 % resp. 40 % av den nominella förlusten. Från skattepliktig vinst på äldre aktier medges ett särskilt schablonavdrag. Avdragsbeloppet uppgår numera till 1 000 kr.

För beräkning av anskaffningskostnaden för äldre aktier finns en regel om genomsnittsberäkning och en särskild schablonregel. Enligt den förstnämnda regeln skall man som anskaffningsvärde för en äldre aktie ta upp den genomsnittliga anskaffningskostnaden för samtliga äldre aktier av samma slag som den avyttrade. Vid beräkningen måste hänsyn tas till de tillskott och avyttringar av aktier av ifrågavarande slag som har skett sedan den skattskyldige först förvärvade

någon av aktierna. Genomsnittsbereäkningen är obligatorisk för sådana aktier som inte är noterade på börs eller föremål för liknande notering. Vid avyttring av noterade aktier har den skattskyldige rätt att i stället tillämpa den särskilda schablonregeln. Enligt denna regel får anskaffningskostnaden bestämmas till hälften av den nettolikvid som erhålls för aktien eller andelen. Detta betyder att den skattepliktiga vinsten tas upp till (40 % av 50 % =) 20 % av nettolikviden.

För att underlätta övergången till 1976 års regler har man infört särskilda hjälpreglar för beräkning av anskaffningskostnaden för sådana aktier som hade innehafts under minst fem år när de nya reglerna började tillämpas. Hjälpreglerna innebär att den skattskyldige har rätt att vid *genomsnittsbereäkningen* utgå från vissa schablonvärden i stället för den faktiska anskaffningskostnaden.

Vid beskattningen av makar behandlas kapitalinkomster och realisationsvinster som B-inkomst. I avsnitt 7.3.1.3 återkommer vi till de regler som gäller för beskattning av B-inkomster.

Det finns anledning att i detta sammanhang erinra om att särskilda skattelättnader medges inom ramen för det s.k. värdesäkra lönsparandet. Bestämmelserna finns i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer. De innebär att en s.k. sparskattereduktion medges med 20 % av det belopp som har satts in på lönsparkonto och med - numera - 30 % av belopp som har betalats in på aktiesparkonto och vid årets utgång motsvaras av andelar i aktiesparfond enligt lagen (1978:428) om aktiesparfonder eller inestår på konto för inköp av sådana andelar. Vissa förutsättningar måste vara uppfyllda för att sparskattereduktion skall medges. En förutsättning är att sparandet sker regelbundet genom minst sex månadsinsättningar. Sparskattereduktion får enligt huvudregeln inte beräknas på högre sparbelopp än 4 800 kr. Räntan på sparkontomedel är skattefri och för aktiefondspa-

randet finns regler som medför skattefrihet för värdestegring på fondandelar som har innehafts minst fem år. Aktiesparfonderna lämnar inte utdelning till fondandelsägarna.

2.2.2 Institutionella placerare m.fl.

Om man i ett system som bygger på principen om dubbelbeskattning beskattar aktiebolagen för de vinstmedel som de uppbär från andra aktiebolag i form av utdelning, kommer sådana vinstmedel att beskattas två eller flera gånger inom bolagssektorn innan de också beskattas hos aktieägare utanför bolagssektorn. En sådan beskattning i tre eller flera led brukar kallas kedjebeskattnig. Till en början försökte man nästan helt förhindra kedjebeskattnig. Enligt KL gällde ursprungligen att svenska aktiebolag - med undantag för bl.a. banker och försäkringsföretag - var befriade från skatt på alla utdelningsinkomster. Med tiden har skattefriheten av olika skäl begränsats. Vi har numera ett ganska komplicerat regelsystem som innebär att kedjebeskattnig eller frihet från kedjebeskattnig är beroende av bl.a. det aktieägande företagens verksamhet och aktieinnehavets storlek. Bestämmelserna finns i anvisningarna till 54 § KL. De kan sammanfattas enligt följande:

a) S.k. förvaltningsföretag är i princip skattskyldiga för mottagen utdelning men kan undgå beskattning genom att omedelbart vidareutdela medlen. Med förvaltningsföretag menas här företag som uteslutande eller så gott som uteslutande förvaltar värdepapper o.d. Bland förvaltningsföretagen intar investmentföretagen en särställning. De kan fondera 20 % av mottagen utdelning utan att skattefriheten går förlorad.

b) Bankföretagen är i princip befriade från skatt på utdelning som belöper på s.k. organisationsaktier men är skattskyldiga för utdelning på andra aktier. Detsamma gäller företag som bedriver annan s.k. penningrörelse (t.ex. handel med värdepapper).

c) Ett försäkringsföretag som utgör skadeförsäkringsanstalt i KL:s mening är fritaget från beskattning när utdelningen belöper på organisationsaktier. För livförsäkringsanstalterna finns inte någon bestämmelse om skattefrihet i anvisningarna till 54 § KL. Den del av deras nettointäkt av kapital- och fastighetsförvaltning som belöper på pensionsförsäkringar är dock undantagen från beskattning enligt 30 § 2 mom. KL.

d) För övriga rörelsedrivande företag gäller att de i princip är befriade från skatt på utdelning under förutsättning att aktieinnehavet i det utdelande bolaget motsvarar minst 25 % av röstetalet för samtliga aktier i detta bolag eller betingas av det mottagande bolagets jordbruk, skogsbruk eller rörelse. Utdelning på övriga aktier, s.k. kapitalplaceringsaktier, är skattepliktig.

Försäkringsföretagen, investmentföretagen och vissa andra förvaltningsföretag samt rörelsedrivande företag som har kapitalplaceringsaktier brukar räknas till de s.k. institutionella placerarna. Till denna grupp hör också aktiefonderna, Allmänna pensionsfonden och vissa stiftelser. Vanliga aktiefonder beskattas i princip för sina utdelningsinkomster men får avdrag för utdelning som lämnas till fondandelsägarna (punkt 7 av anvisningarna till 38 § och punkt 4 av anvisningarna till 39 § KL). Utdelning som tillfaller aktiesparfond är däremot skattefri hos fonden. Allmänna pensionsfonden är numera helt befriad från skattskyldighet för utdelningsinkomster (53 § 1 mom. första stycket punkt d KL). Detsamma gäller vissa s.k. kvalificerat allmännyttiga stiftelser (53 § 1 mom. första stycket punkt e KL).

När det gäller skattskyldighet för värdestegringsvinster på aktier måste man skilja mellan aktier som utgör omsättnings-tillgångar hos säljaren och andra aktier. Vinsten på aktier av det förstnämnda slaget beskattas som rörelseintäkt medan vinster på övriga aktier i regel beskattas enligt realisa-

tionsvinstreglerna i 35 § 3 mom. KL (se beträffande dessa regler avsnitt 2.2.1 ovan). Liksom när det gäller utdelningskomster är dock Allmänna pensionsfonden och de kvalificerat allmännyttiga stiftelserna befriade från skatt på realisationsvinster. Aktiefonder beskattas för vinster på nya aktier men är däremot befriade från skatt på vinster som framkommer vid avyttring av äldre aktier (54 § första stycket punkt j KL).

3 AKTIFÄGANDET

De börsnoterade företagen svarar för mer än hälften av den svenska industrins totala förädlingsvärde. Även med andra mått - antal anställda, investeringar, export m.m. - representerar dessa företag en betydande del av det svenska näringslivet.

F.n. är aktierna i 98 bolag inregistrerade på Stockholms fondbörs. Av de 98 börsföretagen är 11 banker och försäkringsbolag medan 19 tillhör kategorin investmentbolag ("rena" och "blandade"). De inregistrerade aktierna noteras på den s.k. A-listan. Ytterligare 38 bolags aktier noteras på Svenska fondhandlareföreningens lista (fondhandlarlistan).

Fr.o.m. den 1 januari 1980 gäller nya regler för handeln med värdepapper i Sverige. Enligt de nya reglerna förbehålls fondbörsverksamheten Stockholms fondbörs. Fondhandlarlistan får finnas kvar bara övergångsvis. Avsikten är att det i fortsättningen skall finnas två kurslistor (A:I och A:II) vid Stockholms fondbörs. På vilken lista ett visst bolags aktier skall noteras blir beroende av bl.a. aktiekapitalets storlek och aktiernas spridning.

Kursvärdet av de noterade aktierna var den 30 juni 1980 ca 52 miljarder kr. Av detta värde kan ca 40 % uppskattas falla på hushållen, ca 15 % på investmentföretag, 10-15 % på försäkringsföretag och lika mycket på övriga företag. Ytterligare ca 10 % kan hänföras till AP-fonden, vissa bankers pensions- och personalstiftelser, andra enskilda stiftelser m.m. samt aktiefonder. Återstående ca 10 % belöper på offentlighetsrättsliga ägare (kommuner, myndigheter m.m.), intresseorganisationer, utländska ägare m.fl.

Aktiv Placering AB sammanställer regelbundet material från flera källor om olika placerarkategoriernas köp av aktier (inkl. nyteckning av aktier och konvertibla skuldebrev). I skilda sammanhang har uppgifter för tiden t.o.m. år 1977 redovisats¹⁾. I tabell 3:1 redovisas siffror också för åren 1978 och 1979.

¹⁾SOU 1978:13 bil. 3 (t.o.m. år 1976), Torsten Carlsson Aktiemarknadens roll (Aktiespararnas skriftserie nr 7, Stockholm 1979) och expertrapport av Boman & Låftman i SOU 1979:9

Tabell 3:1 Olika placerares köp av börsaktier (A-listan och fondhandlarlistan, milj.kr.)

	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979 (prel.)
Nyemissioner och nyintroduktioner av aktier ^{a)}	60	413	47	182	210	177	393	861	1476	662	364	907
varav konvertibla skuldebrev								44	138	303	342	61
NETTOKÖP:												
försäkringsföretag ^{b)}	33	109	113	106	183	235	176	213	282	272	196	352
investmentsföretag ^{b)}	176	149	- 18	196	113	114	70	293	84	98	85	256
aktiefonder ^{b)}	9	11	15	26	33	10	7	130	163	62	24	44
"valutautlåningar"	-25	- 85	- 28	- 45	-150	- 68	-137	- 88	-114	-125	-150	-107
AP-fonder ^{c)}							232	197	293	221	96	82
Övriga ^{c)}	-133	229	- 35	-101	31	-114	45	116	768	134	113	280
Summa nyemissioner och nyintrod.	60	413	47	182	210	177	393	861	1476	662	364	907

Källa: Aktiv Placering AB

- ^{a)} Motsvarande belopp för år 1980 kommer enligt hittills tillgängliga uppgifter att understiga 100 milj.kr.
^{b)} Preliminära beräkningar har gjorts för nettoköp av investmentsföretag, aktiefonder och övriga
^{c)} Uppskattad restpost

Av tabellen framgår bl.a. att investmentföretagen och - framför allt - försäkringsföretagen fortsätter att uppträda som nettoköpare. Dessa placerare har de senaste åren köpt aktier med belopp som betydligt överstiger vad som belöper på dem i fråga om nyteckningar.

Aktiefondernas betydelse på aktiemarknaden ökade starkt i mitten av 1970-talet. Under senare år har denna utveckling dämpats, detta trots att åtskilliga aktiesparfonder har bildats inom ramen för det s.k. värdesäkra lönsparandet. Under år 1979 tillfördes aktiesparfonderna närmare 130 milj. kr. i kapital från allmänheten. Bakom siffran 44 milj. kr. i nettoköp av aktier för aktiefonder år 1979 döljer sig därför en betydande inlösen av andelar i vanliga aktiefonder. Denna utveckling har fortsatt under innevarande år.

I gruppen "övriga" ingår hushållen men också rörelsedrivande företag, stiftelser m.fl. Totalt sett har de som tillhör denna kategori under hela 1970-talet - bortsett från det stora emissionsåret 1976 - antingen nettosålt aktier eller nettoköpt aktier med belopp som väsentligt understiger deras andel av nyemissionsvolymen. Samtidigt vet man att vissa förhållandevis stora placerare, som ingår i gruppen men som ligger utanför hushållssektorn, har varit nettoköpare av aktier. Det finns därför fog för att anta att hushållen under senare år stadigt har minskat sin andel av aktiestocken. Redömningen att hushållens andel f.n. inte uppgår till mer än ca 40 % grundas på bl.a. detta förhållande.

Det finns vissa undersökningar om aktieägandets spridning inom hushållssektorn. Av intresse här är i första hand det material som fil. dr. Roland Spånt redovisat i sin rapport om den svenska förmögenhetsfördelningens utveckling. Rapporten har utarbetats på uppdrag av utredningen (Fi 1975:03) om löntagarna och kapitaltillväxten och den

återfinns i SOU 1979:9²⁾.

Spånts rapport grundas på en deklarationsundersökning för inkomståret 1975. Undersökningen utformades som ett tillägg till Statistiska centralbyråns årliga inkomstfördelningsundersökning. Deklarationer från ca 8 000 hushåll samlades in och bearbetades. Ett "vanligt" urval skulle ha gett ett otillförlitligt resultat i fråga om aktier och andra tillgångar som erfarenhetsmässigt är ojämnt fördelade och av denna anledning överrepresenterades de förmögna hushållen starkt. Av de 8 000 hushållen bestod således ca 3 000 av ett särskilt "förmögenhetstillägg" medan övriga 5 000 utgjorde ett slumpmässigt, stratifierat urval av "vanliga" hushåll.

Enligt Spånts undersökning innehades ca 1/3 av värdet av hushållens sammanlagda innehav av börsaktier³⁾ av hushåll med en skattepliktig (netto)förmögenhet på minst 1 milj. kr. Ca 3/4 av värdet hänförde sig till hushåll med en förmögenhet över gränsen för förmögenhetsskatt, 200 000 kr.

Hushållens börsaktier fördelades också på storleksklasser. Det visade sig att ca 1/4 av värdet av hushållens börsaktier hänförde sig till hushåll med högst 100 000 kr. i börsaktier. Ytterligare ca 1/4 belöpte på hushåll med mellan 100 000 kr. och 300 000 kr. i börsaktier medan den resterande hälften innehades av hushåll med aktieinnehav på mer än 300 000 kr.

---

2) Inom den nämnda utredningen förbereds f.n. en rapport som kommer att innehålla ett mer detaljerat material om aktieägandet i Sverige.

3) I Spånts undersökning avses med börsaktier aktier i bolag som noteras på A-listan och fondhandlarlistan samt andelar i aktiefonder och aktiesparklubbar.

Enligt Spånts undersökning deklarerade 334 000 hushåll innehav av börsaktier vid 1976 års taxering⁴). Detta motsvarar 8 % av alla hushåll. De 334 000 hushållen fördelade sig efter "portföljstorlek" på följande sätt.

Tabell 3:2

Värde (kr.)	Antal (%)
300 000 -	3,3
100 000 - 300 000	8
25 000 - 100 000	23
5 000 - 25 000	25
1 - 5 000	40

⁴) I vissa andra undersökningar - som inte grundas på deklarationsmaterial - har antalet aktieägare uppskattats till närmare 1 miljon. Spånt anger i sin rapport (SOU 1979:9 s. 53ff) några tänkbara förklaringar till de skilda uppgifterna. Medan Spånts undersökning avser hushåll som deklarerat innehav av börsaktier, har man i andra undersökningar ofta uppskattat antalet individer som upplever sig som aktieägare. Antalet ägarhushåll underskattas sannolikt i en deklarationsundersökning eftersom åtskilliga aktieägare är befriade från deklarationsskyldighet (främst pensionärshushåll med låga inkomster). Därtill kommer de som underlåtit att deklarerera sitt aktieinnehav eller redovisar innehavet under felaktig rubrik (andel i aktiefond kan t.ex. hänföras till "andel i ekonomisk förening" eller "övrig tillgång"). I sammanhanget kan nämnas att statens industriverk i en utredning (SIND 1980:5) redovisat material som ger vid handen att antalet "små" aktieägare har ökat under en följd av år allt medan hushållens andel av aktiestocken minskat.

Av Spånts rapport framgår inte hur börsaktierna eller utdelningarna fördelar sig på olika inkomstgrupper. Vi har ansett det angeläget att på denna punkt göra en kompletterande undersökning (1975 års undersökning), baserad på samma data-material som Spånt har använt. Vi har också genom statistiska centralbyrån tagit fram material om sambandet mellan hushållens inkomster och utdelningar år 1978 (1978 års undersökning). Detta material grundas på 1978 års inkomstfördelningsundersökning. Statistiska centralbyråns uppgiftsinsamling för det särskilda tilläggsurvalet av förmögna hushåll är ännu inte fullt avslutad. Det urval som har stått till vårt förfogande har därför - till skillnad mot urvalet i 1975 års undersökning - inte innehållit något särskilt förmögenhetstillägg utan bestått av närmare 10 000 "vanliga" hushåll.

I både 1975 och 1978 års undersökningar är hushållen fördelade på två kategorier, ensamstående och gifta/sammanboende (ett annat hushållsbegrepp används i taxeringssammanhang). I båda undersökningarna - och framför allt i 1978 års undersökning - ingår i urvalet bara ett litet antal ensamstående skattskyldiga med utdelningar⁵⁾. Det är därför för kategorin ensamstående vanskligt att dra slutsatser om sambandet mellan utdelning och inkomst. För kategorin gifta/sammanboende kan däremot redan på basis av det f. n. tillgängliga materialet dras vissa slutsatser. Sålunda visar tabell 3:3 spridningen av aktieägandet i olika inkomstgrupper medan tabell 3:4 visar sambandet mellan utdelningsinkomstens storlek och beskattningsbar inkomst.

---

⁵⁾Med utdelning avses i 1975 och 1978 års undersökningar bara utdelning från bolag på A-listan och fondhandlarlistan.

Tabell 3:3

Statligt beskattningsbar inkomst för make/samman- boende med den högsta inkomsten (kr.)	Andel makar/sammanboende med utdelningsinkomst år 1978 (%)
100 - 40 000	4,6
40 000 - 60 000	5,3
60 000 - 80 000	8,7
80 000 - 100 000	16
100 000 - 150 000	27
150 000 -	42

Tabell 3:4

Makarnas/samman- boendes samman- lagda utdelning (kr.)	Statligt beskattningsbar inkomst inkomståret 1978 för make/samman- boende med den högsta inkomsten (kr.)		
	Nedre kvartil	Median	Övre kvartil
- 0	30 000	50 000	65 000
1 - 400	45 000	60 000	80 000
401 - 1 600	55 000	65-70 000	95 000
1 601 - 4 000	60 000	75 000	105-110 000
(4 001 -)		(90 000)	

Av tabell 3:4 frangår bl.a. att för hälften av de gifta/sammanboende hushållen i utdelningsintervallet 1 601-4 000 kr, var hushållets högsta statligt beskattningsbara inkomst lägre än 75 000 kr. I fråga om en fjärdedel av dessa hushåll var denna inkomst lägre än 60 000 kr. och i fråga om en fjärdedel högre än 105-110 000 kr. Förmögenhetstillägget saknas, som redan nämnts, i 1978 års undersökning och det är därför inte meningsfullt att ange motsvarande värden i högre utdelningsintervall. En motsvarande beräkning på grundval av 1975 års undersökning ger dock vid handen att medianvärdena fortsätter att stiga även för större utdelningsinkomster än

4 000 kr. Enligt 1975 års undersökning var således medianvärdet för giftas/sammanboendes sammanlagda statligt taxerade inkomst - den inkomstvariabel som fanns tillgänglig - 100 000 kr. i utdelningsintervallet 1 601-4 000 kr. och 130 000 kr. i utdelningsintervallet 12 001-50 000 kr.

Varken 1975 eller 1978 års undersökning är särskilt tillförlitlig när det gäller att uppskatta skatteuttaget på hushållens utdelningsinkomster. Vi har ändå gjort en sådan uppskattning och kommit till en "genomsnittlig" marginalskattesats på ca 70 %. Med "genomsnittlig" marginalskattesats avser vi de för hushållen tillämpliga marginalskattesatserna "vägda" efter storleken av resp. hushålls utdelningsinkomst. En beräkning av skatteuttaget på hushållens hela utdelningssumma bör således ge ett lägre värde än 70 %.

Ändringar i skatteskalor och många andra förhållanden gör att uppskattningen av den genomsnittliga marginalskattesatsen blir osäker. Det förhållandet att skatteuttaget alltid beräknats med utgångspunkt i den högsta beskattningsbara inkomsten påverkar t.ex. resultatet, i vilken riktning är dock inte helt givet. Vid uppskattningen har hänsyn inte tagits till effekten av begränsningsregeln (80/85-procentregeln) och sparavdraget. Sparavdraget betyder ganska mycket för det sammanlagda skatteuttaget. Enligt 1978 års undersökning redovisade ca 250 000 hushåll utdelningar (300 000 hushåll i 1975 års undersökning). Av de hushåll som inte redovisade några utdelningsinkomster utnyttjade endast ca en fjärdedel hela sparavdraget (dvs. med 800 resp. 1 600 kr.). Motsvarande andel för hushåll med aktieutdelningar var ca två tredjedelar. Denna andel framstår som hög mot bakgrund av att en stor del av de aktieägande hushållen har blygsamma utdelningsinkomster. Så var t. ex. enligt både 1975 och 1978 års undersökningar andelen hushåll med mindre än 100 kr. resp. 1 000 kr. i utdelningar 25-30 % resp. ca 65 % av alla hushåll med utdelningar. En motsvarande uppskattning beträffande 1980 års utdelningsinkomster bör ge något lägre andelar eftersom utdelningarna på grund av höjd genomsnittlig direktavkastning har ökat kraftigt de senaste två åren.

4 FÖRETAGENS EFTERFRÅGAN PÅ RISKKAPITAL

4.1 Företagens situation

Under 1970-talet har det skett en omfattande försvagning av försföretagens soliditet, dvs. en minskning av det egna kapitalets andel av det totala kapitalet. Om denna utveckling fortsätter äventyras företagets förmåga till kapitalförsörjning och därmed också investeringarna och sysselsättningen.

De fallande soliditetstalen framgår av tabell 4:1. Den översta raden i tabellen ger uttryck för den i företagens balansräkningar redovisade soliditeten. Nästa rad visar hur den justerade soliditeten har utvecklats under den studerade perioden. Det bokförda värdet på anläggningstillgångar har här ersatts med återanskaffningsvärdet minskat med ackumulerade kalkylmässiga avskrivningar. Vid beräkningen av den justerade soliditeten har således hänsyn tagits till den dolda förmögenhetsökning som uppstår i inflationstider och som delvis kompenserar skuldökningen¹⁾. Den justerade soliditeten har därför inte fallit i lika hög grad som den i balansräkningarna redovisade soliditeten. Även den justerade soliditeten har emellertid kraftigt försämrats.

Av tabell 4:1 framgår vidare att den genomsnittliga skuldräntan under den studerade perioden var mycket låg om än stigande. Den låga genomsnittliga räntekostnaden beror på att i skulderna inräknas även skulder som löper utan ränta, t.ex. skattekrediter och leverantörsskulder. Genom att hela tiden öka skuldsättningsgraden kunde företagen hålla avkastningen på eget kapital uppe så länge avkastningen på totalt

¹⁾ Det bör framhållas att de återanskaffningsvärden som har angetts här är schablonmässigt beräknade och utomordentligt osäkra.

kapital översteg den genomsnittliga räntekostnaden. Företagens kostnadsökningar åren 1975-1977 medförde att totalavkastningen då sjönk mer än i tidigare konjunkturedgångar. När totalavkastningen sjönk till en lägre nivå än den genomsnittliga skuldräntan förbyttes den positiva effekten av en hög skuldsättningsgrad i sin motsats. Den höga andelen skulder ledde med andra ord till att avkastningen på det egna kapitalet föll mer än vad som skulle ha varit fallet vid ett mer normalt förhållande mellan eget och främmande kapital. Vinstkollapsen åren 1977-1978 berodde således förutom på kostnadsökningen på att företagens soliditet hade urholkats. Utvecklingen är ett exempel på att en hög skuldsättningsgrad, dvs. en låg soliditet, genom den s.k. hävstångseffekten²⁾ leder till stora variationer i avkastningen på eget kapital.

²⁾Hävstångseffekten kan beräknas enligt följande formel:
 $R_m + (R_T - R_S) S/E$ där R_E = räntabiliteten på eget kapital, R_T = räntabilitet på totalt kapital, R_S genomsnittlig skuldränta, S/E = relation mellan skulder och eget kapital (skuldsättningsgrad)

Tabell 4:1 Soliditets- och räntabilitetsutveckling för börsbolagen (A-listans bolag exkl. banker, försäkringsbolag och investmentbolag)

	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978
Redovisad soliditet, %	38,8	37,5	36,1	34,1	32,0	29,8	28,6	27,7	26,3	25,4	23,7	23,2
Justerad soliditet, % ^{a)}	44,8	43,0	41,7	40,5	39,0	38,2	37,1	36,9	36,5	35,4	33,2	32,1
Beräknat nettoresultat efter skatt, % av eget kapital	6,0	7,5	8,3	8,2	6,4	6,8	11,3	12,1	6,8	4,0	0,5	1,8
Beräknat resultat före skatt, % av justerat eget kapital ^{b)}	7,0	10,0	12,0	11,0	7,7	7,7	13,3	14,9	8,6	4,7	-0,1	1,7
Nettodriftsöverskott i K-sektorn (=industrin), % av förädlingsvärdet ^{c)}	18,3	18,8	20,7	23,3	20,0	17,9	24,9	29,6	21,4	14,3	8,7	9,0
Beräknat resultat före skatt och kostnadsräntor, % av justerad balansomslutning (avk. på totalt kapital)	4,5	5,6	6,6	6,2	4,9	4,8	6,8	7,5	5,3	4,1	2,8	3,6
Genomsnittlig skuldränta, %	2,3	2,4	2,6	2,9	3,0	3,0	3,0	3,1	3,3	3,6	4,1	4,4
Nyemissioner av aktier, mdr kr.	0,2	0,1	0,4	0,1	0,2	0,2	0,2	0,4	0,8	1,4	0,2	0,2

Källa: Aktiv Placering AB

a) Justerad soliditet = redovisad soliditet med tillägg av "dolda reserver"

b) Justerat eget kapital = eget kapital och hälften av obeskattade reserver plus dolda reserver minus latent skatteskuld

c) Nettodriftsöverskott = förädlingsvärde minus löner och kapitalforslittning

Den försämrade soliditeten har således gjort företagen mer utsatta för ekonomiska bakslag. I flera avseenden torde företagens risker ha ökat under senare år - oberäknade kostnadsfördyringar, större osäkerhet i marknadsutvecklingen, valutakursändringar, begränsade kreditmöjligheter, tekniska risker m.m. Detta talar för att företagen snarast skulle behöva en högre soliditet än tidigare. En tillfredsställande soliditet är emellertid nödvändig inte bara för företagens fortlevnad utan är också en förutsättning för den industriella expansion som krävs för att lösa vårt lands externa balansproblem.

Den ökning av industriproduktionen som har ägt rum under efterkrigstiden kan förklaras, förutom av den tekniska utvecklingen, av att kapitalutrustningen per anställd inom industrin har ökat med ca 5 % per år sedan år 1950. Denna ökning har åstadkommit genom en årlig tillväxt av investeringsvolymen med i genomsnitt 4 % per år. En fortsatt tillväxt och omstrukturering av svensk industri kommer även under kommande år att ställa stora krav på företagens förmåga och vilja till investeringar.

Investeringsvolymen i näringslivet påverkas naturligtvis i första hand av den förväntade lönsamheten. Det finns emellertid flera skäl till att företagen är mindre benägna att expandera om soliditeten uppfattas som låg. Bl.a. är det främmande kapitalet inte riskvilligt utan kräver avkastning under alla omständigheter. När andelen främmande kapital ökar måste företagen därför ställa högre krav på att avkastningen framstår som säker vilket leder till att förmågan att gå in i riskfyllda investeringsprojekt minskar. När soliditeten försämrats kommer företagen vidare i en finansiellt mer utsatt situation, vilket ökar risken för långivarna. Detta medför att företagens lånekostnad inklusive riskkostnaden ökar, vilket höjer avkastningskravet på investeringarna. Allt färre av de tänkbara investeringsprojekten tar sig

alltså acceptabla från företagets synpunkt när soliditeten sjunker.

Den ökade lånefinansieringen - som är en följd av bl.a. den försämrade räntabiliteten - tenderar således att öka företagets kostnad för det främmande kapitalet. Investeringsvolymen blir i ett sådant läge starkt beroende av tillgången på nytt riskvilligt kapital. Samtidigt har höga marginalskatter och avkastningen på alternativa placeringar drivit upp avkastningskraven på placeringar i aktier (se avsnitt 5.3). Även företagets kostnad för det egna kapitalet har därför ökat. Sammanfattningsvis har företagets kostnad för kapital vid varje given investeringsnivå blivit högre. Högre kapitalkostnader leder i sin tur till lägre investeringar.

Den här beskrivna situationen ställer uppenbarligen speciella krav på försörjningen med riskvilligt kapital.

Det riskvilliga kapitalet kan ökas genom att vinstmedel hålls kvar i företagen och genom nyemission av aktier. Storleken av de egna vinsterna är väsentliga inte bara för företagets förmåga till eget sparande. Räntabiliteten bestämmer dessutom företagets möjligheter att öka det riskvilliga kapitalet genom nyemissioner. Det finns därför gränser för möjligheterna att ersätta företagssparande med nyemissioner.

Nyemissionsverksamheten har sjunkit kraftigt i börsföretagen efter 1975-76 års rekordnivåer³⁾. Detsamma gäller för övrigt hela industrin. Den kraftigt sjunkande emissionsvolymen beror på faktorer på såväl efterfrågesidan (företagets handlande) som utbudssidan (placernas intresse).

³⁾Se tabell 4:1. Jfr även tabell 3:1. Det bör observeras att tabell 4:1 - till skillnad mot tabell 3:1 - inte omfattar banker, försäkringsbolag och investmentbolag samt inte heller företag som är noterade på fondhandlarlistan.

Företagens benägenhet att nyemittera minskar när börskurserna är låga. Det sammanlagda börsvärdet har stadigt fallit den senaste tioårsperioden och var vid utgången av år 1978 endast ca 40 % av företagens justerade egna kapital. Börsvärdets ras torde bero bl.a. på att aktiemarknaden värderar företagen framför allt med hänsyn till en förväntad effektiv avkastning (efter skatt) och inte efter deras tillgångar.

När börsvärdet försämras så kraftigt tenderar också företagen att skaffa sig anläggningstillgångar genom företagsköp i stället för att nyinvestera, dvs. investeringarna påverkas negativt.

Avslutningsvis bör här betonas att det existerar varken någon efterfrågan eller något utbud av riskvilligt kapital i absolut mening utan frågan är vid vilken nivå utbuds- och efterfrågekurvorna skär varandra. Torsten Carlsson har uttryckt saken på följande sätt:

Ju bättre lönsamhetsutsikter desto mindre blir givetvis frågan om utbudets tillräcklighet, eftersom hög lönsamhet för företagen relativt sett minskar behovet av kapitaltillförsel utifrån, samtidigt som det gör kapitalplaceringar i företag mer attraktiva. Problemet är att det just nu ter sig osäkert, om företagets lönsamhet blir sådan, att efterfrågan och utbud spontant möts på en nivå, som motsvarar den önskvärda investerings- och expansionstakten. På samma sätt som det finns anledning att diskutera åtgärder för att sänka företagets kapitalkostnader, så att de kan efterfråga kapital, är det motiverat att diskutera vad som kan göras för att öka attraktiviteten och kapaciteten för placeringar i aktier.⁴⁾

⁴⁾Kapitalmarknadsutredningens betänkande bilaga 3, SOU 1978:13 s. 68.

4.2 Företagens efterfrågan på riskkapital

Företagens behov av kapital påverkas både av reala faktorer och av prisfaktorer. Ökad produktion och kapacitetsutbyggnad ökar den behövliga kapitalvolymen, medan höjda priser ökar de nominella belopp som måste bindas i lager, anläggningar, kundfordringar etc. Varje bedömning av det framtida kapitalbehovet måste därför utgå från antaganden om både den reala expansionstakten och den genomsnittliga prisstegringstakten.

Ett växande kapitalbehov måste tillgodoses genom en ökning dels av det främmande kapitalet (lånekapitalet), dels av det egna kapitalet. Det egna kapitalet kan i sin tur, som redan nämnts, ökas antingen genom att internt genererade vinstmedel kvarhålls eller genom att nytt riskkapital tillförs genom nyemissioner.

Det är mycket svårt att göra prognoser över hur företagens finansiering i ett längre perspektiv kommer att gestalta sig eftersom antalet osäkerhetsfaktorer är stort. Man kan tänka sig olika utvecklingsförlopp med helt olika mönster för hur företagen kommer att finansiera sin verksamhet.

Mot denna bakgrund är det klart att varje försök till beräkning av företagens framtida efterfrågan på riskkapital måste få karaktär av räkneexempel. Genom att variera vissa av de antaganden som görs kan man dock genom dessa exempel få en viss uppfattning om grundläggande samband och om storleksordningen av olika effekter.

I bilaga 3 till kapitalmarknadsutredningens betänkande (SOU 1978:13 s. 55 ff) redovisas ett räkneexempel för industrins (börsföretagen exklusive banker och investmentbolag) finansiering år 1980. I detta räkneexempel antas företagen kunna upprätthålla en viss given soliditet medan nyemissionerna är den restfaktor som bestäms i kalkylen. Siffermässigt är exemplet överspelat, men en motsvarande

kalkyl för år 1985 låter sig göra utan svårigheter. Framställningen i det följande ansluter nära till den som har getts i bilagan till kapitalmarknadsutredningens betänkande.

Kalkylen, som redovisas i tabell 4:2, bygger på följande förutsättningar:

1. Totala kapitalet (= balansomslutningen) i börsföretagen växer nominellt med 12 % per år under perioden 1979-85. Den reala tillväxten i industriproduktionen antas bli drygt 4 % och inflationen knappt 8 % per år (för perioden 1973-78 växte balansomslutningen med drygt 13 % per år).
2. Soliditeten ligger kvar på 1978 års nivå (23,2 %) i alternativ 1A, 2A och 3A. Soliditeten ökar till 1974 års nivå (27,7 %) i alternativ 1B, 2B och 3B⁵⁾. Härigenom kan storleken av det egna kapitalet bestämmas på rad 3 och förändringen av eget kapital på rad 10.

⁵⁾I kapitalmarknadsutredningens kalkyl antas soliditeten ligga kvar på 1974 års nivå.

3. Avkastningen på det egna kapitalet efter skatt anges på rad 12⁶⁾. Tre alternativ används; det låga genomsnittet för åren 1974-1978 = 5 % (1A och 1B), 1965-1969 års mer "normala" värde = 7,5 %, vilket också ungefär motsvarar räntabiliteten under perioden 1966-1976 (2A och 2B), samt genomsnittet för 1970 och 1974 års höga avkastning = 10 % (3A och 3B). Med givna antaganden kan man beräkna vilket nettodriftsöverskott i procent av förädlingsvärdet (bruttovinst minus kapitalförslitning) som svarar mot varje räntabilitetsantagande. De nämnda räntabilitetsalternativen på 5 %, 7,5 % och 10 % motsvarar nettodriftsöverskottsandelar på ca 16 %, drygt 20 % och drygt 25 %.
4. Prisförändringen på varulagret efter skatt kan beräknas som en viss andel av balansomslutningen, rad 6.
5. Utdelningen bestäms av storleken av det egna kapitalet och effekten av nyemissionerna, rad 7.
6. Uppskrivningsvinsterna på anläggningstillgångar ignoreras i prognoserna, rad 9.
7. Nyemissionerna framkommer som en restpost, rad 8.

⁶⁾ Det här använda vinstmättet bygger på synsättet att det beräknade resultatet definierar vad som finns att disponera för utdelning och expansion. Detta synsätt ligger till grund för Sveriges finansanalytikers förenings rekommendationer och för Aktiv Placering AB:s här använda lönsamhetsberäkningar. För att erhålla ett nominellt räntabilitetsmått som beskriver förmögenhetsförändringen under en period bör vid beräkningen av räntabiliteten hänsyn tas till förändringar i priser på lager och anläggningar. I de beräkningar som tabell 4:2 grundas på har prisförändringar på lagret beräknats separat (rad 6).

Tabell 4:2 Utveckling av kapital och vinster efter skatt för hörsholagen (A-listans bolag exkl. banker, försäkringsbolag och investimentsbolag)^{a)}

	1974	1975	1976	1977	1985						
					1 A	1 B	2 A	2 B	3 A	3 B	
1 Balansomslutning, mdr kr.	122,9	143,8	159,9	182,5	194,3	430	430	430	430	430	430
2 Expansionskost, %	(18,6)	(11,0)	(11,2)	(12,7)	(6,5)	(12)	(12)	(12)	(12)	(12)	(12)
3 Ejet kapital, mdr kr.	34,0	37,9	40,6	43,3	45,1	100	119	100	119	100	119
4 Soliditet, %	(27,7)	(26,3)	(25,4)	(23,7)	(23,2)	23,2	27,7	23,2	27,7	23,2	27,7
5 Beräknat nettoresultat efter skatt, mdr kr.	4,1	2,6	1,6	0,2	0,8	5	6	7,5	8,9	10	11,9
6 Prisförändr. på varulag. efter skatt, mdr kr.	1,0	0,7	0,6	0,5	0,5	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
7 Utdelning, mdr kr.	-1,2	-1,4	-1,4	-1,3	-1,4	-3,7	-4,4	-3,3	-4,0	-3,0	-3,6
8 Nyemissioner, mdr kr.	0,4	0,7	1,4	0,2	0,2	7,5	9,3	4,6	6,0	1,8	2,6
9 Nettovinster, uppskrivningar (fonden.) avskrivningar diff. m.m., mdr kr.	0,3	1,3	0,5	2,3	1,7						
10 Förändr. av eget kapital, mdr kr.	4,6	3,9	2,7	1,9	1,8	10,7	12,8	10,7	12,8	10,7	12,8
11 Nyem. andel av ökning i eget kapital, %	9	18	52	10	11	70	73	43	47	17	20
12 Avkastn. på eget kapital efter skatt (5:3), %	12,1	6,8	4,0	0,5	1,8	5	5	7,5	7,5	10	10
13 Utdeln. av beräknat nettoresultat (7:5), %	30	53	82	650	175	74	73	44	45	18	22

a) Siffrorna för 1977-78 är inte direkt jämförbara med de för 1974-76, dels på grund av att bolag tillkommit och utgått och dels på grund av att en del ändringar skett i redovisningspraxis och resultatanalysen i underliggande material.

I tabell 4:3 sammanfattas kalkylens resultat i fråga om hur den behövliga nyemissionsvolymen påverkas av antagandena om soliditet och räntabilitet efter skatt. Störst blir behovet av tillskott av eget kapital utifrån i alt. 1B, där räntabiliteten ligger kvar på 1974-1978 års nivå och soliditeten stiger till 1974 års nivå. Det skulle då behövas nyemissioner av storleksordningen 9 miljarder kr. (i 1979 års penningvärde knappt 6 miljarder kr.). Om räntabiliteten efter skatt återgår till en mer "normal" nivå - genomsnittet för sista hälften av 1960-talet som var 7,5 % - skulle nyemissionsbehovet ligga på 4,6 - 6 miljarder kr. beroende på soliditetsantagande (3-4 miljarder kr. i 1979 års penningvärde). Lägst skulle det externa tillskottet av riskkapital bli med en räntabilitet i nivå med genomsnittet för konjunkturtopparna åren 1970 och 1974, dvs. en jämförelsevis mycket god avkastning på i genomsnitt 10 % efter skatt. En sådan långsiktigt hög vinstnivå innebär att företagen i stor utsträckning skulle klara ökningen av det egna kapitalet genom vinstnedplöjning. Trots detta skulle nyemissionsbehovet år 1985 uppgå till 1,8 och 2,6 miljarder kr. i A-resp. B-alternativet. I fast penningvärde innebär det nyemissioner av ungefär samma storleksordning som rekordnivån 1976 på 1,4 miljarder kr.

Tabell 4:3

Behovet av nyemissioner i löpande priser år 1985 (miljarder kr.); nyemissionsbehovet i 1979 års priser anges inom parentes

Soliditet Räntabilitet efter skatt	Alternativ A 23,2 % (=1978 års nivå)	Alternativ B 27,7 % (=1974 års nivå)
Alternativ 1 5 % (=1974-1978)	7,5 (4,7)	9,3 (5,9)
Alternativ 2 7,5 % (=1965-1969) (=1966-1976)	4,6 (2,9)	6,0 (3,8)
Alternativ 3 10 % (=1970 och 1974)	1,8 (1,1)	2,6 (1,6)

En viktig iakttagelse är att även om räntabiliteten ligger på "normal" nivå kommer de behövliga nyemissionerna för år 1985 att vida överstiga 1976 års rekordnivå. Även nyemissionernas andel av ökningen i eget kapital (rad 11 i tabell 4:2) belyser de stora krav som kommer att ställas på den externa tillförseln av riskkapital för att soliditeten skall kunna upprätthållas.

Det bör åter betonas att mekaniska räkneexempel av detta slag inte på något sätt kan belysa möjligheten att vid olika räntabilitetsnivåer faktiskt få en kapitaltillförsel utifrån av sådan omfattning att expansionsstakt och soliditetsnivå

skall kunna upprätthållas. De framtänkade nyemissionssiffrorna uttrycker endast ett teoretiskt behov av nyemissioner. Det är t.ex. orealistiskt att tänka sig att företagen vid det antagna lågräntabilitetsalternativet skall kunna attrahera kapital utifrån genom nyemissioner av den angivna omfattningen, 7,5 - 9 miljarder kr. i löpande priser.

Vid beräkningarna av nyemissionsbehovet har hänsyn ej tagits till möjligheten att öka det redovisade egna kapitalet genom uppskrivning av anläggningstillgångar vid fondemission. Å andra sidan gäller att balansomslutningen hos börsföretagen under senare år har vuxit något snabbare än som rent mekaniskt skulle följa av realkapitalets tillväxt och inflation. Om så skulle bli fallet även under 1980-talet måste - vid oförändrad soliditet - det egna kapitalet växa fortare än vad som förutsatts. Dessutom är det möjligt att antagandet om att tillskottet till det egna kapitalet från prisförändringen på varulagret efter skatt, beräknat som en viss andel av balansomslutningen, ger en överskattning.

Räkneexemplet kan i en modifierad form också användas för att belysa hur soliditetsutvecklingen skulle bli om företagens nyemissionsbehov inte kan täckas vid givna förutsättningar i fråga om expansionstakt och räntabilitet utan emissionsverksamheten antas ligga kvar på en viss nivå. Om företagen t.ex. lyckas nyemittera för endast 1,5 miljarder kr. i löpande priser år 1985 (ca 1 miljard kr. i 1979 års priser), skulle soliditeten falla på följande sätt.

Tabell 4:4

Nyemissionsvolym år 1985, ndr kr.	1,5	1,5	1,5
Räntabilitet efter skatt, %	5	7,5	10
Soliditet år 1985, %	15,8	18,8	22,5

Vid "normalvinstalternativet" sjunker soliditeten således med ytterligare ca 4,5 procentenheter till 18,8 % från 1978 års nivå på 23,2 %. Endast om räntabiliteten hålls uppe på den historiskt höga nivån, 10 % efter skatt, klaras riskkapitalförsörjningen utan större fall i soliditeten vid ett nyemissionstillskott om 1,5 miljarder kr.

Om ökningstakten i balansomslutningen blir en annan än antagna 12 % påverkas givetvis nyemissionsbehovet kraftigt. I tabell 4:5 visas först hur avvikelser i fråga om inflations-takten inverkar. En inflationstakt på knappt 11 % i stället för den antagna om 8 % - vilket ger en ökningstakt i företagens balansomslutning med 15 % - ger i "normalvinstalternativet" ca 80 % större behov av nyemissioner i löpande priser. Begränsas i stället inflationstakten till knappt 6 %, halveras nyemissionsbehovet. Räknat i fasta priser blir effekterna mindre, men fortfarande står det klart att efterfrågan på nytillskott av riskkapital är mycket känslig för variationer i inflationstakten. Det bör naturligtvis samtidigt noteras att de antagna räntabilitetsnivåerna inte får samma innebörd vid en inflationstakt om 11 % som vid 8 % eller 6 %.

Tabell 4:5 Behovet av nyemissioner i löpande och fasta priser år 1985 vid olika inflationsantaganden (miljarder kr.). 1979 års priser inom parentes. Den reala tillväxten antas vara 4 %.

Ränta- bilitets- och soliditets- alternativ (enl. tab. 4:3)	Inflation		
	6 %	8 %	11 %
1B	6,0 (4,2)	9,3 (5,9)	14,5 (7,8)
1A	4,8 (3,4)	7,5 (4,7)	11,8 (6,3)
2B	3,0 (2,1)	6,0 (3,8)	10,4 (5,6)
2A	2,3 (1,6)	4,6 (2,9)	8,4 (4,5)
3B	0,1 (0,7)	2,6 (1,6)	6,4 (3,4)
3A	-0,1 (-0,7)	1,8 (1,1)	5,0 (2,7)

Om man i stället antar att det är den reala expansionsstakten som varierar, påverkas behovet av nyemissioner på sätt som framgår av tabell 4:6. Genom att alternativen valts så att de ger samma totala ökning av kapitalet som i föregående tabell blir resultaten i löpande priser desamma, medan beräkningar till fast pris visar på en större känslighet vid avvikelser från mellanalternativet (4 % realltillväxt).

Tabell 4:6 Behovet av nyemissioner i löpande och fasta priser år 1985 vid olika reala tillväxttakter (miljarder kr.). 1979 års priser inom parentes. Inflationstakten antas vara 8 %.

Ränta- bilitets- och soliditets- alternativ (enl. tab. 4:3)	Realltillväxt		
	2 %	4 %	7 %
1B	6,0 (3,8)	9,3 (5,9)	14,5 (9,1)
1A	4,8 (3,0)	7,5 (4,7)	11,8 (7,4)
2B	3,0 (1,9)	6,0 (3,8)	10,4 (6,6)
2A	2,3 (1,4)	4,6 (2,9)	8,4 (5,3)
3B	0,1 (0,6)	2,6 (1,6)	6,4 (4,0)
3A	-0,1 (-0,6)	1,8 (1,1)	5,0 (3,2)

Ett självklart samband finns slutligen mellan expansionsstakten och totalkapitalet (= balansomslutningen) och investeringsnivån. Om räntabilitet, soliditet, inflationstakt och även finanskvot (förhållandet mellan finansiellt och materiellt kapital) är givna, leder en ökad bruttoinvesteringskvot till att nyemissionsefterfrågan ökar. En ökad bruttoinvesteringskvot, som är nödvändig för att industri-sektorn skall expandera, leder till kraftigt ökad tillväxt i det totala kapitalet och följaktligen också i behovet av nyemitterat kapital. Om företagen inte kan öka det egna kapitalet är deras enda handlingsalternativ att antingen sänka soliditeten eller sänka investeringsnivån. Att fortsätta att expandera genom sänkt soliditet som skett under 1960- och 1970-talen är, som tidigare nämnts, knappast möjligt. Om inte företagen kan öka sitt egna kapital är risken stor att investeringarna och den industriella expansionen hämmas.

Även om det genomförda räkneexemplet inrymmer många osäkra antaganden, torde det stå klart att en uthållig industriell expansion under 1980-talet förutsätter mycket stora tillskott av riskvilligt kapital. För att täcka detta behov enbart genom internt genererade medel skulle krävas en orealistiskt hög vinstnivå under en följd av år. Slutsatsen blir därför att behovet av kapital utifrån genom nyemissioner kommer att bli stort.

Det bör här också understrykas att en förutsättning för att företagen framgångsrikt skall kunna nyemittera aktier på marknaden är att de kan uppfylla marknadens avkastningskrav. Marknadens anspråk på förräntning bestäms bl.a. av vad alternativa placeringar kan förväntas ge. Denna fråga behandlas i kap. 5.

5 UTBUDET AV RISKKAPITAL

5.1 Inledning

Som framgått av kap. 4 kommer företagens behov av externt riskvilligt kapital att vara betydande under 1980-talet. Även nyemissionernas andel av det egna kapitalets tillväxt behöver under den kommande femårsperioden öka markant jämfört med tidigare år. Frågan är då om det är rimligt att räkna med att utbudet av riskvilligt kapital till börsföretagen skall kunna öka i takt med efterfrågan, dvs. till en nivå som i "normalvinstalternativet" ligger på ca 3-4 miljarder kr. år 1985 i 1979 års priser.

En första fråga är om det finns placerarkategorier som kan ställa ett så stort sparande till aktiemarknadens förfogande. Avgörande är sedan om de verkligen kan väntas göra det, dvs. kommer de att finna villkoren för aktieplaceringar tillräckligt attraktiva i jämförelse med andra placeringsmöjligheter? Den sista frågan återkommer vi till längre fram i detta kapitel (avsnitt 5.3).

Vi har inte haft möjlighet att i detta sammanhang göra bedömningar av de institutionella placerarnas kapacitet att öka sitt bidrag till näringslivets försörjning med riskkapital. Sådana bedömningar har på senare tid gjorts av bl.a. kapitalmarknadsutredningen (SOU 1978:11, 13). Med hänsyn till inriktningen av vårt arbete i detta skede har det också varit naturligt för oss att i första hand se till hushållssektorns förhållanden.

5.2 Hushållens utbud av riskkapital

Bakom hushållens potential för utbud av riskvilligt kapital på aktiemarknaden ligger i första hand deras nettosparande

(flödet). Emellertid kan också omplaceringar från andra tillgångsslag till aktier spela en viktig roll (ändringar i stocken).

Det årliga hushållssparandet har de senaste åren uppgått till drygt 20 miljarder kr. (år 1979 ca 23 miljarder kr.). Drygt hälften av detta belopp har utgjorts av reallt nettosparande, främst köp av nyproducerade små- och fritidshus. Återstoden av det totala nettosparandet (ca 7-8 miljarder kr. enligt finansräkenskaperna) består av finansiellt sparande, dvs. placeringar i bank, obligationer, aktier, försäkringssparande m.m. (se tabell 5:1). Finansiellt sparande innebär att hushållen inte använder hela sin möjlighet att köpa varor och tjänster. Det finansiella sparandet lämnar ett "ledigt" produktionsutrymme för nybildandet av realkapital i någon annan sektor, t.ex. för investeringar i företagssektorn. Det finansiella och reala sparandet påverkar varandra bl.a. genom att hushållens reala sparande (t.ex. köp av småhus) finansieras genom nyutlåning från kreditmarknaden, vilket i sin tur minskar hushållens finansiella sparande.

Medel för placeringar i aktier kan i princip tas från både sparande i reala tillgångar och finansiellt sparande. Av det årliga finansiella sparandet har hushållen under 1970-talet placerat en mycket liten del i aktier (börsaktier). Hushållssektorn har t.o.m. under flera år varit nettosäljare (jfr kap. 3). Det är emellertid samtidigt tydligt att det här finns en betydande potential för ett ökat utbud. Om endast 5 % av hushållens nettosparande år 1979 hade placerats i aktier, skulle tillskottet blivit av storleksordningen 1 miljard kr. (10 % ger 2 miljarder kr.). Som jämförelse kan nämnas att rekordåret för hushållens sparande i aktier, år 1976 då ca 1,2 miljarder kr. placerades i aktier, innebar att knappt 9 % av nettosparandet placerades i aktier.

Tabell 5:1 Hushållssektorns finansiella tillgångar och skulder (milj. kr.)

Förändringar under perioden (transaktionsvärden)										
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
<u>FINANSIELLA TILLGÅNGAR</u>										
Sedlar, mynt och bank-	5 093	10 125	8 513	9 481	10 158	14 778	10 481	13 638	17 389	19 626
tillgodohavanden	2	-3	-2	..	82	-74	-4	..	..	..
Skattkammarväxlar	576	10	1 098	1 481	2 042	3 479	2 965	3 261	4 578	6 023
Obligationer och	-831	-776	-546	-915	-2 010	-1 032	30	1 059	-955	1 418
förlagsbevis	..	..	..	..	(-100)	(600)	(1 200)	(-207)	(-717)	(344)
Aktier och andelar	2 032	2 462	2 747	3 339	4 664	5 310	6 177	7 322	8 308	9 012
varav borsnoterade	..	..	..	..	..	..	..	(5 292)	(6 396)	(6 142)
Paraskringsparande	..	..	..	..	..	..	..	(2 030)	(1 912)	(2 870)
kollektivt	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
individuellt	1 745	409	-395	-236	4 310	-107	-989	23	-196	..
Lån, handelskrediter	13	567	1 275	3 556	2 470	2 622	1 819	2 876	4 479	..
Övriga finansiella	8 630	12 794	12 690	16 706	21 716	24 976	20 479	28 179	33 603	36 079 ^{a)}
tillgångar (netto)										
Summa finansiella										
tillgångar	7 059	10 567	12 983	14 320	18 161	19 279	19 613	20 068	26 364	30 559
<u>SKULDOR</u>	1 571	2 227	-293	2 386	3 555	5 697	866	8 111	7 239	5 520 ^{b)}
<u>FINANSIELLT SPARANDE</u>										

Källa: Statistiska meddelanden N 1978:11, N 1979:12 och K 1980:7.2

a) Uppgift om övriga finansiella tillgångar saknas, posterna 36 079 och 5 520 är därför troligen under-
skattade

Hushållens utbudspotential på aktiemarknaden beror, åtminstone på något längre sikt, även på hushållens stock av kapital i form av fastigheter, bankmedel, obligationer m.m. Denna stock är mångdubbelt större än det årliga nettosparandet. Marknadsvärdet av hushållens tillgångar uppgick år 1978 till över 900 miljarder kr. (se tabell 5:2). Av dessa tillgångar utgjordes 30 miljarder kr. av börsaktier¹⁾.

Om så litet som 1 % av hushållens tillgångar skulle föras över till börsaktier skulle det riskvilliga kapitalet öka med ca 9 miljarder kr. Utslaget på t.ex. en femårsperiod skulle detta motsvara ett ökat utbud av nära 2 miljarder kr. om året.

Hushållssektorn som helhet kan dock inte minska sina reala tillgångar nämnvärt. Försöker hushållen minska sitt fastighetsinnehav pressas priserna ned, såvida inte hushållen kan sälja till någon annan sektor (t.ex. staten eller kommunerna). Köp och försäljningar av någon tillgång inom en sektor påverkar inte denna sektors kapacitet att erbjuda riskvilligt kapital. Hushållens olika tillgångar är alltså inte i samma utsträckning rörliga och möjliga att transformera till aktier. Även om på lång sikt både reallt kapital och finansiellt kapital kan omvandlas är det på kort sikt huvudsakligen i fråga om det finansiella kapitalet som detta alternativ finns. I viss utsträckning kan vidare enskilda hushåll belåna fastigheterna för att göra finansiella placeringar.

¹⁾Posten bestäms residualt - sannolikt var det verkliga värdet mindre (jfr kap. 3).

Tabell 5:2 Hushållens tillgångar

	1970		1978	
	Miljarder kr.	Proc.andel av totala tillgångar	Miljarder kr.	Proc.andel av totala tillgångar
Villafastigheter inkl. fritidshus och bostadsrätter	109	35	437	48
Hyresfastigheter	23	7	37	4
Jordbruksfastigheter	38	12	126	14
Aktier (noterade på A-listan)	16	5	30	3
Försäkringsfordringar (liv-, pensions-, SPP, AMF m.m.)	27	9	67	7
Bankmedel och kontanter	86	27	175	19
Obligationer m.m.	8	3	31	3
Fordringar (handelskrediter och övriga fordringar)	7	2	9	1
Summa tillgångar	314	100	912	100
Skulder	77	25	211	23
Nettoförmögenhet	237		701	

Källa: SNS Konjunkturrapporten 1979-80 (Ragnar Bentzel och Lennart Ehrsson)

Källor till SNS-materialet: Villa-, hyres- och jordbruksfasthetsvärdena grundar sig på fastighetstaxeringsstatistiken. Taxeringsvärdena har uppräknats med ledning av försäljningsstatistik, på så sätt har marknadspriserna erhållits. Värdena för aktier, försäkringsfordringar, bankmedel, obligationer och fordringar är hämtade från finansräkenskaperna.

De finansiella tillgångarna - aktier, försäkringar, bankmedel, obligationer, fordringar m.m. - uppgick år 1978 till drygt 300 miljarder kr. Om exempelvis 3 % av de finansiella tillgångarna omvandlades till börsaktier skulle det riskvilliga kapitalet öka med 9 miljarder kr.

Statistiken ger alltså en bild av att ganska små förändringar i hushållens spar- och placeringsvanor skulle kunna ge kraftiga utslag i utbudet på aktiemarknaden. Frågan är då i vilken mån det är möjligt att mobilisera den stora potential för placeringar som hushållen har. För att bedöma detta är det av intresse att försöka klarlägga faktorerna bakom hushållens minskade placeringar i aktier under 1970-talet.

Hushållens val av sparform påverkas av bl.a. förväntad avkastning, riskvillighet, placeringsformens likviditet och delbarhet m.m. I princip samma överväganden ligger bakom omfördelningar av hushållens tillgångar. Den låga lönsamheten hos företagen under andra hälften av 1970-talet har säkerligen bidragit till ett negativt intresse för aktieplaceringar. Samtidigt har alternativa placeringar blivit allt mer attraktiva. Inflationen och beskattningssystemet har gjort placeringar i fastigheter och andra realtillgångar särskilt gynnsamma. Även i fråga om det finansiella sparandet har skattereglerna verkat ofördelaktigt för aktiernas del och bidragit till att styra sparandet till lägre beskattade placeringsformer.

Av tabell 5:1 framgår bl.a. att obligationssparandets andel av det totala sparandet i finansiella tillgångar har ökat. Obligationernas andel (till dominerande del premie- och sparobligationer) har stigit från 5 % till 9 % av de finansiella tillgångarna. År 1978 svarade obligationssparandet för nästan 14 % av ökningen av de finansiella tillgångarna (4,6 av 33,6 miljarder kr.). För aktiesparandet gäller motsatsen. De börsnoterade aktiernas procentuella andel av de

finansiella tillgångarna har nästan halverats under 1970-talet. Andelen har fallit från 14 % till 8 %.

För aktierna, där en del av den effektiva avkastningen normalt förväntas komma i form av värdestegring, har utvecklingen innehurit något av en ond cirkel. En minskad avkastning efter skatt, såväl absolut som i förhållande till andra placeringsformer, har bidragit till en sjunkande efterfrågan. Denna har i sin tur medfört en försämrad värdestegring och därmed en ytterligare sänkt avkastning. Å andra sidan borde därför också åtgärder som leder till en förbättrad avkastning efter skatt kunna få en förstärkt effekt och verka gynnsamt på en mobilisering av hushållens utbudspotential.

5.3 Avkastningen på aktier och andra placeringar

Att de nuvarande skattereglerna vid inflation ger en mycket ojämn beskattning av olika placeringar har utförligt belysts av professor Sven-Erik Johansson i bilaga 2 till kapitalmarknadsutredningens betänkande (ingår i SOU 1978:13). Problemen har också diskuterats av 1972 års skatteutredning (SOU 1977:91) som framhöll bl.a. att skattereglerna leder till en samhällsekonomiskt olycklig snedvridning av resursallokeringen och innebär stora fördelningsmässiga orättvisor. En särskild utredare har numera tillkallats för att belysa möjligheterna att komma till rätta med dessa problem genom övergång till ett system med reala lån och real beskattning (realbeskattningsutredningen, B 1978:07).

Det finns inte anledning att här göra någon ny allmän genomgång av dessa frågor. Viktigt i detta sammanhang är främst det förhållandet att skattereglerna för aktier vid dessa jämförelser framstår som särskilt ogynnsamma, medan villkoren för placeringar i fastigheter, premieobligationer, diamanter, konst, frimärken, etc. är avsevärt förmånligare. Följden blir att ett kapital måste ge väsentligt högre avkastning före skatt för att kunna ge samma avkastning efter

skatt om det placerats i aktier än om det lagts i någon av de alternativa placeringarna.

Till belysning av det sagda kan ett siffermässigt exempel återges, som ursprungligen redovisats av Ingemar Hansson²⁾. Frågeställningen är här vilken nominell avkastning före skatt som krävs för att ge en real avkastning om 1 % efter skatt. Placeraren antas ha 60 % marginalskatt och från sparavdragets inverkan bortses. Resultatet sammanfattas i tabell 5:3.

Tabell 5:3

Nominell avkastning före skatt (%) som krävs för att en placering skall ge en positiv real avkastning på 1 % efter skatt

Infla- tionstakt \ Place- ringar	Aktier	Bank	Premie- obliga- tioner	Små- hus	Diamanter konst m.m
5 %	15	15	8	7	6
10 %	29	28	14	12	11

För diamanter, konst, etc. är förutsättningen i exemplet att en försäljning sker efter så lång tid att skatteplikt ej föreligger för realisationsvinsten. Det räcker då att värdestegringen med 1 % överstigit inflationen.

I fråga om småhusen innebär den löpande inkomstbeskattningen att ca 1 % av marknadsvärdet går bort i skatt. Avkastningen - som tar sig uttryck såväl i ett årligt boendevärde som i

²⁾Ingemar Hansson: Skattesystemet, inflationen och investeringarna - Ekonomisk Debatt, Vol 6, nr 4 (1978)

värdestegring - måste därför vara något högre än för den "skattefria" placeringen.

För premieobligationer gäller att beskattningen motsvarar 20 % av avkastningen oberoende av inflationstakten (och oberoende av ägarens inkomstförhållanden i övrigt). Avkastningen - i form av genomsnittlig vinstnivå - måste därför överträffa kravet efter skatt med just denna marginal.

Avkastningskraven på bankplaceringar (ränta) och aktieplaceringar (utdelning och värdestegring) framstår som likartade. Upp till en viss inflationstakt - med exempelvis förutsättningar ca 7 % - beskattas aktier något lindrigare, däröver hårdare.

Av särskilt intresse för diskussionen här är att se på de antaganden som ligger bakom exempelvis kalkyl i fråga om aktierna. Av den totala avkastningen i bolaget antas 30 % redovisas som vinst och användas för att betala bolagsskatt (efter 55 %) samt att ge utdelning till aktieägarna³).

Resterande 70 % av avkastningen plöjs ned och antas öka värdet av aktierna med hälften av beloppet. Aktierna antas bli sålda efter 5 år och 30 % av värdestegringen beskattas⁴).

Sedan dessa beräkningar utfördes har Annell-avdraget för aktiebolagen utvidgats. Detta bör något förbättra kalkylen för aktiernas del. Å andra sidan tar kalkylen hänsyn endast till inkomstskattens effekter. Som visats i bilagan till kapitalmarknadsutredningens betänkande är aktieplaceringar

³)Då (1978) gällande Annell-avdrag om högst 5 % antas utnyttjat.

⁴)Siffran 30 % i stället för 40 % motiveras av förekomsten av schablonavdrag och schablonregler för vinstberäkningen.

starkt missgynnade även vid förmögenhetsbeskattningen vid jämförelse med fastigheter, diamanter, konst, frimärken etc. (men inte gentemot banktillgodohavanden eller premieobligationer). Om dessutom marknadsvärdet på aktier inte stiger så mycket som förutsatts i kalkylen när vinstmedel fonderas - vilket synes ha varit fallet under senare år - försämrats lönsamheten av detta placeringsalternativ ytterligare.

Det föregående exemplet belyser vad som teoretiskt krävs av olika placeringsformer för att ge en viss avkastning efter skatt. Frågan är då vilken bruttoavkastning en placerare faktiskt har kunnat räkna med. I tabell 5:4 visas först hur den genomsnittliga avkastningen före skatt på börsnoterade aktier utvecklats under olika tidsperioder. Det måste observeras att det här rör sig om avkastningen i en annan mening än i exemplet, nämligen den avkastning som placeraren får och inte den som bolaget måste skapa på medlen. Effekten av bolagsbeskattningen m.m. är alltså inte med längre.

Den nominella effektiva avkastningen - kursstegringen plus direktavkastningen - har som synes fallit under den senaste 25-årsperioden. Vid en uppdelning i femårsgenomsnitt framgår att den effektiva avkastningen har fallit kontinuerligt. Detta gäller även den senaste femårsperioden om den kraftiga kursstegringen år 1975 räknas bort. Direktavkastningen visar dock en svagt stigande tendens. Den försämrade totalavkastningen beror alltså på att kursstegringen har minskat kraftigt i nominella termer. Tas dessutom hänsyn till att inflationen ökat under perioden framstår utvecklingen som drastisk.

Tabell 5:4 Genomsnittlig årlig avkastning för samtliga på A-listan noterade aktier (%)

	25 år (1955-1979)	10 år (1970-1979)	5 år (1975-1979)	4 år (1976-1979)	
Total effektiv avkastning på börsnoterade aktier	8,6	6,9	9,3	4,3	
Kursförändring	4,6	2,5	4,8	-0,3	
Direkt avkastning	4,0	4,4	4,5	4,6	
Inflation (KPI)	5,8	8,8	9,9	9,7	
Real effektiv avkastning	2,7	-1,8	-0,5	-4,9	
	1955-1959	1960-1964	1965-1969	1970-1974	1975-1979
Total effektiv avkastning 5 års genomsnitt	13,4	9,1	7,1	4,5	9,3
Inflation (KPI)	3,6	3,7	4,2	7,6	9,9
Real effektiv avkastning	9,5	5,2	2,8	-2,9	-0,5

Källa: Svenska Handelsbanken: Avkastningen på börsnoterade aktier

Under perioden 1970-1979 var den genomsnittliga totalavkastningen 6,9 % (kursstegring 2,5 % och direktavkastning 4,4 %) och inflationen 8,8 %. Följaktligen var den reala effektiva avkastningen (före skatt) negativ, (-1,8 %). Med ett antagande om att 40 % av värdestegringen på aktier beskattas ger detta en negativ realavkastning efter skatt på nästan 5 % årligen för en genomsnittlig aktieplacering (vars marginalskattesats antas vara 60 %).

Fyraårsperioden 1976-1979 har med samma antaganden gett en årlig negativ realavkastning på ca 5 % före skatt och drygt 7 % efter skatt.

Den låga värdestegringen på aktier i kombination med den höga inflationen har inneburit att en genomsnittlig aktieplacering fått se sin aktieförmögenhet nästan halverad i reala termer under 1970-talet. Det inte helt ovanliga antagandet, att marknadsvärdet för aktier stiger i takt med inflationen, har med andra ord ingenting med 1970-talets verklighet att göra.

Avkastningen på förhållandevis säkra placeringar som obligationer har under 1970-talet varit högre och skillnaden har ökat kraftigt mot slutet av perioden. T.o.m. avkastningen på banktillgodohavanden har överstigit aktieavkastningen både före och efter skatt under de sista åren av 1970-talet. Riskersättningen till aktieägarna har alltså varit negativ.

Många alternativa placeringar har under 1960- och 1970-talen inte bara beskattats lågt utan också dragit fördel av en värdestegring som legat över inflationen.

Genomsnittspriserna för småhus (egnahem och fritidshus) har, som framgår av tabell 5:5, mellan åren 1965 och 1978 stigit snabbare än inflationen. De nominella prisökningarna har framför allt under senare hälften av 1970-talet mer än väl kompenserat för penningvärdets fall.

Enbart värdeökningen före skatt för småhusen överstiger alltså den totala aktieavkastningen före skatt. Dessutom beskattas endast den reala värdeökningen och en mindre del av direktavkastningen för småhusägarna. Detta innebär att den reala totalavkastningen efter skatt för småhusägarna vida överstigit den för aktieägarna.

Tabell 5:5 Prisutvecklingen på egnahem och fritidshus (%)

	Egnahem			Fritidshus		
	Genomsnittlig prisförändring ⁵⁾	Inflation	Realvärdeökning	Genomsnittlig prisförändring ⁵⁾	Inflation	Realvärdeökning
1965-1969	7,1	3,9	3,1	8,2	3,9	4,1
1970-1974	8,0	7,6	0,4	9,8	7,6	2,0
1975-1978	14,6	10,0	4,2	21,2	10,0	10,1

Källa: Statistiska meddelanden, Serie P, Fastighetsstatistik

För placeringar i konst, diamanter, mynt, frimärken m.m. är det mycket svårt att få en uppfattning om värdestegringen då det inte går att få tillförlitlig statistik på gjorda avslut. List- och katalogpriserna ligger ofta över priserna på avslutade affärer och är bl.a. därför otillförlitliga. Bland branschfolk synes det dock vara en allmän uppfattning att värdestegringen på dessa typer av placeringar i allmänhet kompenseras för inflationen. Då en försäljningsvinst ej beskattas när innehavet varat i fem år eller mer, har en placerare här i så fall också efter skatt kunnat uppnå ett väsentligt bättre resultat än aktieplaceringen.

Det föregående resonemanget har avsett avkastningen på de olika placeringsformerna isolerat. Det är emellertid ett väl känt förhållande att belåning av kapitalplaceringen i många fall ger möjlighet att uppnå en avsevärd förhöjning av avkastningen på det egna kapital. Eftersom belåningsmöjligheterna är varierande för olika placeringsformer finns här ytterligare en snedvridande faktor, som framför allt gynnar placeringar i fastigheter och premieobligationer.

⁵⁾ Genomsnittspriser för hela landet. Prisindex tar inte hänsyn till de förändringar som skett i husbeståndet under perioden, dvs. till förbättringar, ombyggnader m.m. som ökar värdet på husen. Prisutvecklingen, som ett mått på värdeökningen, överskattas därför något under perioden.

Den ogynnsamma beskattningen av aktier leder till att dessa placeringar måste ge en mycket hög avkastning före skatt för att avkastningen efter skatt skall vara konkurrenskraftig med den på alternativa placeringar. Eftersom detta krav endast i undantagsfall kan uppfyllas minskas efterfrågan på aktier, vilket gör att kursutvecklingen försvagas. Den effektiva avkastningen sjunker därigenom ytterligare. Slutsatsen för den enskilde placeraren som i första hand ser till den förväntade avkastningen är uppenbar. Samhällsekonomiskt mindre lönsamma placeringar i t.ex. konst, diamanter, mynt, frimärken m.m. väljs framför samhällsekonomiskt mer lönsamma placeringar.

6 ÅTGÄRDER I UTLANDET

6.1 Generell lindring av dubbelbeskattning

Som framgått av redogörelsen för de svenska beskattningsreglerna tillämpas i vårt land det klassiska systemet för beskattning av utdelade bolagsvinster. Ett svenskt aktiebolags vinst beskattas således först hos bolaget och därefter - i den mån utdelning sker - hos aktieägaren. Från denna dubbelbeskattning har dock vissa undantag medgetts. Anell-reglerna ger således en viss skattelättnad åt bolag som har företagit nyemission. Sparavdraget på 800/1 600 kr. kan också i vissa situationer få till effekt att dubbelbeskattningen lindras.

I alla EG-länder utom Nederländerna och Luxemburg har lättnader i dubbelbeskattningen av mer generell karaktär genomförts. Syftet med omläggningen av beskattningen av utdelad vinst har varit att få ner bolagens kostnad för det egna kapitalet till en nivå som ligger närmare kostnaden för lånat kapital samt att skapa en större neutralitet i fråga om skattebelastningen på aktieinnehav och andrafinansiella placeringar.

Dubbelbeskattningen av bolagens utdelade vinster kan lindras på bolagsnivå eller på aktieägarnivå. I EG-länderna har lättnaden i princip lagts på aktieägarnivå inom ramen för ett system som innebär att bolagsskatten räknas av från aktieägarens skatt (integration på aktieägarnivå). Den tekniska utformningen av systemet har valts med tanke på bl.a. skattekontrollen. Beskattningen av mottagna utdelningar lindras sålunda endast om aktieägaren rätt fullgör sin deklara-tionsplikt.

Slopadet eller minskningen av den tidigare dubbelbeskattningen av utdelad vinst sker, som nämnts, genom att bolagsskatt på utdelad vinst räknas av från aktieägarens skatt på

utdelningen. Tekniken kan enklast illustreras genom ett exempel med fullständig avräkning, dvs. enkelbeskattning av utdelad vinst efter aktieägarens marginals katt. I exemplet förutsätts att

- de vinstmedel som tas i anspråk för utdelning är 100 (årsvinsten kan vara just 100 men lika gärna t.ex. 200 eller 300)
- bolagets skattesats är 50 %
- aktieägarens marginals kattesats är 60 %.

Således:

Vinstmedel som tas i anspråk för utdelning	100
Bolagsskatt på dessa vinstmedel	50
Återstår för utdelning	50
Aktieägaren tar till beskattning upp dels mottagen utdelning (50), dels belopp motsvarande bolagsskatten på utdelningen (50)	100
Aktieägarens skatt på detta belopp	60
Skatteavdrag (avräkning av bolagsskatten)	<u>-50</u>
Aktieägarens skatt att erlägga	10

I exemplet blir den totala skatten på utdelade vinstmedel (50 + 10 =) 60 (den av bolaget erlagda skatten + den av aktieägaren erlagda skatten)¹⁾.

Vid full avräkning beskattas alltså de vinstmedel som tas i anspråk för utdelning till en fysisk person totalt sett, dvs. hos bolaget och hos aktieägaren, efter aktieägarens marginals kattesats. I de europeiska avräkningssystemen har

¹⁾Slutresultatet blir i princip detsamma om dubbelbeskattningen elimineras genom att bolaget får avdrag för lämnad utdelning (integration på bolagsnivå). Bolagsskatten på de vinstmedel som tas i anspråk för utdelning elimineras då (dvs. blir 0), utdelningen till aktieägaren blir 100 och aktieägarens skatt (60 % av 100 =) 60.

man i allmänhet inte gått så långt som till full avräkning. I exempelvis det franska systemet, som infördes år 1965, får avräkning ske med halva den bolagsskatt som belöper på utdelningen (avoir fiscal).

Ett exempel belyser det franska systemet. Antag att en fysisk person får 50 i utdelning. Eftersom den franska bolagsskattesatsen är 50 % svarar en utdelning på 50 mot en bolagsvinst på 100 och en bolagsskatt på 50. Aktieägaren tar som inkomst upp utdelningen plus hälften av bolagsskatten, dvs. $50 + 25 = 75$. Om aktieägarens marginalsattesats är 60 % blir skatten ($60\% \text{ av } 75 =$) 45. Från detta belopp dras hälften av bolagsskatten, dvs. 25, varefter återstår 20. Om aktieägarens marginalsattesats i stället hade varit 30 % skulle denne utöver utdelningen kunna få ut ett kontantbelopp på 2,5 ($30\% \text{ av } 75 = 22,5; 22,5 - 25,0 = -2,5$). Aktieägarens netto blir alltså i detta fall större än den från bolaget utbetalade utdelningen.

Det engelska systemet har vissa likheter med det franska systemet. Avräkning medges med ca 40 % av den bolagsskatt som belöper på utdelad vinst. I Danmark får avräkning ske med 22,5 % av bolagsskatten (bolagsskattesatsen har nyligen höjts till 40 %).

Bland EG-länderna är det bara Västtyskland som på bolagsnivå särbehandlar utdelad vinst. Bolagsskattesatsen för den vinst som hålls kvar i bolaget är 56 % medan skattesatsen för den vinst som tas i anspråk för utdelning är 36 %. I det västtyska systemet får dessutom aktieägarna full avräkning av den bolagsskatt som belöper på utdelningen. Detta åstadkoms genom att aktieägaren får räkna upp sin utdelning med faktorn 100/64 ned efterföljande rätt till skatteavdrag. Ett exempel (marginalsattesatsen antas vara 50 %):

Vinstmedel som tas i anspråk för utdelning	100
Bolagsskatt på dessa vinstmedel	36

Återstår för utdelning	64
Aktieägaren tar till beskattning upp (100/64 av 64)	100
Aktieägarens skatt på detta belopp	50
Skatteavdrag (avräkning av bolagsskatt)	<u>-36</u>
Aktieägarens skatt att erlägga	14
Total skatt på utdelade vinstmedel	(36+14=) 50

EG-kommissionen lade år 1975 fram ett förslag som syftade till att samordna EG-ländernas olika system för beskattning av utdelad bolagsvinst. Enligt kommissionens rekommendation skall varje medlemsstat tillämpa samma bolagsskattesats för kvarhållen och utdelad vinst. Denna skattesats skall ligga i intervallet 45-55 %. Kommissionen föreslår vidare att lindring av dubbelbeskattningen skall ske i form av avräkning. Lägst 45 % och högst 55 % av bolagsskatten på utdelad vinst skall få räknas av. Kommissionens krav i dessa delar uppfylls således t.ex. av det franska systemet men inte av det tyska.

Kommissionens rekommendation har ännu inte antagits och för dagen bedöms utsikterna att nå enighet bland medlemmarna om nivån som mycket små. I diskussionen har hävdats att ett likformigt avräkningssystem förutsätter en likabehandling av in- och utländska investeringar. Det kan vidare nämnas att Europaparlamentet uttalat sig för en fullständig och samtidig harmonisering av bolagsbeskattningen, dvs. såväl bolagskattens struktur som reglerna för beräkning av den skattepliktiga vinsten.

Reglerna om avräkning har kommit till för att lindra dubbelbeskattningen av utdelade vinstmedel. Av praktiska skäl har

emellertid mottagaren rätt till avräkning oberoende av om den utdelade vinsten faktiskt har beskattats hos bolaget eller ej. I det fall att någon beskattning inte har ägt rum hos bolaget - utdelningen kan t.ex. härröra från skattefria utdelningar från utländska dotterbolag - får bolaget erlägga en kompenserande skatt. Detta sker i Frankrike i form av "précompte" och i Storbritannien i form av "advance corporation tax" (ACT).

Samtidigt medges i Storbritannien avdrag från den engelska bolagsskatten för de utländska dotterbolagens bolagsskatt. Även i det västtyska systemet tas förskottsskatt ut om vinstmedel delas ut som inte har blivit föremål för tysk bolagsskatt. Västtyskland medger liksom Storbritannien avdrag för utländsk bolagsskatt. Även Danmark har regler som medför att in- och utländska investeringar jämföras.

I Norge har dubbelbeskattningen av utdelade vinstmedel i princip eliminerats. De norska reglerna, som skiljer sig från de regler som tillämpas i EG-länderna, beskrivs längre fram i betänkandet (avsnitt 7.2).

6.2 Andra åtgärder

Aktiemarknaden i Frankrike har under senare år stimulerats genom en rad åtgärder på skatteområdet. Syftet med dessa åtgärder har varit att öka det riskvilliga sparandets andel av det totala hushållssparandet. Beskattningen av räntetäkter har således skärpts samtidigt som aktieutdelningar upp till ett belopp av 3 000 FF gjorts helt skattefria. Vidare har avräkningssystemet kompletterats med regler om avdrag för utdelning som lämnats på nyemitterade aktier. Dessa regler - som påminner om de svenska Annell-reglerna - gäller nyemissioner under åren 1977-1981.

Det som har väckt störst uppmärksamhet är den möjlighet som franska hushåll har fått att köpa aktier med obeskattade pengar. Villkoren framgår av lagen den 13 juli 1978 angående

"l'orientation de l'épargne vers le financement des entreprises" (den s.k. Loi Monory). I sammandrag gäller följande.

Rätten till avdrag avser aktier som förvärfvas under perioden den 1 juni 1978 - den 31 december 1981. För varje år får avdraget uppgå till högst 5 000 FF med tillägg av 500 FF för vart och ett av de två första barnen och med 1 000 FF för varje ytterligare barn. Personer som är födda före år 1932 kan köpa aktier på förmånliga villkor även efter år 1981 och på det sättet bygga upp en reserv till pensioneringen. Avdraget för inköpta aktier kan kombineras med avdraget för utdelning men bara upp till ett sammanlagt belopp av 3 000 FF.

Det som ligger till grund för avdrag är varje års nettoköp av aktier. Eventuella försäljningar dras således från inköpssumman. En förutsättning för avdrag är att aktierna deponeras i en bank e.d. Medgivna avdrag kan återföras till beskattning om värdet av försäljningarna senare under perioden överstiger inköpen.

Flertalet av dem som deltar i sparprogrammet har gjort sina inköp genom särskilt inrättade företag (SICAV, Société d'Investissements à Capital Variable). Under den tid som sparprogrammet har varit i kraft har den franska börsen haft en positiv kursutveckling och nyemissionsvolymen varit väsentligt större än de närmast föregående åren.

Även aktiemarknaden i Norge har på senare tid stimulerats. Bl.a. har reglerna för beskattning av realisationsvinster gjorts mer förmånliga. Åtgärderna skall ses mot bakgrund av nedgången i aktiekurserna under åren 1973-1978 och aktiemarknadens bristande förmåga att förse det norska näringslivet med riskkapital.

Beskattningen av realisationsvinster på aktier är i Norge fristående från den progressiva inkomstskatten. En särskild

skatt på 50 % av vinsten tas ut vid försäljning av aktier som innehafts under en viss kortare tid (initialperiod) medan vinster på aktier som innehafts under längre tid normalt är skattefria. Fr.o.m. år 1980 har initialperioden kortats ned med tre år. Endast försäljningar som sker under inköpsåret och något av de två följande kalenderåren kan numera föranleda beskattning. Från eventuell skattepliktig nettovinst får göras ett avdrag på 1 000 :kr. Före år 1980 var motsvarande avdragsbelopp 500 :kr.

Aktiekurserna i Norge steg kraftigt redan när det blev känt att regeringen avsåg att vidta åtgärder för att stimulera aktiemarknaden.

7 ÖVERVÄGANDEN OCH FÖRSLAG

7.1 Allmänna överväganden7.1.1 Bakgrunden

Enligt tilläggsdirektiven skall de provisoriska åtgärderna ha till syfte att stimulera hushållens aktiesparande och därmed underlätta för börsföretagen att skaffa riskkapital genom nyemissioner.

Den ekonomiska bakgrunden har kortfattat beskrivits i kapitlen 4 och 5. Man kan konstatera att företagens finansiella situation har försämrats påtagligt under senare år. Soliditeten, dvs. egenkapitalets andel av det totala kapitalet, har sjunkit successivt under 1970-talet och har nu nått en mycket låg nivå. Detta kan få allvarliga skadeverkningar. En låg soliditet medför att företagen blir mer utsatta för risker och får mindre möjligheter att klara konjunktursvängningar och strukturella störningar. Finansieringen - såväl lånefinansieringen som anskaffningen av riskkapital - försvåras. Företagens benägenhet och förmåga att expandera minskar. Utvecklingen mot en allt lägre soliditet kan på detta sätt hindra eller försvåra den expansion av industrins investeringar som behövs för att återställa balansen i svensk ekonomi.

En given slutsats är att man måste försöka bryta den här antydda utvecklingen. Det är viktigt att företagen under åren framöver får ett betydande tillskott av riskvilligt kapital så att soliditeten successivt kan föras tillbaka till en acceptabel nivå. En ökning av riskkapitalet kan i princip ske både genom nedplöjning av vinster och genom nyemissioner. Det är dockorealistiskt att räkna med att börsföretagen i gemen skulle kunna höja soliditeten eller ens stoppa den nedåtgående trenden enbart med hjälp av egna

vinstruedel. Det är därför angeläget att företagen utifrån, dvs. genom nyemissioner, tillförs nytt riskkapital.

År 1976 uppgick nyemissionsvolymen i börsföretagen till 1,4 miljarder kr. Därefter har emissionerna legat på en låg nivå. I avsnitt 4.2 har vi med några räkneexempel försökt belysa hur stort det framtida nyemissionsbehovet kan tänkas bli vid olika antaganden om räntabilitet, expansionstakt och inflation. Även om osäkerhetsmomenten är många, är det ändå uppenbart att en betydande ökning av emissionsverksamheten är nödvändig. Även vid en mycket hög vinstnivå behöver emissionerna föras upp till åtminstone samma volym som under rekordåret 1976.

Orsakerna till de låga nyemissionsvolymerna måste sökas på både utbuds- och efterfrågesidan. Företagens benägenhet och möjligheter att anskaffa kapital genom nyemissioner har minskat. Samtidigt har flera faktorer bidragit till att minska aktieplaceringarnas attraktivitet. Utbudet av riskvilligt kapital betingas bl.a. av den förväntade effektiva avkastningen på aktier, dvs. utdelning plus värdestegring, och dess förhållande till avkastningen på alternativa placeringar. Man kan konstatera att den reala effektiva avkastningen på börsnoterade aktier under hela 1970-talet har varit negativ redan före skatt och att många alternativa placeringar har visat en betydligt gynnsammare bild.

En allsidig analys av de komplicerade ekonomiska skeenden som kan antas ha lett fram till nuvarande situation ligger utanför ramen för detta delbetänkande. Från de synpunkter som vi har att beakta är det beskattningens roll i sammanhanget som tilldrar sig det fränsta intresset.

Utan tvivel har skattereglernas utformning bidragit till att hushållssektorn har minskat sin andel av den totala aktiestocken i börsnoterade företag. Flera undersökningar har bekräftat att vårt skattesystem i hög grad brister i neutralitet vid behandlingen av olika placeringsformer.

Stora skillnader föreligger såväl när det gäller beskattningen av den löpande avkastningen som i fråga om behandlingen av värdestegringsvinster. Skillnaderna förstärks med inflationen och med stigande marginalsatser. I båda avseendena får aktieplaceringarna anses missgynnade. En viktig faktor är den dubbelbeskattning som träffar utdelade vinstmedel. En annan är att den nominella beskattningen av realisationsvinster på aktier kan få oönskade verkningar i ett läge med låg eller utebliven real värdestegring och hög inflation. Generellt kan man konstatera att riskkapitalet med nuvarande skatteregler och inflationstakt måste ge en extremt hög avkastning före skatt om aktieplaceringarna skall kunna hävda sig i konkurrensen med andra placeringsformer. Från företagets synpunkt innebär detta att kapitalkostnaderna för egenkapitalet, dvs. den bruttoförräntning av egenkapitalet som fordras för att möta placerarnas avkastningskrav, har drivits kraftigt i höjden.

Samtidigt finns det skäl att anta att en förbättring av villkoren för aktiesparandet skulle mobilisera stora resurser. Av vår redogörelse i kap. 5 har framgått att också en mindre omfördelning av hushållssparandet till förmån för aktieplaceringar skulle kunna ge ett avgörande tillskott av riskkapital.

Det är mot denna bakgrund som man bör se våra tilläggsdirektiv. Vår huvuduppgift enligt tilläggsdirektiven är att undersöka möjligheterna att gå över till ett system för beskattning av bolagsvinster som förbättrar bolagens möjligheter att attrahera riskvilligt kapital. I detta syfte skall vi pröva två huvudmetoder för lindring i dubbelbeskattningen av utdelade vinster. Den ena metoden innebär att aktieägarnas och bolagens beskattning integreras på bolagsnivå. Detta kan ske genom att bolagen får avdrag helt eller delvis för utdelningarna eller genom en nedsättning av bolagsskattesatsen på de vinstmedel som disponeras för utdelning. Den andra metoden går ut på att beskattningen integreras på aktieägarnivå genom att aktieägarna vid sin beskattning

gottskrivs hela eller en del av den bolagsskatt som kan anses belöpa på utdelade vinstmedel (avräkning).

Ett relativt omfattande utredningsarbete återstår innan vi har behandlat de tekniska och materiella frågor som aktualiseras vid en övergång till något av dessa system. I avvaktan på resultatet av det arbetet skall vi enligt tilläggsdirektiven utarbeta ett förslag till mer kortsiktiga åtgärder i syfte att stimulera aktiesparandet. På samma sätt som när det gäller utformningen av ett permanent system skall vi undersöka såväl möjligheterna att medge lättnader vid det utdelande bolagets beskattning som möjligheterna att lindra aktieägarnas beskattning. Åtgärderna skall i princip begränsas till de fall då utdelning lämnas av börsnoterade företag. Lättnader på aktieägarnivå skall i första hand komma hushållen till del.

Beträffande avgränsningen av vårt uppdrag bör följande tilläggas. Vi har redan understrukit att nuvarande skatteregler visar en påtaglig brist på neutralitet vid behandlingen av olika placeringsformer och att skillnaderna förstärks med inflationen. Aktieplaceringarna är missgynnade genom dubbelbeskattningen och även - vid nuvarande relation mellan värdestegring och inflation - genom realisationsvinstreglernas utformning. Det är angeläget från samhälls-ekonomisk synpunkt att ett mer neutralt system kan utformas. Ett steg på vägen mot detta mål är att lindra beskattningen av aktieplaceringarna. Ett annat steg som kan visa sig nödvändigt är att ompröva och delvis skärpa beskattningen av andra placeringsformer. Den övergripande bedömning som det här blir fråga om ingår dock inte i vårt uppdrag. Vi har till uppgift att anvisa en lämplig teknik för stimulans av aktiesparandet. Behovet av ändring i beskattningsreglerna för andra kapitalplaceringar prövas av statsmakterna i ett större sammanhang. Vi kan erinra om att regeringen har aviserat ett förslag om skärpning av realisationsvinstreglerna för fastigheter. Det kan också nämnas att vi enligt våra huvuddirektiv har i uppdrag att lägga fram förslag om en i

tiden obegränsad skattskyldighet för realisationsvinst vid försäljning av bostadsrätter. Vi räknar med att inom en snar framtid kunna återkomma med förslag i den frågan.

7.1.2 Riktlinjer för ett provisorium

Innebörden av de provisoriska åtgärderna bör vara att genom lättnader vid beskattningen åstadkomma en ökning av den effektiva avkastningen på aktieplaceringar. Som framgår av tilläggsdirektiven kan detta resultat åtminstone teoretiskt - vi bortser tills vidare från de tekniska problemen - uppnås genom lättnader vid antingen bolagens eller aktieägarnas beskattning.

Lättnader vid bolagens beskattning kan genomföras t.ex. på så sätt att bolagen får rätt att göra avdrag för verkställd utdelning. En sådan avdragsrätt skulle göra det möjligt för bolagen att dela ut ett visst givet utdelningsbelopp till lägre kostnad eller att utan kostnadsökning höja utdelningarna och därmed aktieägarnas direktavkastning.

Åtgärder på aktieägarnivå kan innebära att inkomstskatten på utdelningsinkomster sätts ner, vilket medför att aktieägarnas direktavkastning efter skatt ökar även vid oförändrad utdelning. Lättnader vid beskattningen av realisationsvinster på aktier får också till resultat att den effektiva avkastningen på aktieplaceringarna ökar. En ökning av den effektiva avkastningen genom åtgärder på aktieägarnivå tenderar i sin tur att sänka kravet på förräntning av riskkapitalet, dvs. att reducera bolagens kapitalkostnader.

Det kan alltså förväntas att lämpligt avvägda åtgärder av det slag som vi här har berört får positiva effekter på både utbuds- och efterfrågesidan. Vi har inte funnit det meningsfullt att försöka göra någon beloppsmässigt preciserad prognos av effekterna i dessa hänseenden. Däremot är det angeläget att kunna bilda sig en uppfattning om de individuella

och statsfinansiella effekterna av olika åtgärder. Med hänsyn till tilläggsdirektivens klara inriktning på att uppnå en stimulans av aktiesparandet har vi koncentrerat oss på att belysa vilka effekter åtgärderna kan få för enskilda aktieägare i olika inkomstlägen. Vi har också uppskattat de statsfinansiella effekterna vid olika lättnadsnivåer. En analys av åtgärdernas betydelse för de enskilda företagens kapitalkostnader skulle naturligtvis också ha intresse i sammanhanget. Med hänsyn till frågans komplicerade natur och den korta tid som vi har haft till vårt förfogande har vi dock tills vidare avstått från en sådan analys. I vårt mer långsiktiga arbete får vi anledning att behandla kapitalkostnadsfrågan.

Vid valet och utformningen av åtgärderna är det viktigt att veta vilka grupper av placerare man vill nå (inriktningen), hur lättnaderna skall fördelas på aktieägare i olika inkomstklasser (inkomstprofilen) och vilken lättnadsnivå och kostnadsram man skall utgå från (omfattningen).

Vi har bedömt det som angeläget att åtgärderna får en så bred inriktning som möjligt. Det är viktigt att nå den stora gruppen av småsparare, dvs. hushåll som i dag har små eller inga aktieinnehav. Samtidigt är det viktigt att reglerna innehåller incitament till ytterligare aktieplaceringar för innehavarna av de större portföljerna, eftersom dessa omfattar huvuddelen av den befintliga aktiestocken hos hushållen. Målet bör vara att både öka spridningen av aktieägandet och stimulera till ett ökat innehav hos dem som redan äger aktier.

Åtgärdernas inkomstprofil har betydelse från flera synpunkter. En omständighet som vi har ansett oss böra fästa stort avseende vid är att de provisoriska åtgärderna är avsedda att inom något eller några år kunna ersättas av ett permanent system för lindring i dubbelbeskattningen. Det är viktigt att åtgärderna inte får effekter som försvårar en sådan övergång. Om åtgärderna får en inkomstprofil som nar-

kant avviker från den profil som ett permanent system kan tänkas ha, kan vissa grupper av aktieägare komma att träffas av en skatteskärpning vid övergången. Mot denna bakgrund bör man sträva efter att ge åtgärderna en inkomstprofil som kan förväntas stämma relativt nära överens med profilen i det permanenta systemet.

När det gäller åtgärdernas omfattning har i tilläggsdirektiven framhållits att den slutliga avvägningen faller utanför vårt uppdrag. Samtidigt har understrukits att vi skall göra våra beräkningar mot bakgrund av att det är angeläget att åstadkomma en "verklig stimulans av aktiesparandet". I detta måste ligga att åtgärderna inte skall vara alltför obetydliga. Lättnaderna måste ha en sådan omfattning att man verkligen kan räkna med en positiv effekt på aktienarknaden. Det är i praktiken knappast möjligt att ange vilka lättnader som behövs för att ge den avsedda effekten på aktiemarknaden. Med hänsyn till bl.a. förhållandena i andra länder har vi valt att vid våra beräkningar i första hand utgå från en lättnadsnivå och kostnadsran som i princip motsvarar en halvering av bolagsskatten på utdelade vinstmedel. I sammanhanget kan det finnas anledning att notera att i runda tal hälften av den bolagsskatt som bolagen betalar på utdelade vinstmedel går till staten och den andra hälften till kommunerna. Åtgärder som innebär att ungefär halva bolagsskatten elimineras kan ses som att den statliga dubbelbeskattningen av utdelningarna upphävs. Går man utöver denna nivå, kan särskilda frågor om fördelningen av skattenedsättningen mellan stat och kommun aktualiseras. Vi får anledning att senare beröra dessa frågor.

För att de eftersträvarde effekterna skall uppnås är det enligt vår bedömning viktigt att företag och placerare kan uppfatta lättnaderna som en varaktig förhättring av villkoren för aktiesparandet. Samtidigt måste man - som vi redan berört i vårt resonemang om inkomstprofilen - beakta att åtgärderna är provisoriska i den meningen att de är avsedda att avlösas av ett permanent system. Detta får betydelse i

bl.a. tekniskt hänseende. Det är viktigt att reglerna inte utformas så att de försvårar övergången till ett permanent system eller på annat sätt låser den fortsatta utvecklingen. Man bör undvika regler som innebär att företagen eller aktieägarna tvingas att för en begränsad period göra mer väsentliga ändringar i sina redovisnings- eller deklara-tionsrutiner. Så långt möjligt bör också undvikas att skattemyndigheterna belastas genom tillfälliga omläggningar. Åtgärderna bör inte heller i övrigt medföra några mer väsentliga ingrepp i regelsystemet.

Ändamålet med de stimulansåtgärder som vi föreslår är ytterst att främja näringslivets försörjning med det riskkapital som behövs för investeringar och expansion av produktionen. Mot den bakgrunden har det hävdats att det skulle vara en fördel att kunna styra lättnaderna så att de före-trädesvis kommer just det riskkapital till del som placeras i "produktiva" företag till skillnad från företag som kan anses driva en mer "spekulativ" verksamhet. Vi skall inte här diskutera om en sådan distinktion kan upprätthållas på teoretiska grunder. Vad vi med säkerhet kan slå fast är att det måste vara utomordentligt vanskligt att utforma prak-tiskt användbara kriterier för ett urval av företag efter en sådan grund. Tanken har t.ex. väckts att lättnaderna för det enskilda företaget eller dess aktieägare borde göras bero-ende av antalet anställda i företaget. Enligt vår mening kan detta inte vara någon lämplig grund. Exempelvis skulle kapitalintensiva företag i produktionen - dvs. sådana före-tag som relativt sett kan vara mest beroende av en funge-rande riskkapitalförsörjning - missgynnas av en sådan regel. Avgränsningen skulle härigenom få inte önskvärda styrnings-effekter. Den skulle också snarast notverka en ökning av kapitalmängden per sysselsatt i företagen, dvs. gå rakt emot den utveckling som - enligt vad vi har angett i avsnitt 4.1 - hittills har legat bakom den ökade industriproduktionen. Vår slutsats är att man i detta sammanhang bör avstå från avgränsningar av det här berörda slaget.

Det finns anledning att här slutligen beröra frågan om åtgärdernas finansiering. Enligt direktiv som gäller för alla nu arbetande kommittéer (dir. 1980:20) skall kostnadskrävande reformförslag åtföljas av förslag till finansiering. I vårt fall är det knappast möjligt att precisera ett förslag till finansiering. Det sammanhänger med vad vi tidigare har anfört. De åtgärder som vi skall föreslå utgör ett av flera led i den mer övergripande omläggning som behövs för att åstadkomma en större likformighet vid beskattningen av olika former av sparande. Det finns med andra ord ett påtagligt samband mellan de åtgärder som vi skall föreslå och t.ex. de aviserade skärpningarna av realisationsvinstreglerna för fastigheter. Det torde vara nödvändigt att se åtgärderna som en helhet där skärpningar i ett avseende får finansiera lättnader i ett annat avseende. För vår del kan vi knappast göra mer än att hänvisa till detta samband. Med hänsyn till såväl avgränsningen av vårt uppdrag som den översyn av realisationsvinstregler m.m. som görs i annat sammanhang har vi inte ansett det möjligt att närmare än nu har skett gå in på finansieringsfrågan.

7.1.3 Tillämpningsområde m. m.

Enligt tilläggsdirektiven bör åtgärderna begränsas till de fall där utdelning lämnas av svenska företag som är noterade på börsen (A-listan) eller på fondhandlarlistan. Som nämnts i kap. 3 kommer fondhandlarlistan att upphöra senast vid utgången av år 1981.

Aktiefonderna har den viktiga uppgiften att medverka till en spridning av aktieäggandet. Mot den bakgrunden finns det enligt vår mening skäl att låta åtgärder som är inriktade på att reducera skatten på utdelningsinkomster bli tillämpliga även på utdelning från svenska aktiefonder. Samtidigt måste beaktas att fonderna kan omfatta även andra värdepapper än aktier i svenska börsföretag, t. ex. obligationer. En förutsättning för att utdelning från en aktiefond skall få del

av lättnaderna bör vara att fonden huvudsakligen består av aktier i svenska hörsföretag.

När det gäller kretsen av de företag som skall beröras av åtgärderna vill vi slutligen framhålla att frågan om de kooperativa företagens försörjning med riskkapital behandlas av kooperationsutredningen (I 1977:01) och alltså faller helt utanför vårt uppdrag.

Vad härefter beträffar frågan om vilka grupper av aktieägare som skall omfattas av våra förslag gäller enligt tilläggsdirektiven att lättnader på aktieägarnivå i första hand bör komma hushållen till del. Letta betyder att lättnaderna skall medges när den utdelningsberättigade är en fysisk person. Enligt vår uppfattning bör dock även dödsbon i vissa fall kunna få del av lättnaderna. Av skäl som vi redovisar i kap. 8 har vi gjort bedömningen att lättnader däremot inte bör medges när utdelningen belöper på aktier som en fysisk person eller ett dödsbo äger indirekt genom ett handelsbolag.

Vi har utgått från att lättnader på aktieägarnivå skall medges bara i de fall då utdelningen utgör intäkt av kapital för den utdelningsberättigade (alltså inte intäkt av rörelse) och då denne är skattskyldig för utdelningen enligt 53 § 1 mom. KL och 6 § 1 mom. SIL. Skattskyldighetskravet innebär för en fysisk person att han skall ha varit bosatt i Sverige när utdelningen blev tillgänglig för lyftning och för ett dödsbo i princip att den avlidne vid tiden för frånfallet skall ha varit bosatt här i landet.

Enligt tilläggsdirektiven skall vi också överväga om det är möjligt att med begränsade åtgärder, som inte medför några väsentliga ingrepp i nuvarande system, ge institutionella placerare del av vissa lättnader. Till institutionella placerare som här kan komma i fråga hör främst investmentföretagen, aktiefonderna, försäkringsföretagen samt vissa stiftelser och rörelsedrivande företag. De institutionella

placeringarna spelar en viktig roll på aktiemarknaden och deras andel av aktiestocken i börsnoterade företag har successivt ökat (jfr kap. 3). Vid utformningen av våra förslag till ett permanent system för lindring i dubbelbeskattningen skall vi enligt tilläggsdirektiven uppmärksamma dessa placerares situation och beakta intresset av att ge t.ex. investmentföretagen tillräckliga incitament och möjligheter att öka sina placeringar av riskkapital i näringslivet.

Delvis mycket komplicerade regler gäller för beskattningen av de utdelningsinkomster och de värdestegringsvinster på aktier som redovisas av de institutionella placerarna. Vi har i enlighet med tilläggsdirektiven diskuterat möjligheterna att genom tillfälliga ingrepp i regelsystemet uppnå den avsedda stimulans-effekten. Vår slutsats är emellertid att det knappast är möjligt att utan relativt genomgripande ändringar åstadkomma effekter som får någon betydelse. Sådana ändringar får övervägas i vårt mer långsiktiga arbete men lämpar sig inte i ett provisorium.

7.2 Åtgärder på bolagsnivå

7.2.1 Inledning

Enligt tilläggsdirektiven skall vi undersöka möjligheterna att stimulera aktiesparandet genom åtgärder på bolagsnivå. Närmare bestämt skall vi undersöka om det är möjligt "att införa ett provisoriskt avdrag för utdelning eller en tillfällig sänkning av bolagsskattesatsen som får betydelse även i fråga om sådana utdelningar som inte ger rätt till Annellavdrag".

Av detta framgår att vår undersökning skall avse möjligheterna att tillfälligt lindra skattebelastningen på utdelade vinstmedel genom åtgärder på bolagsnivå. I uppdraget ingår inte att lägga fram förslag om en sådan temporär nedsättning av bolagsskattesatsen som omfattar även kvarhållna vinster

och alltså kommer bolagen till del oberoende av om de lämnar utdelning. Vi kan dock notera att en åtgärd av det slaget i och för sig skulle kunna få verkningar som är positiva från de synpunkter vi har att beakta. En temporär nedsättning av bolagsskattesatsen kan sålunda få en viss soliditetsförstärkande effekt, t.ex. genom att bolagen under nedsättningsperioden upplöser obeskattade reserver och för över vinstmedel till aktiekapitalet genom fondemission.

Av direktiven framgår också att vi inte har anledning att överväga någon utvidgning av nuvarande Annell-avdrag. Utrymmet för detta avdrag, som medges endast i fråga om utdelning på nyemitterade aktier, fördubblades så sent som hösten 1978 (med verkan vid nyemissioner som genomförs efter utgången av år 1978). Numera medges ett totalt avdrag som är lika stort som det belopp som har betalats in för de nya aktierna. Avdraget får fritt fördelas på en 20-årsperiod. Det får dock inte något år överstiga 10 % av det inbetalade beloppet och det får inte överstiga den utdelning som har förfallit till betalning under året. Det är tveksamt om bolagen i allmänhet skulle kunna utnyttja en ytterligare höjning. En tillfällig höjning kan i varje fall inte väntas ge någon stimulanseffekt av betydelse.

Vad vi har att ta ställning till är om det är möjligt att vidta sådana provisoriska åtgärder på bolagsnivå som är generella i den meningen att de omfattar utdelningar på såväl äldre som nyemitterade aktier. De åtgärder som då står till buds är en sänkning av bolagsskattesatsen på utdelade vinstmedel eller ett avdrag för verkställd utdelning. Dessa metoder skiljer sig åt i formellt och tekniskt hänseende. Principiellt har de samma innebörd. En nedsättning av skattesatsen på utdelad vinst till hälften ger samma resultat som om avdrag medgavs för halva utdelningen och en reducerad skattesats applicerades på det belopp som återstår efter avdraget. En nedsättning av skattesatsen till en tredjedel är likvärdig med ett avdrag för 2/3 av utdelningen

etc. Fullt avdrag för utdelning innebär att skattesatsen på utdelade vinstmedel är noll.

För enkelhetens skull behandlar vi i fortsättningen bara avdragsmetoden. Vad vi säger om den har giltighet även i fråga om ett system med olika skattesatser för utdelad och kvarhållen vinst.

Ett generellt avdrag för utdelningar innebär att det första ledet i dubbelbeskattningen reduceras eller - vid 100 % avdrag - helt elimineras. Härigenom sänks bolagens kapital-kostnader för egenkapitalet. Avdraget bör bl.a. ge incitament till utdelningshöjningar som kan medverka till en ökning av utbudet av riskkapital. I våra tilläggsdirektiv uttalas att det är ett rimligt antagande att en avdragsmetod och ett avräkningssystem på sikt ger likvärdiga ekonomiska resultat.

Det nu sagda gäller i första hand ett permanent avdrags-system. Man kan ställa sig mer tveksam till betydelsen av ett temporärt avdrag. I och för sig torde en sådan åtgärd kunna få en viss positiv effekt på emissionsverksamhet och aktiekurser. En förutsättning för detta torde dock vara att avdraget blir relativt stort. Ett tillfälligt avdrag som omfattar bara en mindre del av utdelningsbeloppet torde få ringa effekt. Som enda stimulansåtgärd skulle ett sådant avdrag i varje fall vara helt otillräckligt.

I varje system som bygger på att dubbelbeskattningen skall lindras genom att bolagen får avdrag för verkställd utdelning aktualiseras två särskilda frågor. Den ena gäller behandlingen av utdelning som lämnas till andra inhemska bolag. Den andra gäller den utdelning som går till aktieägare i utlandet. I det följande beskriver vi först vilka problem som uppkommer och vilka principlösningar som är tänkbara. Avslutningsvis gör vi en bedömning av om det är möjligt att genomföra de erforderliga ändringarna i ett provisorium.

7.2.2 Utdelning till svenska bolag

Som framgått av redogörelsen i avsnitt 2.2.2 innehåller punkt 1 av anvisningarna till 54 § KL detaljerade regler om hur aktiebolagens utdelningsinkonster skall behandlas. Ett avdrag för utdelning måste samordnas med dessa regler. Ett system där aktiebolagen fick avdrag för verkställd utdelning och utdelningen utan inskränkning var skattefri hos mottagande bolag kunde ge inte önskvärda effekter. Om ett moderbolag har en rörelse förlagd till ett dotterbolag, skulle överskottet av rörelsen kunna helt undgå beskattning i bolagssektorn trots att någon utdelning till de slutliga aktieägarna inte sker (dotterbolaget får avdrag för utdelning till moderbolaget, moderbolaget beskattas inte för utdelningen).

Samordningen kan ske på två principiellt olika sätt. En möjlighet kan vara att göra det utdelande bolagets avdragsrätt beroende av hur utdelningen behandlas hos mottagaren. Den andra vägen är att modifiera de beskattningsregler som gäller för mottagaren.

I 7 § Annell-lagen finns regler som syftar till att åstadkomma en viss grad av samordning mellan avdraget och bestämmelserna om skattefrihet för mottagen utdelning (se avsnitt 2.1). En första fråga är om denna samordningsmodell är användbar även i ett system som är generellt i den meningen att avdrag medges för utdelning på såväl äldre som nyemitterade aktier.

Till en början bör understrykas att avsikten med Annell-avdraget inte har varit att generellt lindra dubbelbeskattningen av utdelade vinstmedel. Vad man har velat uppnå är en stimulans av nyemissionsverksamheten. Avsikten är att avdrag i princip skall medges bara i de fall då nytt riskkapital har tillförts aktiebolagen från aktieägare utanför bolagssektorn.

Med hänsyn till avdragets relativt begränsade karaktär är det naturligt att man inte har försökt uppnå den önskade samordningen genom att ändra reglerna för behandling av aktiebolagens utdelningsinkomster. I stället har man gjort vissa särskilda begränsningar i det utdelande bolagets avdragsrätt. Utgångspunkten har varit att man vill förhindra att avdrag medges i de fall då en nyemission visserligen har genomförts inom en koncern men något nytt kapital inte har tillförts från aktieägare utanför bolagssektorn. Med denna utgångspunkt har man ansett det motiverat att vägra avdrag när det utdelande bolaget är dotterbolag till ett annat bolag. Om nämligen avdrag medgavs i sådana fall, skulle det bli möjligt för en koncern att genom omplacering av tillgångarna inom koncernen få Annell-avdrag trots att något nytt kapital inte har tillförts utifrån.

Samma resonemang har ansetts tillämpligt även i andra fall där utdelningen uppbärs av ett aktiebolag som inte är skattskyldigt för utdelningen. Som en allmän princip har i förarbetena till Annell-lagstiftningen fastslagits att avdrag borde vägras i de fall då aktieägaren är frikallad från skattskyldighet för utdelning men skattskyldig för ränta. Det har dock inte ansetts möjligt att göra avdragsrätten för utdelning till varje enskild aktieägare beroende av just den aktieägarens skattesituation. En sådan ordning skulle tvinga det utdelande bolaget till ett betungande utredningsarbete och det skulle vara svårt eller omöjligt att vid deklARATIONstillfället avgöra hur stort avdragsutrymmet är. Man har därför varit tvungen att arbeta med relativt grova schablonregler. Dessa har beskrivits i avsnitt 2.1.

Är dessa schablonregler användbara i ett system där avdragsrätten utvidgas till att omfatta även utdelning på äldre aktier? Enligt vår mening måste svaret bli nekande. Som en särskild svårighet kan nämnas behandlingen av utdelningar till förvaltningsföretag. Annell-reglerna innebär att avdrag vägras för utdelning till ett moderbolag som är förvaltningsföretag även om moderbolaget omedelbart vidareutdelar

det mottagna beloppet. Denna begränsning motiveras - som redan antytts - av att man har velat förhindra att dotterbolaget får Annell-avdrag i det fall då något nytt kapital inte har tillförts koncernen. I ett avdragssystem som syftar till att ge en generell lindring i dubbelbeskattningen av utdelade vinstmedel är begränsningen däremot inte motiverad och den kan få direkt olämpliga effekter. Även i övrigt leder 7 § Annell-lagen till ojämnheter. I vissa fall medges avdrag för utdelning till en minoritetsaktieägare som inte är skattskyldig för utdelningen. I andra fall blir resultatet det omvända; avdrag för utdelning till en minoritetsaktieägare vägras trots att aktieägaren beskattas för utdelningen. Sådana ojämnheter har ansetts kunna accepteras så länge avdraget har en begränsad räckvidd. Med ett generellt avdrag blir olägenheterna mer påtagliga.

Vår slutsats är att Annell-lagstiftningens modell för samordning av avdraget för utdelning och reglerna för behandling av aktiebolagens utdelningsinkomster inte är lämplig i ett system med ett generellt avdrag. Helt allmänt förefaller det mindre lämpligt att i ett generellt avdragssystem försöka åstadkomma samordningen genom en begränsning i det utdelande bolagets avdragsrätt. Följden av en sådan begränsning blir bl.a. att ett bolag, som har valt att anskaffa kapital genom nyemission och därvid har beaktat effekterna av avdraget, sedermera kan förlora avdragsrätten om en viss del av aktierna i bolaget byter ägare.

Det alternativ som då återstår är att modifiera reglerna för behandling av aktiebolagens utdelningsinkomster. Hur reglerna i så fall skulle utformas blir beroende av om det generella utdelningsavdraget är totalt eller partiellt. I det följande skall vi uppmärksamma hur frågan har lösts i ett par andra länder.

Fullt avdrag

I detta fall ligger det närmast till hands att upphäva skattefriheten för mottagen utdelning. Aktiebolagen skulle alltså i fortsättningen beskattas för samtliga utdelningsinkomster. Å andra sidan skulle de få rätt till fullt avdrag för vidareutdelning. I ett sådant system kommer det första ledet i dubbelbeskattningen att elimineras under förutsättning att bolagen omedelbart vidareutdelar mottagna utdelningar. Om utdelningsinkomsterna fonderas hos det mottagande bolaget, träffas de däremot i princip av beskattning. Det torde vara nödvändigt att införa särskilda regler som gör det möjligt för bolaget att undvika beskattning även när utdelningsinkomsterna fonderas några år.

I detta sammanhang har det intresse att se hur det norska skattesystemet är utformat. I Norge har man sedan år 1969 regler som i princip medför att dubbelbeskattningen av utdelade vinstmedel helt elimineras. Vid den statliga taxeringen får bolagen avdrag för utdelning som verkställs från årets överskott. Ett bolag som gör en sådan utdelning har dessutom rätt till avdrag för avsättning till en fond för utdelningsreglering. Detta avdrag får dock inte överstiga 1 % av aktiekapitalet plus reservfonden vid årets ingång. Utdelning som ett senare år räknas av mot fonden berättigar givetvis inte till nytt avdrag. Har en fondavsättning inte tagits i anspråk inom en femårsperiod, återförs den till beskattning. Vid den proportionella kommunalbeskattningen har man valt en annan lösning. Här får bolagen inte avdrag för utdelning. Första ledet av dubbelbeskattningen har alltså behållits. I stället är aktieägarna befriade från kommunalskatt på mottagen utdelning.

Partiellt avdrag

Om bara en viss del av den verkställda utdelningen är avdragsgill, är den beskrivna ("norska") modellen inte lämp-

lig. Man kan då i stället använda en modell som påminner om de regler som f.n. gäller för förvaltningsföretagen. Ett aktiebolag skulle i princip vara skattskyldigt för alla utdelningsinkomster men skulle undgå beskattning om vidareutdelning sker. Även i ett system av detta slag kan man ha regler som gör det möjligt att utan ofördelaktiga beskattningsekvanser fondera mottagen utdelning under några år.

I Västtyskland tillämpades fram till år 1977 ett system där lindring i dubbelbeskattningen medgavs genom differentiering av bolagsskatten (men utan nuvarande avräkning hos aktieägarna). Bolagsskattesatsen var 51 % på kvarhållna vinstmedel och 15 % på utdelad vinst¹⁾ (eftersom underlaget för full bolagsskatt inte reducerades med den skatt som utgick på den utdelade vinsten, var den effektiva skattesatsen på utdelad vinst i själva verket 23,5 %). Som tidigare nämnts är ett sådant system likvärdigt med ett system med partiellt avdrag. Ett moderbolag var i princip befriat från skatt på utdelning från dotterbolag. Skattefrihet medgavs dock bara under förutsättning att moderbolaget omedelbart vidareutdelade uppbyren utdelning. Om medlen inte omedelbart vidareutdelades, träffades de av en särskild skatt på 36 % (s.k. Nachsteuer). Denna skatt restituerades, om medlen senare delades ut.

7.2.3 Utdelning till aktieägare i utlandet

Den största svårigheten med ett generellt avdragssystem är att upprätthålla en rimlig beskattning av de vinstmedel som delas ut till aktieägare i utlandet. Om det utdelande bolaget får avdrag för utdelningen och aktieägarna beskattas bara inom ramen för kuponskatten, kan resultatet bli att det svenska skatteuttaget på vinstmedlen blir oacceptabelt

¹⁾ Till detta kom en tilläggsskatt på ca 1,5 resp. 0,45 %.

lågt. Till detta kommer andra olägenheter. I många länder är de inhemska bolagen befriade från skatt på utdelning från utländska dotterbolag. Om ett svenskt bolag lämnat utdelning till ett moderbolag i ett sådant land och har rätt till avdrag för utdelningen, får koncernen en betydligt förmånligare skattesituation än de svenskägda koncernerna. Dotterbolaget kan föra över hela sitt överskott till moderbolaget i form av utdelning och kan därigenom reducera eller eliminera bolagsbeskattningen i Sverige. Vid behov kan moderbolaget reinvestera de utdelade medlen i dotterbolaget genom lån eller tillskott av nytt aktiekapital. Den utlandsägda koncernen kan på detta sätt driva verksamheten vidare utan svensk bolagsbeskattning trots att inte någon del av överskottet delas ut till de slutliga aktieägarna. Problem av detta slag har gjort att man i vissa länder har övergett eller avstått från att införa ett generellt avdragssystem.

Det här berörda problemet aktualiserades när Annell-lagstiftningen skulle genomföras. Som framgår av redogörelsen i avsnitt 2.1 valde man den schablonmässiga lösningen att avdrag i princip vägras om ett eller flera utländska bolag - ensamma eller tillsammans med t.ex. svenska aktiebolag som inte är skattskyldiga för utdelningen - innehar aktiemajoriteten i det utdelande bolaget. Ett utländskt bolags aktieinnehav kan dock på detta sätt hindra avdrag bara i de fall då bolaget är helt befriat från kupongskatt.

Ännu en gång inställer sig frågan om Annell-lagstiftningens modell är användbar i ett system med generell avdragsrätt. Flera skäl kan anföras mot detta. För det första är modellen inte särskilt effektiv. Endast i det fåtal fall där utdelningen på grund av ett dubbelbeskattningsavtal är helt undantagen från svensk kupongskatt kommer enligt 7 § Annell-lagen ett utländskt bolags aktieinnehav att hindra avdrag. Denna ordning har ansetts acceptabel så länge det är fråga om ett utdelningsavdrag som har Annell-avdragets begränsade räckvidd. Med ett generellt avdrag blir modellen otillräcklig.

För det andra är det knappast möjligt att använda Annell-modellen på utdelning till utländska bolag, om man - i enlighet med vad vi nyss förutsatt - skulle avstå från en motsvarande begränsning beträffande utdelning till svenska aktiebolag. En särbehandling av utlandsägda bolag skulle kunna komma i strid med det diskrimineringsförbud som finns i flertalet av våra dubbelbeskattningsavtal.

Det är därför knappast en framkomlig väg att försöka lösa problemet med utlandsägda koncerner genom begränsningar i avdragsrätten. Den metod som då kunde tyckas ligga närmast till hands är att ta ut en tillräckligt hög kupongskatt. Även om det finns exempel på att en relativt hög källskattesats har godtagits i internationella sammanhang, torde dock regelmässigt gälla att man vid förhandlingar om dubbelbeskattningsavtal inte kan räkna med att få gehör för en högre källskattesats för utdelning än 10-15 %.

En kupongskatt på 15 % skulle inte ge ett tillräckligt skatteuttag på de vinstmedel som med avdragsrätt delas ut till utländska moderbolag. Andra åtgärder skulle få övervägas. Som tidigare nämnts har man i Norge höjt nivån på skatteuttaget genom att behålla den kommunala beskattningen av bolagsinkomsten (vid den kommunala beskattningen får bolagen inte avdrag för utdelning; den ekonomiska dubbelbeskattningen undanröjs genom att aktieägarna är befriade från kommunalskatt på utdelningsinkomsten). Kommunalskatten på det utdelande bolagets vinst plus 10-15 % kupongskatt har i Norge ansetts ge ett skatteuttag av acceptabel storlek. Det bör dock framhållas att kupongskatten inte ger full kompensation för statsskatten på bolagsinkomsten.

7.2.4 Sammanfattning och slutsatser

Enligt tilläggsdirektiven skall vi göra en bedömning av om det är möjligt att utan större ingrepp i nuvarande regel-

system vidta provisoriska åtgärder på bolagsnivå. De åtgärder som kommer i fråga är ett provisoriskt avdrag för verkställd utdelning eller en tillfällig sänkning av bolagskattesatsen på utdelade vinster. Eftersom dessa åtgärder i sak har samma innebörd har vi begränsat oss till att diskutera avdragsmetoden.

I inledningen framhöll vi att det finns två särskilda frågor som man måste ta ställning till när man överväger att införa ett generellt avdrag för verkställd utdelning. Den ena avser behandlingen av utdelning som lämnas till andra svenska bolag. Den andra gäller utdelning som lämnas till aktieägare i utlandet.

Vad först beträffar utdelning till andra svenska bolag har vi konstaterat att ett avdrag måste samordnas med de relativt komplicerade bestämmelser som reglerar aktiebolagens skattskyldighet för mottagna utdelningar (anvisningarna till 54 § KL). De samordningsregler som finns i Annell-lagstiftningen är enligt vår mening inte lämpade för ett system där avdragsrätten omfattar utdelning på både äldre och nyemitterade aktier. I stället torde det bli nödvändigt att ganska radikalt omarbota bestämmelserna i anvisningarna till 54 § KL.

Även när det gäller de utdelningar som lämnas till aktieägare i utlandet har vi funnit att relativt genomgripande åtgärder behövs för att säkerställa en rimlig beskattningsnivå. Det torde bl.a. bli nödvändigt att få till stånd sådana ändringar i våra dubbelbeskattningsavtal med andra länder att en relativt hög kupongskatt kan tas ut i Sverige.

Av det anförda framgår att ett system med generell avdragsrätt för verkställd utdelning inte kan införas utan väsentliga ingepp i nuvarande skatteregler. Vi måste därför avstyrka att åtgärder på bolagsnivå vidtas inom ramen för det nu aktuella provisoriet. Samtidigt vill vi understryka att

vi därmed inte har tagit ställning till hur ett permanent system för lindring i dubbelbeskattningen bör utformas.

7.3 Åtgärder på aktieägarnivå

I detta avsnitt diskuterar vi olika åtgärder som har till syfte att öka den effektiva avkastningen på aktier genom lättnader vid aktieägarnas beskattning. Diskussionen avser enbart hushållens innehav av noterade aktier. I första hand är det alltså fråga om lättnader vid de fysiska personernas beskattning. Som tidigare nämnts (avsnitt 7.1.3) anser vi dock att också dödsbon i vissa fall bör kunna få del av lättnaderna.

I enlighet med tilläggsdirektiven lägger vi tyngdpunkten på en undersökning av åtgärder som ger lindring i dubbelbeskattningen av utdelade vinstmedel (7.3.1). Vi tar dock också upp frågan om lättnader vid realisationsvinstbeskattningen (7.3.2) och diskuterar slutligen vissa andra åtgärder (7.3.3).

7.3.1 Reducerad inkomstskatt på utdelningar

7.3.1.1 Inledning

I avsnitt 7.1.2 har vi dragit upp riktlinjerna för ett provisorium. Vi har utgått från att lättnaderna skall kunna uppfattas som en varaktig förbättring av villkoren för aktiesparandet. Samtidigt har vi understrukt att åtgärderna är provisoriska i den meningen att de är avsedda att inom något eller några år avlösas av ett permanent system. Det är önskvärt att de provisoriska åtgärderna inte får effekter som försvårar övergången till ett permanent system.

Vår huvuduppgift enligt tilläggsdirektiven är att förutsättningslöst pröva två huvudalternativ för ett permanent system, nämligen en differentiering av bolagsskatten och en avräkningsmetod. I avsnitt 7.2 har vi avstyrkt provisoriska

åtgärder på bolagsnivå men vi har samtidigt framhållit att detta inte innebär något ställningstagande för vårt fortsatta arbete. Det är alltså ännu för tidigt att bedöma om ett permanent system bör baseras på den ena eller andra metoden. Ändå är det enligt vår mening motiverat att vid utformningen av provisoriska åtgärder för lättnader på aktieägarnivå sträva efter att uppnå överensstämmelse med effekterna i ett avräkningssystem. En sådan överensstämmelse är fördelaktig om det permanenta systemet skulle baseras på en avräkningsmetod, men den bör även vara ägnad att underlätta en övergång till ett system med differentierad bolagsskatt. I tilläggsdirektiven har framhållits att ett system med differentierad bolagsskatt och ett avräkningssystem åtminstone på sikt - dvs. när bl.a. bolagens utdelningspolitik har anpassats till de nya reglerna - bör kunna ge likvärdiga ekonomiska resultat.

Vi kommer därför till en början att redogöra för den principiella innebörden av ett avräkningssystem. Som nämnts i avsnitt 7.1.2 har vi valt att vid våra beräkningar i första hand utgå från en lättnadsnivå som i princip motsvarar en halvering av bolagsskatten på utdelade vinstmedel. Tillämpat på avräkningssystemet innebär detta att vi främst inriktar oss på att belysa effekterna av ett system där avräkning medges för halva bolagsskatten. Vi har därvid utgått från den "teoretiska" bolagsskattesatsen vid en kommunal utdebitering på 30 kr., dvs. 58 % (jfr avsnitt 2.1) trots att den faktiska skattesatsen kan vara lägre (t.ex. när utdelningen avser medel som inte har beskattats fullt ut i bolagssektorn). Vi kommer dock även att visa effekterna vid en lägre och en högre avräkningsgrad (36 resp. 72 % av den "teoretiska" bolagsskatten). Slutligen diskuterar vi möjligheterna att använda ett avräkningssystem som provisorium.

Därefter går vi över till att diskutera två andra metoder för skattelindring, nämligen skattereduktion och avdrag vid taxeringen. Även här har vi som utgångspunkt en lättnadsnivå som motsvarar avräkning av halva den "teoretiska" bo-

lagsskatten, men vi beräknar också effekterna vid de alternativa lättnadsnivåer som motsvarar avräkning för 36 resp. 72 % av bolagsskatten.

Sedan vi belyst effekterna av avräkning, skattereduktion och avdrag och diskuterat den tekniska utformningen - bl.a. hur de provisoriska åtgärderna skall samordnas med nuvarande sparavdrag - gör vi en bedömning av de olika metodernas för- och nackdelar och anger vilka lösningar vi vill förorda.

När vi i fortsättningen talar om utdelning syftar vi endast på sådan utdelning som är avsedd att omfattas av de provisoriska åtgärderna.

7.3.1.2 Avräkning

Vi har i avsnitt 6.1 i korthet beskrivit några av EG-ländernas avräkningssystem. Gemensamt för dessa system är att aktieägare inom hushållssektorn får räkna sig till godo hela eller en viss del av den bolagsskatt som belöper på utdelningen. Tekniken för att åstadkomma detta brukar i utländsk litteratur benämnas "gross-up and credit". Med "gross-up" förstås att aktieägaren till sin utdelningsinkomst lägger hela eller en del av bolagsskatten på utdelade vinstmedel och i en första omgång skattar för denna uppräknade utdelning. I t.ex. Frankrike räknas utdelningen upp med faktorn 1,5 och i Storbritannien med 10/7. I en andra omgång tillgodoförs aktieägaren "credit", dvs. ett avdrag från skatten, som är lika stort som det belopp som har lagts till utdelningen. Man kan beskriva systemet så att bolagsskatten på utdelade vinstmedel helt eller delvis behandlas som en ytterligare utdelning som bolaget har hållit inne i form av en källskatt. Denna källskatt får aktieägaren räkna av från skatten på summan av den uppburna utdelningen och källskatten.

I ett system med full avräkning förekommer i princip inte någon dubbelbeskattnings av utdelade vinstmedel. Vid halv

avräkning får aktieägaren från den uppräknade utdelningen räkna av hälften av den bolagsskatt som belöper på utdelningen. Ett exempel belyser sambanden (ingen del av vinsten hålls kvar i bolaget, bolagsskattesatsen är 58 % och aktieägarens marginalsattesats 70 %).

Tabell 7:1

	Nuvarande regler	Halv avräkning	Full avräkning
Bolagsvinst	100	100	100
Bolagsskatt	58	58	58
Utdelning	42	42	42
Aktieägaren tar upp till beskattning	42	(42+29=) 71	(42+58=) 100
Aktieägarens skatt på detta belopp	29,4	49,7	70
Skatteavdrag	-	29	58
Aktieägarens skatt att erlægga	29,4	20,7	12
Aktieägarens skattesats för utdelning	(29,4/42=) 0,70	(20,7/42=) 0,49	(12/42=) 0,29
Total skatt på utdelade vinstmedel	(58+29,4=) 87,4	(58+20,7=) 78,7	(58+12=) 70

I fortsättningen använder vi följande uttryck

- avräkningsgrad: den del av bolagsskatten på utdelade vinstmedel som avräkningen omfattar,

- tilläggsbelopp: det belopp som vid beskattningen läggs till den uppburna utdelningen,
- uppräkningsfaktor: den faktor med vilken utdelningen räknas upp.

Vi kommer i första hand att beräkna effekterna vid halv avräkning (avräkningsgraden = 0,5). Av exemplet framgår att uppräkningsfaktorn i ett sådant system - och vid en bolagsskattesats på 58 % - är $(\frac{71}{42}) = 1,69$.

Som tidigare nämnts kommer vi också att belysa effekterna vid en avräkning av 36 resp. 72 % av bolagsskatten. Uppräkningsfaktorn är då 1,5 resp. 2,0.

I ett avräkningssystem räknas tilläggsbeloppet in i underlaget för aktieägarens progressiva inkomstskatt medan avdraget från skatten är lika stort i alla inkomstlagen. Vid en given avräkningsgrad (a) och bolagsskattesats (b) kommer därför aktieägarens skattesats för uppburen utdelning (m_u) att bli beroende av hans marginalsattesats (m). Saken kan uttryckas i följande formel:

$$m_u = m - \frac{ab}{1-b} (1-m)$$

Formeln ger följande samband.

Nuvarande regler

$$(a = 0): \quad m_u = m$$

Halv avräkning

$$(a = 0,5): \quad m_u = m - 0,69(1-m) = 1,69m - 0,69$$

36 % avräkning

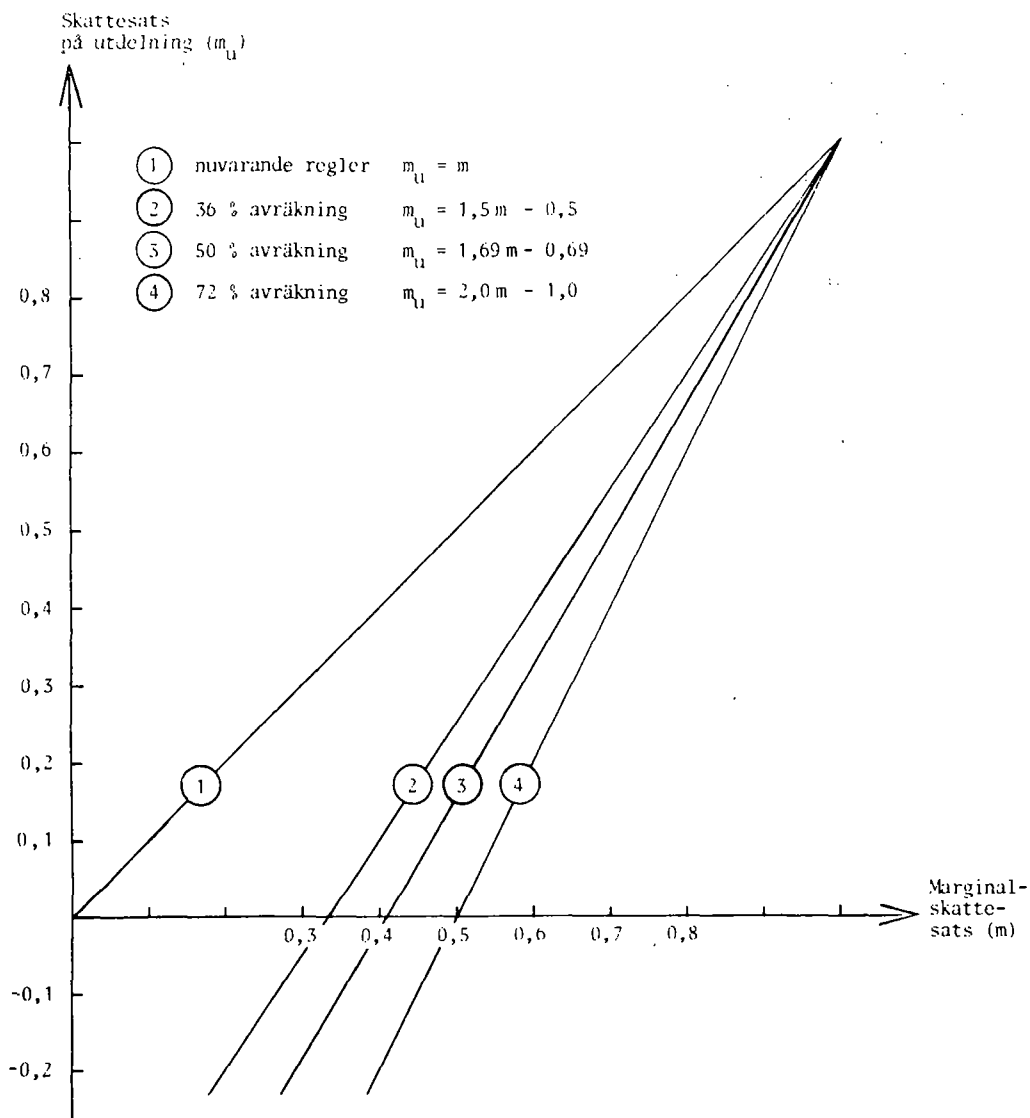
$$(a = 0,36): \quad m_u = m - 0,5(1-m) = 1,5m - 0,5$$

72 % avräkning

$$(a = 0,72): \quad m_u = m - (1-m) = 2,0m - 1,0$$

Sambandet mellan m_u och m vid uppräkningsfaktorerna 1,0 (nuvarande regler) och 1,69 resp. 1,5 och 2,0 illustreras i diagram 7:1.

Diagram 7:1

Diagrammet ger en bild av marginaleffekten, dvs. beskattningen av en extra utdelningsinkomst. Diagrammet kan inte utan vidare användas när aktieägaren får stora utdelningsinkomster. För att få ett rättvisande totalresultat är det nödvändigt att tänka sig linjerna 2-4 förskjutna något i riktning mot linje 1 i de fall då utdelningen - och därmed också tilläggsbeloppet - har en sådan storlek att en eller flera skatteskiptsgränser passeras.

Aktieägarens skatt på en utdelning och hans behållning efter skatt (utdelningsnetto) framgår av tabell 7:2.

Tabell 7:2

	Den skatt som tas ut hos <u>aktieägaren</u> på en utdelning på 100 om <u>m</u> är resp.					Aktieägarens utdelningsnetto om <u>m</u> är resp.				
	0,85	0,8	0,7	0,6	0,4	0,85	0,8	0,7	0,6	0,4
Nuvarande regler (linje 1)	85	80	70	60	40	15	20	30	40	60
36 % avräkning (linje 2)	78	70	55	40	10	22	30	45	60	90
50 % avräkning (linje 3)	75	66	49	32	-1	25	34	51	68	101
72 % avräkning (linje 4)	70	60	40	20	-20	30	40	60	80	120

Den nominella lättnad som ett avräkningssystem ger i förhållande till nuvarande regler är störst i låga inkomstlägen. Från tabellen kan man utläsa bl.a. att utdelningsnettot vid halv avräkning ökar med 41 (från 60 till 101) vid 40 % marginalskatt och med 14 (från 20 till 34) vid 80 % marginalskatt.

Tabellen visar också att utdelningsnettot i ett avräkningssystem - jämfört med nuvarande regler - ökar med en faktor som är konstant i alla inkomstlägen, nämligen den faktor som vi här tidigare har kallat uppräkningsfaktorn (nettot vid t.ex. halv avräkning blir 1,69 gånger större än enligt nuvarande regler). Vi kan alltså konstatera att avräkningen i relativa termer ger samma lättnad i alla inkomstlägen.

I rubriken till tabell 7:2 markerade vi att tabellvärdena avser skatteuttaget hos aktieägarna. Vid en analys av hur kapitalkostnaden påverkas i ett avräkningssystem - en analys som vi här måste avstå från - är det sammanlagda skatteuttaget på utdelade vinstmedel av central betydelse. Utan att dra några slutsatser visar vi i tabell 7:3 hur summan av bolagets och aktieägarens skatt varierar med olika avräkningsgrader och marginalsattesatser när bolagsskattesatsen är 58 %.

Tabell 7:3

	Den sammanlagda skatt som tas ut hos aktieägaren och bolaget om vinstmedel på 100 tas i anspråk för utdelning och m är resp.					
	0,85	0,8	0,7	0,6	0,5	0,4
Nuvarande regler	93,7	91,6	87,4	83,2	79,0	74,8
36 % avräkning	90,6	87,4	81,1	74,8	68,5	62,2
50 % "	89,4	85,8	78,7	71,6	64,5	57,4
72 % "	87,4	83,2	74,8	66,4	58,0	49,6
100 % "	85	80	70	60	50	40

Vi har i kap. 3 redovisat visst material om sambandet mellan hushållens utdelningar och deras beskattningsbara inkomster. Med bortseende från bl.a. effekterna av sparavdraget har vi uppskattat att hushållens utdelningsinkomster "på marginalen" beskattas med en skattesats av 70 %. Denna uppskattning kan användas för att beräkna skattebortfallet i ett avräkningssystem. Det är emellertid att märka att det i ett avräkningssystem är skatteuttaget på tilläggsbeloppet som är det relevanta, dvs. det belopp som läggs till den i vanlig ordning bestämda inkomsten. Tilläggsbeloppet kommer ibland att delvis beskattas efter en högre skattesats än som svarar mot den "vanliga" marginalsattesatsen. Slutsatsen av detta resonemang är att det finns anledning att justera siffran 70 % något uppåt när det gäller att bedöma skattebortfallet i ett avräkningssystem. Vi har ansett det rimligt att utgå från en skattesats på 70-75 %.

I den följande tabellen förutsätts att hushållens årliga utdelningsinkomster är 1 300 milj. kr. (år 1980 utbetalade utdelningar från bolag på A-listan och fondhandlarlistan har uppskattats till 2 780 milj. kr.¹⁾; hushållens andel därav bör vara ca 1 100 milj. kr.).

Tabell 7:4

	Skattebortfall vid avräkning i förhållande till nuvarande regler
36 % avräkning (uppräkningsfaktor 1,5):	0,5 x 25-30 % av hushållens utdelningsinkomster, dvs. 160-195 milj. kr.
50 % avräkning (uppräkningsfaktor 1,69):	0,69 x 25-30 % av hushållens utdelningsinkomster, dvs. 225-270 milj. kr.
72 % avräkning (uppräkningsfaktor 2,0):	1,0 x 25-30 % av hushållens utdelningsinkomster, dvs. 320-390 milj. kr.

I tilläggsdirektiven har understrukits att en övergång till ett avräkningssystem - liksom till ett system med differentierad bolagsskatt - aktualiserar flera komplicerade frågor. Man måste, som också har framgått av vår redogörelse i avsnitt 6.1, ta ställning till bl.a. hur beskattningen skall ske när de utdelade vinstmedlen inte har träffats av skatt inom bolagssektorn. Vidare måste de internationella aspekterna beaktas. Det säger sig självt att det inte är möjligt att reglera frågor av detta slag inom ramen för ett provisorium.

¹⁾Affärsvärlden nr 16, 1980

Det är alltså enligt vår mening uteslutet att införa ett fullständigt avräkningssystem av kontinental modell som ett provisorium. Vad man möjligen kan överväga är att temporärt införa ett förenklat och "ofullständigt" avräkningssystem. Närmare bestämt skulle en sådan lösning innebära att man höll fast vid avräkningens huvudprinciper för behandling av hushållens utdelningsinkomster men avstod från att reglera sådana frågor som rör bl.a. beskattningen inom bolagssektorn och de internationella förhållandena.

Vi har dock funnit att flera skäl kan anföras mot en sådan lösning:

a) Det är att märka att även ett ofullständigt avräkningssystem av det här skisserade slaget förutsätter att hushållen i sina deklarationer redovisar inte bara faktiskt uppuren utdelning utan också tilläggsbeloppen. En sådan omläggning av deklara-tionsrutinerna kräver relativt betydande informationsinsatser. I avsnitt 7.1.2 har vi framhållit att man i ett provisorium bör avstå från åtgärder som leder till mer väsentliga ändringar i nuvarande deklara-tions- och redovisningsrutiner.

b) En annan fråga är vilken betydelse avräkningen skall få för kommunerna. En genomgående princip för den kommunala beskattningen är att kommunerna får ut skatt på grundval av de beskattningsbara inkomsterna. De hittills använda formerna av skattereduktion, som ju inte påverkar storleken av beskattningsbar inkomst, har fallit helt på statsskatten. Eftersom avräkningssystemet innebär att de beskattningsbara inkomsterna och därmed kommunernas skatteunderlag höjs med tilläggsbeloppen, blir det nödvändigt att särskilt överväga om inte det avdrag från skatten som görs som ett andra steg i avräkningen bör fördelas mellan staten och kommunerna.

c) Slutligen bör nämnas att ett avräkningssystem - även ett "ofullständigt" sådant - kan ge upphov till vissa problem vid beskattningen av makar.

Inkomst av kapital utgör B-inkomst och blir därför ofta föremål för gemensam skatteberäkning för makarna. I fråga om A- och B-inkomster gäller följande. Beskattningsbar A-inkomst och beskattningsbar B-inkomst bestäms för vardera maken. Oavsett inkomstens natur behandlas minst 4 500 kr. av vardera makens beskattningsbara inkomst som beskattningsbar A-inkomst. Om makarnas sammanlagda B-inkomster inte överstiger 2 000 kr., behandlas samtliga inkomster som A-inkomst. Vid skatteberäkningen läggs makarnas beskattningsbara

B-inkomster samman och beskattas på toppen av den högsta beskattningsbara A-inkomsten. Skatten på B-inkomsterna fördelas mellan makarna efter storleken av vardera makens beskattningsbara B-inkomst.

Reglerna om B-inkomst kan ge upphov till vissa tröskel-effekter. Effekterna finns redan i dag men måste särskilt uppmärksammas vid en övergång till ett avräkningssystem. Även ett obetydligt tilläggsbelopp kan medföra att en kapitalinkomst, som tidigare låg under 2 000-kronorsgränsen och därför behandlades som A-inkomst, passerar gränsen och "omvandlas" till B-inkomst. Resultatet kan bli en skatteskärpning vid jämförelse med beskattningen enligt nuvarande regler. Det är möjligt att sådana effekter är acceptabla - eller kan elimineras - vid en övergång till ett permanent avräkningssystem. I ett provisorium, som har till syfte att stimulera aktiesparandet, är det i varje fall önskvärt att undvika effekter av detta slag.

Vår slutsats är att inte heller ett "ofullständigt" avräkningssystem lämpar sig som provisorium.

7.3.1.3 Skattereduktion

En skattereduktion är ett avdrag som görs från skatten, dvs. den ingår som ett led i debiteringen. Till skillnad från en avräkning påverkar skattereduktionen inte den beskattningsbara inkomsten. Det är taxeringsnämnden som beslutar om förutsättningarna för de nuvarande formerna av skattereduktion. Den lokala skattemyndigheten beräknar sedan reduktionen på grundval av taxeringsnämndens beslut.

I tilläggsdirektiven anges som ett tänkbart provisorium en "skattereduktion som motsvarar viss procent av uppbyggnadsutdelning". En avgörande fråga är hur denna procentandel, reduktionssatsen, skall bestämmas. Vi har funnit det möjligt att utforma en metod för skattereduktion som i fråga om inkomstprofil m.m. mycket nära ansluter till ett avräkningssystem, modell A. Vi har ansett det motiverat att också utforma en något enklare alternativ metod, modell B.

I detta avsnitt diskuterar vi de båda modellernas tekniska utformning och belyser deras individuella och statsfinan-

siella effekter. Modellernas för- och nackdelar från olika materiella och tekniska synpunkter diskuterar vi närmare i avsnitt 7.3.1.6. Detaljutformningen behandlas i författningsskomentaren (kap. 8).

Modell A

Avräkningssystemet innebär ju att utdelningsinkomsten i aktieägarens deklaration ökas med ett tilläggsbelopp och att skatten på den beskattningsbara inkomsten reduceras med samma belopp. En sådan metod leder till att aktieägaren får en lägre skatt än om någon avräkning inte hade skett (vi bortser här från eventuella tröskeleffekter vid makebeskattningen). Skatteminskningen motsvarar tilläggsbeloppet minskat med den skatteökning som tillägget i det första steget har medfört, dvs. marginals-katten på beloppet. I och för sig skulle det vara fullt möjligt att lägga hela avräkningen på debiteringssidan. Aktieägaren skulle då bara deklarera den faktiskt uppburna utdelningen enligt nuvarande regler. Det skulle sedan bli en uppgift för taxeringsnämnd och lokal skattemyndighet att utföra de olika momenten i avräkningen. Med en sådan uppläggning kommer den beskattningsbara inkomsten i princip inte att påverkas. En korrekt beräkning av den slutliga skatten förutsätter emellertid att debiteringen föregås av en omräkning av den beskattningsbara inkomsten (tilläggsbeloppet måste räknas in). Därefter måste skatten på den omräknade inkomsten beräknas. Vid beräkningen måste i förekommande fall reglerna om makars B-inkomster, begränsningsregeln (80/85-procentregeln) och marginals-kattesparren beaktas.

Av det anförda framgår att man har kvar de tidigare berörda problemen vid makebeskattningen etc. även om avräkningen läggs över helt på debiteringssidan. Detta gäller dock bara så länge man håller fast vid kravet på att debiteringen skall ge exakt samma resultat som en "verklig" avräkning. Vi har funnit att man genom att förenkla systemet och införa vissa schablonregler kan komma fram till en modell för

skattereduktion som ger i huvudsak samma materiella resultat som en avräkning men samtidigt är betydligt enklare att hantera och inte ger upphov till de nyssnämnda tröskel-effekterna.

Vår utgångspunkt är den skatteminskning som en "verklig" avräkning medför. Denna skatteminskning kan uttryckas som en andel av den uppburna utdelningen, alltså en reduktionssats (r). Av vad vi tidigare har anfört framgår att följande samband gäller vid halv avräkning:

$$r = m - m_u = \frac{ab}{1-b} (1-m) = 0,69(1-m) = 0,69 - 0,69m$$

I denna formel är m ett uttryck för den marginalskattesats som gäller för tilläggsbeloppet. Om m uppgår till 70 % (= 0,7), ger formeln en reduktionssats av 20,7 % (= 0,207) av den uppburna utdelningen.

Den avgörande frågan är fortfarande hur marginalskattesatsen (m) skall bestämmas. Om vi tills vidare bortser från reglerna för makebeskattningen och vissa andra förhållanden som vi strax skall återkomma till, gäller följande. Aktieägarens skatt på ett marginellt tilläggsbelopp är beroende av storleken av hans beskattningsbara inkomst, den statliga skatteskalen (basenheten) och den kommunala utdebiteringen. Det är möjligt att vid en given statsskatteskala och kommunal utdebitering i tabellform ange marginalskattesatsen i olika inkomstlägen. Vid en viss grad av avräkning och en given holagsskattesats är det också i princip möjligt att ange reduktionssatsen (r) i de olika inkomstlägena.

Om en sådan tabell skall innehålla inkomstskikt som bestäms i kronor måste man utgå från en basenhet av en viss bestämd storlek. Det finns anledning att i detta sammanhang beakta att de provisoriska åtgärderna är avsedda att tillämpas till dess att en övergång till ett permanent system kan ske. Det kan vara en fördel om tabellen är oförändrad under denna

tid. Mot denna bakgrund har vi valt att utgå från en basenhet på 7 000 kr. (basenheten vid 1981 års taxering är 5 800 kr). Detta skall inte uppfattas som någon prognos om vare sig prisutvecklingen eller provisoriets livslängd.

I övrigt bygger tabellen på att

- skattesatserna i inkomstskikten är de som gäller vid 1981 års taxering (från effekten av den tillfälliga ändringen av den särskilda skattereduktionen bortses),
- att kommunalskatt utgår efter en skattesats av 30 %,
- att halv avräkning medges (dvs. uppräkningsfaktorn är 1,69).

Tabell 7:5

Statligt beskattningsbar inkomst (kr.)	Marginalskattesats (%)	Reduktionssats (skattelättnad i % av faktiskt mottagen utdelning)
- 7 000	31	47,6
7 100 - 28 000	32	46,9
28 100 - 35 000	34	45,5
35 100 - 42 000	35	44,9
42 100 - 49 000	38	42,8
49 100 - 56 000	41	40,7
56 100 - 63 000	44	38,6
63 100 - 70 000	50	34,5
70 100 - 77 000	52	33,1
77 100 - 84 000	56	30,4
84 100 - 91 000	60	27,6
91 100 - 98 000	64	24,8
98 100 - 105 000	69	21,4
105 100 - 112 000	74	17,9
112 100 - 119 000	75	17,3
119 100 - 140 000	78	15,2
140 100 - 210 000	80	13,8
210 100 -	85	10,4

Tabellen kan ändras så att reduktionssatsen faller jämnt.

Tabell 7:6

Statligt beskatt- ningsbar inkomst (kr.)	Reduktionssats (%)
- 36 000	45
36 100 - 39 000	44
39 100 - 42 000	43
42 100 - 45 000	42
45 100 - 48 000	41
48 100 - 51 000	40
51 100 - 54 000	39
54 100 - 57 000	38
57 100 - 60 000	37
60 100 - 63 000	36
63 100 - 66 000	35
66 100 - 69 000	34
69 100 - 72 000	33
72 100 - 75 000	32
75 100 - 78 000	31
78 100 - 81 000	30
81 100 - 84 000	29
84 100 - 87 000	28
87 100 - 90 000	27
90 100 - 93 000	26
93 100 - 96 000	25
96 100 - 99 000	24
99 100 - 102 000	23
102 100 - 105 000	22
105 100 - 108 000	21
108 100 - 111 000	20
111 100 - 114 000	19
114 100 - 117 000	18
117 100 - 120 000	17
120 100 - 140 000	16
140 100 - 160 000	15
160 100 - 180 000	14
180 100 - 200 000	13
200 100 - 220 000	12
220 100 - 240 000	11
240 100 -	10

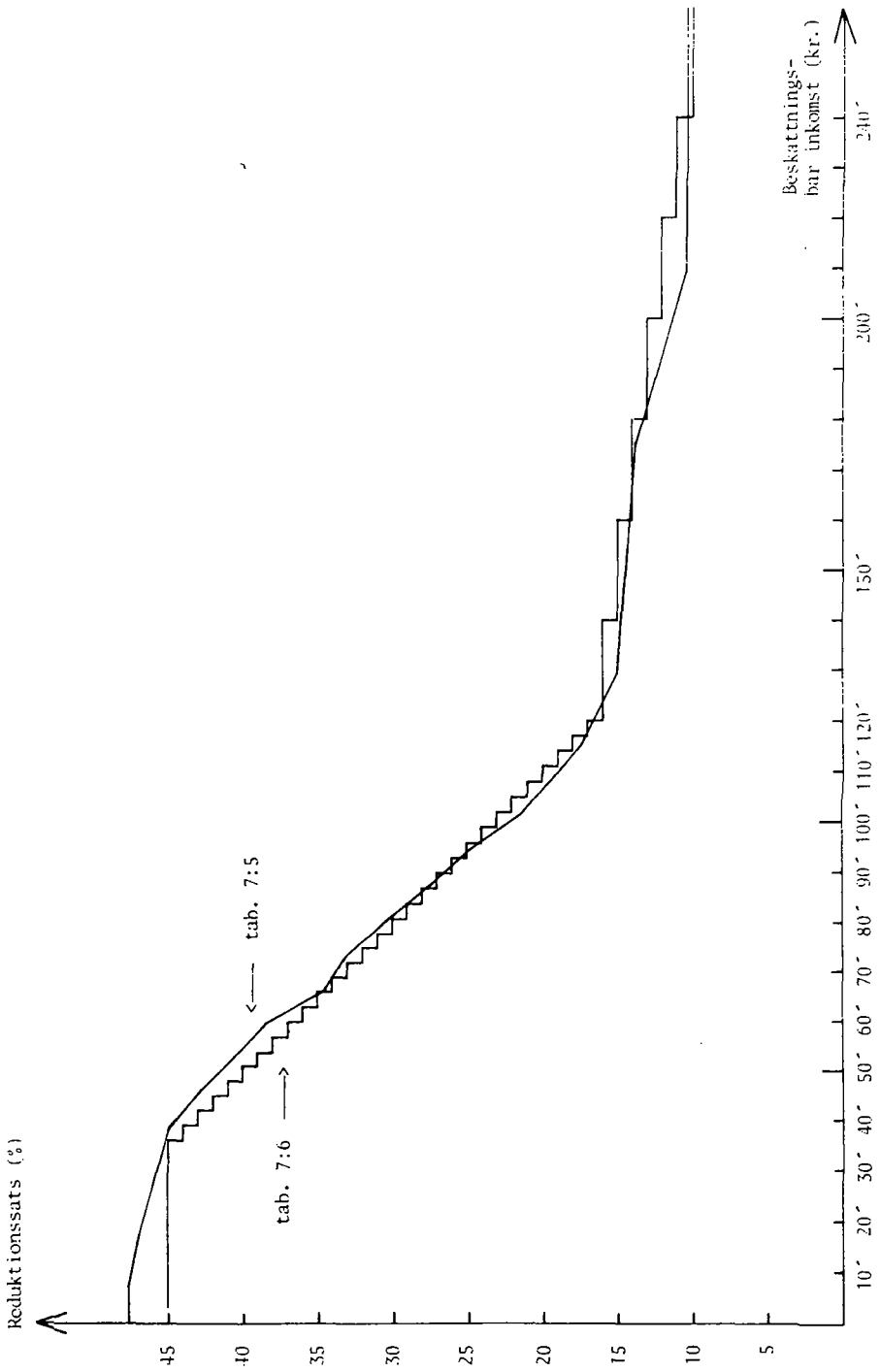
Motsvarande tabeller vid uppräkningsfaktorerna 1,5 (36 % avräkning) och 2,0 (72 % avräkning) kan utformas enligt följande.

Tabell 7:7

Statligt beskatt- ningsbar inkomst (kr.)	Reduktionssats (%)	
	Uppräkningsfaktor 1,5	2,0
- 28 000	35	70
28 100 - 32 000	34	68
32 100 - 36 000	33	66
36 100 - 40 000	32	64
40 100 - 44 000	31	62
44 100 - 48 000	30	60
48 100 - 52 000	29	58
52 100 - 56 000	28	56
56 100 - 60 000	27	54
60 100 - 64 000	26	52
64 100 - 68 000	25	50
68 100 - 72 000	24	48
72 100 - 76 000	23	46
76 100 - 80 000	22	44
80 100 - 84 000	21	42
84 100 - 88 000	20	40
88 100 - 92 000	19	38
92 100 - 96 000	18	36
96 100 - 100 000	17	34
100 100 - 104 000	16	32
104 100 - 108 000	15	30
108 100 - 112 000	14	28
112 100 - 116 000	13	26
116 100 - 120 000	12	24
120 100 - 150 000	11	22
150 100 - 180 000	10	20
180 100 - 210 000	9	18
210 100 -	8	16

Tabell 7:5 och 7:6 kan också återges i diagram (för överskådlighetens skull representeras tabell 7:5 inte av en "trappstegslinje").

Diagram 7:2

Av diagrammet framgår att den trappstegslinje som motsvarar tabell 7:6 ganska väl stämmer överens med den "teoretiskt riktiga" linje som motsvarar tabell 7:5.

Av det hittills anförda har framgått att det är möjligt att utforma tabeller som direkt anger reduktionssatsen vid olika storlek av statligt beskattningsbar inkomst. Som vi redan nämnt har vi dock hittills bortsett från vissa komplicerande faktorer. Det återstår att ta ställning till följande frågor:

a) Inkomstskikt m.m.

I tabellerna har inkomstskikten bestämts i fasta belopp. Om inkomsterna höjs från ett år till ett annat, leder detta till att reduktionssatserna överlag blir lägre. Detta kan också uttryckas så att avräkningsgraden i tabell 7:6 är något större än 50 % så länge basenheten är mindre än 7 000 kr. och omvänt att avräkningsgraden blir något mindre än 50 % om basenheten skulle komma att överstiga 7 000 kr.

Inkomstskikten kan naturligtvis uttryckas i basenheter i stället för fasta belopp. Därigenom får man - till priset av en något mer svåruppfattad tabell - en skattereduktion som ligger kvar på samma nivå även när penningvärdet förändras. Man skall dock ha i minnet att det inte bara är basenhetens storlek som ändras år från år. Ändringar i t.ex. skatteskalan och kommunal utdebitering kan göra att den nära överensstämmelsen mellan "trappstegslinjen" och den "riktiga" linjen går mer eller mindre förlorad.

Vad beträffar den kommunala utdebiteringen bygger tabellerna på en enhetlig skattesats för alla skattskyldiga. Av praktiska skäl torde en sådan ordning vara nödvändig.

b) Makars B-inkomster

Reglerna om beräkning av skatt på makars A- och B-inkomster innebär att marginals-katten på ett tillskott till en gift skattskyldigs kapitalinkomster bestäms av storleken av den skattskyldiges egen beskattningsbara inkomst bara i följande tre situationer:

- tillskottet skall på grund av 2 000-kronors- eller 4 500-kronorsregeln behandlas som A-inkomst,
- den andra maken saknar beskattningsbar inkomst,
- den andra maken saknar beskattningsbar B-inkomst och har en beskattningsbar A-inkomst som är lägre än den egna beskattningsbara A-inkomsten.

I övriga fall kommer marginals-katten på tillskottet i princip att bli beroende av storleken av en inkomst som motsvarar summan av antingen den egna beskattningsbara inkomsten och den andra makens beskattningsbara B-inkomst eller den andra makens beskattningsbara inkomst och den egna beskattningsbara B-inkomsten.

Det skulle vara en stor praktisk fördel om man vid tillämpningen av den här diskuterade formen av skattereduktion kunde bortse från inkomsternas karaktär av A- eller B-inkomst. Detta bör också vara möjligt. Enligt vår mening får man ett rimligt resultat om man i makefallen alltid utgår från den högsta av makarnas beskattningsbara inkomster när det gäller att med hjälp av den föreslagna tabellen bestämma reduktionssatsen. I flertalet fall torde detta vara fördelaktigare för makarna än om man skulle utgå från summan av den enas beskattningsbara inkomst och den andras beskattningsbara B-inkomst. Införandet av en skattereduktion av modell A ger inte upphov till någon skatteskärpning av det slag som vi tidigare har berört.

c) Reduktionssatsen

De reduktionssatser som anges i tabellen för de olika inkomstskikten gäller i princip bara under förutsättning att hela tilläggsbeloppet ligger i samma marginalskatteskikt som den första kronan av beloppet.

Det sagda kan belysas med ett exempel, som baseras på tabell 7:5. Antag att en skattskyldig har en beskattningsbar inkomst på 100 000 kr. Om den uppburna utdelning som är inräknad i inkomsten uppgår till högst 7 246 kr., kommer tilläggsbeloppet inte att överstiga (69 % av 7 246 =) 5 000 kr. Hela beloppet ligger då inom skiktet för 69 % marginalskatt. Om utdelningen däremot uppgår t.ex. till 10 000 kr. är tilläggsbeloppet 6 900 kr. Av beloppet kommer 1 900 kr. att ligga i skiktet för 74 % marginalskatt.

Av exemplet framgår att den i tabellen angivna reduktionssatsen bör sänkas en eller flera procentenheter, om utdelningen och därmed det tänkta tilläggsbeloppet uppgår till ett mer betydande belopp.

Enligt vår mening bör detta förhållande beaktas schablonmässigt på följande sätt. Tabell 7:6 bör kunna tillämpas så länge utdelningen uppgår till högst 10 000 kr. (vilket motsvarar ett tilläggsbelopp på 6 900 kr. eller drygt två inkomstskikt i tabellen). För utdelningsinkomst därutöver bör reduktionssatsen sänkas med tre procentenheter för varje 10 000 kr. Beloppet 10 000 kr. bör i förekommande fall ta sikte på nakars sammanlagda utdelning.

Exempel. Mannen (M) har en beskattningsbar inkomst på 110 000 kr medan hustruns (H) inkomst är lägre. M uppstår 18 000 kr och H 4 000 kr. i utdelningar. Makarnas utdelningssumma är således 22 000 kr. och denna berättigar till reduktion enligt följande.

20 % av 10 000	=	2 000
17 % av 10 000	=	1 700
14 % av 2 000	=	280
		<u>3 980</u> kr.

Det sammanlagda reduktionsbeloppet fördelas med 18/22 på M och 4/22 på H.

Reduceringen med tre procentenheter för varje utdelningsbelopp på 10 000 kr. bör inte drivas längre än till den lägsta reduktionssatsen enligt tabellen, dvs. 10 %.

d) Avrundningsregler

Varje beslut om skattereduktion innebär viss administrativ merbelastning. Det kan därför vara lämpligt att införa avrundningsregler eller motsvarande bestämmelser som hindrar att alltför obetydliga utdelningsbelopp leder till reduktion. För vår del anser vi det rimligt med en föreskrift av innebörd att reduktion inte skall ske om den skattskyldiges sammanlagda utdelningsinkomst understiger 100 kr.

Den modell A för skattereduktion som vi här har skisserat innebär sammanfattningsvis följande (uppräkningsfaktor 1,69):

- utdelningsinkomster berättigar till en skattereduktion som motsvarar viss procent av inkomsten,
- reduktionssatsen bestäms enligt en tabell med hänsyn till storleken av den skattskyldiges statligt beskattningsbara inkomst,

- för makar bestäms reduktionssatsen med hänsyn till den högsta av makarnas beskattningsbara inkomster,
- om den skattskyldiges sammanlagda utdelningsinkomster överstiger 10 000 kr. minskas den reduktionssats som anges i tabellen (tabell 7:6) med tre procentenheter i varje överskjutande utdelningsskikt på 10 000 kr., dock till lägst 10 %,
- beloppsgränsen 10 000 kr. tillämpas gemensamt för makar,
- för varje skattskyldig gäller att någon reduktion inte medges om den sammanlagda utdelningsinkomsten understiger 100 kr.

Modellen är utformad på basis av avräkningssystemets principer. Det innebär att de individuella och statsfinansiella effekterna i mycket hög grad överensstämmer med de effekter som erhålls i ett avräkningssystem. Vi kan därför på denna punkt hänvisa till vad vi har anfört om avräkningens effekter i avsnitt 7.3.1.2. De skillnader som kan föreligga sammanhänger med de schablonregler som vi har föreslagit. Det går inte att generellt uttala i vilken riktning skillnaderna går.

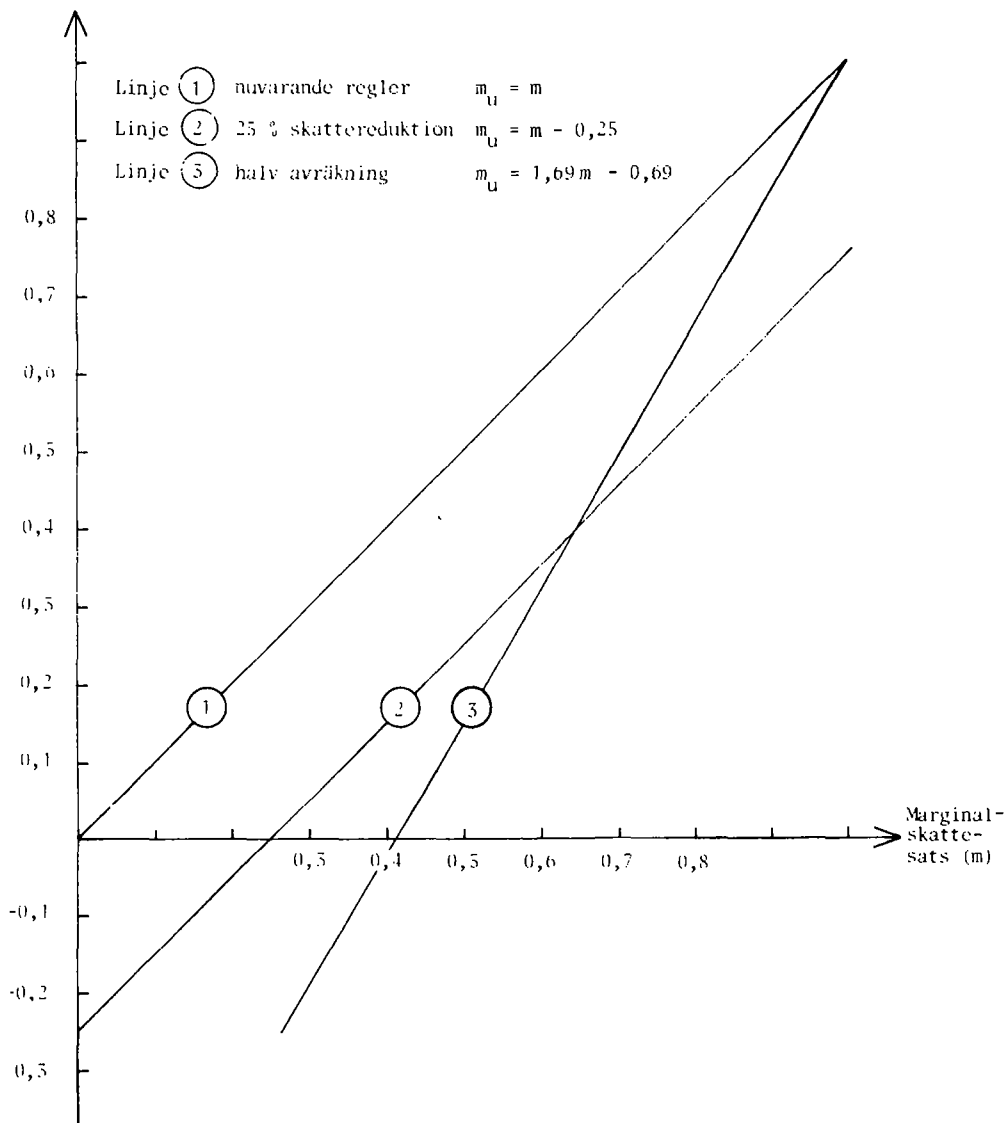
Modell B

En skattereduktion enligt modell A grundas alltså på avräkningssystemets principer och innebär att reduktionssatsen är beroende av aktieägarens beskattningsbara inkomst och därmed av hans marginals-katt (m). Den lösning som vi nu skall diskutera innebär att reduktionssatsen är oberoende av marginals-kattesatsen. En sådan reduktion innebär i princip att utdelningsinkomsten beskattas efter en skattesats som ligger ett visst antal procentenheter under aktieägarens marginals-kattesats. Om reduktion medges med ett belopp som motsvarar t.ex. 25 % av en viss utdelningsinkomst, är marginals-kattesatsen på utdelningen 25 procentenheter lägre än aktieägarens marginals-kattesats ($m_u = m - 0,25$).

Sambandet mellan m och m_u vid 25 % skattereduktion illustreras i diagram 7:3 (linje 2 i diagrammet).

Diagram 7:5

Skattesats
på utdelning (m_u)

I tabell 7:8 visas aktieägarens skatt på utdelningen och hans behållning efter skatt (utdelningsnetto) vid några olika reduktionssatser.

Tabell 7:8

	Den skatt som tas ut hos aktieägaren på en utdelning på 100 om m är resp.					Aktieägarens utdelningsnetto om m är resp.				
	0,85	0,8	0,7	0,6	0,4	0,85	0,8	0,7	0,6	0,4
Nuvarande regler	85	80	70	60	40	15	20	30	40	60
(Halv avräkning)	(75	66	49	32	-1)	(25	34	51	68	101)
10 % skatte-reduktion	75	70	60	50	30	25	30	40	50	70
25 % skatte-reduktion	60	55	45	35	15	40	45	55	65	85
45 % skatte-reduktion	40	35	25	15	-5	60	65	75	85	105

Av tabellen kan utläsas att den nominella lättnaden vid en skattereduktion av denna modell är densamma i alla inkomstlägen. Om utdelningen är 100 och skattereduktionen 25 %, ökar utdelningsnettot med 25. Den relativa lättnaden är störst i höga inkomstlägen. Vid en marginalsattesats på 80 % ($m=0,8$) mer än fördubblas utdelningsnettot (från 20 till 45) medan den relativa höjningen vid en marginalsattesats på 40 % är betydligt måttligare (från 60 till 85).

Vi har tidigare i första hand utgått från en total lättnadsnivå som i princip motsvarar halva bolagsskatten på utdelade vinstmedel. I avsnitt 7.3.1.2 uppskattade vi den statsfi-

nansiella kostnaden för ett system med halv avräkning till ca 225-270 milj. kr. Inom en sådan kostnadsram skulle det finnas utrymme för en skattereduktion av modell B som motsvarar ca 17-21 % av uppburna utdelningsinkomster. Inom den kostnadsram som vi har uppskattat för avräkning med faktorerna 1,5 resp. 2,0 (160-195 resp. 320-390 milj. kr.) skulle reduktion kunna medges med 12,5-15 resp. 25-30 % av utdelningarna.

Den skattereduktion enligt modell B som vi hittills har behandlat innebär att reduktionssatsen är fast och att skattereduktion beräknas på hela utdelningsinkomsten oberoende av dess storlek (fast reduktion utan tak). Det finns många andra alternativ. En möjlighet kan vara att förse den fasta reduktionen med ett tak, dvs. föreskriva att endast utdelningsinkomst upp till viss beloppsgräns skall berättiga till reduktion (fast reduktion med tak). Ett annat alternativ är att låta reduktionssatsen avtrappas med stigande utdelningsinkomst (avtrappad reduktion). Även en avtrappad reduktion kan naturligtvis tillämpas med eller utan tak.

När vi har övervägt dessa olika alternativ har vi funnit att flera skäl kan anföras för en avtrappad reduktion utan tak. Dessa skäl, som vi i ett senare avsnitt får anledning att utveckla ytterligare, kan sammanfattas enligt följande:

- En relativt hög reduktionssats vid låga utdelningsinkomster är ägnad att ge särskild stimulans av småsparandet.
- Avtrappningen av reduktionssatsen med stigande utdelningsinkomst är ägnad att ge en inkomstprofil som någorlunda ansluter till profilen i modell A och i ett avräkningssystem. Det finns nämligen anledning att anta att utdelningsinkomsterna generellt sett stiger - och att reduktionssatsen därför kommer att falla - med växande beskattningsbar inkomst (jfr tabell 3:4).
- Frånvaron av ett tak gör att även innehavare av större portföljer får incitament till ökade placeringar i aktier.

Stannar man för en reduktionsmodell som innehåller beloppsgränser i form av tak eller avtrappning, är det nödvändigt att ta ställning till hur gränserna skall tillämpas i makefallen. Den tekniskt enklaste lösningen är att beräkna reduktionsbeloppet separat för vardera maken. Det stämmer dock bättre överens med nuvarande principer för sambeskattning av makars kapitalinkomster att utföra beräkningen gemensamt för makarna.

Med dessa utgångspunkter har vi utformat en modell för avtrappad reduktion utan tak. Vi har ansett det motiverat att i första hand ange ett alternativ som kan förväntas ge i huvudsak samma inkomstprofil och rymmas inom samma totala kostnadsram som en reduktion enligt modell A när denna grundas på halv avräkning (uppräkningsfaktorn 1,69). Alternativet ser ut så här.

Tabell 7:9a

Makars sammanlagda utdelningsinkomst (kr.)	Skattereduktion	
0 - 1 000		45 % av utdelningen
1 000 - 6 000	450 kr. för 1 000 kr. och	25 % " återstoden
6 000 -	1 700 " " 6 000 " "	10 % " "

Tabell 7:9b

Ensamstående utdelningsinkomst (kr.)	Skattereduktion	
0 - 500		45 % av utdelningen
500 - 3 000	225 kr. för 500 kr. och	25 % " återstoden
3 000 -	850 " " 3 000 " "	10 % " "

Det bör framhållas att relativt små ändringar i kostnadsramen kan ge betydande utslag i form av ändrade skiktgränser. Med en kostnadsram på 225 milj. kr. bör den övre skiktgränsen - vid samma reduktionssatser och med oförändrad nedre skiktgräns - vara ca 1 500/3 000 kr. och inte 3 000/6 000 kr. Utgår man i stället från en kostnadsram på 270 milj. kr. finns det utrymme för att höja den övre skiktgränsen till ca 4 500/9 000 kr. Dessa beräkningar grundas helt på utdelningsinkomsternas fördelning enligt 1975 års undersökning (jfr kap. 3). Vi har således utgått från att antalet hushåll som deklarerar utdelningsinkomster är detsamma och att utdelningsinkomsterna - onräknade från 1975 års nivå på ca 700 milj. kr. till en nivå av 1 300 milj. kr. - fördelar sig på olika utdelningsskikt enligt samma mönster som år 1975. Uppskattningarna är således känsliga inte bara för slumpfel och valet av beräkningsmetod utan också för ändringar i sammansättningen av gruppen av aktieägare.

Tabell 7:9a (makar) tillämpas enligt följande (mannen antas ha 4 000 kr. och hustrun 1 000 kr. i utdelningar):

Summa reduktions-
belopp: för 1 000   =   450
                                  25 % av 4 000 = $\frac{1\ 000}{1\ 450}$ kr.

Reduktionsbeloppet
fördelas: mannen $\frac{4}{5}$ av 1 450 = 1 160
                                  hustrun $\frac{1}{5}$ av 1 450 = $\frac{290}{1\ 450}$ kr.

Vi uppskattar att av skattebortfallet faller mindre än en tiondel på hushåll med en utdelningsinkomst på upp till 500/1 000 kr., ca en tredjedel på hushåll med en utdelningsinkomst på mellan 500/1 000 kr. och 3 000/6 000 kr. samt återstoden på hushåll med högre utdelningsinkomst. Kostnaden för reduktionen på 25 % kan uppskattas till ca 40 % av totalkostnaden medan den återstående delen av totalkostnaden fördelar sig ganska jämnt mellan reduktionen på 45 % och reduktionen på 10 %.

Vill man i stället - med bibehållna skiktgränser - anpassa modellen så att de statsfinansiella effekterna ansluter till en avräkning som är grundad på uppräkningsfaktorerna 1,5 och 2,0 blir resultatet följande:

Tabell 7:10

Utdelningsinkomst (kr., ensamstående resp. makar)	Reduktionssats (%)		
	Uppräkningsfaktor		
	1,5	(1,69)	2,0
0 - 500/1 000	35	(45)	70
500/1 000 - 3 000/6 000	15	(25)	30
3 000/6 000 -	8	(10)	16

Av skäl som vi tidigare nämnt är det önskvärt att införa regler som hindrar att alltför obetydliga utdelningsbelopp leder till skattereduktion. Vi förordar samma regel som för modell A.

Den modell B för skattereduktion som vi här har skisserat kan sammanfattas enligt följande (med samma kostnadsram som vid halv avräkning):

- utdelningsinkomster berättigar till skattereduktion,
- reduktionssatsen sjunker med stigande utdelningsinkomst,
- för makar sker en gemensam beräkning av reduktionsbeloppet enligt tabell 7:9a,
- för ensamstående beräknas reduktionsbeloppet enligt tabell 7:9b,
- om en skattskyldigs utdelningsinkomst inte uppgår till 100 kr., berättigar den inte till reduktion.

Gemensamt för modellerna A och B

Vi vill här göra ett par påpekanden som rör båda reduktionsmodellerna.

En gemensam fråga är vilken betydelse skattereduktionen skall få för kommunerna. Vi har tidigare nämnt att kommunerna får ut skatt på grundval av de beskattningsbara inkomsterna. En skattereduktion påverkar inte storleken av den beskattningsbara inkomsten och de hittills använda formerna av skattereduktion har fallit helt på statskassan. Samma lösning bör kunna användas för de här beskrivna reduktionsmodellerna A och B så länge reduktionen har en omfattning som inte motsvarar mer än en avräkning för halva bolagsskatten på utdelade vinstmedel (dvs. den del av bolagsskatten som går till staten). Om reduktionen däremot får en större omfattning, måste man ta ställning till om staten skall efterge skattebelopp som tillfaller kommunerna eller om inte reduktionen till viss del måste bäras också av kommunerna.

Beträffande innebörden av reduktionsmodellerna vill vi för tydlighetens skull tillägga följande. Skattereduktionen innebär att ett avdrag görs från den inkomstskatt som enligt vanliga regler har räknats fram på aktieägarens samlade inkomster under utdelningsåret (vi bortser här från att reduktion kan ske även i fråga om skogsvårdsavgift m.m.). I enstaka fall kan det inträffa att reduktionsbeloppet överstiger inkomstskatten. Det bör inte komma i fråga att i ett provisoriskt system låta överskjutande belopp betalas ut kontant (sådan kontantutbetalning kan däremot förekomma i de utländska avräkningssystemen) eller att låta det avräknas mot den skatt som påförs aktieägaren för ett annat inkomstår.

7.3.1.4 Avdrag vid taxeringen

Den form av avdrag som vi nu behandlar görs i deklarationen och reducerar den beskattningsbara inkomsten.

Enligt nuvarande regler får s.k. sparavdrag göras vid beräkning av inkomst av kapital. En utvidgning av detta avdrag bör enligt vår mening inte komma i fråga i detta sammanhang. Bland hushållens kapitalintäkter dominerar räntorna helt. En höjning av sparavdraget skulle därför vara av värde främst för banksparandet men ha endast en marginell betydelse för aktiesparandet.

Vad vi skall diskutera är i stället ett särskilt avdrag som får göras bara mot utdelningsinkonster. Ett sådant utdelningsavdrag kan konstrueras på många sätt:

- Fullt avdrag upp till ett visst belopp (utdelningar upp till detta belopp är alltså helt skattefria).
- Partiellt avdrag (avdrag medges med ett belopp som motsvarar en viss andel av utdelningsinkonsten).
- Avtrappat avdrag (avdrag medges med t.ex. 100 % för utdelningar upp till visst belopp, med en lägre procentsats upp till en ny gräns samt - eventuellt - med en ännu lägre procentsats därutöver).

Både partiellt och avträppt avdrag kan konstrueras med eller utan ett högsta tak för avdraget.

Den följande tabellen visar aktieägarens skatt på utdelningen och hans behållning efter skatt (utdelningsnetto).

Tabell 7:11

	Den skatt som tas ut hos <u>aktieägaren</u> på en utdelning på 100 om <u>m</u> är resp.					Aktieägarens utdelningsnetto om <u>m</u> är resp.				
	0,85	0,8	0,7	0,6	0,4	0,85	0,8	0,7	0,6	0,4
Nuvarande regler	85	80	70	60	40	15	20	30	40	60
(Halv avräkning)	(75	66	49	32	-1)	(25	34	51	68	101)
50 % avdrag	42,5	40	35	30	20	57,5	60	65	70	80
25 % avdrag	64	60	52	45	30	36	40	48	55	70
10 % avdrag	76,5	72	63	54	36	23,5	28	37	46	64

Man kan konstatera att skattelättnaden i ett avdragssystem är störst i höga inkomstlagen. Detta gäller i både nominella och relativa termer. Effekterna av ett avdrag skiljer sig alltså väsentligt från de effekter som erhålls vid avräkning och vid skattereduktion enligt modellerna A och B.

Liksom vid en skattereduktion är det nödvändigt att särskilt överväga hur reglerna för makar skall utformas. Vi anser att varje make i princip skall ha rätt till avdrag i samma utsträckning som en ensamstående person (makarnas sammanlagda maximala avdrag blir alltså dubbelt så stort som den ensamståendes). Vad det gäller att ta ställning till är om någon form av gemensam avdragsberäkning skall medges (med rätt för den ena maken att tillgodoföra sig avdrag som den andra maken inte har kunnat utnyttja) eller om makarna skall behandlas som helt fristående från varandra.

Enligt vår mening står det bäst i överensstämmelse med de principer som i övrigt tillämpas vid beskattningen av makars kapitalinkomster att medge en gemensam avdragsberäkning. I regel medför detta inte några tekniska problem. Vid ett avtrappat avdrag uppkommer dock vissa svårigheter.

Fullt avdrag (upp till ett visst belopp)

I detta fall finns två alternativ. Antingen föreskrivs att vardera maken i första hand skall utnyttja sitt eget avdrag eller också får makarna fritt fördela det totala avdraget mellan sig. Båda lösningarna är tekniskt genomförbara. Det nuvarande sparavdraget får fördelas fritt.

Partiellt avdrag

Vid denna konstruktion ligger det närmast till hands att föreskriva att vardera maken skall ta "sitt" avdrag. Föreskrivs ett tak, bör den ena makens utnyttjade avdragsutrymme få utnyttjas av den andra maken.

Avtrappat avdrag

Vid denna avdragskonstruktion uppkommer vissa problem. Av praktiska skäl torde det inte vara möjligt att beräkna avdrag särskilt för varje utdelningsskikt. I stället måste ett gemensamt totalt avdrag beräknas för makarna. Frågan är om detta avdrag skall få fördelas fritt eller om en proportionering skall ske. Det första alternativet ger utrymme för spekulativa beräkningar och medför kontrollproblem. Det andra medför merarbete vid deklarationen.

När det gäller kostnaderna för olika avdragsmodeller har vi funnit det vara av intresse att belysa vilka avdragsbelopp som kan rymmas inom de i det föregående beräknade alternativa kostnadsramarna.

Tabell 7:12

	Kostnadsram motsvarande uppräkningsfaktorn		
	1,5	1,69	2,0
Fullt avdrag upp till ett belopp av kr. (ensamstående resp. makar)	1 100/2 200	1 700/3 400	3 500/7 000
Partiellt av- drag utan tak (%)	20	25-30	40

Inom samma kostnadsram som ett system med halv avräkning skulle finnas utrymme för bl.a. följande form av avtrappat avdrag (ensamstående resp. makar).

100 % avdrag upp till 500/1 000 kr.,
 30 % " i intervallet 500/1 000 - 3 000/6 000 kr.,
 10 % " över 3 000/6 000 kr.

Det kan också ha intresse att se den ungefärliga kostnaden för vissa andra avdragsnivåer (ensamstående resp. makar).

Tabell 7:13

Avdragsbelopp (kr.)	Kostnad, milj. (kr.)
100/ 200	25
200/ 400	45
400/ 800	80
800/1 600	140

7.3.1.5 Samordning med sparavdraget

Vid såväl utdelningsavdrag som skattereduktion uppkommer frågan hur de nya reglerna skall samordnas med nuvarande sparavdrag.

En redogörelse för sparavdragets konstruktion har lämnats i avsnitt 2.2.1. Vi vill erinra om att avdraget görs sist vid beräkningen av kapitalinkomsten, dvs. sedan intäkterna har lagts ihop och avdrag har gjorts för ränteutgifter m.m., och att sparavdraget inte får leda till att underskott uppkommer i förvärvskällan. Har en person kapitalintäkter av flera slag, t.ex. både utdelnings- och ränteintäkter, behöver man f.n. inte avgöra vilka intäkter avdraget skall anses belöpa på. Några särskilda regler om fördelning av avdraget på olika intäktslag finns följaktligen inte i dag men kan - som vi strax skall utveckla närmare - visa sig behövliga om nya stimulansregler införs.

Samordning med ett utdelningsavdrag

Om ett utdelningsavdrag skulle införas, kan samordningen med sparavdraget ske på flera sätt. Två huvudalternativ ligger närmast till hands (vid den fortsatta diskussionen utgår vi från ett fast utdelningsavdrag på 800 kr. för ensamstående och 1 600 kr. för makar).

Det ena alternativet är att ha kvar sparavdraget i oförändrad form vid sidan av det nya utdelningsavdraget. Den del av utdelningarna som överstiger utdelningsavdraget redovisas tillsammans med övriga kapitalintäkter. Om det finns kvar något utrymme efter avdrag för ränteutgifter m.m., medges sparavdrag på samma villkor som hittills. Två makar som har varken utgiftsräntor eller ränteintäkter men 3 200 kr. i utdelningar skulle således redovisa 1 600 kr. som intäkt av kapital och kunna kvitta detta belopp mot det vanliga sparavdraget.

Det andra alternativet innebär att sparavdraget får en mer begränsad omfattning. Utdelningarna bryts ut och får ligga till grund för det nya utdelningsavdraget. Sparavdraget kommer i fortsättningen att avse i stort sett bara ränteintäkter.

Det kan i och för sig vara tilltalande att ha två skilda avdrag. Uppdelningen bidrar till att göra systemet överskådligt. Alternativet har emellertid också nackdelar. Det kan få effekter som direkt strider mot syftet med de nya reglerna. En separat behandling av utdelnings- och ränteintäkter kan nämligen ge en aktieägare anledning att ersätta en del av sina aktier med t.ex. ett banktillgodohavande för att kunna dra nytta av båda avdragen. Om det nya utdelningsavdraget skulle bestämmas till lägre belopp än sparavdraget, förstärks i vissa fall motivet för sådana omplaceringar. Den som inte har några ränteintäkter men har utdelningar som överstiger det nya utdelningsavdraget skulle träffas av en direkt skatteskärpning om han inte ersätter en del av aktierna med tillgångar som ger avkastning i form av ränta.

Samordning med en skattereduktion

Om man ger det nuvarande sparavdraget en ny konstruktion så att det i fortsättningen får göras bara mot ränteintäkter (och sådan utdelning som inte omfattas av våra förslag), uppkommer inte några samordningsproblem. Utdelningsintäkterna behandlas för sig och kan direkt läggas till grund för skattereduktion.

Vi har redan antytt att ett system med separat behandling av ränte- och utdelningsintäkter har vissa nackdelar. Systemet kan t.ex. i vissa fall ge incitament till omplacering från aktier till räntegivande tillgångar. Vill man mot denna bakgrund behålla sparavdragets nuvarande konstruktion i ett system där utdelningsintäkterna ger rätt till skattereduktion, aktualiseras särskilda samordningsfrågor.

Vad man i första hand måste ta ställning till är om både sparavdrag och skattereduktion skall kunna medges i fråga om en viss del av en utdelningsinkomst. Om man tillåter ett sådant sammanträffande, kan resultatet bli att vissa aktieägare får en "överstimulans" i den meningen att utdelningen ger ett netto på mer än 100 %. Överstimulansen upphör dock när utdelningsinkomsten har nått en viss storlek och den upphör snabbare för aktieägare i högre än för aktieägare i lägre inkomstlägen. Det anförda kan belysas med ett exempel. Antag att skattereduktion medges med 30 % av utdelningsbeloppet och att den skattskyldige inte använder någon del av sparavdraget mot ränteintäkter. Om hans utdelningar ligger inom sparavdraget, blir hans netto 130 % av utdelningen (full skattefrihet på grund av sparavdraget plus 30 % skattereduktion). Om marginalsattesatsen antas vara 80 % resp. 50 % upphör överstimulansen i den här angivna meningen (för två makar) vid en utdelningsinkomst på 2 560 kr. resp. 4 000 kr.

Det kan hävdas att en överstimulans av detta slag bör förhindras, eftersom den kan sägas innebära att man går längre än till att eliminera det ena ledet i dubbelbeskattningen. Det kan dock också anföras skäl för att acceptera överstimulansen:

- de nya lättnadernas karaktär av stimulansåtgärd talar för att de bör komma aktieägarna till del oberoende av vilken beskattning som tidigare har skett (dvs. oberoende av om sparavdraget redan tidigare har utnyttjats eller ej),
- överstimulansen får i första hand betydelse för småsparare,
- även i ett avräkningssystem av EG-modell kan aktieägaren få skattefrihet för utdelningen och dessutom ytterligare medel.

Vill man ändå eliminera överstimulansen och samtidigt ha kvar sparavdraget i dess nuvarande form, blir det nödvändigt att införa regler som hindrar att en och samma del av utdelningsinkomsten både räknas av mot sparavdraget och läggs till grund för skattereduktion. Man måste då kunna fastställa hur stor del av sparavdraget som har utnyttjats mot utdelningsintäkterna. Detta erbjuder inga svårigheter i de fall då den skattskyldige inte redovisar andra kapitalintäkter än utdelningar. Har han däremot också ränteintäkter, blir frågan mer komplicerad. Som vi tidigare har nämnt finns det i dag inte några regler om hur sparavdraget skall fördelas på olika kapitalintäkter. Nya bestämmelser behövs för ändamålet.

De nya bestämmelserna behöver inte medföra att inkomstberäkningen i deklarationen ändras. Det räcker att taxeringsnämnden beaktar sparavdraget när underlaget för skattereduktion fastställs. Detta kan ske på flera sätt.

Alternativ 1 (schablonregel)

Man kan införa en schablonregel som innebär att en viss bestämd del - t.ex. hälften - av det totalt utnyttjade sparavdraget skall anses hänförlig till utdelningsintäkterna. En sådan regel är förhållandevis enkel att tillämpa. För att undvika ett alltför oförmånligt resultat vid låga utdelningsinkomster bör schablonregeln dock kompletteras. Man bör föreskriva att den mot utdelningsintäkterna utnyttjade delen av sparavdraget inte i något fall skall anses överstiga hälften av dessa intäkter.

Alternativ 2 (proportionering)

Det utnyttjade sparavdraget kan proportioneras på de olika kapitalintäkterna. Så stor del av det totalt utnyttjade sparavdraget som utdelningsintäkterna utgör av de sammanlagda kapitalintäkterna skulle anses belöpa på utdelningsintäkterna och alltså dras av från underlaget för skattereduktion. Metoden kan anses ge ett materiellt rättigare resultat än alternativ 1, men proportioneringen kan medföra ett inte oväsentligt merarbete för taxeringsnämnden (särskilt vid taxeringen av målar).

Både alternativ 1 och alternativ 2 kan i vissa fall få effekter som från materiell synpunkt är mindre tillfredsställande. De kan t.ex. medföra att en person som redan i dag utnyttjar hela sparavdraget och som investerar i aktier, inte får lägga hela utdelningen på de nyköpta aktierna till grund för skattereduktion. Det kan därför vara värt att överväga även andra lösningar.

Alternativ 3 (sparavdraget hänförs i första hand till räntenettot).

Man kan göra gällande att ett mer rättvisande resultat uppnås om man gör en jämförelse mellan å ena sidan det sparavdrag som skulle ha gjorts om inga utdelningsintäkter hade förelegat och å andra sidan det avdrag som faktiskt har utnyttjats. Detta kan också uttryckas så att sparavdraget - trots att det får nyttjas mot utdelningar - ändå i första hand skall avräknas mot det eventuella netto som kvarstår sedan ränteintäkterna har minskats med ränteutgifter m.m. (räntenettot). Med denna utgångspunkt skulle sparavdraget leda till minskning av underlaget för skattereduktion i endast två fall. Det ena fallet är att räntenettot är negativt. Eventuellt utnyttjat sparavdrag skall då i sin helhet anses belöpa på utdelningsintäkterna och alltså räknas av från underlaget för skattereduktion. Det andra fallet är att räntenettot är positivt men mindre än det utnyttjade sparavdraget. I det fallet skall den del av det utnyttjade sparavdraget som överstiger räntenettot anses hänförlig till utdelningsintäkterna. I likhet med alternativ 2 kan detta alternativ leda till ett inte obetydligt merarbete för taxeringsnämnden.

Vi har hittills presenterat alternativ som innebär att prövningen läggs hos taxeringsnämnden och att inkomstberäkningen i deklARATIONEN inte ändras. Det är dock möjligt att i stället göra beräkningarna redan i deklARATIONEN. En sådan lösning har den fördelen att den skattskyldige får lättare att själv bedöma slutresultatet. Å andra sidan blir det nödvändigt att göra väsentliga ingrepp i nuvarande deklARATIONSRUTINER. För fullständighetens skull vill vi ändå illustrera hur en omläggning kan genomföras.

Alternativ 4 (modifiering av alternativ 3)

Man kan fortfarande utgå från principen att sparavdraget i första hand skall anses utnyttjat mot räntenettet. Reglerna för deklaration av kapitalinkomst görs om så att man redan i deklarationen beräknar underlaget för skattereduktion. Följande schema kan följas.

utdelningsintäkter	ränteintäkter
- <u>ev. utdelningsavdrag</u>	- <u>ränteutgifter m.m.</u>
utdelningsnetto	räntenetto A - <u>sparavdrag¹⁾</u>
	räntenetto B + <u>utdelningsnetto</u>
	summa C - <u>outnyttjat sparavdrag²⁾</u>
	inkomst/underskott av kapital - <u>räntenetto B³⁾</u>
	underlag för skattereduktion.

Vi har här pekat på några alternativ för samordning mellan ett sparavdrag som har nuvarande konstruktion och en skattereduktion. Även andra lösningar är tänkbara. En möjlighet som vi har diskuterat är att som huvudregel tillämpa ett system för separat behandling av ränte- och utdelningsintäkter men ge den skattskyldige rätt att låta viss valfri del av utdelningsintäkterna behandlas som ränteintäkter.

1)Får inte överstiga räntenetto A. Om räntenetto A är negativt, medges här inte något sparavdrag.

2)Får inte överstiga summan C.

3)Om räntenetto B är negativt, skall det behandlas som en tilläggspost.

Alternativ 5 (separat behandling, frivillig överföring)

Innebörden av detta alternativ är att den skattskyldige skulle ha rätt - men inte skyldighet - att "fylla upp" sparavdraget. Följande schema skulle följas (exemplet avser en ensamstående).

Utdelningsnetto	2 500	Räntenetto	-500
Överförs	<u>-1 300</u>	Överfört	<u>1 300</u>
		Återstår	800
Inkomst av kapital och underlag för skattereduktion	<u>1 200</u>	Sparavdrag	<u>-800</u>
			0

En fördel med denna lösning är att den inte ger incitament till omplacering från aktier till banktillgodohavande o.d. Möjligheten att efter eget val behandla utdelningsintäkter som ränta gör att metoden blir "neutral" i förhållande till de olika stimulansåtgärderna (dvs. sparavdrag resp. utdelningsavdrag eller skattereduktion). En nackdel är att den ställer de skattskyldiga inför svåra deklarationsproblem. Det är inte alls givet att det lönar sig att i exemplet föra över 1 300 kr. Om någon överföring inte sker, höjs inkomsten av kapital till (2 500 - 500 =) 2 000 kr. men mot detta svarar att avräkning/skattereduktion får beräknas på så mycket som 2 500 kr. En höjning av den beskattningsbara inkomsten med 800 kr. kompenseras således av att underlaget för skattereduktion ökar med 1 300 kr. Om skattereduktion nedges med 30 %, väger de båda alternativen jämnt vid en marginalskatt på 48,75 %. Vid lägre marginalskattesats är det fördelaktigare att inte föra över beloppet.

När vi i det föregående illustrerat olika alternativ har vi utgått från att den skattskyldige är ensamstående. Det bör understrykas att förhållandena i regel blir mer komplicerade när det är fråga om två makar som båda har kapitalintäkter.

7.3.1.6 Slutsatser och förslag

Vi har i det föregående avvisat tanken på att i provisoriets form införa ett avräkningssystem av kontinental modell. Därefter har vi utan ställningstagande redovisat effekterna och den tekniska utformningen av två former av skattereduktion (modellerna A och B) samt ett utdelningsavdrag. Vi går nu över till att jämföra de båda reduktionsmodellerna och utdelningsavdraget i olika avseenden. Dessförinnan bör ännu en gång erinras om att vi har valt att i första hand belysa en lättnadsnivå som motsvarar avräkning för i princip halva bolagsskatten på utdelade vinstmedel. Detta innebär i sin tur en total statsfinansiell kostnadsram på ca 225-270 milj. kr. (före eventuell samordning med sparavdraget).

Inkomstprofil

Vi har tidigare understrukit angelägenheten av att de provisoriska åtgärderna utformas så att de inte försvårar övergången till ett permanent system. Detta gäller inte minst i fråga om lättnadernas fördelning på olika inkomstklasser, dvs. vad vi har kallat åtgärdernas inkomstprofil. Vi har gjort bedömningen att en överensstämmelse med effekterna i ett avräkningssystem skulle vara en fördel från den nu angivna synpunkten.

Ett avräkningssystem ger större nominella lättnader vid låga än vid höga inkomster och lika stora relativa lättnader i alla inkomstlägen. Reduktionsmodell A har konstruerats med utgångspunkt i de principer som ligger till grund för ett avräkningssystem. Reduktionssatsen sjunker med stigande beskattningsbar inkomst. Modellens profil är nära nog identisk med avräkningssystemets.

Vid en skattereduktion enligt modell B är reduktionssatsen oberoende av den beskattningsbara inkomstens storlek. Detta medför i princip att den nominella lättnaden blir lika stor

i alla inkomstlägen medan den relativa ökningen av behållen utdelning efter skatt är större vid höga inkomster. Härigenom kommer inkomstprofilen att avvika från avräkningssystemets. Den föreslagna avtrappningen av reduktionssatsen tenderar dock att minska avvikelserna. Avtrappningen innebär att den genomsnittliga reduktionssatsen blir lägre vid en hög utdelningsinkomst än vid en låg. Eftersom utdelningsinkomsterna generellt sett är större vid högre beskattningsbar inkomst (jfr tabell 3:4), finns det även i modell B ett samband mellan reduktionssatsen och marginalskattesatsen.

I detta sammanhang kan det finnas anledning att ytterligare uppmärksamma de individuella effekterna av de båda reduktionsmodellerna. I tabell 7:14a-c visar vi skatteminskningen i förhållande till nuvarande regler vid olika stora utdelningsinkomster och marginalskattesatser (tabellen avser effekterna för en ensamstående person; vi bortser från sparavdraget). I diagram 7:4 jämförs modellernas verkningar i några olika inkomstlägen vid en lättnadsnivå av halv avräkning.

Tabell 7:14a Skatteminskning¹⁾ för ensamstående (kr.), kostnadsnivå motsvarande uppräkningsfaktorn 1,69 (50 % avräkning)

	Utdelnings- inkomst (kr.)	Statligt beskattningsbar inkomst (kr.)				
		50 000	80 000	110 000	150 000	250 000
Modell A (tab. 7:6)	500	200	150	100	75	50
	1 000	400	300	200	150	100
	3 000	1 200	900	600	450	300
	6 000	2 400	1 800	1 200	900	600
	10 000	4 000	3 000	2 000	1 500	1 000
	25 000	9 400	6 900	4 400	3 200	2 500
	50 000	17 000	12 000	7 200	5 700	5 000
(samtliga inkomstlägen)						
Modell B (tab. 7:9b)	500			225		
	1 000			350		
	3 000			850		
	6 000			1 150		
	10 000			1 550		
	25 000			3 050		
	50 000			5 550		

1) Om den skattskyldige antas ha utnyttjat hela sitt sparavdrag på 800 kr. blir skatteminskningen vid en beskattningsbar inkomst av 110 000 kr. följande.

Utdelningsinkomst (kr.)	Skatteminskning (kr.)	
	Modell A	Modell B
500	50	112
1 000	120	250
3 000	520	750
6 000	1 120	1 110
10 000	1 920	1 510
25 000	4 344	3 010
50 000	7 160	5 510

Tabell 7:14b Skatteminskning för ensamstående (kr.), kostnadsnivå motsvarande uppräkningsfaktorn 1,5 (36 % avräkning)

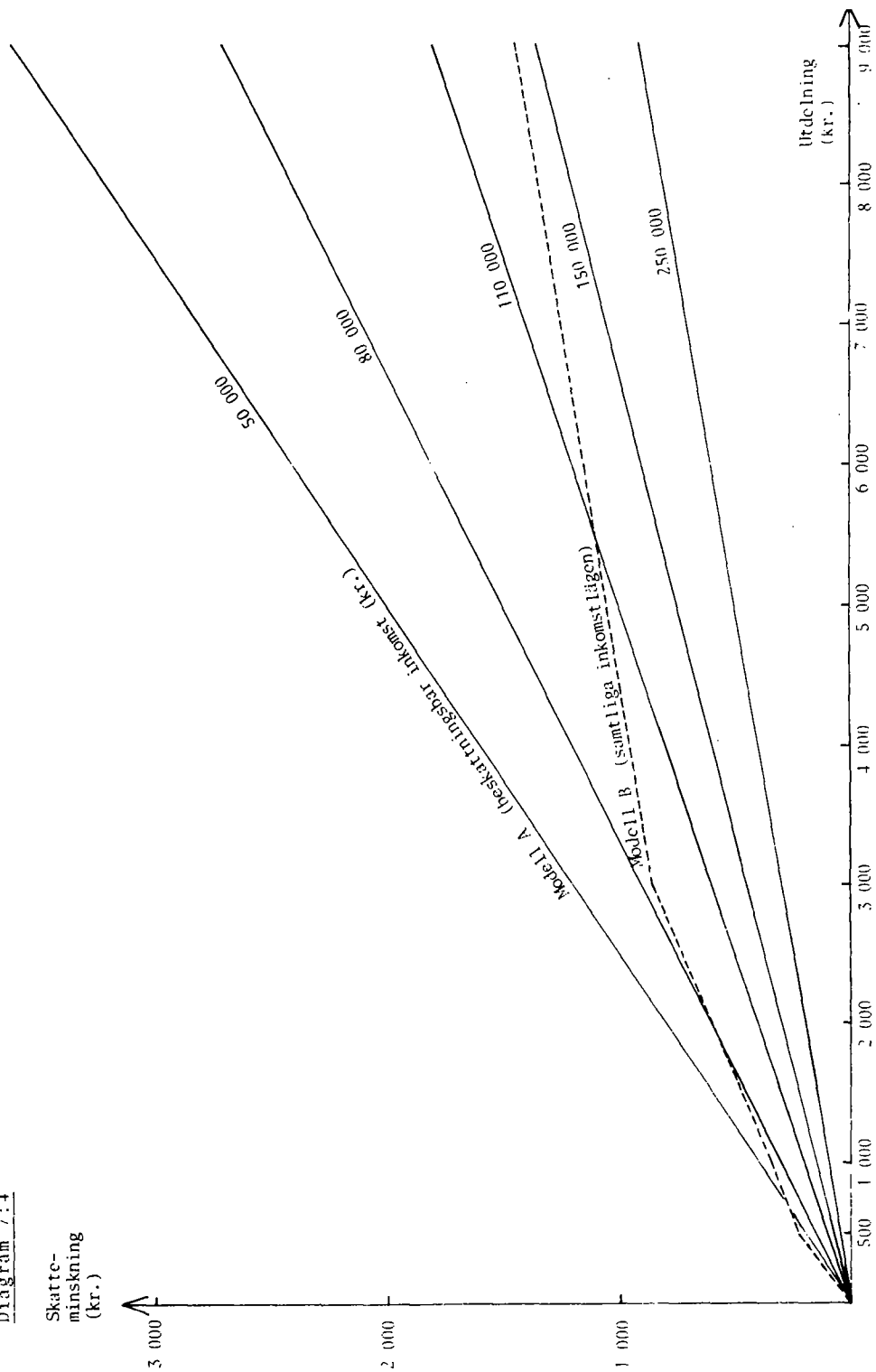
	Utdelnings- inkomst (kr.)	Statligt beskattningsbar inkomst (kr.)				
		50 000	80 000	110 000	150 000	250 000
	500	145	110	70	55	40
	1 000	290	220	140	110	80
Modell A	3 000	870	660	420	330	240
(tab. 7:7)	6 000	1 740	1 320	840	660	480
	10 000	2 900	2 200	1 400	1 100	800
	25 000 ^{a)}	6 850	5 100	3 100	2 400	2 000
	50 000 ^{a)}	12 500	9 000	5 200	4 400	4 000
(samtliga inkomstlagen)						
	500			175		
	1 000			250		
Modell B	3 000			550		
(jfr tab.	6 000			790		
7:10)	10 000			1 110		
	25 000			2 310		
	50 000			4 310		

Tabell 7:14c Skatteminskning för ensamstående (kr.), kostnadsnivå motsvarande uppräkningsfaktorn 2,0 (72 % avräkning)

	Utdelnings- inkomst (kr.)	Statligt beskattningsbar inkomst (kr.)				
		50 000	80 000	110 000	150 000	250 000
	500	290	220	140	110	80
	1 000	580	440	280	220	160
Modell A	3 000	1 740	1 320	840	660	480
(tab. 7:7)	6 000	3 480	2 640	1 680	1 320	960
	10 000	5 800	4 400	2 800	2 200	1 600
	25 000 ^{a)}	13 500	10 000	6 000	4 700	4 000
	50 000 ^{a)}	24 000	17 000	10 100	8 700	8 000
(samtliga inkomstlagen)						
	500			350		
	1 000			500		
Modell B	3 000			1 100		
(jfr tab.	6 000			1 530		
7:10)	10 000			2 220		
	25 000			4 620		
	50 000			8 620		

a) För varje utdelningsskikt på 10 000 kr. har reduktionssatsen i tabell 7:14b sänkts med två procentenheter och i tabell 7:14c med fem procentenheter; dock inte lägre än till 8 resp. 16 %.

Diagram 1:4

Beträffande utdelningsavdrag av olika slag kan noteras att de ger största nominella och relativa lättnader i höga inkomstlägen. Profilen avviker - även med ett avtrappat avdrag - markant från avräkningssystemets profil.

Vi gör följande bedömning. Från de utgångspunkter som vi tidigare har angett har i första hand reduktionsmodell A en lämplig inkomstprofil. Även reduktionsmodell B står i god överensstämmelse med riktlinjerna för provisoriet. Så är däremot inte fallet med ett utdelningsavdrag.

Vi vill här göra ytterligare ett påpekande. Konstruktionen av modell A medför att reduktionssatsen kan bli hög och reduktionsbeloppet betydande i de fall där en aktieägare har stora utdelningar men låg beskattningsbar inkomst. Denna effekt är inte något specifikt för den här förordade modellen utan kan lika väl uppkomma i de utländska avräkningssystemen. Det bör dock framhållas att modell B inte ger upphov till motsvarande effekter, eftersom reduktionssatsen i den modellen avtrappas relativt snabbt med stigande utdelningsinkomst.

Sparstimulans

Vi har ansett det önskvärt att de provisoriska åtgärderna får en bred inriktning i den meningen att de ger incitament till aktieplaceringar både för hushåll med inget eller ett obetydligt aktieinnehav (småsparare) och för hushåll som redan har en större aktieportfölj.

Reduktionsmodell B ger en hög reduktionssats vid låga utdelningsinkomster. I likhet med ett 100-procentigt utdelningsavdrag har modellen därför i denna del en påtaglig småspararinriktning. Reduktionsmodell A innebär att reduktionssatsen är hög vid låga beskattningsbara inkomster. Generellt sett är även denna utformning ägnad att ge stimulans åt småsparandet. Småsparare (eller potentiella småsparare) i högre

inkomstlägen får däremot en mindre skattelättnad men även i dessa fall torde modellen dock ge en tillräcklig stimulans-effekt.

Båda reduktionsmodellerna bör ge incitament till nya aktieplaceringar vid de större innehaven. Ett 100-procentigt utdelningsavdrag (som med nödvändighet måste få en begränsad storlek) får däremot bedömas som en ineffektiv åtgärd i detta hänseende, även om avdraget indirekt - via höjda aktiekurser - kan få en stimulanseffekt även för innehavare av större portföljer. Ett partiellt eller avtrappat avdrag utan - eller med ett högt - tak skulle bli mer effektivt men har olägenheter från andra synpunkter.

Vår slutsats är att de båda reduktionsmodellerna - men däremot knappast ett utdelningsavdrag - uppfyller kravet på bred inriktning.

Vi vill i detta sammanhang beröra en närliggande fråga. Om en person finansierar en placering genom lån, har han rätt till avdrag för ränteutgifterna. I den mån avkastningen på placeringen inte underkastas full beskattning, rubbas i viss mån symmetrin i skattesystemet.

Ett enkelt exempel belyser detta. Antag att en person lånar 10 000 kr. mot 12 % ränta och placerar pengarna i en tillgång som ger en årlig avkastning på 800 kr. Om avkastningen beskattas i sin helhet och marginalskattesatsen är 75 %, blir hans kostnad för transaktionen (25 % av 1 200 ./ 800 =) 100 kr. Blir avkastningen skattefri, gör han i stället en nettovinst på (800 - 25 % av 1 200 =) 500 kr.

En låneeffekt av detta slag kan inträda om skatten på utdelningsinkomster reduceras. I och för sig är det inte fråga om något nytt fenomen. Tvärtom förekommer effekten i stor utsträckning vid många alternativa placeringsformer. Det hindrar inte att det kan vara önskvärt att utforma de provisoriska åtgärderna så att effekterna vid belåning kommer

att hållas på en relativt sett låg nivå. Det är då att märka att attraktiviteten av lånetransaktionerna allmänt sett ökar med stigande lättnadsnivå och med stigande marginals katt. Detta betyder i sin tur att ett utdelningsavdrag är ägnat att ge de mest påtagliga låneeffekterna medan effekterna är lägre eller i vissa lägen helt elimineras i reduktionsmodellerna.

Tekniska synpunkter

Det kan hävdas att ett avdrag från inkomsten generellt sett medför mindre teknisk belastning vid taxering och uppbörd än olika former av skattereduktion. Detta gäller dock endast i fråga om avdrag av mer traditionell utformning. Ett partiellt och än mer ett avtrappat avdrag kan vålla betydande svårigheter, inte minst vid beskattningen av makar.

Skattereduktion är inte någon nyhet för skattemyndigheterna eller för de skattskyldiga. Skattereduktion enligt 2 § 4 mom. uppbördslagen (1953:272), särskild skattereduktion och sparskattereduktion förekommer redan. Enligt vår bedömning bör de av oss presenterade nya reduktionsmodellerna A och B vara relativt lätta att förstå och tillämpa. I båda fallen kan reduktionssatsen utläsas direkt från en i lag fastställd tabell. Beträffande modell A gäller visserligen att den skattskyldige inte definitivt känner reduktionssatsen förrän han kunnat beräkna sin statligt beskattningsbara inkomst för det aktuella inkomståret. Vidare kan en taxeringsändring för den make som har högst beskattningsbar inkomst återverka på den andra makens reduktion. Några påtagliga svårigheter bör detta dock inte medföra.

Slutsatser beträffande skattereduktion och avdrag

Den genomgång som vi nu har gjort leder fram till slutsatsen att en skattereduktion är att föredra framför ett utdelningsavdrag med hänsyn både till inkomstprofilen och till stimulanseffekterna. Inom kommittén har diskuterats möjlig-

heterna att kombinera reduktionsmodell A med ett visst utdelningsavdrag. Syftet skulle vara att ytterligare öka modellens småspararriktning. Vi har emellertid kommit till slutsatsen att en sådan kombination inte är ändamålsenlig, bl.a. med hänsyn till att ett avdrag får anses relativt kostnadskrävande i förhållande till de förväntade effekterna.

Vid en jämförelse mellan de båda reduktionsmodellerna anser vi oss kunna konstatera att modell A har ett försteg såvitt gäller inkomstprofilens överensstämmelse med en avräkning medan modell B är något mer gynnsam från småspararsynpunkt och dessutom har vissa tekniska fördelar. Enligt vår mening är båda modellerna lämpade att ligga till grund för provisoriska stimulansåtgärder. Vi har inte ansett oss böra ge den ena modellen ett bestämt förord framför den andra. I våra författningsförslag belyser vi båda modellerna.

Samordning med sparavdraget

Det är önskvärt att skattereduktionen samordnas med nuvarande sparavdrag på ett sådant sätt att man undviker den i avsnitt 7.3.1.5 beskrivna "överstimulansen".

Vi har redovisat flera olika alternativ för en sådan samordning. Från materiell synpunkt anser vi att det s.k. alternativ 3 (sparavdraget anses i första hand utnyttjat mot räntenettot) är att föredra. Det alternativet medför emellertid ett inte obetydligt merarbete vid taxeringen. Av praktiska skäl förordar vi därför den schablonregel som innebär att underlaget för skattereduktion skall minskas med hälften av det utnyttjade sparavdraget, dock inte med större belopp än som motsvarar halva utdelningen (alternativ 1).

Förslag och statsfinansiella kostnader

Vi föreslår att de provisoriska åtgärderna för lindring i dubbelbeskattningen får formen av en skattereduktion enligt

modell A eller B. Samordning med sparavdraget bör ske genom en schablonregel (alternativ 1).

Vi har för både modell A och B belyst lättnadsnivåer som i statsfinansiellt hänseende svarar mot en avräkning med 36 %, 50 % och 72 % av bolagsskatten på utdelade vinstmedel. Den statsfinansiella kostnaden för de tre lättnadsnivåerna har vi uppskattat till 160-195 milj. kr., 225-270 milj. kr. resp. 320-390 milj. kr. Denna uppskattning har gjorts med bortseende från effekterna av de föreslagna reglerna för samordning mellan sparavdrag och skattereduktion. De föreslagna samordningsreglerna bör i modell A och B minska skattebortfallet med 15-30 milj. kr. vid en lättnadsnivå på halv avräkning, med något mindre belopp vid 36 % avräkning och med något större belopp vid 72 % avräkning (minskningen bör bli något större i modell B än i modell A).

Väger man in effekterna av samordningsreglerna kan det årliga skattebortfallet - med en utdelningssumma av 1 300 milj. kr. för hushållen - uppskattas till 150-175 milj. kr. (36 % avräkning), 200-250 milj. kr. (50 % avräkning) resp. 300-350 milj. kr. (72 % avräkning).

7.3.2 Lättnader vid aktievinstbeskattningen

I avsnitt 7.3.1 har vi diskuterat olika metoder för att reducera skatten på utdelningsinkomster. En annan möjlighet att höja den effektiva avkastningen på aktieplaceringar kan vara att medge lättnader vid beskattningen av värdestegringen på aktier. I nuvarande system träffas värdestegringen av inkomstbeskattning först när den realiserar genom att aktien avyttras, dvs. när aktien blir föremål för försäljning eller annan onerös överlåtelse. Vi har i avsnitt 2.2.1 lämnat en kortfattad redogörelse för nuvarande aktievinstregler.

Som framhållits i våra direktiv har aktievinstreglerna kritiserats från olika utgångspunkter. Det har visat sig att

bestämmelserna för beräkning av anskaffningsvärdet kan vara besvärliga att tillämpa. Från materiell synpunkt har kritiken inte minst gällt det förhållandet att systemet ger ett ofullständigt inflationsskydd. I de fall där inflationen under innehavet har varit snabbare än värdestegringen, dvs. där någon real värdestegring inte har skett, kommer nuvarande form av nominell beskattning givetvis att verka oförmånligt. Även i de fall där en real värdestegring har skett ger nuvarande system ofta ett mer oförmånligt resultat än en konsekvent genomförd real beskattning. Utfallet blir dock beroende såväl av relationen mellan värdestegrings- och inflationstakten som av innehavstidens längd.

Enligt våra huvuddirektiv skall vi göra en teknisk översyn av aktievinstreglerna i syfte att försöka utforma ett enklare system. Genom tilläggsdirektiven har vi fått möjlighet att överväga lösningar som ger utrymme för en indexuppräknings av anskaffningsvärdet eller för annat inflations-skydd.

Den fråga som vi nu har att ta ställning till är om det är lämpligt att redan i detta sammanhang, dvs. innan resultatet av den pågående översynen föreligger, ändra aktievinstreglerna. En viktig synpunkt är enligt vår mening att eventuella lättnader måste kunna uppfattas som varaktiga. Om lättnader vid realisationsvinstbeskattningen bara är temporära, är det knappast sannolikt att de ger incitament till nya aktieplaceringar. Snarare kan man vänta att sådana temporära lättnader leder till ett ökat utbud från hushåll som vill hinna utnyttja lättnaderna innan de upphör. Vad vi kan överväga är alltså inte provisoriska åtgärder i vanlig mening utan snarare definitiva åtgärder som har en sådan karaktär att de kan genomföras redan nu utan att man föregriper resultatet av den pågående översynen.

Mot den bakgrunden har vi diskuterat två tänkbara ändringar, nämligen dels en förkortning av den s.k. initialperioden från två till ett år, dels en höjning av det s.k. schablon-

avdraget (dvs. det avdrag på 1 000 kr. som får göras mot vinster på äldre aktier).

Det är inte osannolikt att en förkortning av initialperioden skulle få en positiv stimulanseffekt. Vi kan dock inte utsluta att åtgärden kan visa sig mindre väl förenlig med ett nytt system för aktievinstbeskattning. F.n. kan vi därför inte förorda åtgärden.

Vad beträffar schablonavdraget vill vi understryka att avdragets viktigaste funktion är att förenkla förfarandet för den stora grupp av småsparare som bara omsätter mindre poster av aktier, teckningsrätter o.d. I kombination med den schablonregel som gäller för beräkning av anskaffningsvärdet för börsnoterade aktier och andelar i aktiefonder (anskaffningsvärdet får tas upp till 50 % av nettoförsäljningspriset) medför avdraget att en aktieägare under ett år kan sälja noterade värdepapper för upp till 5 000 kr. utan att behöva räkna med någon realisationsvinstbeskattning (50 % av 5 000 = 2 500 kr., 40 % av 2 500 = 1 000 kr.).

En höjning av avdraget ger administrativa fördelar. Mycket talar för att en höjning också - om den kan uppfattas som varaktig - får en positiv effekt på aktiemarknaden. Höjningen kan förbättra den effektiva avkastningen på aktieplaceringar. Den kan också få gynnsamma psykologiska effekter. För en småsparare som avskräcks av dagens relativt komplicerade aktievinstregler kan en aktieplacering bli betydligt mer attraktiv om han vet att han efter två år kan avveckla eller placera om ganska stora poster utan beskattning eller deklarationsbesvär.

Vi bedömer alltså att en höjning av schablonavdraget i och för sig kan få gynnsamma verkningar. Svårigheten är att vi f.n. inte vet hur aktievinstreglerna kommer att vara utformade i framtiden. Som redan nämnts har vi i uppdrag att utarbeta ett system som är enklare än det nuvarande. Sannolikt behövs schablonregler även i ett framtida system

men det är inte möjligt att i dag förutsäga den exakta innebörden eller omfattningen av sådana regler. En måttlig höjning av avdraget bör dock kunna göras redan nu. Vi har gjort bedömningen att en höjning till 2 000 kr. bör kunna göras utan att man i någon besvärande mån föregriper resultatet av den pågående översynen.

7.3.3 Andra åtgärder

De åtgärder som vi hittills har behandlat har syftat till att öka den effektiva avkastningen efter skatt på hushållens placeringar i aktier. En högre avkastning bör leda till att hushållens utbud av riskkapital ökar. Ett ökat utbud bör, som vi tidigare framhållit, förbättra företagets möjligheter att genomföra nyemissioner.

En generell lättnad i beskattningen av hushållens aktieinnehav bör således påverka nyemissionerna i positiv riktning. Hur emissionsutvecklingen i verkligheten kommer att gestalta sig under de närmaste åren är dock självfallet inte enbart beroende av skattereglerna för aktier. Av central betydelse är företagets räntabilitet och avkastningen på andra former av placeringar. Det är alltså inte givet att t.ex. generella lättnader i beskattningen av utdelningsinkomster leder till den erforderliga ökningen av nyemissionerna.

Vi har mot denna bakgrund ansett oss också bör pröva möjligheterna till selektiva lättnader på aktieägarnivå som - liksom Annell-reglerna på bolagsnivå - direkt tar sikte på att underlätta företagets anskaffning av nytt kapital.

Det ligger då nära till hands att undersöka om det är möjligt att med hjälp av skattemässiga favörer få aktieägarna att återföra en del av sina utdelningsinkomster till näringslivet i form av riskvilligt kapital.

En återföring (konvertering) av en del av utdelningssumman till riskvilligt kapital skulle kunna ske om börsnoterade företag fick möjlighet att dela upp utdelningen i en skattepliktig kontantdel och en skattefri aktiedel. Följande modell kunde tänkas. Aktieägaren får välja mellan att ta emot hela utdelningen kontant eller att ta (förslagsvis) halva utdelningen kontant och resten i form av nyemitterade aktier. Kontantdelen av utdelningen beskattas i vanlig ordning medan den del av utdelningen som sker i form av nyemitterade aktier görs skattefri. Emissionskursen sätts så nära börskursen som möjligt. Ingångsvärdet för de nya aktierna blir 0 kr. En del av skattelättnaden tas därigenom - åtminstone i princip - igen när aktierna säljs. Ett exempel belyser hur det hela skulle kunna fungera.

En person äger 200 aktier i ett börsnoterat företag. Börskursen är 90 kr. Utdelningen föreslås till 5 kr. per aktie. Före bolagsstämman får aktieägaren från VPC en blankett där han ges möjlighet att anmäla om han vill att en del av utdelningen skall konverteras till nyemitterade aktier. Erbjudandet innebär att hälften av utdelningssumman, dvs. 500 kr., får konverteras till nya aktier efter en emissionskurs av 90 kr. Aktieägaren kan således teckna fem nya aktier för sammanlagt 450 kr. Mot ett kontant tillskott av 40 kr. kan aktieägaren teckna en sjätte aktie. Ingångsvärdet för de fem första aktierna blir 0 kr. och för den sjätte 40 kr.

Ett system av det här skisserade slaget skulle enligt vår uppfattning ha vissa förtjänster. Det börsnoterade företaget skulle totalt sett få ett betydande tillskott av nytt kapital. Flertalet bolag skulle i aktieägarnas intresse lämna erbjudande om uppdelning av utdelningen i en kontantdel och en aktiedel. Erbjudandet skulle i första hand utnyttjas av de aktieägare som är skattskyldiga för utdelning, dvs. främst av hushållen. Investmentbolag och andra institutionella placerare kunde dock också finna det förenligt med sina intressen att utnyttja konverteringsrätten.

Förslaget är emellertid inte invändningsfritt. I de företag där direktavkastningen är låg och börsvärdet högt i förhållande till parivärdet skulle konverteringen leda till en ökning av aktiekapitalet med 1-2 % eller ännu mindre. Det kan ifrågasättas om det är rimligt att genom tillfälliga skatteregler initiera nyemissioner som för det enskilda bolaget har så liten omfattning. Den praktiska hanteringen av emissionerna skulle sannolikt bli betungande. Särskilt gäller detta om aktieägarna - vilket har antagits ovan - tillåts att göra tillskottsbetalningar när utdelningssumman inte kan konverteras till ett jämnt antal aktier. Ett annat problem, som i och för sig förekommer vid alla riktade emissioner, är hur emissionskursen skall fastställas. Om börskursen vid konverteringstillfället är högre än emissionskursen gör de aktieägare som inte deltar i emissionen en förlust.

Även från principiella utgångspunkter kan man rikta invändningar mot förslaget. Det är inte givet att det från allokeringssynpunkt är lämpligast att riskivilligt kapital fördelas över i stort sett samtliga börsföretag. Det är t.ex. möjligt att de särskilda emissionerna på ett negativt sätt kan påverka de nyemissioner som inte är förenade med några skattefavourer.

Dessa principiella invändningar skulle bortfalla om skattefavourerna inte knöts till att nyteckning görs just i det utdelande bolaget.

Ett alternativt system skulle kunna utformas på följande sätt. VPC betalar i vanlig ordning ut hela den utdelning som aktieägaren är berättigad till. Aktieägaren beskattas för det mottagna beloppet. En viss del av årets utdelningssumma (t.ex. hälften) blir dock skattefri om aktier nytecknas för motsvarande belopp (partiellt utdelningsavdrag vid nyteckning). Nyteckning behöver inte göras just i det eller de bolag som aktieägaren har fått utdelning från. Det har inte heller någon betydelse om utdelning av det nytecknade kapi-

talet sker vid ett tidigare tillfälle under året än det då utdelningarna blir tillgängliga för lyftning. Den skattefavör som utdelningen i förening med nyteckningen berättigar till kan naturligtvis utformas på ett annat sätt än som ett partiellt utdelningsavdrag, t.ex. som en skattereduktion.

I ett sådant system skulle några särskilda "konverterings-emissioner" inte förekomma. Bolagen skulle i stället kunna räkna med en förstärkt efterfrågan på "vanliga" nyemissioner. Följden av detta skulle kunna bli en ökad emissionsvolym.

Även detta system har dock nackdelar. En aktieägare som inte har ett tillräckligt spritt aktieinnehav kan bli hänvisad att göra kompletteringsinköp av aktier i nyemitterande bolag eller av teckningsrätter. Eftersom teckningsrätterna är billigare kan det uppkomma en konstlad efterfrågan på dessa. Höga priser på teckningsrätter kan utnyttjas av institutionella placerare som inte betalar skatt på utdelningar. Risken för upptrissade priser på teckningsrätter är särskilt stor om nyemissionsvolymen - trots den ökade efterfrågan som man kan räkna med - blir liten. Vidare kan efterfrågan på nyemitterade aktier och teckningsrätter störa andrahandsmarknaden för aktier.

Man kan således rikta viss principiella invändningar mot båda de här beskrivna modellerna. De torde dessutom medföra en ganska betydande administrativ belastning. Till detta kommer att de till konstruktionen avviker från de permanenta system för lindring i dubbelbeskattningen som vi har i uppdrag att undersöka och att de i viss mån kan tänkas försvåra en övergång till något av dessa system. Vi kan därför inte förorda att någon av modellerna nu genomförs.

I detta sammanhang vill vi erinra om det avdrag för inköp av aktier som år 1978 infördes i Frankrike genom den s.k. Loi Monory (se avsnitt 6.2). Vi har ansett det föra för långt att i vårt arbete med det aktuella provisoriet närmare

överväga ett sådant avdrag, eftersom det klart skiljer sig från de åtgärder för lindring i dubbelbeskattningen som berörs i tilläggsdirektiven.

7.3.4 Ikraftträdande

Enligt tilläggsdirektiven är det angeläget att provisoriska stimulansåtgärder vidtas i avvaktan på resultatet av vårt arbete med de permanenta systemen för lindring i dubbelbeskattningen. Det förutsätts att den provisoriska lagstiftningen genomförs i år.

Mot denna bakgrund har vi i våra författningsförslag utgått från att skattereduktion enligt någon av de förslagna modellerna (avsnitt 7.3.1) skall medges i fråga om utdelning som blir tillgänglig för lyftning efter utgången av år 1980 och att en eventuell höjning av det schablonavdrag som medges vid realisationsvinstbeskattningen (avsnitt 7.3.2) skall bli tillämplig när en aktieförsäljning sker efter årets utgång.

8 FÖRFATTNINGSKOMMENTAR

Vi har upprättat lagförslag för reduktionsmodellerna A och B. Dessa förslag kommenteras i avsnitt 8.1. Vi har däremot inte ansett det nödvändigt att redovisa särskilda författningsförslag för de ändringar som diskuteras i avsnitten 8.2 och 8.3.

8.1 Skattereduktion

Till största delen sammanfaller förslagen för de båda modellerna. Vi kommenterar dem därför i ett sammanhang.

Personkretsen (1 §)

Vi har tidigare framhållit att det i första hand är fysiska personer som bör ha rätt till skattereduktion för utdelning. Även dödsbon bör kunna få skattereduktion i vissa fall. Personkretsen anges i den inledande paragrafen. De närmare försättningsföreskrifterna för reduktion anges i de följande paragraferna.

Utdelningsbegreppet (2 §)

Enligt 2 § lagen (1979:749) om Stockholms fondbörs får fondbörsverksamhet i Sverige utövas endast av Stockholms fondbörs. Genom en särskild övergångsbestämmelse har Svenska fondhandlareföreningen fått möjlighet att under en kortare tid fortsätta sin fondbörsverksamhet, dock längst till utgången av år 1981. Senast vid den tidpunkten skall alltså föreningens fondbörsverksamhet ha övertagits av fondbörsen. I den mån denna övergångsbestämmelse skulle komma att utnyttjas bör förhållandet lämpligen beaktas genom en särskild föreskrift i övergångsbestämmelserna till lagstiftningen om skattereduktion.

I 2 § anges vilken utdelning som skall omfattas av de nya

bestämmelserna. Av paragrafens inledning framgår att endast kontantutdelning skall läggas till grund för skattereduktion. Förmåner som utgår i annan form skall alltså i detta sammanhang inte behandlas som utdelning.

Vidare föreskrivs att utdelningen skall belöpa på aktier i svenska aktiebolag eller andelar i svenska aktiefonder. I det förra fallet fordras att aktien vid utdelningstillfället är inregistrerad vid Stockholms fondbörs. I det senare fallet krävs att fonden vid ingången av utdelningsåret huvudsakligen består av börsregistrerade aktier i svenska aktiebolag.

Det kan finnas anledning att i detta sammanhang erinra om att de s.k. aktiesparfonderna, som har bildats inom ramen för det värdesäkra lönsparandet, enligt 8 § lagen (1978:428) om aktiesparfonder inte får lämna utdelning till fondandelsägarna. Något sammanträffande av de skatteförmåner som ges inom lönsparandet och den skattereduktion för utdelning som vi föreslår kommer alltså inte att inträffa.

Allmänna förutsättningar för skattereduktion (3 §)

I 3 § anges de allmänna förutsättningarna för att utdelning skall ge rätt till skattereduktion.

En första förutsättning är att utdelningen utgör intäkt av kapital för den skattskyldige. Härigenom undantas de fall där utdelningen är rörelseintäkt. Bestämmelsen får också betydelse i de fall där en person avyttrar en rätt till utdelning utan att samtidigt överlåta aktien. Enligt 38 § 1 mom. KL skall överlåtaren som intäkt av kapital redovisa det vederlag han får för utdelningsrätten. Detta vederlag bör jämföras med utdelning och läggas till grund för skattereduktion. Den som förvärvar utdelningsrätten skall som intäkt av kapital redovisa endast det belopp varmed utdelningen från bolaget överstiger vederlaget. Endast detta skillnadsbelopp bör då kunna grunda rätt till skattereduktion.

En andra förutsättning är att den skattskyldige, dvs. en fysisk person eller ett dödsbo som har påförts statlig och kommunal inkomstskatt, är skattskyldig för utdelningen i fråga enligt 53 § KL och 6 § SIL.

För en fysisk person innebär skattskyldighetskravet att han skall ha varit bosatt i Sverige vid den tidpunkt då utdelningen blev tillgänglig för lyftning.

Ett dödsbo är i allmänhet skattskyldigt för utdelning endast under förutsättning att den avlidne vid tiden för dödsfallet var bosatt i Sverige. För det beskattningsår då dödsfallet ägde rum kan boet dock bli skattskyldigt även om den avlidne vid tiden för dödsfallet var bosatt utomlands. Detta inträffar om utdelningen blev tillgänglig för lyftning före dödsfallet men under dödsåret och den avlidne vid utdelningstillfället fortfarande var bosatt här i landet. Det hittills sagda avser det fall då dödsboet är ett självständigt skattesubjekt. En annan fråga är vad som skall ske i de fall då dödsboet behandlas som ett handelsbolag. Innan vi diskuterar den frågan finns det dock anledning att ta ställning till hur man i detta sammanhang skall behandla utdelningsinkomster som uppbärs av de "verkliga" handelsbolagen.

Ett handelsbolag är inte skattesubjekt. I stället taxeras delägarna för bolagets inkomst. Detta sker i princip på så sätt att bolagets netto av varje särskild förvärvskälla fördelas på delägarna. Den fördelade inkomsten skall hos delägarna hänföras till den förvärvskälla i vilken bolaget uppburit inkomsten. Det innebär bl. a. att en inkomst som bolaget har uppburit i förvärvskällan kapital skall behandlas som inkomst av kapital hos delägarna. På flera punkter råder det oklarhet om hur fördelningen på delägarna skall ske, t.ex. i det fall då bolaget har haft inkomst från två eller flera förvärvskällor. Dessa oklarheter har påpekats i direktiven (Dir. 1979:106) till 1980 års företagsskattekommitté (B 1979:13) som har fått i uppdrag att bl.a. se över just beskattningsreglerna för handelsbolag.

Mot denna bakgrund har vi övervägt om den nu aktuella skattereduktionen bör medges i de fall då ett handelsbolag har uppburit utdelning och en delägare (fysisk person eller dödsbo) taxeras för viss andel av bolagets kapitalinkomst. Det är i och för sig tekniskt möjligt att medge skattereduktion även i dessa fall. Med hänsyn till att det enligt nuvarande regler är bolagets nettoinkomst som skall fördelas på delägarna (kapitalintäkter minus ränteutgifter o.d.) och med hänsyn också till de nyss påtalade oklarheterna i rättsläget skulle ett utsträckande av skattereduktionen till dessa fall göra det nödvändigt att utforma särskilda regler för fördelningen av utdelningsintäkterna. Sådana regler skulle med nödvändighet bli relativt komplicerade. Med tanke på de föreslagna stimulansåtgärdernas provisoriska karaktär har vi inte ansett det motiverat eller ens lämpligt att utforma specialregler för handelsbolagen. Vi har i stället föreslagit att delägare i handelsbolag inte skall ha rätt till skattereduktion för utdelning som har uppburits av bolaget (3 § andra stycket).

Det återstår att ta ställning till vad som skall ske när utdelningen uppbärs av ett dödsbo som behandlas enligt reglerna för handelsbolag. Detta inträffar fr. o. m. fjärde beskattningsåret efter det år då dödsfallet ägde rum, om boets statligt taxerade inkomst överstiger 10 000 kr. eller dess skattepliktiga förmögenhet är större än 100 000 kr. I punkt 4 av anvisningarna till 53 § KL finns vissa bestämmelser om hur inkomsten skall fördelas mellan delägarna, men särskilda fördelningsregler torde ändå bli nödvändiga om rätten till skattereduktion skall utsträckas till dessa fall. Som vi nyss anförde beträffande handelsbolagen är det mindre lämpligt att införa sådana särregler i ett provisorium av det här aktuella slaget. Till detta kommer att det står bäst i överensstämmelse med grunderna för nuvarande dödsboregler att vägra skattereduktion så länge dessa äldre dödsbon hålls oskiftade. I enlighet med det nu anförda har

vi föreslagit att delägare i ett dödsbo som behandlas som handelsbolag inte skall ha rätt till skattereduktion för boets utdelningsinkomster.

Underlaget för skattereduktion (4 §)

De allmänna förutsättningar för skattereduktion som har angetts i 2 och 3 §§ kan sammanfattas enligt följande:

- a) Utdelningen skall utgå i pengar och belöpa på börsregistrerade aktier i svenska företag eller på andelar i svenska aktiefonder som huvudsakligen består av sådana aktier.
- b) Utdelningen skall utgöra intäkt av kapital för den skattskyldige.
- c) Skattskyldighet skall föreligga för utdelningen enligt 53 § KL och 6 § SII.
- d) Utdelningen skall i princip ha tillfallit den skattskyldige direkt (inte via handelsbolag eller dödsbo där han är delägare).

I 4 § finns bestämmelser om hur underlaget för skattereduktion skall bestämmas för ett visst beskattningsår.

I ett första steg avgörs för varje skattskyldig (fysisk person eller dödsbo) om den skattskyldige under beskattningsåret har haft någon reduktionsgrundande utdelning och hur stor denna i så fall har varit. Reduktionsgrundande för beskattningsåret i fråga är sådan utdelning som uppfyller kraven under a)-d) ovan och som har blivit tillgänglig för lyftning under beskattningsåret. En ytterligare förutsättning är att den sammanlagda utdelningen under året har uppgått till minst 100 kr. Denna begränsning har tillkommit av rent praktiska skäl (avsnitt 7.3.1.3).

Underlag för beräkning av skattereduktion är den skattskyldiges reduktionsgrundande utdelning minskad med i princip hälften av det sparavdrag som har utnyttjats vid taxeringen för det ifrågavarande beskattningsåret.

Vad nu sagts gäller för ensamstående. För makar har vi föreslagit särskilda regler om beräkning av ett gemensamt underlag. Det skulle i och för sig vara fullt möjligt att beräkna underlaget separat för varje make enligt samma regler som gäller för ensamstående. I modell A kunde därefter reduktionsbeloppet beräknas individuellt (i modell B skulle de separat beräknade underlagen få summeras innan reduktionsbeloppet fastställs). Att vi ändå har föreslagit en gemensam beräkning sammanhänger med de regler som gäller för sparavdraget. Detta avdrag kan fritt fördelas mellan makarna. Med gavs individuell beräkning av underlaget för skattereduktion, skulle makarna genom fördelningen av sparavdraget kunna påverka storleken av reduktionsbeloppet.

Mot denna bakgrund har vi föreslagit att ett gemensamt underlag skall beräknas för makar. Detta underlag utgörs av summan av makarnas reduktionsgrundande utdelningar minskad med i princip hälften av det eller de sparavdrag som makarna har utnyttjat. För tydlighetens skull bör framhållas att kravet på att utdelningen, för att vara reduktionsgrundande, skall ha uppgått till sammanlagt minst 100 kr. skall tillämpas på vardera maken för sig. Om t.ex. en make under beskattningsåret har utdelningar på 90 kr. och den andra maken har utdelningar på 500 kr., uppgår deras sammanlagda reduktionsgrundande utdelning till 500 kr.

Beräkning av reduktionsbeloppet (5 §)

På denna punkt skiljer sig givetvis de båda modellerna åt. Beträffande utformningen av de tabeller som är avsedda att användas för att fastställa reduktionssatsen kan vi hänvisa till avsnitt 7.3.1.3.

Det reduktionsbelopp som beräknas för makar på basis av det gemensamma underlaget skall enligt 5 § sista stycket fördelas mellan dem efter storleken av vardera makens reduktionsgrundande utdelning.

Övriga bestämmelser (6 och 7 §§)

Hänvisningen i 6 § till vissa bestämmelser i uppbördslagen (1953:272) innebär

- a) att skattereduktion för utdelning får ske endast i fråga om statlig inkomstskatt, kommunal inkomstskatt, skogsvårdsavgift och skattetillegg,
- b) att bestämmelserna om skattereduktion för utdelning skall iakttas vid debitering av skatt,
- c) att öretal som uppkommer vid beräkning av reduktionsbeloppet bortfaller.

Av hänvisningen i 7 § till 52 § 1 mom. KL och 11 § 1 mom. SIL följer att bestämmelserna om makar skall tillämpas dels på gifta skattskyldiga som sammanlever, dels på andra skattskyldiga som taxeras som sammanlevande makar (65 § sista stycket KL).

Ikraftträdande

I enlighet med vad som anförts i avsnitt 7.3.4 har vi föreslagit att bestämmelserna skall bli tillämpliga första gången i fråga om utdelning som tas till beskattning vid 1982 års taxering (inkomståret 1981).

8.2 Schablonavdraget vid realisationsvinstbeskattningen

I avsnitt 7.3.2 har vi gjort bedömningen att en höjning av avdraget kan få gynnsamma effekter och att en fördubbling av nuvarande avdrag kan göras utan att resultatet av vårt

fortsatta arbete föregrips. En höjning medför att ett nytt avdragsbelopp skall införas i 35 § 3 mom. andra stycket KL i stället för nuvarande 1 000 kr.

Vi har utgått från att en höjning bör bli tillämplig på försäljningar som sker efter utgången av år 1980.

8.3 Övriga ändringar

Våra förslag om skattereduktion föranleder följdändringar i flera författningar. I det följande begränsar vi oss till att ange två materiella ändringar som enligt vår uppfattning är nödvändiga. Vi har däremot avstått från att diskutera ändringar i taxeringslagen (1956:623). Inte heller tar vi upp frågan om samordning med reglerna för sjömansskatt.

Begränsningsregeln (80/85-procentregeln)

Enligt lagen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall, begränsningslagen, skall en jämförelse göras mellan ett spärrbelopp och ett skattebelopp. Spärrbeloppet motsvarar i princip 80 % av den statligt beskattningsbara inkomsten till den del den inte överstiger 30 basenheter samt 85 % av överskjutande belopp. Skattebeloppet är summan av den statliga inkomstskatt, förmögenhetsskatt och allmänna kommunalskatt samt de landstingsmedel och egenavgifter som har påförts den skattskyldige. Om skattebeloppet är större än spärrbeloppet, nedsätts statlig inkomstskatt, förmögenhetsskatt och allmän arbetsgivaravgift med överskjutande belopp (förmögenhetsskatten får dock inte sättas ner till lägre belopp än skatten på halva förmögenheten).

Om den skattskyldige är berättigad till nedsättning av statlig inkomstskatt eller förmögenhetsskatt genom bl.a. skattereduktion enligt 2 § 4 eller 5 mom. uppbördslagen (1953:272) eller sparskattereduktion gäller enligt 4 § tredje stycket begränsningslagen att skattebeloppet skall beräknas som om skattereduktion inte hade skett. Den

skattskyldige får alltså i första hand skattenedsättning enligt begränsningslagen och kan därutöver få skattereduktion.

Enligt vår mening finns det inte anledning att i detta sammanhang behandla skattereduktion för utdelning på annat sätt än övriga former av skattereduktion. 4 § tredje stycket begränsningslagen bör kompletteras i enlighet med detta.

Ordningsföljden mellan olika former av skattereduktion

Enligt 2 § tredje stycket lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer skall sparskattereduktion tillgodoräknas den skattskyldige före skattereduktion enligt 2 § 4 eller 5 mom. uppbördslagen (1953:272). Föreskriften behövs med hänsyn till de bestämmelser i lagen vars tillämpning är beroende av om sparskattereduktion har erhållits eller inte. Lagrummet bör kompletteras så att det framgår att sparskattereduktion skall gå före även skattereduktion för utdelning.

1 Särskilt yttrande av ledamoten AtterwallSammanfattning

Majoriteten inom kapitalvinstkommittén anser att stimulans av aktiesparande bör ges i formen av en skattereduktion inom en kostnadsram som motsvarar avräkning för halva bolagsskatten på utdelade vinstmedel. Vidare anses en höjning av det s.k. schablonavdraget från 1 000 kr. till 2 000 kr. få gynnsamma effekter.

Enligt min uppfattning är den av kommittén angivna lättnadsnivån inte tillräcklig för att uppnå avsedda stimulanseffekter. Vidare inriktas kommitténs förslag huvudsakligen på aktieägare med relativt stora aktieinnehav. Enligt min mening är det olämpligt att ge stimulansåtgärderna en sådan inriktning. Detta skulle ytterligare förstärka den obalans som aktiesparandet i vårt land f.n. kan anses ha.

Jag anser att stimulansåtgärderna i långt större utsträckning bör inriktas på att bredda aktieägandet i vårt land. En sådan inriktning innebär att de största lättnaderna kommer sådana hushåll till del som f.n. har begränsade eller inga aktieinnehav. Det enklaste sättet att åstadkomma detta är att göra den effektiva avkastningen, dvs. både direktavkastningen och värdestegringen, på en börsportfölj i storleksordningen 20 000 - 30 000 kr. skattefri. För större aktieägare ges lättnader i form av skattereduktion.

Jag förordar därför att

- ett särskilt utdelningsavdrag på 800 kr. för ensamstående och 1 600 kr. för makar införs,

- en skattereduktion utformad i enlighet med avräknings-

systemets principer (modell A) och med en avräkningsgrad motsvarande minst halv avräkning införs för de utdelningsintäkter som ej kan utnyttjas mot utdelningsavdrag och sparavdrag,

- samordningen med sparavdraget sker på så sätt att den skattskyldige efter eget val kan utnyttja sparavdraget fullt ut eller få skattereduktion,

- det s.k. schablonavdraget höjs från 1 000 kr. till 4 000 kr.

Jag redovisar också hur en åtgärd kan utformas, som syftar till att på kort sikt förbättra de svenska börsföretagens soliditet. Bl.a. på grund av den mycket låga soliditeten hos företagen står nämligen det svenska näringslivet sämre rustat än någonsin förr inför den konjunkturnedgång som kan förväntas under åren 1981 och 1982. Därmed kan företagens förmåga till industriell expansion och upprätthållande av sysselsättningen äventyras.

Åtgärden innebär i korthet att skattelättnader ges till aktieägare som använder högst hälften av utdelningen från svenska börsföretag under något av åren 1981 eller 1982 till att teckna nya aktier i det utdelande företaget. Utdelning som används på detta sätt är skattefri. De nyemitterade aktierna anses vid realisationsvinstberäkningen anskaffade utan någon kostnad och vid den tidpunkt då teckningen skedde. Åtgärden riktar sig till alla aktieägare, både fysiska och juridiska personer.

Bakgrund

Inom kapitalvinstkommittén råder enighet om att utvecklingen mot en allt lägre soliditet hos svenska företag är ett avgörande hinder för den industriella expansion som

behövs under 1980-talet för att återställa balansen i svensk ekonomi. Denna industriella expansion förutsätter betydande tillskott av riskvilligt kapital. Samtidigt som detta behov finns har vi konstaterat att aktieplaceringar genom skattereglernas utformning i hög grad missgynnats i jämförelse med andra placeringsformer och att skillnaderna förstärkts med inflation och stigande marginalsatser. Dessa förhållanden har lett till att hushållssektorn under 1970-talet minskat sin andel av den totala aktiestocken i börsnoterade företag. Någon säker uppgift om hur spritt aktieägandet är inom hushållssektorn finns visserligen inte men vissa undersökningar indikerar att 20 - 25 % av de svenska hushållen äger aktier. Därutöver kan nämnas att antalet mindre aktieägare ökat under en följd av år trots att hushållens sammanlagda aktieinnehav minskat. Vi har gjort den bedömningen att relativt små förändringar i hushållens sparande till förmån för aktier skulle ge företagen ett mycket betydande tillskott av riskkapital. Mot denna bakgrund framlägger nu kommittén sina förslag som siktar till att åstadkomma en verklig stimulans av aktiemarknaden. Stimulansen har fått formen av en skattereduktion inom en kostnadsram som ungefär motsvarar avräkning för halva bolagsskatten. Kommittén har inte haft något underlag för en bedömning av vilka effekter en avräkning för halva bolagsskatten kan få på företagens kapitalkostnader samt på aktieägarens avkastning efter skatt.

Jag har i ett särskilt yttrande gemensamt med Arne Björhn och Jan Herin sökt ungefärligt beräkna effekterna på aktieavkastningen efter skatt vid olika avräkningsgrader. Vår slutsats är att en lättnadsnivå motsvarande halv avräkning inte synes vara tillräckligt för att ge avsedda stimulans effekter. Erfarenheter från tidigare införda sparstimulerande åtgärder i Sverige och i utlandet torde också visa att verkligt kraftfulla åtgärder behövs för att bryta den hittillsvarande utvecklingen av aktie-

sparandet.

Förslag till lättnader för hushållen

Enligt min bedömning inriktas kommitténs förslag i realiteten på aktieägare som redan har en betydande aktieportfölj. Man har utgått från att det i denna grupp finns det största genvaret för stimulanser av aktiemarknaden. Enligt min mening är det olämpligt att ge stimulanserna en sådan inriktning. Detta skulle ytterligare förstärka den obalans som aktiesparandet i vårt land f.n. kan anses ha.

Jag anser att stimulansåtgärderna i långt större utsträckning bör inriktas på att bredda aktieägandet i vårt land. En sådan inriktning skulle innebära att de största skattelättnaderna kom sådana hushåll till del som f.n. har begränsade eller inga aktieinnehav.

Endast därigenom kan man enligt min uppfattning få till stånd en mera betydande överflyttning från andra placementsformer till aktier och åstadkomma en ur många synpunkter angelägen spridning av aktieägandet.

Det enklaste sättet att åstadkomma en verklig stimulans av aktiesparandet är att göra den effektiva avkastningen, dvs. både direktavkastningen och värdestegringen, på en begränsad portfölj av börsnoterade aktier skattefri. Därigenom ges aktieplaceringar en rimlig möjlighet att konkurrera med andra f.n. lågt beskattade eller obeskattade placeringar. De åtgärder som erfordras för att åstadkomma detta är att införa ett särskilt utdelningsavdrag och att höja det s.k. schablonavdraget vid realisationsvinsteräkningen (f.n. 1 000 kr. för äldre aktier).

Vilken storlek på börsportfölj för ett hushåll som nu diskuterade skattelättnader skall inriktas på kan naturligtvis diskuteras. Enligt min mening ligger en lämplig avvägning i storleksordningen 20 000 - 30 000 kr. Detta

skulle innebära ett utdelningsavdrag på 800 kr. för ensamstående och 1 600 kr. för makar samt höjning av schablonavdraget till 4 000 kr.

I motsats till vad kommittén anfört har jag den bestämda uppfattningen att de ovan diskuterade åtgärderna är ändamålsenliga och de statsfinansiella merkostnaderna ringa i förhållande till de effekter som uppnås.

Kommittén har redovisat olika problem vid samordning med sparavdraget. Av praktiska skäl har kommittén förordat en schablonregel som innebär att underlaget för skattereduktion minskas med hälften av det utnyttjade sparavdraget, dock inte med större belopp än som motsvarar halva utdelningen. Kommittén påpekar själv att förslaget kan få effekter som från materiell synpunkt är mindre tillfredsställande. Så kan t.ex. en person som redan idag utnyttjar hela sparavdraget och som investerar i aktier inte lägga hela utdelningen på de nyköpta aktierna till grund för skattereduktion. Dessa effekter skulle ytterligare förstärkas i det av mig förordade systemet med ett särskilt utdelningsavdrag och delvis förta verkan av inriktningen på mindre aktieinnehav. Jag förordar i stället att det av kommittén beskrivna alternativ 5 genomförs, dvs. den skattskyldige skall ha rätt - men inte skyldighet - att behandla utdelningsintäkter som ränteintäkter för att på så sätt kunna utnyttja sparavdraget. Detta alternativ ger i samtliga fall stimulans för omplacering till aktier och blir neutral i förhållande till andra stimulansåtgärder.

Kommittén har utan eget förord redovisat effekterna och den tekniska utformningen av två former av skattereduktion (modellerna A och B) och ansett att båda modellerna är lämpade att ligga till grund för provisoriska stimulansåtgärder. Modell A har konstruerats med utgångspunkt i de principer som ligger till grund för ett avräknings-system och ger därmed större nominella lättnader vid låga än vid höga inkomster eftersom reduktionssatsen sjunker

med stigande beskattningsbar inkomst. Modellens inkomstprofil är nära nog identisk med avräkningssystemets. Enligt modell B är reduktionssatsen oberoende av den beskattningsbara inkomstens storlek. Den nominella lättnaden blir lika stor i alla inkomstlägen medan den relativa lättnaden är större vid höga inkomster. Härigenom kommer inkomstprofilen att avvika från avräkningssystemets.

För egen del vill jag framhålla följande i denna fråga. Kommittén har i uppdrag att lägga fram ett slutligt förslag till lättnader i dubbelbeskattningen. Oavsett om åtgärderna inriktas på bolagens eller aktieägarnas beskattning är det ett rimligt antagande att båda metoderna ger likvärdiga ekonomiska resultat. Det måste därför vara lämpligt att redan nu anpassa förslaget till de principer ett slutligt förslag kan förväntas bygga på. Det är också viktigt att utformningen sker med beaktande av det svenska näringslivets struktur. Med hänsyn härtill förordar jag en skattereduktion utformad enligt modell A. Avräkningsgraden bör motsvara minst halv avräkning.

Omvandling av utdelning till nyemitterade aktier

Kommittén har också behandlat vissa andra åtgärder (avsnitt 7.3.3) i syfte att förbättra företagens möjligheter att genomföra nyemissioner. De åtgärder som tidigare har diskuterats har haft till uppgift att öka den effektiva avkastningen efter skatt på hushållens placeringar i aktier. Det kan förväntas att - om åtgärderna får avsedd effekt - företagens möjligheter på sikt att attrahera riskvilligt kapital därmed kommer att förbättras.

Jag har tidigare framhållit att utvecklingen mot en allt lägre soliditet hos svenska företag är ett avgörande hinder för den industriella expansion som behövs under 1980-talet för att återställa balansen i svensk ekonomi. Denna industriella expansion förutsätter betydande tillskott av riskvilligt kapital. Därtill kommer att på grund av den

mycket låga soliditeterna står svenskt näringsliv sämre rustat än någonsin förr inför den konjunkturbedgång som kan förväntas under åren 1981 och 1982.

Enligt min uppfattning kan det därför finnas skäl att överväga om en åtgärd som syftar till att på kort sikt förbättra företagets soliditet bör införas.

Åtgärden går - som kommittén närmare utvecklat - ut på att skattelättnader ges till aktieägare som använder högst hälften av utdelning från svenska börsföretag under något av åren 1981 och 1982 till att teckna nya aktier i det utdelande bolaget. Utdelning som används på detta sätt är skattefri. De nyemitterade aktierna anses vid realisationsvinstberäkningen anskaffade utan någon kostnad och vid den tidpunkt då teckningen skedde.

Kommittén anser sig inte - mot bakgrund av vissa principiella och administrativa invändningar - kunna förorda att denna modell genomförs. Enligt min mening har invändningarna inte sådan tyngd att åtgärden på dessa grunder bör avvisas. Jag har därför sökt utforma författningsförslag och kommentarer till det för att åskådliggöra hur modellen kan tänkas genomföras. Därmed bör möjligheter ges till en mera reell bedömning av modellen. För att underlätta den praktiska hanteringen av nyemissionerna bör aktieägare inte tillåtas göra tillskottsbetalningar när utdelningssumman inte kan konverteras till helt antal aktier. Jag anser vidare att allokeringssynpunkter inte kan tillmätas någon avgörande betydelse i den nu rådande situationen och med tanke på den korta period under vilken åtgärden är avsedd att vara i kraft. Det bör därjämte understrykas att endast sådana företag som lämnar utdelning och därmed i princip redovisar vinst har nytta av åtgärden.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

1 Förslag tilllag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att 38 § 1 mom. och 39 § 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skall ha nedan angivna lydelse.

Gällande lydelseFöreslagen lydelse

38 §

1 mom.¹⁾ Till intäkt ..... Övertagande föreningen.

För fysisk person som haft utdelning i pengar på vid Stockholms fondbörs inregistrerad aktie i svenskt aktiebolag och andel i svensk aktiefond som huvudsakligen består av vid Stockholms fondbörs inregistrerade aktier i svenska aktiebolag skall sasom intäkt, om den skattskyldige direkt äger aktien eller andelen, upptagas endast det belopp varmed utdelningen överstiger 800 kronor. Har den skattskyldige varit gift och bott tillsammans med andre saken, upptages endast det belopp varmed summan av sakens utdelningar överstiger 1 600 kronor.

39 §

3 mom.²⁾ Fysisk person ..... avsedda kostnaderna.

Vid beräkning av avdrag enligt detta moment får den skattskyl-

1) Senaste lydelse 1977:572

2) Senaste lydelse 1975:312

Gällande lydelse

Förslagen lydelse

dige undanta intökt som av-
ses i 38 § 1 mom. sista stycket
helt eller delvis.

Denna lag träder i kraft tre veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den kommit ut från trycket i Svensk författningssamling, och tillämpas första gången i fråga om utdelning som tas till beskattning vid 1982 års taxering.

2 Förslag tillLag om premiering av visst sparande i aktier

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Skattelättnader enligt denna lag medges den som under åren 1981 och 1982 haft skattepliktig utdelning i pengar på vid Stockholms fondbörs inregistrerad aktie i svenskt aktiebolag.

2 § Utdelning utgör inte skattepliktig intäkt vid taxering enligt kommunalskattelagen (1928:370) eller lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt till den del den i stället för att uppbäras kontant använts för att teckna nya aktier i det utdelande bolaget.

Bestämmelserna i första stycket gäller endast under förutsättning att

- 1) vinst vid avyttring av aktie som avses i 1 § beskattas enligt bestämmelserna i 35 § 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370),
- 2) högst hälften av den utdelning som den skattskyldige ägt uppbära på samtliga av honom ägda aktier i bolaget använts för att teckna nya aktier,
- 3) belopp under 2) som ej använts för att teckna helt antal nya aktier uppburits kontant av den skattskyldige.

Vid tillämpning av bestämmelserna i punkt 1) andra stycket av anvisningarna till 54 § kommunalskattelagen (1928:370) skall utdelning som avses i första stycket inte anses ha uppburits av företaget under beskattningsåret.

3 § Vid realisationsvinstberäkning enligt bestämmelserna i punkt 2 b av anvisningarna till 36 § kommunalskattelagen (1928:370) anses

den nya aktien ha förvärvats utan kostnad. Aktien anses anskaffad den dag bindande avtal om teckningen träffats.

Denna lag träder i kraft tre veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den kommit ut från trycket i Svensk författningssamling.

Kommentar till författningsförslagenLag om ändring i kommunalskattelagen

Utdelningsavdraget har av lagtekniska skäl införts i 38 § 1 mom. I likhet med det extra avdraget enligt 39 § 3 mom. (sparavdraget) bör utdelningsavdraget endast få åtnjutas av fysiska personer. Därmed undantas dödsbon och familjestiftelser. Vidare bör klart anges att handelsbolag och dödsbon som i beskattningshänsyn behandlas som handelsbolag också är undantagna. Detta har skett genom att i lagtexten angiva att den skattskyldige skall direkt äga aktien eller andelen. Avgränsningen av den utdelning som omfattas av bestämmelserna har skett på samma sätt som i den föreslagna lagen om skattereduktion för utdelning.

Utdelningsavdraget har konstruerats så att endast det belopp varmed utdelningen överstiger 800 kr. eller för makar, 1 600 kr., skall upptagas som intäkt av kapital. Makar får mellan sig fritt avgöra hur de 1 600 kr. skall fördelas på makarnas utdelningsinkomster.

När det gäller samordningen med sparavdraget har jag tidigare framhållit att det av kommittén framlagda förslaget diskriminerar mindre utdelningsinkomster och motverkar en överflyttning från andra placeringsformer till aktier. Jag anser att kommitténs farhågor att det av mig förordade alternativet ställer de skattskyldiga inför svåra deklarationsproblem är betydligt överdrivna. I samtliga de fall där räntenettet är positivt uppkommer inga problem för de skattskyldiga. Sparavdrag som ej kunnat helt utnyttjas mot räntenettet används mot utdelningsintäkten. I de fall där räntenettet är negativt uppkommer frågan om det är lönsamt att överföra hela eller viss del av utdelningsintäkten för att utnyttja sparavdraget. Sådana beräkningar av marginaleffekter kan i de flesta fall göras tämligen enkelt och schablonmässigt.

Lagtexten har utformats så att den skattskyldige vid beräk-

ning av sparavdraget efter eget val får undanta utdelningsintäkten helt eller delvis och i stället utnyttja bestämmelserna om skattereduktion på beloppet.

Ett exempel kan illustrera de av mig förordade förslagen. Två makar har intäkt av kapital med 3 200 kr. och skattar f.n. - efter sparavdrag - för 1 600 kr. De kan nu överflytta sitt sparande helt eller delvis till aktier så att maximalt 3 200¹kr. blir skattefria utdelningsintäkter. I det av kommittén förordade förslaget blir - sedan sparavdraget utnyttjats - 800 kr. av utdelningsintäkten inte föremål för någon skattelättnad och 300 kr. föremål för skattereduktion. Genom den av mig förordade höjningen av schablonavdraget vid realisationsvinstbeskattningen torde värdestegringen på aktierna - åtminstone på sikt - kunna förutsättas bli skattefria.

Lag om premiering av visst sparande i aktier

Den principiella upplägningen och innebörden av förslaget har tidigare redovisats.

Personkretsen (1 §)

Skattelättnaden riktar sig både till fysiska och juridiska personer som under åren 1981 och 1982 haft utdelning på svenska börsaktier.

Underlaget för skattelättnaden (2 §)

Utdelning som i stället för att uppbäras kontant använts för att teckna aktier i det utdelande bolaget är skattefria under vissa ytterligare nedan angivna förutsättningar.

Uttrycket "i stället för att uppbäras kontant" innebär att den skattskyldige måste ha bundit sig för nyteckningen innan utdelningen blir tillgänglig för lyftning. Har så skett, skall nämligen den del av utdelningen som svarar mot nyteckningen inte utbetalas kontant till honom utan i stället för hans räk-

ning användas för betalning av de nytecknade aktierna. Det nu angivna förhållandet bör framgå av emissionsvillkoren.

Ytterligare förutsättningar för att erhålla skattelättnaden är att

- 1) vinst vid avyttring av aktie i det utdelande bolaget beskattas enligt reglerna för realisationsvinst, dvs. s.k. lageraktier är undantagna,
- 2) högst hälften av den sammanlagda utdelningen den skattskyldige ägt uppbära på sina aktier i det utdelande bolaget använts för nyteckning av aktier,
- 3) belopp som ej använts för att teckna helt antal nya aktier uppburits kontant av den skattskyldige.

Villkoret under 3) innebär att några teckningsrätter inte kan förekomma vid nyemissionen och att den skattskyldige inte kan göra tillskottsbetalning när den tillåtna utdelningssumman inte kan konverteras till ett jämnt antal aktier. Om en person äger 200 aktier i ett börsnoterat företag med en föreslagen utdelning på 5 kr. per aktie kan han - om priset per ny aktie är 90 kr. - teckna fem nya aktier för sammanlagt 450 kr. Skillnaden mellan hälften av utdelningssumman, 500 kr., och de använda 450 kr. kan inte utnyttjas för ytterligare nyteckning utan 50 kr. måste utbetalas kontant till den skattskyldige.

Det bör här framhållas att det pris som skall betalas för en ny aktie - i likhet med vad som gäller vid vanliga nyemissioner - bestäms av bolagsstämman. Det ligger i sakens natur att emissionskursen bör ligga så nära börskursen som möjligt så att de aktieägare som av olika skäl inte kan eller önskar delta i nyemissionen inte drabbas av några utspädnings effekter. Det bör understrykas att alla aktieägare givetvis skall ha rätt att delta i nyemissionen, även om de inte får några skattelättnader. Några bestämmelser härom har dock inte ansetts erforderliga i denna lag.

För förvaltningsbolag och investmentbolag har det förtydligandet skett att utdelning som använts för nyteckning av aktier inte anses ha uppburits under beskattningsåret och därmed inte inräknas i den utdelning som för undvikande av bolagsskatteeffekter helt eller delvis måste delas vidare enligt bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 54 § KL.

Realisationsvinstberäkningen (4 §)

För att reducera de statsfinansiella kostnaderna för förslaget och för att motverka att de nya aktierna med bibehållande av skattelättnaden omedelbart kan försäljas har föreskrivits att ingångsvärdet för den nya aktien är 0 kr. Vidare anses den nya aktie - oavsett om nyteckningen skett på grundval av äldre aktieinnehav - anskaffad den dag aktieteckningen blev definitiv.

Det bör slutligen påpekas att några ändringar i aktiebolagslagen till följd av den föreslagna skattelättnaden inte torde vara erforderliga enligt kommitténs expert på aktiebolagsrättsliga frågor.

Övriga ändringar

Mina förslag föranleder en följdändring i 4 § i den föreslagna lagen om skattereduktion för utdelning.

2 Särskilt yttrande av ledamoten Hagstedt

Kommittén har enligt direktiven i uppdrag att föreslå åtgärder vilka innebär en reell stimulans för hushåll att spara i aktier. En väg som i första hand skulle övervägas som alternativ var att helt eller delvis undanröja den ekonomiska dubbelbeskattningen av aktiebolag. I avvaktan på ett permanent system skulle för närmaste året utformas provisoriska åtgärder. Bakgrunden till dessa åtgärder är att man under en längre tid kunnat iaktta en alltmer accentuerad brist på riskvilligt kapital.

Ett av de främsta skälen för att en sådan utveckling ägt rum är att det för hushållen ej råder någon neutralitet i beskattningen av olika placeringsalternativ. En full jämställdhet av alla placeringsformer kan av olika anledningar sannolikt aldrig uppnås. Däremot är det ett oundgängligt krav att spännvidden mellan olika investeringar skattemässigt reduceras. Det saknas möjlighet att tvångsmässigt förmå hushållen att flytta över sina placeringar från förmånligt beskattade relativt säkra sådana till skattemässigt och värdepappersmässigt ogynnsamma placeringar. Den väg som måste väljas är i stället att genom olika typer av stimulansåtgärder, bl.a. en mindre oförmånlig beskattning, förmå hushållen att placera sina tillgångar på samhällsekonomiskt viktiga sektorer. Man må gilla det eller inte, men det förefaller klart att det riskvilliga kapitalet kan lockas fram i tillräcklig omfattning endast genom stimulanser - och då stimulanser som har en ordentlig höjd. Det är symptomatiskt att man i en rad länder i Norden och i övriga Europa oavsett politisk regim under senare år genomfört väsentliga lättnader i beskattningen av aktiesparandet. Detta har skett i vetskap att åtgärder av detta slag varit samhällsekonomiskt nödvändiga för att näringslivet skall utvecklas på tillfredställande sätt. I vårt land med för närvarande pressad ekonomi förefaller behovet härav vara särskilt påtagligt.

Frågan blir då om det förslag som i betänkandet nu läggs fram innebär en tillräcklig stimulans att locka fram ett så breddat aktieäggande bland hushållen som man förväntar. Min bedömning är den att även om bl.a. innehav av fastigheter och bostadsrättslägenheter kommer att träffas av skärpt realisationsvinstbeskattning, utgör inte förslaget ett tillräckligt incitament att överge andra placeringsformer till förmån för aktiesparande.

Den föreslagna tekniska lösningen att provisoriskt mildra den ekonomiska dubbelbeskattningen av aktiebolag är i och för sig en lämplig metod. Att ge en skatteavräkning i form av en skattereduktion försvårar i princip inte möjligheterna att i ett permanent system väsentligt lindra och på sikt helt undanröja dubbelbeskattningen. Förslaget innebär i princip att halva den skatt bolaget betalat får avräknas hos aktieägaren. Jag vill emellertid starkt ifrågasätta om inte en högre avräkningsgrad än denna är av nöden mot bakgrund av det ekonomiska läget och det svenska skattesystemets struktur. Erfarenheterna från utlandet visar att de förhållandevis kraftiga lättnader som genomförts haft en positiv effekt på aktieägandet och tillgången på riskkapital. Jag anser därför att en avräkningsgrad som motsvarar åtminstone 3/4 av bolagets skatt är påkallad, för att inte stimulansen ska komma för sent och ge för litet.

Beträffande samordningen med sparavdraget föreslår majoriteten att sparavdraget till viss del skall anses utnyttjat mot aktieutdelningar. Eftersom denna regel komplicerar beskattningen och det avsedda provisoriet är avsett att tillämpas något enstaka beskattningsår finner jag det inte erforderligt att man på detta sätt begränsar sparavdraget. En ytterligare lättnad i beskattningen av aktiesparandet bör som ovan anförts i första hand avse en högre avräkningsgrad än halva den skatt bolaget betalat. Vill man därutöver satsa på en ytterligare stimulans bör i andra hand utredas för ett permanent system huruvida ett särskilt avdrag mot aktieutdelningar är befogat.

Beträffande realisationsvinstbeskattningen på aktier föreslår majoriteten att avdraget på 1 000 kr. för aktier som innehafts mer än två år skall höjas till 2 000 kr. För att uppnå ökad stimulanseffekt, underlätta för skattskyldiga med mindre aktieinnehav samt avlasta den byråkratiska apparaturen finner jag det lämpligt att detta avdrag höjes till 5 000 kr. Såvitt jag kan bedöma bör en sådan höjning kunna ske utan att allt för mycket påverka förutsättningarna för ett nytt permanent system. Av samma skäl bör reducering av den skattepliktiga vinsten från 100 till 40 % inträda efter ett års innehav. En dylik tidsperiod förefaller vara lämplig om man önskar undvika låsningar samt korttidsspekulationer.

3 Särskilt yttrande av den sakkunniga Hedborg

Kapitalvinstkommittén har genom tilläggsdirektiv fått i uppdrag att utforma förslag till provisoriska lättnader för aktiesparandet i avvaktan på definitiva förslag till lättnader i dubbelbeskattningen av aktieutdelningar.

De motiv som anförs för såväl permanenta som provisoriska lättnader på aktiebeskattningens område gäller dels företagens sjunkande soliditet och behov av ökat eget kapital dels inflationens och skattesystemets verkningar. Det har blivit gynnsammare att placera i annat än i produktiv verksamhet.

Båda problemen är viktiga samhällsproblem.

Men de kan enligt min mening inte lösas med åtgärder av det slag och av den omfattning som kapitalvinstkommittén föreslår.

Det finns inget annat förmögenhetsslag av någon betydelse som är så ojämnt fördelat i det svenska samhället som aktier. Enligt Roland Spånts undersökning för 1975 ägde 11,1 % av alla hushåll någon aktie. Av dessa 455 000 hushåll hade hälften, eller 228 000 hushåll, aktier som tillsammans var värda mindre än 10 000 kr. Ytterligare 74 000 hushåll hade aktieportföljer värda mellan 10 000 och 25 000.

Börsaktier ägs av 8,1 % av de svenska hushållen. En femtedel av antalet hushåll med börsaktier ägde mindre än totalt 1 000 kr. i aktier och hälften av börsaktieägarna mindre än 10 000 kr. Denna halva svarade för 2,5 % av hushållens totala börsaktieinnehav.

Å andra sidan ägde de 5 500 största aktieägarna 40 % av hushållens börsaktier. De 11 000 största börsaktieägarna,

knappt 3 promille av landets 4 miljoner hushåll, ägde halva aktiestocken.

Generella lättnader till aktieägare har alltså alltid en mycket ogynnsam fördelningsprofil. En mycket liten grupp i samhället får del av lättnaderna, och en ännu mindre grupp får största delen av de belopp, som omfördelas till aktieägarna.

Detta gäller också de förslag som kommittén framlägger. Även en skattereduktion som trappas av med stigande utdelningsinkomster (Modell B) ger de största lättnaderna till dem som har stora aktieinnehav. De får full utdelning av den höga reduktionen vid låga utdelningsinkomster och därtill den reducerade reduktionen vid högre utdelningsinkomster.

I fråga om utredningens modell A gäller visserligen att skattereduktionen är beroende både av utdelningens storlek och ägarens marginals katt. Om en höginkomsttagare och en låginkomsttagare har lika stora utdelningsinkomster får då låginkomsttagaren den största skattereduktionen.

Men hur ofta är det fallet? Den som har låga inkomster har med stor sannolikhet inga utdelningsinkomster alls, eller i varje fall små sådana. De stora inkomsterna från aktieutdelningar finns hos höginkomsttagare och hos det fåtal personer som har stora aktieförmögenheter. Också i modell A kommer därför skattereduktionen att hamna hos en liten välbeställd grupp.

Att aktieägandet är ojämnt fördelat är i och för sig naturligt. För de allra flesta framstår aktieäggande som en sparform som möjligen kan komma ifråga sedan en rad andra sparmål har nåtts. En bil, ett hus, en kontantreserv på banken tillhör sådant som för de allra flesta tar i anspråk allt vad man i bästa fall kan tänkas uppnå genom eget sparande. Den typiske aktieägaren har alltså ofta redan allt

detta och därtill ett varaktigt överskott. Gruppen blir med nödvändighet liten, och dess storlek påverkas inte särskilt mycket ens av tämligen stora förändringar av förväntad avkastning på aktier.

Det höga fördelningspolitiska pris som får betalas för generella lättnader till aktieägarna motsvaras alltså inte ens av att man kan vänta sig en så kraftig tillströmning till aktiemarknaden att företagen tillförs nytt riskkapital av någon omfattning.

Att lätta på aktievinstbeskattningen kan i nuvarande läge rent av tänkas leda till motsatsen: Företagen påverkas att dela ut mer än med de gamla reglerna. Men eftersom rangordningen mellan t.ex. fastighetsaffärer och aktiemarknaden knappast ändå förändras kanske de ökade utdelningarna flyter över till fastighetsmarknaden i stället för att locka pengar till aktiemarknaden.

Det är inte heller tillräckligt att lätta på beskattningen av aktieutdelningar för att påverka rangordningen mellan framtida placeringar av kapital. Även fastighetsaffärer och finansiella placeringar kan bedrivas i aktiebolagsform.

Utredningen har inte ens på allvar försökt finna former för eventuella lättnader som direkt tar fasta på produktiv verksamhet, exempelvis genom att knyta skatterabatten till selsättningen i företaget. Utredningens argument att utvecklingen mot större kapitalintensitet därmed skulle motverkas förefaller inte övertygande. Vid val av den ena eller andra produktionstekniken skulle påverkan (inom det möjliga intervallet) vara helt marginell. I valet mellan att använda kapital i produktiv verksamhet eller att göra en rent finansiell placering kan effekten däremot bli märkbar, vilket var avsikten.

I ett läge med krav på återhållsamhet vad gäller löneinkomster är det dock orimligt att tänka sig ytterligare

lättnader för arbetsfria inkomster, särskilt som stora skattesubventioner för aktiesparande redan genomförts.

Med detta skulle man kunna låta sig nöja och enbart avvisa alla ytterligare lättnader. För att understryka det orimliga i att genomföra ytterligare skattelättnader vill jag dock peka på några effekter som kan tänkas uppstå för aktieägare med förmåga att väl planera sina placeringar.

Antag att en person har ett visst kapital placerat i aktier. Det vanliga är att han då har åtminstone något direkt tillgängligt på bankräkning. Men sparavdraget kan han ändå ofta använda för utdelningsinkomster genom att han också har lånat pengar.

Den genomsnittliga direktavkastningen på börsaktier kan nu beräknas uppgå till ca 5,5 %. Sparavdraget räcker därmed till fullständig skattefrihet för utdelningen på en aktieportfölj på 29 000 kr. (5,5 % på 29 000 = 1 600). Låt oss därtill anta att denne aktieägare maximalt utnyttjar det s.k. aktiefondsparandet, antingen genom nysparande eller genom överflyttning av kapital från annat sparande. Hans sparande premieras (och binds) då i 5 år. Maximalt skattestöd får han därmed efter 5 år. Det ligger därefter fast på samma nivå per år. Då kan han varje år skattefritt lyfta avkastningen på aktier för åtminstone 24 000 kr. Han kan dessutom varje år lyfta och tillgodogöra sig den skattereduktion på 30 % av sparbeloppet som aktiefondsparandet ger (30 % på 4 800 = 1 440 kr.). Den enda "motprestation" han avkrävs för att årligen kunna tillgodoräkna sig dessa förmåner är att han varje år på nytt sätter in de 3 360 kr. som han en gång själv satsat men kan ta ut efter 5 år.

Väl att märka har varken den utdelning som faller inom sparavdraget eller som han får från aktiefondsparandet påverkat hans taxerade inkomst. I förhållande till den som med samma taxerade inkomst bara har sina arbetsinkomster har

han alltså dels en betydligt högre disponibel inkomst - det kan realistiskt röra sig om ca 4 500 kr. - dels samma eventuellt inkomstprövade förmåner.

Den som använder sig av de förmånliga regler samhället redan nu erbjuder kan alltså räkna med att helt skattefritt lyfta utdelningen från en aktieförmögenhet på över 50 000 kr. För dessa belopp är alltså dubbelbeskattningen av aktieutdelningar redan avskaffad.

Varje ytterligare påspädning av förmånerna till aktieägare hamnar ovanpå dessa redan utgående förmåner.

Trots detta kan generella lättnader till aktieägarna av den typ som föreslås varken förväntas nämnvärt bidra till företagens riskkapitaltäckning eller till att styra kapital till produktiv verksamhet.

Med hänsyn till de allmänna kraven på återhållsamhet och sparsamhet med offentliga utgifter vore det direkt utmanande om utredningens förslag genomfördes.

4 Särskilt yttrande av den sakkunnige Helmers

Av de två alternativ som kommittén presenterar är alternativ A) ett generellare system i den meningen att det ger klarare uttryck för den underliggande principen. Därav följer också att alternativ A) är mer sammanhängande och konsekvent.

Effekterna av kommitténs förslag skall bedömas från två utgångspunkter. Den första är att skattemässigt så långt möjligt jämställa sparande i aktier med andra sparformer. Något skäl kan inte anföras för att sparande i form av tillhållande av riskvilligt kapital skall beskattas hårdare än andra sparalternativ för den enskilde. Den andra och lika viktiga sidan av problemet är att den skattemässiga belastningen på utdelad vinst inte skall vara högre än på räntor. Betydelsen för investering och sysselsättning av lägre kostnader för eget kapital har belysts av kommittén.

Med kommitténs förslag uppnås inte dessa verkningar, varför förslaget får ses som ett första steg. En mera permanent lösning skall också avse samtliga aktiebolag.

Valet bland tekniska lösningar för att i möjligaste mån uppnå nyssnämnda mål måste ske med beaktande av det svenska näringslivets struktur. Bland annat måste eftersträvas att investeringar i in- och utlandet skattemässigt jämföras. För ett land som Sverige är detta krav på bolagsskattens utformning starkare än i de stora industriländerna med betydande inhemska marknader. En framtida lösning får ej utformas så att den påverkar graden av företagsintegration i näringslivet.

I motsats till vad kommittén anfört anser jag att en förkortning av initialperioden till ett år vid beskattningen av realisationsvinst på aktier är en enkel och meningsfull åtgärd. Initialperioden har tillkommit för att jämställa vinster på s.k. spekulativa aktieaffärer med löpande

inkomst. För detta ändamål är ett år helt tillräckligt. Valet av två år har influerats av reglerna för beskattning av fastighetsvinster. Denna formella likformighet är emellertid inte grundad på ekonomiska realiteter.

Som en biprodukt av utredningsarbetet har framkommit att den nuvarande uppdelningen i A- och B-inkomst motverkar rationella lagstiftningsåtgärder. Detta förhållande som är väl känt borde föranleda inkomstuppdelningens slopande, vilket dessutom skulle medföra ökad begriplighet och betydande för-
enklingar för såväl skattskyldiga som skatteadministratio-
nen.

5 Särskilt yttrande av ledamoten Atterwall, den sakkunnige Herin och experten Björhn

Kapitalvinstkommittén har enligt tilläggsdirektiven till uppgift att föreslå åtgärder som medför att dubbelbeskattningen av bolagsvinsterna helt eller delvis elimineras. Syftet med åtgärderna är att sänka företagens kostnader för anskaffandet av eget kapital genom att höja den effektiva avkastningen på aktier i förhållande till avkastningen på alternativa placeringar.

Kommittén har utgått från att förslaget till åtgärder bör avpassas så att man verkligen kan räkna med en positiv effekt på aktiemarkanden. I sina beräkningar har kommittén valt att i första hand utgå ifrån en total lättnadsnivå och statsfinansiell kostnadsram som innebär att aktieägare inom hushållssektorn vid beskattning av utdelningsinkomsten får räkna sig tillgodo halva den bolagsskatt som belöper på utdelningen, dvs. dubbelbeskattningen föreslås bli mildrad till hälften. Det har även visats hur två alternativ lättnadsnivåer kan utformas, en lägre och en högre.

I betänkandet belyses inte vilka effekter en avräkning för halva bolagsskatten kan få på företagens kapitalkostnader samt på aktieägarens avkastning efter skatt. Det är i första hand dessa effekter som är relevanta för att bedöma om åtgärderna är tillräckliga snarare än de statsfinansiella kostnaderna. Kommitténs majoritet menar emellertid att det i praktiken knappast är möjligt att ange vilka lättnader som behövs för att ge den avsedda effekten på aktiemarknaden.

En bedömning av vilken effekt på aktiesparandet som förslagen kan förväntas ha beror på en rad osäkra antaganden och är därför svår att göra. Därav följer emellertid inte att det är omöjligt att ungefärligt beräkna effekterna på aktieavkastningen efter skatt vid olika grad av lättnad i dubbelbeskattningen.

För att göra en beräkning av hur den effektiva avkastningen efter skatt (direkt avkastning plus värdestegring efter skatt) påverkas av olika lättnadsnivåer har följande antaganden gjorts. Direktavkastningen antas vara 5,5 % vilket svarar mot genomsnittet för närvarande. Aktieägarnas marginalskaft beräknas uppgå till 70 %. Aktierna behålles i minst två år innan försäljningen varvid 30 % av värdestegringen tas upp till beskattning. Att 30 % tas upp till beskattning, i stället för enligt nu gällande regler 40 %, motiveras av förekomsten av schablonavdraget samt av schablonreglerna för realisationsvinstberäkningen. Sparavdraget antas redan vara fullt utnyttjat.

Utgår man från dessa antaganden råder följande samband mellan grad av lättnad i dubbelbeskattning och årlig direkt avkastning efter skatt:

Grad av lättnad i dubbelbeskattning	Direkt avkastning på aktier efter skatt
0 (för närvarande)	1,65 %
0,36 (36 % avräkning)	2,5 %
0,5 (halv avräkning)	2,8 %
0,72 (72 % avräkning)	3,3 %
1 (hel avräkning)	3,9 %

Halv avräkning innebär sålunda att direktavkastningen efter skatt ökar med 69 %, eller med 1,15 procentenheter, från 1,65 till 2,8 procentenheter. Hel avräkning medför en ökning från 1,65 till 3,9 procentenheter, förutsatt att direktavkastning är oförändrad före skatt.

Hur stor den totala avkastningen kan förväntas bli beror dessutom på vad som händer med värdestegringen på aktier. Under den senaste 25-årsperioden, dvs. under perioden 1955-79, var den genomsnittliga kursstegringen 4,6 % per år.

Åren 1960-69 var värdestegringen i genomsnitt på börsnoterade aktier 4,5 % per år. Den senaste 10-årsperioden uppgick värdestegringen endast till 2,5 % per år.

Med givna antaganden motsvarar de historiska trenderna under perioderna 1955-79 och 1970-79 en värdestegring efter skatt på 3,6 % resp. 2,0 %.

I vilken utsträckning olika grader av lindring i dubbelbeskattningen påverkar kursstegringen är omöjligt att exakt förutsäga. Ju mer omfattande avräkningsgraden blir desto större positiv effekt kan förväntas på värdestegringen.

I följande tabell har den effektiva avkastningen efter skatt beräknas vid olika kombinationer av direkt avkastning och värdestegring.

Grad av lättnad	Direkt avkastning efter skatt (%)	Värde- stegring före skatt (%)	Värde- stegring efter skatt (%)	Effektiv avkastning efter skatt (%) ¹⁾
0	1,65	2,5	2,0	3,65
0,36	2,5	2,5	2,0	4,5
0,36	2,5	4,6	3,6	6,1
0,5	2,8	4,6	3,6	6,4
0,72	3,3	4,6	3,6	6,9
1	3,9	4,6	3,6	7,5
1	3,9	6,9 ²⁾	5,5	9,4

1) En korrekt matematisk beräkning enligt den s.k. internräntemetoden ger vid 5 och 10 års innehav någon eller några tiondels procentenheter lägre avkastning. Kortare innehavstider ger i stort sett samma resultat som de i tabellen angivna.

2) Innebär en ökning av den långsiktiga trenden med 50 % från 4,6 % till 6,9 %.

Om inga lindringar i dubbelbeskattningen genomförs och värdestegringen fortsätter i samma takt som under 1970-talet innebär det en effektiv avkastning efter skatt på 3,65 % per år.

Förutsatt att halv avräkning skulle vara en tillräcklig stimulans för att få värdestegringen att återvända till den tidigare långsiktiga trenden - ett enligt vår mening optimistiskt antagande - skulle det innebära en effektiv avkastning efter skatt på 6,4 %. Denna avkastningsnivå lär knappast innebära någon positiv realavkastning vid nuvarande inflationstakt. Det torde ej heller vara tillräckligt för att aktier skall kunna konkurrera med alternativa placeringar, som t.ex. fastigheter, sparobligationer eller de i betänkandet omnämnda obeskattade placeringarna.

Den effektiva avkastningen efter skatt skulle, som framgår av tabellen, uppgå till 7,5 % vid hel avräkning och en värdestegring som återgår till den långsiktiga trenden. Om hel avräkning genomförs och värdestegringen som en följd härav ökar med 50 % jämfört med den långsiktiga trenden, kommer den effektiva avkastningen stiga till 9,4 % efter skatt. En sådan utveckling torde innebära en positiv realavkastning på aktieplaceringar, vilket skulle öka konkurrensförmågan gentemot alternativa placeringar.

En slutsats som kan dras av dessa kalkyler är att lättnadsnivåer som ligger runt halv avräkning under rimliga antaganden inte synes vara tillräckligt för att åstadkoma "en verklig stimulans av aktiesparandet" som enligt tilläggsdirektiven är syftet med kommitténs förslag till åtgärder.

För att man skall kunna räkna med en tillräckligt positiv effekt på aktiesparandet anser vi att det krävs lättnader som motsvarar en fullständig avräkning av bolagsskatten på utdelade vinstmedel.

De överslagsmässiga beräkningar som redovisas i betänkandet av de statsfinansiella kostnaderna vid olika grad av lindring i dubbelbeskattningen visar dels att kostnaderna inte är speciellt höga i absoluta tal eller i relation till åtgärdernas samhällsekonomiska betydelse, dels att kostnaderna inte ökar speciellt mycket när man går från halv till full avräkning (ca 250 milj. kr.).

Det förtjänar betonas, att syftet med en lindring av dubbelbeskattningen är ytterst att främja näringslivets försörjning med det riskkapital som behövs för investeringar samt expansion av produktion och sysselsättning.

Sammanställning av remissyttranden över betänkandet (Ds B 1980:11) Stimulans av aktiesparandet

Efter remiss har yttranden avgetts av fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, kammarrätten i Sundsvall, bankinspektionen, rikskontrollverket (RRV), riksskatteverket (RSV), allmänna ombudet för mellankommunala mål, statens industriverk (SIND), länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Jämtlands län, lönspardelegationen (E 1978:01), kooperationsutredningen (I 1977:01), Centralorganisationen SACO/SR (SACO/SR), Föreningen Auktoriserade revisorer (FAR), Föreningen Sveriges fögderitjänstemän, Kooperativa förbundet (KF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Landstingsförbundet, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Stiftelsen Aktiefrämjandet (Aktiefrämjandet), styrelsen för Stockholms fondbörs, Svensk industriförening, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska bankföreningen, Svenska fondhandlareföreningen, Svenska företagares riksförbund, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska handelskammarförbundet, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges advokatsamfund (Advokatsamfundet), Sveriges aktiesparares riksförbund (Aktiespararna), Sveriges finansanalytikers förening, Sveriges hantverks- och industriorganisation – Familjeföretagen (SHIO – Familjeföretagen), Sveriges industriförbund, Sveriges värdepappersfonders förening, Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund (TOR) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Länsstyrelsen i Stockholms län har bifogat yttrande från lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi och länsstyrelsen i Malmöhus län yttranden från LO-distriktet i Skåne och Skånes handelskammare.

Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska bankföreningen, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska handelskammarförbundet och Sveriges industriförbund har åberopat ett inom Näringslivets skattedelegation (NSD) upprättat yttrande. Svenska bankföreningen har dessutom inkommit med ett eget yttrande. SHIO – Familjeföretagen, som har inkommit med ett eget yttrande, har i detta anslutit sig till de synpunkter som framförs i NSD:s yttrande beträffande såväl den ekonomiska bakgrunden som kommitténs förslag i övrigt.

LRF har åberopat ett inom Lantbrukarnas skattedelegation upprättat yttrande.

1 Den ekonomiska bakgrunden

Det råder bland remissinstanserna en fullständig enighet om att företagens sjunkande soliditet utgör ett allvarligt problem och att åtgärder för att trygga kapitalförsörjningen är påkallade.

Bankinspektionen anför:

Soliditeten hos svenska börsföretag – banker, försäkrings- och investmentbolag undantagna – har under 1970-talet varit ständigt sjunkande. En förutsättning för fortsatt industriell expansion är att företagens behov av riskvilligt kapital underlättas. Detta är nödvändigt bl. a. för att öka investeringarna. I denna del kan inspektionen ansluta sig till kommitténs bedömningar.

Kapitalbehovet kan täckas antingen genom att tidigare uppkomna vinstmedel tas i anspråk eller genom nyemission av aktier. I många företag är vinsterna inte f. n. tillräckliga för att täcka kapitalbehovet. De låga vinsterna har i hög grad medverkat till att aktiekurserna sänkts. Detta i sin tur har försvårat eller omöjliggjort i och för sig önskvärda nyemissioner. Dessa har sålunda minskat kraftigt under senare år. Kommittén har gjort vissa beräkningar rörande industrins framtida kapitalbehov och funnit att det är betydande.

Bankinspektionen vill från sin erfarenhetssfär understryka vad kommittén anför om företagens behov av kapitaltillskott. Granskningar av företagens kreditengagemang i bankerna bekräftar att soliditeten många gånger har försämrats på sätt som negativt påverkar viljan och förmågan att göra riskfyllda nyemissioner och som i en del fall också medfört att kreditvärdigheten kan sättas ifråga. Bankinspektionen finner således från de synpunkter som inspektionen har att beakta att stimulansåtgärder är i hög grad påkallade.

Uttalanden av likartad innebörd görs av *fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, SIND, länsstyrelsen i Malmöhus län, lönspardelegationen, SACO/SR, FAR, Landstingsförbundet, LRF, NSD, Skånes handelskammare, Aktiefrämjandet, styrelsen för Stockholms fondbörs, Svensk industriförening, Svenska bankföreningen, Svenska fondhandlareföreningen, Svenska företagens riksförbund och Svenska sparbankföreningen.*

Från *lönspardelegationen, styrelsen för Stockholms fondbörs, NSD, Aktiespararna* och *Sveriges finansanalytikers förening* framhålls att problemen har sin bakgrund i den låga lönsamheten i företagen och att denna måste höjas.

SIND anför:

Allvarligare än en sjunkande soliditet är att företagens bruttomarginal, dvs. rörelseresultatet före avskrivningar i förhållande till omsättningen, har sjunkit kraftigt under 1970-talet. Detta visar på svårigheter att i tillräcklig omfattning generera interna medel för verksamheten. Detta förhållande förändras knappast av om företagen skulle kunna öka soliditeten genom externt tillfört riskkapital.

Åtskilliga remissinstanser diskuterar frågan varför aktiesparande inte är attraktivt för hushållen och anför att detta bl. a. beror på oförmånliga beskattningsregler.

Fullmäktige i riksbanken anför:

Även om osäkerheten är betydande om hur stor företagens framtida efterfrågan på nytt riskvilligt kapital kommer att vara, framstår det som helt klart att det kommer att krävas ett betydande tillskott de närmaste åren och att därför nuvarande stimulansåtgärder är otillräckliga. Fullmäktige vill i detta sammanhang betona att frågan om tillgången på riskvilligt kapital inte främst sammanhänger med det totala sparandets utveckling utan är en fråga om fördelningen av sparandet eller kanske snarare de totala finansiella tillgångarna på riskfyllda och riskfria placeringsformer. Små förskjutningar i placeringarna kan ge betydande effekter på utbudet av aktiekapital. Som kommittén visar skulle år 1978 en omvandling av 3 % av hushållens finansiella tillgångar till börsaktier ha givit ett tillskott till aktiekapitalet med 9 miljarder kr. Detta belopp motsvarar ungefär en femtedel av det totala kursvärdet av noterade aktier. Hushållssektorns upplåning är också betydande, en upplåning som i dag placeras främst i reala tillgångar. Tillgången på riskkapital beror alltså i stor utsträckning på attraktiviteten hos olika placeringsformer. Utvecklingen under 70-talet har delvis som en följd av skattesystemet inneburit att den effektiva avkastningen på aktier inkl. värdestegring varit betydligt lägre än på flertalet alternativa placeringar. Under de sista åren på 70-talet har enligt kommittén aktieavkastningen t. o. m. varit lägre än den på banktillgodohavanden.

Bankinspektionen anför:

Kommittén har framhållit att hushållens årliga sparande uppgår till betydande belopp. Om så bara en mindre del av hushållens nettosparande placerades i aktier, skulle ett avsevärt kapitaltillskott kunna tillföras företagen. Även denna bedömning torde vara riktig.

Nuvarande skattesystem medför att företagens aktieutdelning dubbelbeskattas, nämligen dels hos företaget, dels hos aktieägaren. Sparande i aktier är i detta hänseende klart oförmånligare än annat sparande, det må gälla fastigheter, premieobligationer, diamanter eller antikviteter. En låg värdestegring i kombination med hög inflation har medfört att aktieförmögenheterna på senare år minskat kraftigt för många aktieägare. Till denna utveckling har skattereglernas utformning bidragit. Under femtio- och sextiotalet kompensades beskattningen mer än väl av höjd produktivitet och en kapitaluppyggnad som till viss del kunde ske skattefritt. Aktier betraktades som realvärden och kurserna hölls uppe. I och med att rörelseöverskotten minskat under sjuttioalet och avkastningsvärdet av stora investeringar gått ner eller rentav förbyts i sin motsats, har aktieköp inte längre utgjort något inflationsskydd. Påtaglig risk finns att ett aktieköp blir förlustbringande, även om man bortser från inflationen. Aktiernas värde blir långt mer än tidigare knutet till kortsiktiga förväntningar om utdelning och denna i sin tur träffas av dubbelbeskattningen. Under sådana omständigheter är det inte förvånansvärt att hushållssektorn minskat sitt aktieinnehav i börsnoterade företag.

NSD anför:

Kommittén har belagt det kända förhållandet att aktiesparandet beskattas hårdare än annat sparande. Förhållandet utomlands har tidigare varit detsamma som i Sverige men flertalet länder i Västeuropa har sedan flera år tillbaka åstadkommit en ökad likformighet vid beskattning av olika

sparformer. Detta har skett genom avskaffande helt eller delvis av dubbelbeskattningen av aktiebolagens utdelade vinst. Olika tekniska lösningar har valts. Västtyskland har uppnått enkelbeskattning genom tillämpning av avräkningssystemet. Norge har valt en helt annan teknik men åstadkommit samma resultat, nämligen att utdelad vinst beskattas endast en gång. Andra länder i Västeuropa har avskaffat dubbelbeskattningen till hälften. Några av de senare har därutöver vidtagit särskilda sparstimulerande åtgärder på beskattningsområdet för att tillföra företagen nytt kapital.

Ett annat avgörande skäl för avskaffande av dubbelbeskattningen har varit att åstadkomma lägre skattekostnader för eget kapital i företagen. Genom ett sådant avskaffande uppnås att skattebelastningen för eget och lånat kapital blir densamma. Företagsskatteberedningen visade att även med vårt s. k. Annellavdrag skattekostnaden för eget kapital är högre i Sverige än i sådana länder som Frankrike, Storbritannien och Västtyskland.

Skattedelegationen gör sin bedömning mot bakgrunden av ovan nämnda förhållanden och vad som anförts i föregående avsnitt.

Kommittén har ålagts att framlägga förslag till provisoriska åtgärder för att stimulera aktiesparandet. Vi delar kommitténs uppfattning att det är möjligt att påverka inriktningen av hushållssparandet till förmån för aktier genom åtgärder på beskattningens område. Även om det framlagda förslaget inte kan väntas radikalt ändra hushållens placeringsvanor, undanskymmer detta inte det förhållandet att en ökad neutralitet i beskattningen av olika sparformer rimligen bör få positiva verkningar för aktiesparandet.

Aktiefremjandet anför:

Det finns en betydande potential för en ökning av hushållens aktiesparande. De undersökningar som Aktiefremjandet låtit marknadsundersökningsinstitut utföra, tyder på att ca en miljon svenskar, som sparar regelbundet, har övervägt att köpa aktier men f. n. avstår. Till detta skall läggas den mycket stora grupp som av olika skäl – främst bristande kunskap – överhuvudtaget inte övervägt aktiesparande.

Enligt Aktiefremjandets erfarenheter är det främst tre faktorer som avhåller människor från att spara i aktier.

Bristande kunskaper: Det är väsentligt att nya vägar söks för att nå ut med kunskaper om aktien som sparform. Detta är speciellt väsentligt i samband med att lättnader i beskattningen genomförs. Det s. k. skattefondsparandet framstår i dag som en starkt förmånlig sparform – kanske den mest förmånliga av de regelbundna sparformer som står till buds. Att trots detta inte mer än 8 % av de öppnade kontona inom skattesparandet gäller fondsparandet samt att endast 19 % av befolkningen tycks känna till sparformens existens tyder på brister i informationen.

Krängliga bestämmelser: För många potentiella aktiesparare framstår reglerna för deklaration, reaskatter etc. som krångliga och svåröverskådliga. Detta är en hämmande faktor.

Låg avkastning: Det väsentligaste skälet till det ringa intresset för aktiesparande är självfallet att aktier framstår som en ekonomiskt missgynnad sparform. Så länge aktiesparande ger en sämre avkastning än annat sparande är det osannolikt att den överströmning av hushållssparande till aktiemarknaden som kapitalvinstkommittén vill åstadkomma kommer till stånd. Skattereglernas bristande neutralitet styr i dag sparandet från aktier till obeskattade eller mer förmånligt beskattade placeringar.

Som utredningen påpekar skulle en överflyttning av så lite som en procent

av hushållens tillgångar från andra sparformer till börsaktier innebära att börserna tillfördes 9 miljarder kr.

Så sent som 1976 placerade hushållen ca 9 % av sitt nysparande i aktier. Under senare år har hushållen varit nettosäljare. Om under förra året enbart ca 5 % av hushållens nettosparande hade placerats i aktier, skulle detta troligen inneburit att tillskottet till aktiemarknaden blivit en miljard kr.

Förmånligare beskattningsregler får mycket positiva effekter på omfattningen och spridningen av aktiesparandet. Det visar en undersökning som IMU våren 1980 gjort på uppdrag av Aktiefremjandet. Drygt hälften (53 %) av dem som redan i dag sparar i aktier säger att de skulle öka detta sparande om skattevillkoren förbättrades. Var fjärde person (24 %) som inte sparar i aktier skulle börja med detta om villkoren förbättrades. Siffran stiger till 34 % bland dem som är i åldern 36–55 år. Även med en försiktig tolkning av undersökningsresultatet ger dessa siffror ett klart belegg för att en lindring av dubbelbeskattningen eller annan skattelättnad verkligen skulle leda till ett nysparande i aktier.

Mot denna bakgrund förefaller det uppenbart att stimulansåtgärder bör kunna få effekter på hushållens inriktning av sitt sparande. Erfarenheter av de skatteförändringar som under senare år företagits i en rad europeiska länder bestyrker också detta.

Svenska fondhandlareföreningen anför:

Man bör då ha klart för sig att även om det totalt för samhällsekonomi finns ett underskott på sparande, vilket bl. a. kommer till uttryck i budgetunderskottet och underskottet i bytesbalansen, så råder det i och för sig ingen brist på riskvilligt kapital. Huruvida företagen utifrån skall kunna tillföras ytterligare riskvilligt kapital är en fråga om hur företagsledningen och finansärer bedömer utsikterna till att uppnå lönsamhet och en avkastning som är konkurrenskraftig i förhållande till de alternativa användningsmöjligheter för kapitalet som finns.

Till följd av den fallande trend för avkastningen i företagen som rått under de senaste 15 à 20 åren har placeringar i aktier fått starkt försämrade villkor i förhållande till andra placeringar. Därtill kommer skattereglerna, bl. a. dubbelbeskattningen, som starkt missgynnar aktier i förhållande till andra investeringsalternativ. Att tillförseln av riskbärande kapital väsentligen är en fråga om hur hushåll och institutioner fördelar sina finansiella tillgångar, framgår bl. a. av de mycket betydande belopp som varje år satsas i premieobligationer.

Sveriges finansanalytikers förening anför:

Som utredningen konstaterar är skattereglerna för aktier ogynnsamma beroende såväl på dubbelbeskattningen av utdelade vinster som realisationsvinstbeskattningen och förmögenhetsbeskattningen. Följden blir att kapital som placerats i aktier måste ge en väsentligt högre avkastning före skatt än vid alternativa placeringar. Under 70-talet har de höjda marginalskatterna inneburit att de avkastningskrav som hushållen har anledning att ställa på en aktieplacering har ökat snabbt. Detta kan illustreras med utgångspunkt från den avkastning efter skatt som erhålles på premieobligationer.

En person med 100 000 kr. inkomst 1978 hade detta år en marginalskatt på 77 %. 1978 års premielån gav en avkastning efter skatt på över 6 %. För att få motsvarande behållning av beskattningsbar ränteinkomst måste räntesatsen vara 26 %. För aktier där värdestegring beskattas lägre skulle avkastnings-

kravet inte behöva sättas riktigt så högt men skillnaden gentemot förhållandet tio år tidigare är slående. En person som 1968 hade en inkomst som i 1978 års penningvärde uppgick till 100 000 kr. hade år 1968 en marginalsatt på ca 55 % med andra ord marginalskatten ökade under dessa tio år med ca 20 procentenheter för en oförändrad realinkomst. 1968 års premielån gav endast 4.5 % vilket vid 55 % marginalsatt motsvarar 10 % före skatt. Slutsatsen är entydig även om denna kalkyl innehåller vissa förenklingar: under 70-talet har hushållens avkastningskrav på aktiemarknaden mer än fördubblats.

Eftersom ett höjt avkastningskrav leder till sänkta kurser och därmed på kort sikt, allt annat lika, leder till att den faktiskt erhållna avkastningen sjunker är det inte förvånande att hushållen, som utdelningen redovisar, varit nettosäljare av börsaktier.

Företagens kapitalkostnader påverkas av låneränta och aktiemarknadens avkastningskrav på ett komplicerat sätt som endast under vissa förutsättningar kan preciseras helt entydigt. En diskussion av denna frågeställning skulle bli för lång i ett remissvar. Klart är emellertid att i ett läge där företagens andel eget kapital kommit att bli alltför låg det i första hand är aktiemarknadens avkastningskrav som är av betydelse. Vi har därvid konstaterat att detta, på grund av skattesystemet, ökat ännu mer än räntenivån för lånat kapital. Det är därför angeläget att denna utveckling vändes och det är knappast möjligt att det skall kunna ske på annat sätt än genom ändringar i skattereglerna.

Likartade uttalanden görs av *SIND*, *lönspardelegationen*, *SACO/SR*, *LRF*, *Skånes handelskammare*, *Svensk industriförening*, *Svenska sparbanksföreningen* och *Aktiespararna*.

2 Huvuddragen i förslaget

Flertalet remissinstanser, *fullmäktige i riksbanken*, *SIND*, *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, *lönspardelegationen*, *SACO/SR*, *LRF*, *NSD*, *Skånes handelskammare*, *Aktiefrämjandet*, *styrelsen för Stockholms fondbörs*, *Svensk industriförening*, *Svenska bankföreningen*, *Svenska fondhandlareföreningen*, *Svenska företagares riksförbund*, *Svenska sparbanksföreningen*, *Advokatsamfundet*, *Aktiespararna*, *Sveriges finansanalytikers förening* och *Sveriges värdepappersfonders förening*, ställer sig i huvudsak positiva till kommitténs förslag, även om många av dem föreslår längre gående åtgärder.

Fullmäktige i riksgäldskontoret vill inte motsätta sig att åtgärder vidtas för att konkurrensneutraliteten återställs mellan aktier och alternativa sparformer under förutsättning att det klarare än i betänkandet kan visas att förslaget leder till en förbättring av företagets soliditet.

Helt avvisande till de av kommittén föreslagna åtgärderna ställer sig några remissinstanser.

En minoritet inom fullmäktige i riksbanken och *en minoritet inom fullmäktige i riksgäldskontoret* anför:

De förslag som kommittén lägger fram bör enligt vår mening inte

genomföras. Industrins behov av riskvilligt kapital och behovet att komma bort från de stora satsningarna på improduktiv verksamhet löses inte med de åtgärder som kommittén föreslår. Det vore vidare direkt utmanande att genomföra sådana förslag i en tid när kraven reses på återhållsamhet och sparsamhet med offentliga utgifter. Därför avvisar vi utredningens förslag och vill att betänkandet förblir utan åtgärd.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anför:

Utöver vad som kommit fram vid den tekniska genomgången av förslaget har länsstyrelsen också noterat andra verkningar, som gör att länsstyrelsen bestämt motsätter sig ett genomförande.

Av återopade undersökningar — framgår, att aktieägandet i landet är ytterst ojämt fördelat. Ett relativt fåtal personer med mycket höga inkomster och stora aktieförmögenheter skulle få en skattelindring av en storlek, som skulle te sig direkt utmanande. Förslagets fördelningspolitiska effekt blir således mycket ogynnsam.

I och för sig är företagens kapitalförsörjning ett viktigt samhällsproblem, men detta kan enligt länsstyrelsens uppfattning inte lösas med de nu föreslagna åtgärderna. Någon större breddning av aktieägandet kan knappast påräknas genom förslaget. För de flesta hushåll är aktieplaceringar en främmande sparform, som på sin höjd kan bli aktuell sedan en rad andra angelägna sparmål infriats. Det är alltså inte realistiskt att räkna med att företagen skulle tillföras ökat riskkapital i någon betydande omfattning genom att kapital i följd av förslaget styrs över från hushållssektorn till industrisektorn.

I ett läge med starka krav på återhållsamhet och sparsamhet med offentliga utgifter är det enligt länsstyrelsens uppfattning stötande att införa ytterligare lättnader för aktieplaceringar utöver de betydande subventioner för aktiesparande som redan genomförts.

En *minoritet vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, LO* och *LO-distriktet i Skåne* hänvisar därvid till vad som har anförts i det särskilda yttrandet av kommitténs sakkunniga Anna Hedborg. En annan *minoritet vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* uttalar att skatten på arbetsfria inkomster inte bör lättas utan i stället även aktievinstbeskattningen skärpas i tider av ekonomisk åstramning.

KF anför:

Enligt tilläggsdirektiven skall de provisoriska åtgärderna ha till syfte att stimulera hushållens aktiesparande och därmed underlätta för börsföretagen att skaffa riskkapital genom nyemissioner.

Nuvarande skatteregler visar en påtaglig brist på neutralitet vid behandlingen av olika placeringsformer. Aktieplaceringarna är missgynnade genom dubbelbeskattningen och även genom realisationsvinstreglernas utformning. *KF* delar kommitténs uppfattning att det är angeläget från samhällsekonomisk synpunkt att ett mera neutralt system åstadkommes. *KF* ifrågasätter emellertid lämpligheten av att nu införa ett relativt komplicerat provisorium, som — vilket kommittén understryker — kan komma att ändras då kommittén har haft möjlighet att taga ställning till hur ett permanent system för lindring i dubbelbeskattningen bör utformas. Enligt *KF:s* uppfattning är det väsentligare att kommittén skyndsamt utreder effekterna av en lindring av

dubbelbeskattningen på bolagsnivå och lämnar förslag till en permanent lagstiftning, vilken också bör innefatta en anpassning av beskattningen av aktievinster till de regler som gäller för alternativa investeringsobjekt.

Enligt KF:s bedömning kommer kommitténs förslag oavsett val av modell att ge endast en marginell effekt vad beträffar den enskildes val av investeringar. Det är inte sannolikt att näringslivet skulle tillföras ytterligare riskkapital, om förslaget genomföres. Däremot skulle lättnader i beskattningen av utdelningen på redan gjorda investeringar i aktier, utan att krav ställs på att aktieägarens utdelningsinkomster återinvesteras i aktier, medföra en icke önskvärd obalans i beskattningen av arbetsinkomster och kapitalinkomster.

KF vill framhålla önskvärdheten av att de här aktualiserade frågorna beaktas i fortsatt utredningsarbete även för ekonomiska föreningar.

Sammanfattningsvis anser KF att kommitténs förslag ej bör genomföras.

Landstingsförbundet anför:

Kommittén lägger fram två alternativa modeller för lättnader i beskattningen av hushållens utdelningsinkomster. Åtgärderna är provisoriska i avvaktan på ett mer genomarbetat förslag från kommittén. Förbundet noterar att båda de presenterade alternativen innebär avdrag på den statliga skatten och inte påverkar kommunal- eller landstingsskatten. Det är bra. Det är i första hand en statlig uppgift att åstadkomma lämpligt avvägda villkor för olika placeringsformer. Skall justeringar göras bör de inte drabba kommuner och landsting genom försämrat skatteunderlag.

Men när detta är sagt måste förbundet ändå avstyrka förslaget. Den offentliga sektorn kommer de närmaste åren att tvingas till mycket hårda prioriteringar. Många angelägna krav kommer att få ställas på framtiden. I det perspektivet är inte lättnader i beskattningen av aktievinster en tillräckligt angelägen reform för att kostnaderna skall vara motiverade.

Av samma skäl måste förbundet avstyrka förslaget till lättnader vid beskattningen av realisationsvinster. Kommittén för fram möjligheten att höja schablonavdraget vid försäljning av aktier som innehafts minst två år från 1 000 till exempelvis 2 000 kr. En sådan åtgärd skulle minska hushållens beskattningsbara inkomst och därmed ge landstingen några tiotal miljoner kronor i minskade skatteinkomster. Tillsammans med minskade statsbidrag, höjd mervärdeskatt och andra åtstramningar som drabbat den kommunala sektorn skulle kapitalvinstkommitténs förslag leda till konsekvenser som svårligen kan accepteras.

TCO anför:

Enligt TCO:s mening bidrar inte kapitalvinstkommitténs förslag till lösningen av frågan om företagets behov av riskvilligt kapital. TCO avser att i annat sammanhang särskilt ta upp denna viktiga fråga. Vad däremot gäller de skattemässiga och fördelningsmässiga aspekterna på förslaget vill TCO nu framhålla följande:

Genom en särskild skattelindring för utdelningsinkomster, en skattelindring, som inte tillkommer inkomster av tjänst, frångår man principen om "lika skatt för lika inkomst". Detta är ytterligare ett exempel på hur man tenderar att för grupp efter grupp, utom för löntagarna, genom särskilda skattekompensationer lösa problem som egentligen sammanhänger med de höga marginalskatteerna. Dessa problem är lika för alla inkomsttagare, även

för löntagarna. Att låta inkomst av aktievinst bli förmånligare behandlad än inkomst av arbete, ter sig mycket mer stötande som mottagare av utdelningsinkomster genomgående har större inkomster än de som enbart har inkomst av tjänst.

Frågan om dubbelbeskattning av aktiebolag bör presenteras i ett genomarbetat och samlat utredningsförslag, som behandlar både beskattning av realisationsvinster och beskattning av vinster i form av utdelningar. Utredningen bör visa hur beskattningen slår mellan olika företagsformer. Beskattningen av aktiebolag som särskilt skattesubjekt kan vara motiverat med hänsyn till de förmåner som speciellt utgår till aktiebolag, men också med hänsyn till de allmännas möjligheter att använda beskattningen som ett instrument i den ekonomiska politiken.

Sammanfattningsvis anser TCO att kapitalvinstkommittén bör fortsätta sitt arbete med en översyn av realisationsvinstbeskattningen med beaktande av ovanstående synpunkter.

TCO avstyrker kapitalvinstkommitténs förslag till provisorium.

En *minoritet inom Landsstingsförbundet* anför att den i sak inte har något att invända mot förslaget till lättnader i beskattningen av hushållens utdelningsinkomster men ifrågasätter om det i dag – när en atstramning drabbar nästan alla samhällsområden – är lämpligt att ge generella skattelättnader till aktieägarna, speciellt med tanke på att endast en liten del av hushållen äger aktier, att en ännu mycket mindre grupp äger största delen av aktiestocken och det tyvärr inte heller är troligt att gruppen aktieägare hastigt kommer att växa även om det blir skattelättnader.

Frågan om de föreslagna lättnaderna är tillräckliga tas upp av bl. a. *länsstyrelsen i Malmöhus län*, som uttalar att det hade varit önskvärt att kommittén – trots de därmed förenade svårigheterna – hade lagt fram en beloppsmässigt preciserad prognos vad gäller åtgärdernas inverkan på utbud av och efterfrågan på aktier samt att en jämförelse mellan de föreslagna förmånerna och de förmåner skattefondsparandet erbjuder – med skralt utbyte – stämmer till eftertanke. Även *lönspardelegationen* uttalar att ytterligare analys av stimulans effekterna hade varit av värde. *LRF* uttalar att de föreslagna åtgärderna knappast är tillräckliga för att få avsedd effekt, att en väsentlig fråga är vad man främst skall sätta in skattelättnaderna samt att ändringar i fråga om realisationsvinstbeskattningen sannolikt skulle få större effekt på aktiesparandet än ändringar beträffande utdelningsbeskattningen. Från *NSD* anføres att även efter ett genomförande av förslaget skillnaden i avkastning mellan de olika placeringsalternativ som står hushållen till buds utfaller till aktiesparandets nackdel, särskilt så länge inflationen ligger kvar på en hög nivå, och att beskattningen på detta område fortfarande blir långt från neutral.

Skånes handelskammare, styrelsen för Stockholms fondbörs och Aktiespararna anför att den i betänkandet redovisade lättnadsnivån, motsvarande halv avräkning, är otillräcklig och hänvisar till det av kommitténs ledamot Göran Atterwall, sakkunnige Jan Herin och expert Arne Björhn avgivna

särskilda yttrandet. Kritisk mot slutsatserna i detta yttrande är däremot *Sveriges finansanalytikers förening*, som anför:

Utredningen har inte framlagt någon egen uppfattning om kurseffekten av de redovisade förslagen. Ledamoten Atterwall, sakkunnige Herin och experten Björhn har emellertid i ett särskilt yttrande gjort en egen bedömning. Mot bakgrund av de redovisade historiska trenderna för senaste 25- och 10-årsperioderna över värdestegringen för börsnoterade aktier drar man vissa slutsatser för börsnoterade aktier om hur olika avräkningsnivåer skulle kunna påverka motsvarande trender i framtiden. Man anser sig därvid kunna dra slutsatsen att utredningens förslag inte är tillräckligt för att åstadkomma en verklig stimulans av aktiesparandet.

Denna ståndpunkt bygger emellertid på ett tankefel. Den övervägda ändringen kommer att medföra en *nivåförändring* av aktiekurserna men inte primärt en förändring av tillväxttakten – låt vara att anpassningen till den nya nivån inte sker blixtnabbt utan kanske kommer att ta något år. Den långsiktiga värdestegringen beror emellertid, allt annat lika, på utdelnings-*tillväxten* och inte på den andel därav som går till aktieägarna.

För hushållens del innebär modell A med 50 % avräkning att den behållna utdelningen efter skatt ökar med närmare 70 %. En motsvarande höjning av kursnivån kan emellertid inte väntas. Dels därför att realisationsvinstbeskattningen inte ändrats på motsvarande sätt, dels för att hushållen endast står för 40 % av aktiemarknaden och en ännu mycket mindre del av den behållna utdelningen efter skatt. Ett grovt överslag av den kursökning som motiveras av lindrad dubbelbeskattning leder till storleksordningen 10–15 %. Men det bör framhållas att detta är ett mycket grovt överslag som bygger på det något tvivelaktiga antagandet att hushållens andel av behållen utdelning efter skatt också är ett uttryck för deras grupps relativa effekt på kursstämningen. Ännu mer betydelsefullt är emellertid att en lindring av dubbelbeskattningen inte bara skulle påverka vissa aktieägares avkastningskrav. Riksdagens ställningstagande i denna fråga påverkar också i hög grad aktiemarknadens förväntningar om börsföretagets framtida verksamhetsbetingelser. Av de kontakter som vi yrkesmässigt såsom finansanalytiker har med kapitalplacere framgår tydligt att många skulle tolka uteblivna ändringar som bekräftelse på länge hysta farhågor att den svenska aktiemarknaden är på väg att dö. Det är risk för att ett väsentligt kursfall skulle bli resultatet. Å andra sidan skulle ett positivt besked utgöra ett tecken i motsatt riktning och därigenom utgöra en betydelsefull kursstimulans.

Omfattningen av lindringen kan givetvis diskuteras. Det vore i och för sig önskvärt med en längre gående förändring. Uppenbarligen måste emellertid en avvägning ske mellan en mängd olika hänsyn. Det framlagda förslaget är ett steg i rätt riktning. Enligt föreningens uppfattning är det väsentliga att den i utredningsdirektiven gjorda ansatsen snarast fullföljes. Sedan får erfarenheterna visa på vad sätt eventuella modifikationer skall utformas.

Önskemål om längre gående lättnader framförs även från *Aktiefrämjandet*, *Svensk industriförening*, som hänför sig till det av kommitténs ledamot Anders Hagstedt avgivna särskilda yttrandet, *Svenska bankföreningen*, *Svenska fondhandlareföreningen*, *Svenska företagares riksförbund*, *Svenska sparbanksföreningen*, *Advokatsamfundet*, *SHIO-Familjeföretagen* och *Sveriges värdepappersfonders förening*, som ansluter sig till det kompletterande

förslag som kommitténs ledamot Göran Atterwall framför i ett särskilt yttrande.

Styrelsen för Stockholms fondbörs, som också tar upp realisationsvinstbeskattningen, anför:

Kapitalvinstkommitténs förslag utgör enligt styrelsens uppfattning ett steg i rätt riktning. Man får emellertid ha klart för sig att de föreslagna åtgärderna inte är tillräckliga för att ge aktierna en ställning som placeringsobjekt, som är fullt konkurrenskraftig med alternativa placeringar. Målet för en skattereform på detta område måste vara att de som tillhandahåller riskvilligt kapital inte skall beskattas hårdare än de som placerar sitt sparande på ett mera riskfritt sätt. Aktieplaceraren fyller en viktig samhällsekonomisk funktion genom att absorbera de risker, som ofrånkomligen är förenade med all ekonomisk verksamhet. Endast om aktiespararna i genomsnitt för sina placeringar kan räkna med en avkastning efter skatt och korrigerad för inflation som medger en riskpremie, kan man i längden upprätthålla ett system, där riskkapital tillhandahålles av enskilda individer och institutioner.

När beskattningen av värdestegring på aktier skärptes i mitten på 1960-talet, hade man bakom sig en lång period av tillväxt och goda vinster i så gott som alla börsföretag. Utvecklingen sedan dess har medfört större spridning – i tiden och företagen emellan – beträffande kursutvecklingen än vad som tidigare var fallet. Aktieplaceringar har, särskilt under 1970-talet, varit förknippade med betydligt större förluster än under de tjugofem åren före 1970. I konsekvens med vad som tidigare sagts om nödvändigheten av riskpremier kan det hävdas att beskattningen av realisationsvinster på aktier radikalt lindras och att den i princip bör avskaffas.

Svenska fondhandlareföreningen anför:

Med tanke på de stora risker som aktieplacerarna tar borde i princip realisationsvinstbeskattningen på aktier helt avskaffas. I varje fall kunde man, såsom nyligen skett i Norge, införa skattefrihet för realisationsvinst på aktier som innehafts i mer än två år – en åtgärd som motiverats med omsorgen om en väl fungerande aktiemarknad. De privatpersoner och institutioner som tar risker med aktieplaceringar fyller en mycket viktig samhällsekonomisk funktion som måste betalas. Att aktieplaceringar kan medföra förluster, inte bara värdestegringsvinster, bär de senaste tio årens utveckling rikliga vittnesbörd om.

Flera remissinstanser anser att det är nödvändigt att omedelbara åtgärder vidtas. *Svenska bankföreningen* anför:

För att bryta den hittillsvarande negativa utvecklingen av aktiesparandet i Sverige måste – vilket var utgångspunkten i regeringens tilläggsdirektiv till kommittén – förslag om provisoriska stimulansåtgärder föreläggas riksdagen i höst. Skulle sådana åtgärder ytterligare uppskjutas, finns det enligt bankföreningens mening risk för att aktiemarknaden i framtiden inte kan fylla sin viktigaste funktion, nämligen att kanalisera riskvilligt kapital till näringslivet. För att stimulansåtgärderna skall få avsedd effekt måste dessa vara så kraftfullt utformade, att därav tydligt framgår en klar viljeinriktning från statsmakternas sida att rätta till den nuvarande diskrimineringen i

skattehänseende av aktier jämfört med andra mera gynnsamt behandlade placeringar. Endast därigenom kan förtroendet för och viljan att placera i aktier återställas i så stor utsträckning att någon mera betydande överflyttning av sparandet till aktier verkligen kommer till stånd.

Svenska fondhandlareföreningen anför:

Slutligen vill styrelsen understryka den centrala roll som aktiemarknaden har i en marknadsekonomi. Den har en viktig roll som förmedlare av riskvilligt kapital och också som mätare av de villkor och utsikter som råder för företagsamheten. Utvecklingen mot det sämre – lägre lönsamhet, stagnerande eller sänkt avkastning, försämrad soliditet, oförändrat börsvärde i mer än tio år trots kraftig inflation osv. – måste brytas, annars kommer aktiemarknaden inte att kunna fungera längre. Oavsett vilka reformer beträffande företagets försörjning med eget kapital som på längre sikt kan komma till stånd är det viktigt att åtgärder vidtages *nu* för att sänka företagets kostnader för anskaffning av riskvilligt kapital samtidigt som avkastningen efter skatt på detta kapital i enskilda personers eller institutioners händer förbättras.

Aktiefrämjandet anför:

Under flera år torde hushållen ha varit nettosäljare av aktier. Det är angeläget att denna utveckling snabbt bryts. Enligt vår bedömning skulle ett uppskov med åtgärder för att mildra diskrimineringen av aktiesparandet få starkt negativa effekter. ---

Efter en lång sammanhängande period av sjunkande soliditet för börsföretagen och negativ direktavkastning på aktier står aktiemarknaden sannolikt inför ett avgörande. Om Sverige nu inte följer övriga europeiska länder och genomför lättnader i beskattningen av aktier i syfte att öka tillgången på riskkapital för företagen och stimulera hushållen att spara i aktier torde det få mycket allvarliga verkningar på aktiemarknaden. ---

Vikten av omedelbara åtgärder framhålls även av *fullmäktige i riksbanken*, som anför att man dock knappast kan vänta sig någon plötslig och accentuerad ökning i tillgången på riskkapital. *FAR, LRF, NSD*, som anför att det framstår som ett minimum att det framlagda förslaget nu genomförs och presenteras för allmänheten som ett första steg till dubbelbeskattningens avskaffande samt att kommitténs fortsatta arbete påskyndas, *styrelsen för Stockholms fondbörs, Svenska företagens riksförbund, Advokatsamfundet*, som anför att det kommer att leda till en kraftig negativ reaktion och kan helt rasera förtroendet för aktier som sparform, om stimulanser uteblir eller av aktiemarknaden uppfattas som obetydliga, *Sveriges finansanalytikers förening* och *Sveriges värdepappersfonders förening*, som anför:

Konsekvensen av att riskkapitalmarknadens kapitalförsörjningsfunktion avstannar blir att den svenska ekonomin oavsiktligt förs in i ett läge, där näringslivets riskkapital måste fördelas via administrativa eller politiska beslut.

Mot bakgrund härav vill Sveriges värdepappersfonders förening understryka den yttersta vikten av att en reformering av aktieplaceringens beskattning nu kommer till stånd. ---

Sammanfattningsvis vill föreningen framhålla den absoluta nödvändigheten av att en förändring i aktiebeskattningen nu kommer till stånd. Aktieplaceringarna har under senare år funnit aktier allt mindre attraktivt som placeringsalternativ: en följd härav har för aktiefonderna blivit en markant ökad andelsåterlösen, vilket väl torde spegla hushållens attityd till aktie-marknaden i sin helhet.

3 Den närmare utformningen

Kammarrätten i Sundsvall anför att den förslagna provisoriska lagstiftningen inte föranleder någon erinran från de synpunkter kammarrätten har att företräda.

Kommitténs uppfattning att lättnaderna i ett provisoriskt system skall läggas på aktieägarnivå och inte på bolagsnivå delas av flertalet av de remissinstanser som har uttalat sig i frågan, nämligen *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, som uttalar att de frågor som först måste övervägas i motsatt fall är invecklade och av fundamental betydelse för aktiebolagsbeskattningen. *Aktiefrämjandet*, som anför att skattelättnad hos aktieägarna också torde vara långt mer effektiv för att åstadkomma en spridning av aktieägandet. *Advokatsamfundet* och *Sveriges finansanalytikers förening*. En annan mening redovisas av *RRV*, som nämner lättnader vid de utdelande bolagens beskattning som exempel på åtgärder som är att föredra i nuläget, eftersom de är väl ägnade att tillgodose de åsyftade målen och samtidigt innebär endast begränsade ingrepp i nuvarande skattesystem, varför de kan antas medföra i stort sett oförändrad belastning på skatteadministrationen.

Fullmäktige i riksbanken anför, efter att ha redogjort för kommitténs ställningstagande:

Kommittén avvisar dock inte tanken att på sikt pröva ett system med lättnader i bolagsskatten. I förlängningen av ett sådant system kan man enligt fullmäktige tänka sig ett totalt avskaffande av bolagsskatten. En sådan åtgärd skulle innebära en väsentlig förstärkning av bolagens soliditet. Ett eventuellt avskaffande av bolagsskatten i framtiden måste dock ses i sammanhang med hur beskattningen av arbete och kapital utformas.

Vad beträffar den närmare utformningen av skattelättnaderna finns bland remissinstanserna förespråkare för både utdelningsavdrag, modell A och modell B.

Fullmäktige i riksbanken anför:

Fullmäktige har vid jämförelsen mellan de olika systemen för att åstadkomma en lättnad i dubbelbeskattningen på aktieägarnivå funnit att ett system med skattereduktion har flera svagheter. Fullmäktige ställer sig därför tveksamma till den av kommittén gjorda avvägningen att ett sådant system vore att föredraga framför ett med avdrag från utdelningsinkomsten.

Systemet med skattereduktion är både krångligt och svåröverskådligt. En risk finns att stimulans effekterna motverkas av att inkomsttagarna får svårt att överblicka konsekvenserna av de föreslagna åtgärderna. Detta gäller kanske särskilt inkomsttagare som tidigare saknar aktieinnehav. Ett system med avdrag från utdelningsinkomsten är enklare att se effekterna av och mer överskådligt.

Ett skattereduktionssystem enligt modell A har vidare nackdelen att det påverkar skatteuttaget på vanlig inkomst. En inkomstökning kan nämligen i detta system medföra att reduktionssatsen på utdelningsinkomster faller så att skattereduktionen minskas. Därigenom åstadkoms en icke åsyftad skärpning i skatteprogressiviteten för vanlig inkomst. Samordningen med sparavdraget måste också av praktiska skäl lösas schablonmässigt i skattereduktionssystemet, vilket kan ge upphov till mindre tillfredsställande resultat. Vid avdrag från utdelningsinkomsten ger samordningen med sparavdraget inte upphov till några svårigheter av detta slag.

Fullmäktige anser att ett avtrappat utdelningsavdrag av ungefär det slag som redovisas i utredningen borde vara att föredra. Detta skulle kunna ges en enkel konstruktion med ett grundavdrag i botten och med ett avdrag av t. ex. storleken 10 till 20 % på den del av utdelningsinkomsten som överstiger grundavdraget. Från stimulanssynpunkt torde ett sådant system vara fördelaktigt genom att det ger viktiga grupper av hushåll som tidigare saknar eller har små aktieinnehav incitament till en ökad placering i riskkapital. Ett avdragssystem bör – rätt avpassat – i övrigt kunna ge samma stimulans effekter som ett skattereduktionssystem.

Fullmäktige i riksgäldskontoret finner modell A och modell B i stort sett likvärda, varvid en ökad svårighet att överblicka effekterna av modell A kan uppvägas av att denna modell från incitamentssynpunkt kan ha större fördelar än modell B.

Bankinspektionen anför:

Kommittén har lagt fram två alternativa lösningar. Enligt bankinspektionens mening kan båda förslagen i och för sig läggas till grund för en lagstiftning av provisorisk karaktär. Båda alternativen leder till i huvudsak lika stor total skattereduktion. Enligt inspektionens mening bör man välja det alternativ som har den starkaste stimulans effekten. Från den synpunkten anser inspektionen att det s. k. B-alternativet är att föredra. Detta alternativ synes dessutom ha fördelen av att vara något enklare att tillämpa.

RRV betonar att önskemålet om snara effekter på tillgången på riskvilligt kapital bör renodlas, särskilt i en provisoriesituation och att andra synpunkter, t. ex. allmänt beskattnings- och fördelningspolitiska, får anses vara av underordnat intresse. Det gäller, enligt *RRV*:s mening, att finna en lösning som på enklast möjliga sätt tillgodoser huvudsyftet. Det är för det första väsentligt att så långt som möjligt undvika att införa tillfälliga skatteadministrativa rutiner som är komplicerade och som rör stora grupper. För det andra bör, som kommittén själv framhåller, provisoriet ges en flexibel utformning med avseende på de senare slutliga förslagen vilka inte bör föregripas. Kommitténs förslag innebär att ytterligare ett regelkomplex gällande ett stort antal skattskyldiga tillförs skattesystemet. Nya regler kan

komma inom kort. RRV anser att kommittén mot denna bakgrund borde ha övervägt enklare provisorier och nämner som exempel – förutom lättnader vid de utdelande bolagens beskattning – ökat sparavdrag (oavsett sparform eller enbart avseende utdelningar) samt ökat sparavdrag.

RSV anför:

Rent allmänt vill RSV framhålla att tanken att ge stimulans genom reduktion av skatten är tekniskt olämplig. F. n. finns tre olika former av skattereduktion, nämligen skattereduktion enligt 2 § 4 mom. uppborrdslagen (UBL), särskild skattereduktion enligt 2 § 5 mom. UBL och sparskattereduktion enligt särskild lag härom (1978:423). Att tillföra ytterligare en form är redan i sig självt en ytterligare komplikation av skattesystemet. Härtill kommer att ingen av de nu föreslagna varianterna kan sägas uppfylla det grundläggande kravet för en faktor av detta slag, nämligen att vara enkel att beräkna – något som bl. a. motverkar dess avsedda stimulanseffekt och orsakar informationsproblem. De föreslagna lösningarna måste således betecknas som krångliga och kräver stora administrativa insatser för att kunna hanteras riktigt. Särskilt gäller detta alternativ A. Mot att genomföra något av dem talar också att det skulle bli ännu svårare för berörda skattskyldiga än det redan är att beräkna sin slutliga skatt. Det är otillfredsställande att den skattskyldige inte utan hjälp av experter eller myndigheter kan beräkna sin skatt.

Av nu anförda skäl anser RSV att ingen av de föreslagna lösningarna bör genomföras.

Om en stimulans av aktiesparandet ändå anses böra genomföras enligt något av alternativen anser RSV det nödvändigt att åstadkomma ett system där underlaget för skattereduktionen kan fastställas på ett enklare sätt. Ett krav är därvid att hänsyn inte skall tas till det s. k. sparavdraget.

En *minoritet* vid RSV anser att RSV bort inskränka sig till att i sitt yttrande, på sätt nu skett, redovisa de invändningar som från skatteadministrativa synpunkter kan göras mot förslaget utan att ta ställning till om förslaget bör genomföras eller ej.

Även *allmänna ombudet för mellankommunala mål* ifrågasätter om inte ett avdrag vore att föredra trots de fördelningspolitiska aspekterna, eftersom nya arbetsuppgifter, delvis av komplicerad natur, läggs på skattemyndigheterna i båda modellerna samt påpekar att samtidig förekomst av rätten till avdrag för viss utdelning och av kommittén föreslagna skattelättnader kan leda till att vinsten i ett bolag kan komma att underkastas lägre total beskattning än andra inkomster. Införandet av ett permanent avräknings-system torde därför aktualisera ett ställningstagande till huruvida nuvarande rätt till avdrag för lämnad utdelning skall finnas kvar.

Länsstyrelsen i Stockholms län anför:

Till att börja med vill länsstyrelsen kraftigt understryka vikten av att nya eller ändrade regler i skattelagstiftningen blir så enkla som möjligt. De bör vara lätta att förstå för de skattskyldiga och enkla att tillämpa för skattemyndigheterna. Särskilt viktigt är detta i fråga om regler som berör ett stort antal skattskyldiga.

De båda modeller som i betänkandet förs fram för att via beskattningen stimulera aktiesparandet kan inte anses uppfylla det krav på enkelhet som måste ställas. I modell A knyts skattestimulansen till den totala beskattningsbara inkomsten. Detta innebär bl. a. att alla ändringar av taxeringen leder till att även skattereduktionen måste ändras. Att relatera stimulansen till enbart utdelningsinkomsten, som i modell B, är därför avgjort bättre från administrativ synpunkt. Liksom i modell A kompliceras dock förfarandet av att storleken av skattereduktionen görs beroende av om och i vilken utsträckning sparavdraget utnyttjats för utdelningsinkomster. Det särskilda ställningstagande och den beräkning det många gånger innebär att beakta sparavdraget gör att även modellen B, med den utformning den fått av kommittén, blir alltför komplicerad att tillämpa. ---

Skall aktiesparandet stimuleras via beskattningen bör det alltså ske genom regler som är betydligt enklare att tillämpa än de kommittén föreslår. Inte minst gäller detta mot bakgrund av att reglerna är avsedda att vara provisoriska. Särskilda rutiner med ett betydande merarbete skulle annars under ett par år behöva tillskapas såväl vid den manuella granskningen som vid databearbetningen för att sedan kanske avlösas av helt andra regler.

Förslaget är avsett att vara ett steg på väg mot ett avräkningssystem av EG-modell. Anses särskilda stimulansåtgärder nödvändiga fram till dess en definitiv omläggning av aktievinstbeskattningen har skett bör det eftersträvas att åstadkomma detta med så enkla medel som möjligt. Eftersom ett provisoriskt system som har effekter liknande de i avräkningssystemet då inte står att finna bör man enligt länsstyrelsens mening söka anknyta till redan befintliga regler. Från den utgångspunkten ser länsstyrelsen helst att skattefondersparandet görs mer attraktivt genom att procentsatsen för skattereduktion här höjs.

Anses det ändå nödvändigt att införa en ny metod vill länsstyrelsen förordna en skattereduktion enligt modell B, men utan anknytning till sparavdraget. Som kommittén anför --- kan detta i vissa fall ge en "överstimulans". I enkelhetens intresse bör dock en sådan konsekvens kunna accepteras, särskilt som den uppstår enbart vid relativt låga utdelningsinkomster. Med en sådan metod skulle taxeringsnämndens åtgärd kunna inskränkas till att ange utdelningsinkomstens storlek.

Ytterligare en metod som kan övervägas är att ha ett utdelningsavdrag vid sidan av sparavdraget. För att inte få de effekter med att medel investerade i aktier flyttas över till banksparande, som kommittén påtalar ---, så torde det vara nödvändigt att utnyttja sparavdraget för utdelningsinkomster sedan utdelningsavdraget utnyttjats fullt ut.

Sammanfattningsvis anser länsstyrelsen de metoder för stimulans av aktiesparandet som kommittén för fram alltför komplicerade för att användas under en kort övergångsperiod. Länsstyrelsen föreslår att stimulansen i stället utformas efter någon av de förenklade metoder som ovan redovisats.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anför:

Länsstyrelsen ifrågasätter om ändringar som rör de principiella grunderna i beskattningen bör ske genom provisorier, som skall utformas med sikte på att senare kunna anpassas till mera långsiktiga ändringar. För aktieplacereare m. fl. måste det naturligtvis vara av vital betydelse att veta att skattereglerna inte kommer att ändras igen på ett mera drastiskt sätt om något eller några år. Länsstyrelsen menar därför att kortsiktiga stimulansåtgärder i stället bör

ansluta till de åtgärder av sådant slag som redan existerar. Ändringar som rör de mera fundamentala principerna i systemet bör få anstå till dess förslag till permanenta lagstiftningsåtgärder föreligger och kan diskuteras. — — —

Länsstyrelsen bedömer båda modellerna som administrativt svårhanterliga. Eftersom systemet är avsett att fungera som ett provisorium under några få år, borde det utformas så att taxeringsnämndernas och de lokala skattemyndigheternas arbetsrutiner inte försvåras i onödan. Ingen av de föreslagna modellerna är utifrån denna utgångspunkt särskilt lämplig. Vid deklara-tionsgranskningen tillkommer ytterligare ett administrativt arbetsmoment. Redan nu upplevs mängden av administrativa göromål som besvärande eftersom tiden inte räcker till för en adekvat materiell granskning.

Uträkningen av skattereduktionen kan i normala fall ske maskinellt på grundval av taxeringsnämndens noteringar på deklara-tionen. Eftersom skattereduktionen inte kan beaktas i den preliminära skatten får man räkna med ett inte ringa antal fall av jämningsansökningar och ansökningar om förtidsrestitution. I dessa fall tillkommer ett ökat arbete för de lokala skattemyndigheterna med manuella uträkningar. Ytterligare merarbete kan påräknas i de fall då skattereduktionen av förbiseende inte tillgodoförts i normal ordning utan rättelse måste ske genom beslut enligt 72 a § taxeringslagen. Risker för fel av sistnämnda slag måste bedömas som ganska stor vid denna typ av undantagsrutiner.

Modell A är utan tvivel det alternativ som är svårast att acceptera. Anknytningen till beskattningsbar inkomst får anses direkt olämplig bl. a. därför att varje ändring av taxeringen också påverkar beräkningsunderlaget och således föranleder omräkning av skattereduktionen. Modellen är även olämplig ur den synvinkeln att den favoriserar skattskyldiga med enbart utdelningsinkomster jämfört med dem som även har inkomster av andra slag. Personer som med hjälp av stora underskottsavdrag kan reducera sin beskattningsbara inkomst skulle också få oöberättigade favörer med denna modell.

I *modell B* är svagheterna mindre iögonfallande. Modellen har inte alla de nackdelar som är förknippade med *modell A*, och torde också vara enklare att förstå för de skattskyldiga. Samordningen med sparavdraget är dock en komplikation som föranleder ett avsevärt merarbete för taxerarna. Ett slo-pande av kravet på denna samordning skulle givetvis i hög grad förenkla hanteringen men leder som kommittén påpekar till en "överstimulans" i vissa lägen.

Ett tredje alternativ som kommittén övervägt men förkastat är ett utdelningsavdrag vid sidan av sparavdraget. Kommitténs huvudmotiv för att förkasta detta alternativ synes vara att det inte överensstämmer med *inkomstprofilen vid ett permanent avräkningssystem*. Enligt länsstyrelsens uppfattning skulle ett utdelningsavdrag, konstruerat som ett fast schablonavdrag, från administrativ synpunkt vara klart bättre än ett system med skattereduktion. Genom ett schablonavdrag av en storleksordning som ungefär motsvarar det nuvarande sparavdraget skulle mindre utdelningsinkomster helt elimineras vilket underlättar taxeringsarbetet. Samordningen med sparavdraget kan lämpligen utformas på så sätt att utdelningsinkomster som överstiger utdelningsavdraget läggs samman med övriga intäkter av kapital, varefter sparavdraget får utnyttjas på vanligt sätt.

Stimulanseffekten med ett utdelningsavdrag bör vara likvärdig med skattereduktionen när det gäller mindre aktieinnehav. Denna omständighet

måste anses betydelsefull, eftersom ett huvudsyfte med åtgärderna är att stimulera småsparare till att göra aktieplaceringar.

Länsstyrelsen anser sammanfattningsvis att båda de metoder för stimulans av aktiesparandet som kommittén föreslår är för komplicerade för att lämpa sig som provisorium under en kort övergångsperiod. Från praktisk och administrativ synpunkt har länsstyrelsen bedömt modell A som komplicerad och svårhanterlig. Enligt kommittén kan modellen ses som en starkt förenklad och schabloniserad form av avräkning. Mot denna bakgrund är det inte utan en viss oro länsstyrelsen ser fram mot kommitténs kommande förslag till ett permanent avräkningssystem. En jämförelse mellan modellerna utfaller till förmån för modell B. Ett administrativt lämpligare alternativ än de föreslagna är att införa ett utdelningsavdrag vid taxeringen vid sidan av det nuvarande sparavdraget.

Eftersom förslag till generella lättnader i dubbelbeskattningen av aktieutdelningar är att vänta inom en ganska snar framtid är länsstyrelsen dock principiellt tveksam till att provisoriska lösningar genomförs över huvud taget, eftersom dessa kan låsa de senare besluten. Stimulansåtgärder bör därför enligt länsstyrelsens mening i första hand anknytas till redan befintliga system.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anför att taxeringsnämnderna under senare tid har tillförts allt fler arbetsuppgifter och att det därför är angeläget att kommande provisoriska regler för stimulans av aktiesparandet ges en utformning som minimerar en ytterligare belastning av taxeringsnämnderna med uppgifter vid sidan av och till förfång för egentlig granskning och taxering. Regler som inte onödigt försvårar beskattningsmyndigheternas arbete förstås också lättare av de skattskyldiga och det är, särskilt mot bakgrund av kommitténs ambitioner att söka intressera hushållen för aktiesparande, väsentligt att lagstiftningen blir enkel och lättbegriplig. Enligt länsstyrelsens mening uppfyller inte kommitténs förslag detta krav. Beträffande modell A anför länsstyrelsen att det för den som inte känner till att modellen är uppbyggd för att så nära som möjligt ge samma effekter som ett avräkningssystem – gemene man kommer inte att göra det – måste vara förbryllande med en avtrappning i 36 trappsteg med en början vid en beskattningsbar inkomst på 36 000 kr. Få personer på den inkomstnivån torde ha möjligheter att aktiespara. Avtrappningen kunde därför börja vid 80 000 kr., vilket innebär att en del av tabellen (den som upptar procentsatserna 45–31) helt kapas bort. Det föreligger en risk att den första halvan av tabellen kommer att uppfattas endast som ett medel för ytterligare fördelar åt sådana personer i goda ekonomiska omständigheter som redovisar låga beskattningsbara inkomster. Länsstyrelsen avstyrker den föreslagna samordningen och åberopar de skäl som kommittén själv har anfört för att godta den överstimulans detta kan medföra samt att regeln torde vara svårförståelig för de skattskyldiga och skulle ge taxeringsmyndigheterna merarbete. Vidare anser länsstyrelsen att reduktionsunderlaget av administrativa skäl borde beräknas individuellt för makar, i vart fall om modell A används. Även om så är fallet kan emellertid ändringar i ena

makens taxering komma att leda till att andra makens skattereduktion ändras. Länsstyrelsens påpekanden om modellerna A och B talar övervägande till förmån för modell B. Med hänsyn till att kommittén har funnit oöverstigliga hinder föreligga mot att f. n. införa såväl ett fullständigt som ett förenklat avräkningssystem och det kan ifrågasättas om nämna hinder inom överskådlig tid kan bli undanröjda är det tveksamt om det kan åberopas till förmån för modell A att den har verkningar som ligger nära ett avräkningssystem. Enligt länsstyrelsens mening har vidare kommittén framställt alternativet med ett utdelningsavdrag i en oförtjänt mörk dager. Ett partiellt avdrag på förslagsvis 50 % med tak vid exempelvis 5 000 kr. för ensamstående och 10 000 kr. gemensamt för makar synes ha ett flertal tekniska fördelar genom att vara lättförståeligt för den skattskyldige, underlätta för den skattskyldige och taxeringsmyndigheterna (den skattskyldige gör avdraget i deklARATIONEN och kan sedan beräkna sin skatt som vanligt på grundval av den beskattningsbara inkomsten, taxeringsnämnden behöver inte vidta någon åtgärd, om avdraget är rätt beräknat, ändringar i ena makens taxering påverkar inte andra makens sparstimulans), kunna arbetas in i 39 § kommunalskattelagen (1928:370) och inte föranleda behov av följdändringar i andra författningar.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anför:

Länsstyrelsen anser för sin del att modell A är alltför invecklad för att passa in i ett provisoriskt system. Den innehåller en komplicerad skala efter vilken reduktionssatsen skall beräknas. Anknytningen till den skattskyldiges beskattningsbara inkomst innebär vidare att skattereduktionen ändras om taxeringen höjs eller sänks genom besvär av taxeringsintendent eller den skattskyldige.

En annan nackdel med modell A är att den ger hög reduktionssats till aktieägare som har stora utdelningar men låg beskattningsbar inkomst. Den som endast har inkomst av aktieutdelning får en förhållandevis högre skattereduktion än den som även har inkomst av annat slag, exempelvis inkomst av tjänst. En låg beskattningsbar inkomst kan föreligga även om utdelningsinkomsten är hög. Den beskattningsbara inkomsten kan således reduceras genom exempelvis avdrag för underskott i förvärvskälla. Underskottet kan i sin tur bero på åtgärder som den skattskyldige själv kan styra, exempelvis avdrag för ned- eller avskrivning, gäldränta m. m.

Modell B är mera invändningsfri. Den är enkel och kan varieras på flera olika sätt. Kommittén förordar att den utformas som ett system med avtrappad skattereduktion utan tak. Detta innebär att skattereduktionen reduceras för högre utdelningsinkomster. Härigenom åstadkommer man en särskild stimulans åt småsparare, medan frånvaron av tak för högre utdelningsinkomster utgör ett incitament för innehavare av större portföljer att öka placeringar i aktier.

Av de skäl som här anförts förordar länsstyrelsen att det provisoriska systemet byggs upp efter de principer som gäller för modell B.

Länsstyrelsen i Jämtlands län anför:

Fråga är om provisoriska åtgärder som om några år skall avlösas av permanenta åtgärder. Syftet med nu aktuella åtgärder är att dessa skall få en bred inriktning och nå stora grupper av småsparare. Det är därför viktigt att de materiella reglerna är enkla. Arbetssituationen för skattemyndigheterna är i dag mycket pressad. Nya skatteregler som kräver förhållandevis stora administrativa insatser bör därför inte utan tungt vägande skäl tillskapas.

Kommittén har lagt fram två modeller utan att förorda någon modell. Länsstyrelsen anser att modell A är mer invecklad än modell B. Ingen av de föreslagna modellerna uppfyller enligt länsstyrelsens mening kravet på enkelhet. Båda modellerna medför inte oväsentlig administrativ belastning på skattemyndigheterna. Länsstyrelsen anser därför att det provisoriska systemet inte skall uppbyggas efter någon av de principer som gäller för modellerna A eller B.

Kommittén har – – – diskuterat ett särskilt avdrag som får göras endast mot utdelningsinkomst. Nuvarande sparavdrag är konstruerat på så sätt att fullt avdrag medges upp till beloppen 800 respektive 1 600 kr. Detta sparavdrag är enkelt att förstå och innebär administrativa fördelar genom bl. a. att mindre räntebelopp inte behöver kontrolleras. Ett avdrag gynnar i princip personer med höga marginalsatser. Skattefördelen uppgår dock till ett begränsat belopp. Länsstyrelsen anser därför att ett särskilt fast avdrag som får göras endast mot viss utdelningsinkomst är att föredra i stället för de modeller som angivits av kommittén.

Ett särskilt sparavdrag för viss utdelningsinkomst leder sannolikt till viss omplacering av förmögenhetstillgångar från bank till aktier och tvärtom. Då ett väsentligt större antal personer disponerar bankmedel än aktieinnehav torde nettoeffekten av omplaceringarna bli att inte oväsentliga bankinnehav omvandlas till aktieinnehav.

Lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi anför:

Det kan konstateras att den föreslagna skattereduktionen, oberoende av modell, kommer att ugöra ett led i debiteringen och därmed direkt ingå i lokal skattemyndighets arbetsområde. Myndigheten finner dock ingen anledning att – från de synpunkter myndigheten har att företräda – helt eller delvis gå emot förslaget.

Framtagandet av underlagsuppgifterna för skattereduktionen i samband med den slutliga taxeringen avses åvila taxeringsnämnderna. Det kan på goda grunder förutsättas att lokal skattemyndighet blir engagerad i detta arbete, främst i samband med beredning av deklARATIONERNA före dataregistrering. Till den del tjänstegranskning (inom RS-organisationen) sker hos lokal skattemyndighet kan arbetsbelastningen öka ytterligare om den aktuella reformen genomförs.

Det är sålunda att konstatera att den redan nu rikhaltiga floran av arbetsuppgifter som åvilar såväl taxeringsnämnd som lokal skattemyndighet i samband med taxeringsarbetet tillförs ytterligare en betydelsefull och grannlaga sådan.

Vidare får förutsättas att det kan bli aktuellt att ta hänsyn till skattereduktion i samband med preliminärskattearbetet (preliminärtaxering, B-skattejämkning och förtidsåterbetalning) samt vid exempelvis förhandsuträkning av skatt och upplysningsverksamhet gentemot de skattskyldiga. Myndigheten föreslår att de föreslagna stimulansåtgärderna inte ska beaktas

ex officio vid preliminärskattearbetet utan endast då skattskyldig begär det. Även omdebiteringsarbetet påverkas. Man kan också ifrågasätta om rättelser av felaktiga taxeringsbeslut på denna punkt skall rymmas inom en utvidgad 72 a § taxeringslagen (1956:623) och därmed tillhöra lokal skattemyndighets arbetsuppgifter.

Rent allmänt kan konstateras att förmögenhetsinnehav och därmed aktieinnehav är relativt rikligt förekommande i Stockholm (med koncentration till vissa församlingar). Omfattningen av skattereduktionsarbetet torde därmed, uttryckt i antal fall, bli förhållandevis betydande i Stockholm.

Vad ett genomförande av det aktuella utredningsförslaget skulle innebära i fråga om merarbete i skilda sammanhang är svårt att i dag avgöra. Därmed är det också svårt att bedöma vad ett genomförande kan betyda i fråga om tidsåtgång och därmed personalinsats. Till den frågan torde anledning finnas att återkomma när konsekvenserna på olika punkter av ett införande av dessa stimulansåtgärder bättre kan överblickas.

Lönspardelegationen anför att modell A torde ur incitamentssynvinkel ha större fördelar än modell B men kunna förorsaka ett visst merarbete för taxeringsmyndigheterna genom att skattereduktionen måste räknas om vid ändrad taxering.

Föreningen Sveriges fögderitjänstemän anför:

De f. n. mycket krångliga regler som gäller för taxering, debitering och uppbörd medför att arbetsbelastningen hos lokal skattemyndighet är mycket påfrestande. De föreslagna skattereduktionsreglerna (modell A och B) är alltför invecklade för att passa in i ett provisoriskt och ännu mindre i ett permanent system. Som exempel kan nämnas att en ändring av den skattskyldiges beskattningsbara inkomst innebär att skattereduktionen enligt modell A måste ändras. Arbetet med skattereduktion medför även merarbete för deklaraionsgranskaren och för personal som handlägger omdebiteringsärenden. Arbetet med jämkning av preliminär skatt, debitering av B-skatt m. m. påverkas även av skattereduktionsreglerna.

Föreningen anser därför att de föreslagna reduktionsreglerna (modell A och B) är alltför invecklade för att passa in i ett provisoriskt system. De av utredningen --- beskrivna förslagen för samordningen med ett fixt utdelningsavdrag med sparavdraget är däremot lättare att administrera och är dessutom tekniskt betydligt enklare.

En av målsättningarna med de för aktiesparande föreslagna stimulansåtgärderna är att de skall nå så många skattskyldiga som möjligt. Detta gäller såväl systemet med reduktionsregler som ett fixt utdelningsavdrag. Oavsett vilket av förslagen som genomförs, medför det emellertid ytterligare arbetsuppgifter för lokal skattemyndighet (deklarationsgranskning, skattejämkning, debitering, omdebitering m. m.). Som tidigare nämnts är arbetssituationen hos lokal skattemyndighet för närvarande mycket påfrestande. Varje ny arbetsuppgift som tillförs myndigheten utan personalförstärkning medför därför en omprioritering av myndighetens arbetsuppgifter. Vissa arbetsuppgifter måste emellertid genomföras, exempelvis utsändandet av preliminära skattsedlar, jämkningsbeslut, kolumnändringar, skattsedlar på slutlig skatt, röstkort etc. För att klara av dessa arbetsuppgifter måste lokala skattemyndigheten därför minska den offensiva verksamheten såsom taxeringsbesök, taxeringsnämndsrevisioner, källskattekontroll etc. Detta medför i sin tur betydande inkomstbortfall i skattemedel för statsverket.

Skall stimulans av aktiesparande ske genom lättnader vid beskattning av hushållens utdelningsinkomster förordar föreningen att detta sker genom samordning av ett fixt utdelningsavdrag med sparavdraget. Föreningen understryker emellertid med skärpa behovet av resursförstärkning för varje ny arbetsuppgift som tillförs myndigheten. Tillförs arbetsuppgiften med aktiesparandet måste lokal skattemyndighets personal utökas för att arbetsuppgifterna i övrigt inte skall äventyras på sätt ovan skisserats.

LRF anför:

Vad gäller skattelättnaderna för utdelningsinkomster synes de två föreslagna modellerna till skattereduktion vara likvärdiga när det gäller anpassbarheten till en mer långsiktig lösning. Eftersom det rör sig om ett provisorium bör förslaget vara enkelt att tillämpa. Sett ur den aspekten är enligt delegationens uppfattning modell B att föredra. A-modellen förutsätter bl. a. årliga korrigeringar i takt med ändringarna i den inflationsskyddade inkomstskatteskalen.

Enligt förslaget skall en anpassning ske till sparavdraget i de fall skattereduktion medges för utdelningsinkomst. Delegationen anser att en sådan anpassning, som utgör en administrativ komplikation, kan undvaras i det provisorium som det här är fråga om.

NSD anför:

Skattedelegationen delar kommitténs uppfattning att en provisorisk lagstiftning måste vara enkel och lättbegriplig. Alternativet A, schablonmässigt utformat såsom halv avräkning, har den principiella fördelen att skatteförändringen knyts till ägarens inkomstförhållanden. Ser man utdelningen som jämställd med ränta är angivna förhållandet sakligt motiverat. B-förslaget som endast anknyter till utdelningens storlek kan från tillämpnings- och informationssynpunkt sägas vara enklare. Skattedelegationen finner emellertid att om den framtida beskattningen ges den innebörd som delegationen förordat, alternativ A naturligare anknyter till en sådan fortsättning av lagstiftningsarbetet och tillstyrker alternativ A. ---

De två alternativförslagen förutsätter inte några ändrade deklara-tionsrutiner. Vad skatteadministrationen har att utföra är att komplettera nuvarande uppgifter med en notering av utdelningen på svenska börsnoterade aktier. Med denna som utgångspunkt skall den slutliga skatten uträknas på maskinell väg. Tillämpningen förutsätter sålunda endast några förändrade rutiner vilka handhas av tjänstemän. Stora länder som Frankrike, Storbritannien och Västtyskland vilka tillämpar avräkningssystemet har uppenbarligen löst den därmed förenade administrativa uppgiften.

Vad beträffar den skattskyldiges möjligheter att uträkna sin skatt försvårar alternativ A inte detta i jämförelse med nuläget. Den skattskyldige uträknar sin skatt på vanligt sätt och kan därefter i en tabell finna det belopp vad med den uträknade skatten skall minskas.

Skånes handelskammare förordar att utdelningsinkomster upp till 4 000 kr. görs helt skattefria för fysiska personer och att utdelningsinkomster därutöver blir föremål för skattereduktion i princip enligt modell B. En liknande kombination förordas av *Aktiefrämjandet*, som anser att ett utdelningsavdrag på 1 000 kr. skulle underlätta både för småsparare och för skattemyndigheterna, samt att, i valet mellan reduktionsmodeller för belopp

däröver, för modell A talar att det nära ansluter till vad som tillämpas inom EG och för alternativ B att det torde vara något mer lättfattligt och okomplicerat, *Advokatsamfundet*, som för skattereduktionen förordar modell A eftersom denna till sina verkningar bäst överensstämmer med ett avräkningssystem som samfundet förespråkar som permanent lösning och anser att förslaget om samordning inte bör genomföras då den överstimulans som kan uppkomma förefaller vara av begränsad räckvidd medan en samordning skulle väsentligt komplicera beskattningsreglerna, och *Aktiespararna*, som förordar modell A eftersom den ger större effekter i lägre inkomstskikt och därmed är mera småspararinriktad och har rättvisare fördelningspolitisk prägel.

Svenska fondhandlareföreningen anför:

Vad beträffar de alternativa modeller som utredningen presenterat bör modell A väljas med hänsyn till att denna kommer närmast ett fullt genomfört avräkningssystem. För att svenska företag skall kunna vara internationellt konkurrenskraftiga när det gäller kostnader för anskaffningen av kapital är det ytterst viktigt att det svenska systemet för beskattning av företag och aktieägande så nära som möjligt ansluter sig till det i stort sett enhetliga system som utvecklats inom EG. Såsom kommittén påpekat har flertalet av EG-länderna genomfört avsevärda lindringar av dubbelbeskattningen. Även i Norge har sådana förändringar genomförts under senare år och i september i år har i Finland framlagts ett förslag till lindringar av förmögenhetsskatten och av dubbelbeskattningen av bolag.

Förord åt modell A mot den bakgrunden att den återspeglar det inom EG tillämpade systemet ges också av *SACO/SR, styrelsen för Stockholms fondbörs, Sveriges finansanalytikers förening*, som understryker vikten av att lindringen utformas så att alla aktieägande hushåll stimuleras till ökat aktieägande, eftersom stimulansen skulle bortfalla för en hushållsgrupp vars beteende har ett betydande inflytande på aktiemarknaden och som f. ö. torde ha varit nettosäljare under senare år, om lindringen endast skulle gälla begränsade innehav, och *Sveriges värdepappersfonders förening*.

Svenska företagares riksförbund förordar modell A, eftersom skatteförändringen knyts till ägarens inkomstförhållanden och den närmare anknyter till det fortsatta lagstiftningsarbetet, och anser att den föreslagna samordningen med sparavdraget kan undvaras, då någon risk för överstimulans inte föreligger, regeln skulle komplicera beskattningen och provisoriet skall tillämpas bara något enstaka beskattningsår. Modell B förordas av *Svenska sparbanksföreningen*, som anför att modellen har småspararinriktning, är enkel och därför väl lämpar sig för ett provisoriskt system.

TOR anför:

TOR vill understryka angelägenheten av enkelhet vid införandet av ett system för lindring i dubbelbeskattningen av aktieutdelningar, i synnerhet vid provisoriska regler. Skall en ordning tillämpas enbart för ett fåtal år, kan

man inte begära vare sig av skattskyldiga eller beskattningsmyndigheter, att de skall behöva sätta sig in i ett komplicerat system. Till det kommer att de skattskyldiga bör kunna beräkna sin skatt utan alltför stor omgång. TOR finner att de två förslag med skattereduktion som kommittén framlagt var för sig är tillämpliga. Enligt TOR:s mening bör dock snarare modell B väljas framför modell A. I modell B är nämligen reduktionssatsen inte beroende av den totala beskattningsbara inkomsten, varför en ändring av taxeringen inte kommer att föranleda ändrat reduktionsbelopp. Vidare måste för de skattskyldiga en beräkning av skattereduktionen med tillämpning av modell B framstå som väsentligt enklare än modell A.

TOR delar kommitténs uppfattning, att man av praktiska skäl bör bortse från aktieutdelningar i det fall den sammanlagda summan av dessa understiger 100 kronor. Däremot anser TOR att förslaget beträffande uppdelning av det s. k. sparavdraget komplicerar systemet i alltför hög grad. I ett provisoriskt system bör man kunna bortse från sparavdraget alternativt avräkna sparavdraget i första hand från övriga kapitalintäkter.

Förslaget om höjning av schablonavdraget från realisationsvinst vid försäljning av s. k. äldre aktier tillstyrks eller lämnas utan erinran av *fullmäktige i riksbanken, bankinspektionen, RRV, länsstyrelserna i Stockholm, Södermanlands och Jämtlands län, NSD, Sveriges finansanalytikers förening*, som anför att det dock är angeläget att utredningsarbetet fortsätts med inriktning på att finna ett system i vilket endast reala och inte nominella värdestegringar beskattas, och TOR.

Större höjning föreslås av flera remissinstanser, till 4 000 kr. av *LRF, Aktiefrämjandet, Svenska fondhandlareföreningen, Svenska sparbanksföreningen* och *Aktiespararna*, som framhåller att det fortsatta arbetet bör inriktas på att finna praktiska tekniska lösningar och undanröja de inlåsnings effekter som uppstår till följd av den nuvarande tvåårsgränsen, till 4 000 kr. eller 5 000 kr. av *Sveriges värdepappersfonders förening*, som vill fästa uppmärksamheten på den inkonsekvens som finns mellan schablonavdraget för kapitalinkomster och avdraget för realisationsvinster vad avser äkta makars beskattning, samt till 5 000 kr. av *Skånes handelskammare* och *Svensk industriförening*. Även *styrelsen för Stockholms fondbörs, Advokatsamfundet* och *SHIO – Familjeföretagen*, som också föreslår att initialperioden vid realisationsvinstbeskattningen förkortas till ett år, förespråkar en större höjning än den kommittén har föreslagit men anger inte något belopp.

4 Särskilda frågor

Några remissinstanser tar upp frågor som särskilt avser aktiefonder, däribland *bankinspektionen*, som anför:

De skäl som anförts för allmänna stimulansåtgärder för aktiesparande gör sig inte minst gällande beträffande sparande i aktiefondsandelar. I sammanhanget bör beaktas att denna form för aktivt sparande lämpar sig särskilt väl för småsparare. Utvecklingen för aktiefonderna har varit stagnerande.

Allmänhetens intresse för sparande i aktiefonder har trots betydande skattelättnader inte varit påtagligt. Inspektionen delar kommitténs uppfattning att stimulansåtgärder bör vidtas även i fråga om sparande i aktiefonder. Det kan emellertid ifrågasättas om inte en särskild stimulans skulle vara påkallad i fråga om detta sparande. Eventuellt skulle en större skattereduktion för utdelning på andel i aktiefond kunna tänkas.

Från Svenska sparbanksföreningen, Sveriges finansanalytikers förening och Sveriges värdepappersfonders förening riktas kritik mot att förslaget inte beaktar de reinvesteringar i aktiefondernas beskattning, varigenom dessa kommer i ett relativt sett sämre läge och anser att motsvarande stimulans bör övervägas för dessa. Sveriges värdepappersfonders förening anför:

I föreningens speciella intresse ligger att granska det provisoriska lagförslagets inverkan på aktiefondernas verksamhet. Aktiefonder har blivit en väletablerad form för samförvaltning. Aktiefonderna, vars verksamhet regleras av aktiefondslagen, kan genom samförvaltningen erbjuda spararen en god företagsmässig riskspridning och expertskötsel av aktieportföljen. Fonderna har därför främst kunnat attrahera och fördela det aktiesparande som brukar betecknas som "småsparande". Genomsnittsinnehavet har exempelvis ett värde som klart understiger 10 000 kr.

Aktiefonderna kan indelas i två huvudkategorier:

Utdelande fonder	219 mkr. (fondvärde 1980-06-30)
Reinvesteringar fonder (exkl. utlandsfonder)	476 mkr. (" " ")

Den utdelande aktiefonden vidareutdelar till andelsägarna all erhållen utdelning. Beskattningen läggs i detta fall i sin helhet på andelsägaren.

I en reinvesteringar aktiefond läggs erhållen utdelning efter beskattning i fonden (aktiebolagsskatt: ca 57 %) till fondkapitalet varigenom ytterligare aktier kan förvärvas. Utdelningen beskattas alltså dels i fonden, dels genom reinvesteringens höjning av andelsvärdet som realisationsvinst hos andelsägaren.

Enligt kapitalvinstkommitténs direktiv är det angeläget att kommittén uppmärksammar aktiefondernas situation i ett nytt system.

Kommittén har i sitt förslag beaktat de utdelande aktiefonderna. Utdelning från aktiefond skall enligt förslaget likställas med utdelning från bolagsbolag.

Flertalet svenska aktiefonder är dock, som ovan framgått, reinvesteringar fonder. Dessa fonder faller utanför förslaget och dess effekter för denna fondkategori förefaller inte ha beaktats av kommittén. Det är – om förslaget genomförs utan ändring – uppenbart att de reinvesteringar aktiefonderna inte skulle kunna hävda sig jämfört med direktägande av aktier. Sannolikt skulle därmed genom återlösen en avveckling av dessa fonder ske.

Föreningen anser att de reinvesteringar aktiefonderna skattemässigt måste behandlas så att ett indirekt ägande via aktiefond inte missgynnas jämfört med direkt aktieägande. ---

Ett enkelt sätt att åstadkomma en likvärdig skattelättnad vore att för de reinvesteringar aktiefondernas utdelningsinkomster tillämpa en skattereduktionssats som motsvarar den som gäller för medelinkomsttagare, till vilken inkomstgrupp flertalet potentiella andelsägare torde höra. Här måste också beaktas att andelsägaren vid en framtida andelsavyttring även kommer att beskattas för den kurshöjning som – allt annat lika – den återinvesterade utdelningen medför.

Ett ökat sparande i de reinvesteringar aktiefonderna bör vara angeläget att stimulera även av andra skäl. Fondernas reinvestering innebär att all utdelning efter skatt automatiskt tillförs aktiemarknaden som nytt riskkapital. Utdelningen kan därför inte av andelsägaren disponeras för konsumtion. De återinvesterade utdelningarna kan därutöver fritt placeras i företag som fondledningen bedömer kunna väl förränta medlen; de reinvesteringar aktiefonderna kan därför även medverka till en från allokeringssynpunkt riktig riskkapitalförsörjning.

SIND, FAR, NSD, Skånes handelskammare och *Svenska företagares riksförbund* framhåller vikten av att kommitténs fortsatta överväganden omfattar alla aktiebolag, inte bara de börsnoterade. Svenska företagares riksförbund anför:

Svenska företagares riksförbund har länge påtalat vikten av ett breddat aktiesparande. Detta ur såväl företagets som de enskilda medborgarnas synvinkel. De reformer som redan genomförts eller föreslagits på detta område har emellertid en fundamental brist. De behandlar inte de *icke* börsnoterade företagets situation (främst familjeföretagets). För denna kategori företag är emellertid behovet av ökad tillgång till riskvilligt kapital om möjligt än större då de saknar tillgång till fondbörsen som förmedlare av riskvilligt kapital. Att som kommittén endast föreslå positiva reformer för de börsnoterade företagen finner förbundet orättvist och olyckligt från flera synpunkter. Dels leder ett börsbolagsanknutet system till att resursallokeringen i näringslivet kan bli felaktig, dels försvårar det för den enskilda löntagaren att satsa pengar i det företag han/hon finner bäst. Till detta skall läggas att det i dag torde råda en bred politisk enighet om vikten av att satsa på nya produkter. Detta betyder i sin tur att företagen måste våga satsa på långsiktiga riskfyllda projekt. Sådana satsningar finner förbundet lättast kan genomföras i familjeföretag genom den korta beslutsgången samt avsaknaden av återhållande utomstående engagemang i företagen.

Förbundet hemställer därför att kommittén i sitt fortsatta arbete med att utforma ett permanent system för en generell lindring av dubbelbeskattningen alternativt avskaffande av densamma, föreslår ett system som är neutralt i förhållandet börsföretag *icke* börsföretag.

Liknande synpunkter framförs av *SHIO – Familjeföretagen*, som också ifrågasätter om inte provisoriska lättnader bör genomföras även för familjeföretagen.

Kooperationsutredningen och *LRF* framhåller att samma problem i fråga om försörjningen med egenkapital föreligger för de kooperativa företagen. Utredningen anför att den avser att i sitt huvudbetänkande under år 1981 lägga fram ett samlat förslag till åtgärder för att underlätta kooperationens kapitalanskaffning, innefattande även förslag på skatteområdet.

Åtskilliga remissinstanser tar upp frågan om särskilda lättnader knutna till nyteckning av aktier, eventuellt genom skattefrihet eller skattelättnader i den mån utdelningen användes för nyteckning.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att ett system där viss del av utdelningen får konverteras utan beskattning har den fördelen att stimulansen är riktad – endast den som nytecknar blir skattemässigt gynnad – och

därför bör ge det bästa utbytet i förhållande till vad det kostar det allmänna. Som alternativ till att begränsa konverteringsrätten till viss del av utdelningen framför länsstyrelsen tanken på ett beloppstak eller en avtrappning.

En minoritet inom Landstingsförbundet anför:

Det råder ingen tvivel om att det behövs en stimulans av aktiesparandet som samtidigt har stimulanseffekter på tillförseln av nytt kapital till företagen. Det är önskvärt att steg i den riktningen kan tas redan 1981, eftersom konjunkturerna då av alla prognoser att döma kommer att mattas. Styrelsen vill därför föreslå regeringen att snabbt låta utreda införandet av speciella "folkaktier". Målsättningen med ett "folkaktiesystem" skulle vara att varje medborgare med förmånliga skattemässiga villkor skulle kunna förvärva ett visst antal aktier med ett högsta sammantaget värde på ett belopp som kan anses lämpligt. Sådana "folkaktier" skulle ges ut endast vid nyemissioner och således stimulera till nya satsningar. Enligt styrelsens mening bör systemet enbart gälla det tillverkande näringslivet och därvid företag som har sin produktion förlagd till Sverige.

LRF, styrelsen för Stockholms fondbörs, Svenska företagares riksförbund och Sveriges finansanalytikers förening anser att frågan om rätt till skattefri konvertering bör prövas i det fortsatta arbetet. Sveriges finansanalytikers förening anför:

Utredningen har avfärdat förslag om rätt att utan skattebelastning i stället för utdelning mottaga nyemitterade aktier i det utdelande bolaget. Föreningen anser att förändringar av detta slag borde studeras ytterligare med inriktning på sådana lösningar som i görligaste mån innebär att det riskvilliga kapitalet slussas till de företag som har de bästa utvecklingsmöjligheterna. Ett uppslag som kunde övervägas är att utan skattebelastning medge återinvestering av utdelningar även i andra än det utdelande bolaget. En annan form av stimulans för nyemissioner vore att vid beräkning av beskattningsbar realisationsvinst tillåta ett ingångsvärde som innebär en viss uppräknings av emissionskursen.

Att ett system med skattefrihet vid konvertering skall ingå redan i de provisoriska lättnaderna anser *Skånes handelskammare, Aktieförbundet, Svenska bankföreningen, Advokatsamfundet, Aktiespararna* och *SIHO-Familjeföretagen*. Handelskammaren och Aktiespararna förordar att det utformas i enlighet med ett av de senare framlagt förslag om s. k. sparaktier.

Svensk industriförening anser att i det fortsatta arbetet bör prövas möjligheten att medge avdrag med t. ex. högst 5 000 kr. per person och år för nytecknade aktier, något som skulle ge en kraftig stimulans även till småsparare att investera i aktier i stället för mindre produktiva objekt. Ett system med avdrag för nysparande i aktier förordas av *Aktiespararna*, som anför att ett sådant har införts i Frankrike och som anser att det är nödvändigt att få en fullständig belysning av de olika möjligheter som finns att intressera hushållen för aktiesparande.

Skånes handelskammare och *Aktiespararna* anser att det vore önskvärt

med särskilda åtgärder för att underlätta anställdas sparande i aktier i det egna bolaget. Vad som avses rör i första hand beskattningen av räntesubventionerade lån till anställda och av förmånsvärdet när den anställde får förvärva aktier till lägre kurs än börskursen. Handelskammaren framför även tanken på aktier där utdelningen lottas ut och beskattas på samma sätt som vinsten på premieobligationer och anför att situationen är så allvarlig att helt nya initiativ erfordras, varvid det politiska modet kommer att sättas på prov, att det i exempelvis Norge visade sig bestå detta prov och att det är handelskammarens förhoppning att så skall visa sig vara fallet även i Sverige. Även Aktiespararna gör jämförelser med beskattningen av vinster på premieobligationer.

Jämförelser med beskattningen av andra placeringar gör också *Aktiefrämjandet* och anför:

I dag är en rad placeringar av typ konst, äkta mattor, diamanter etc. i stort undantagna från skatt. Det är angeläget att utredningen ges möjlighet att också behandla möjligheten att införa skatt också på sådana placeringar och därmed åstadkomma en större likställdhet i sparhänseende. Mot olika förslag till omsättningsskatt på denna typ av placeringar brukar anföras att det torde vara mycket svårt att kontrollera de transaktioner som görs. Mot detta bör sägas att den största delen av köpen och försäljningarna sker via etablerade företag. Vidare kommer skattereglerna att förändra den kalkyl som både den enskilde och olika placeringsrådgivare gör. Om en beskattning införs kommer kalkylens relativa förmånlighet att minska.

Inflationens inverkan på neutraliteten i beskattningen tas upp av *fullmäktige i riksbanken*, som anför:

Problemen med den bristande neutraliteten i beskattningen av olika placeringsformer sammanhänger i hög grad med att avkastningen på flertalet finansiella tillgångar beskattas enligt en nominalistisk princip medan detta inte gäller reelltillgångar. Det betyder att större delen av ränteersättningen eller utdelningen endast utgör en kompensation för inflation och att denna kompensation nästan helt dras in i skatt vid höga marginalskatter.

En övergång till ett system med realräntebeskattning skulle innebära att man vid beskattningen deflaterar kapitalinkomsterna, dvs. drar av den del av dessa inkomster som motsvarar stegringen i prisnivån. Ett avdrag från utdelningsinkomsten vid skatteberäkningen kan därför även ses som den lämpligaste vägen om man önskar en successiv övergång mot en realbeskattning av ränte- och utdelningsinkomster resp. av ränteutgifter. Det är en brist att utredningen inte satt in frågan om lättnader i beskattningen av aktieutdelningar i fråga om realbeskattning, eftersom det påverkar synen på hur lättnader på aktieutdelningen bör utformas.

Vid höga marginalskatter och hög inflation blir realbeskattningsfrågan av större betydelse än dubbelbeskattningsfrågan. Den senare frågan är dock mycket viktig eftersom den bestämmer möjligheterna att jämställa företagens kostnader för riksvilligt kapital med kostnader för lånekapital. Skall detta uppnås torde det kräva förändringar även i bolagsbeskattningen.

Styrelsen för Stockholms fondbörs anför att det är angeläget att de institutionella placerarna också får skattelättnader eftersom dessa, som representerar en indirekt form för allmänhetens placeringar i aktier, är starkt beroende av sina fonders avkastning och därför måste handla strikt affärsmässigt vid sina investeringar, vilket har föranlett många av dem att sälja ut en del av sina portföljer och tills vidare inte investera i aktier. Även *Svenska fondhandlareföreningen* påpekar behovet av att åtgärder som underlättar för institutionella placerare att förvärva aktier genomförs med hänsyn till den stora betydelse som försäkringsbolag och AP-fonden, dvs. indirekt ett stort antal försäkringstagare och pensionärer, har som aktieägare.

Bankspektionen tar upp frågan om avgränsningen till aktier noterade på Stockholms fondbörs och anför:

Skattereduktion för utdelningar skall bl. a. gälla för aktie i svenskt aktiebolag, om aktien är inregistrerad vid Stockholms fondbörs. Oklarhet uppstår om skattereduktion kan tillåtas på utdelning från aktiebolag, som för närvarande är upptaget på fondhandlarlistan, men som efter utgången av år 1981 inte blir inregistrerat vid Stockholms fondbörs till följd av att bolaget inte uppfyller förutsättningarna härför. Antalet sådana bolag torde å andra sidan inte bli särskilt stort. Möjligen kan denna fråga anstå till det fortsatta utredningsarbetet. Detsamma gäller de invändningar från rättvisesynpunkt som kan anföras i anledning av att utdelning på aktier i utländska bolag ställs utanför det provisoriska systemet.

Länsstyrelsen i Jämtlands län och *Svenska sparbanksföreningen* tar upp frågan om åtgärder för aktiesparandet påkallar åtgärder också för banksparandet. Föreningen anför:

Föreningen anser det dock väsentligt att stimulansåtgärderna inte utformas så, att det samhällsekonomiskt betydelsefulla banksparandet missgynnas. De resurser som måste mobiliseras för aktiesparandet bör i första hand hämtas från hushållens placeringar i premieobligationer och improduktiva investeringar i diamanter, plaketter, frimärken o. d. Det gäller med andra ord att skapa någorlunda skattemässig neutralitet mellan banksparande, aktiesparande och sparande i premieobligationer samt att minska spännvidden mellan dessa placeringar och de nyssnämnda improduktiva investeringarna.

Sparbanksföreningen har i olika sammanhang — — — lagt fram förslag till sparstimulerande åtgärder som riktar sig mot hushållen. Föreningen har därvid särskilt pekat på att de senaste årens starka inflation medfört en påtaglig real värdeminskning av det s. k. sparavdraget. På grund härav har föreningen hos regeringen hemställt om en uppräknings av sparavdraget till dagens penningvärde och en anknytning av detsamma till basbeloppet för framtida värdesäkring. Sparbanksföreningen konstaterar, att föreningens hemställan ännu inte föranlett regeringen att vidtaga någon åtgärd rörande sparavdragets uppräknings och värdesäkring. Föreningen noterar vidare, att kommittén har den uppfattningen att någon utvidgning av sparavdraget inte bör komma ifråga i detta sammanhang. Eftersom räntorna dominerar helt bland hushållens kapitalintäkter skulle en höjning av sparavdraget vara av

värde främst för banksparandet och endast ha en marginell betydelse för aktiesparandet.

Sparbanksföreningen kan inte dela kommitténs uppfattning i denna del. Enligt föreningens mening råder det ingen egentlig konkurrens mellan bank- och aktiesparande. Båda sparformerna är lika angelägna och samhällsnyttiga och ett ökat banksparande äventyrar inte ett ökat aktiesparande. Det är förmodligen inte fråga om samma pengar. Säsom föreningen också påpekat bör resurserna för det ökade aktiesparandet tas från annat håll än banksparandet. Härtill kommer att det nuvarande sparavdraget för en ensamstående vid nu gällande högsta bankränta endast motsvarar en skattefri kapitalbas av ca 7 000 kr. Efter omräkning till dagens penningvärde skulle kapitalbasen 1975, då det nuvarande sparavdraget fastställdes, motsvara ca 20 000 kr. Ett belopp av sistnämnda storleksordning anser föreningen vara en rimlig likviditetsreserv för att möta oförutsedda utgifter av skilda slag. Sparbanksföreningen anser sammanfattningsvis att en höjning av sparavdraget inte skulle påverka aktiesparandet i nämnvärd grad.

Beträffande den tekniska samordningen av sparavdraget med någon form av skattereduktion – vilken stimulansmetod sparbanksföreningen föredrar enligt vad som närmare framgår nedan – vill sparbanksföreningen föreslå en ny konstruktion av sparavdraget så att det fortsättningsvis endast får göras mot ränteintäkter. Härigenom undviker man alla samordningsproblem, som enligt vad som framgår av betänkandet kräver relativt komplicerade tekniska lösningar. Kommitténs farhågor att en begränsning av sparavdragets omfattning på sätt föreningen föreslår skulle ge incitament till omplacering från aktier till banksparande är enligt föreningens mening överdrivna.

NSD. Advokatsamfundet och SHIO-Familjeföretagen framför i anslutning till det av kommitténs sakkunnige Dag Helmers avgivna särskilda yttrandet önskemål om att uppdelningen i A- och B-inkomst skall upphöra.

En *minoritet inom Landstingsförbundet* anför:

Enligt styrelsens mening kommer det att bli nödvändigt att delvis övergå till utgiftsbeskattning. Aktieutdelningar skulle i ett sådant system beskattas först när de konsumeras. Utdelningar som stannar kvar i företagen i form av nya aktier (dvs. arbetande kapital) skulle då inte beskattas förrän vid försäljning eller genom att de på annat sätt förvandlas till intäkt.

5 De ekonomiska effekterna

Några remissinstanser tar upp de fördelningspolitiska effekterna. *Lönspardelegationen* anför att det med tanke på fördelningseffekternas betydelse hade varit värdefullt med en analys av de förmögenhetseffekter som åtgärderna kan resultera i. Det första steget i en sådan belysning är en uppskattning av effekten på aktiemarknaden och av hushållens eventuella omplaceringar mellan olika förmögenhetstillgångar. *Aktiespararna* anser att det bör vara av intresse att erinra om att i höga förmögenhetsklasser och marginalskatteskipt den skattelindring som kommittén föreslår i stort sett kommer att neutraliseras av den ökade förmögenhetsskatten samt att även

arvsskatterna skulle komma att öka. Även *Sveriges finansanalytikers förening* tar upp frågan och anför:

Utredningens förslag enligt modell A är utformat så att skattereduktionen sjunker med hushållsinkomsten. I högsta inkomstklassen föreslås en reduktion på 10 %.

Förslaget har kritiserats av sakkunniga Hedborg för dess fördelningspolitiska effekter. Det förtjänar emellertid att påpekas att förmögenhetsbeskattningen innebär att dessa effekter mildras i förhållande till vad utredningen redovisar.

Förslaget om lindrad dubbelbeskattning syftar till att stimulera aktiebörser. Utredningen redovisar ingen egen uppskattning av vad förslaget kan komma att innebära. För att här illustrera en principiell effekt antages att kursnivån höjs med 10 % alternativt 20 %. Enligt en av utredningen citerad undersökning av Roland Spånt stod hushåll med minst 1 milj. kr. skattepliktig förmögenhet för 1/3 av hushållens börsaktieinnehav. 3/4 av hushållens innehav av börsaktier ägs av hushåll med minst 200 000 kr. beskattningsbar förmögenhet.

I högsta förmögenhetsklassen utgår förmögenhetsskatt med 2,5 %. En kurshöjning med 10 % innebär således en skattehöjning med 0,25 % av aktiernas ursprungliga börsvärde. En kurshöjning med 20 % leder till 0,5 % skattehöjning. Detta skall jämföras med den föreslagna skattereduktionen som i högsta inkomstklassen utgör 10 % av mottagen utdelning. Eftersom direktavkastningen i genomsnitt är 5,5 % motsvarar detta 0,55 % av börsvärdet i utgångsläget. Skattereduktionen är således nära nog lika med den ökning av förmögenhetsskatten som i högsta förmögenhetsklass blir följden av 20 % nivåhöjning av kurserna. I den lägsta skattepliktiga förmögenhetsklassen blir skatteökningarna 0,1 respektive 0,2 % vilket innebär att merparten av skattereduktionen får behållas.

Kostnaderna för de föreslagna åtgärderna diskuteras av några remissinstanser.

Fullmäktige i riksbanken anför:

I det ekonomiska läge som landet nu befinner sig är det viktigt att åstadkomma en väl avvägd kombination av besparingsåtgärder och tillväxtstimulerande åtgärder. Syftet med reformer på aktiebeskattningens område är att genom ökad tillförsel av riskkapital till bolagen bryta den ogynnsamma soliditetsutvecklingen och därigenom skapa grunden för en starkare och mer balanserad ekonomisk tillväxt. Även om dessa åtgärder initialt innebär en viss skattelättnad torde de ändå på sikt medföra ökade skatteinkomster.

Styrelsen för Stockholms fondbörs anför:

Kommittén har beräknat den årliga statsfinansiella kostnaden för den föreslagna skattereduktionen till 200–250 milj. kr. per år. Det bör påpekas att man vid bedömningen av effekten av sådana åtgärder som här diskuteras inte enbart bör se till de statsfinansiella konsekvenserna i snäv budgetteknisk bemärkelse. Om de föreslagna åtgärderna stimulerar till expansionsbeslut i företagen genom att förbättra investeringskalkylerna – och det finns anledning tro att de har sådan verkan – är det samhällsekonomiskt inte fråga om en kostnad utan om en vinst.

Advokatsamfundet anför:

Kommittén har bedömt att den av kommittén föreslagna skattereduktionen efter samordningen med sparavdraget kommer att medföra en årlig statsfinansiell kostnad av 200–250 milj. kr. De ytterligare stimulansåtgärder, som samfundet förordat, kommer givetvis att öka denna kostnad. Eftersom emellertid dessa åtgärder enligt samfundets mening skapar avsevärt bättre förutsättningar för att på kort sikt kraftigt öka aktiesparandet, bör detta rimligen även leda till ökade skatteintäkter; detta på längre sikt även som en följd av den positiva effekt en ökad tillströmning av riskvilligt kapital medför för näringslivet. Nettokostnaden behöver därför inte bli betydande.

Aktiespararna anför:

Enligt vårt förmenande har kapitalvinstkommittén endast gjort en snäv statsfinansiell bedömning av effekterna av den föreslagna stimulansen. Utredningen har endast belyst kostnadssidan, men inte tagit hänsyn till de ökade skatteintäkter som uppstår. Om aktiemarknaden stimuleras bör detta leda till kurshöjningar. Detta leder i sin tur till ökade förmögenhetsskatter och realisationsvinstskatter. Vid till exempel en kurshöjning på 10–20 % skulle därmed den statsfinansiella kostnaden under olika antaganden minska med 40–100 milj. kr. Om aktiemarknaden och näringslivet återfår den framtidstro som är nödvändig torde de skatteintäkter som blir följden av investeringar och sysselsättning mer än väl täcka beräknat skattebortfall.

Sveriges finansanalytikers förening anför att ökningen av förmögenhetsskatten medför att den statsfinansiella belastningen blir mindre än den angivna men att en närmare precisering är svår att ange. Överslagsberäkningar ger ett intervall på 30–90 milj. kr. för den ökade förmögenhetsskatten, vilket alltså skall dras bort från det av kommittén uppskattade skattebortfallet på 200–250 milj. kr.